

nguyễn thế hoàng **linh**

chuyện của thiên tài

truyện ngắn

viết bởi
mười bốn
nhà văn

viết bởi
nhà văn

CHUYỆN CỦA THIÊN TÀI

Nguyễn Thế Hoàng Linh
Hà Nội

MỤC LỤC

[I. 30.10.03](#)

[II. CÂU CHUYỆN HÔM NAY \(14.01.03\)](#)

[III. 31.10.03](#)

[IV. MẤT \(23.10.02\)](#)

[V. 03.11.03](#)

[VI. 11.11.03](#)

[VII. MƠ \(16.10.03\)](#)

[VIII. 16.11.03](#)

[IX. 17.11.03](#)

[X. TRÒ CHƠI BUỒN](#)

[XI. 19.11.03](#)

[XII. CHƠI](#)

[XIII. 3.12.03](#)

[XIV. 00H.00, 16.09.03](#)

[XV. CHUYỆN HÔM QUA \(18.09.03\)](#)

[XVI. 7.10.03](#)

[XVII. 10.12.03](#)

[XVIII. MẦM SỐNG](#)

[XIX. 19.12.03](#)

[XX. 12.12.03](#)

Vào đề

tôi không phải thiên tài. cả đời tôi phải đóng vai thiên tài
tôi là thiên tài. cả đời tôi phải đóng vai không phải thiên tài đóng vai thiên tài

tôi không phải cả đời (tôi). tôi phải đóng vai cả đời (tôi)
cả đời (tôi) không phải tôi. cả đời (tôi) phải đóng vai tôi

ai bắt mà phải với chả không phải?

dạ, nhưng ...sáng tạo...
dạ, nhưng ...sống...

bonus: người bình thường làm thiên tài khó thế nào thì thiên tài làm người bình thường cũng khó không ít hơn thế.

(Kịch, 27.11.03)

I. 30.10.03

ngồi trong lớp chẳng chép bài
thì tôi có phải thiên tài không đây
trông kìa có cái con cày
cũng bài không chép làm thầy cho tôi
tất nhiên là bịa ra rồi
giờ tôi đang ngồi đang ngồi trong ai

những thằng ngu chẳng chép bài
thì hay giờ giọng thiên tài như ta
con ơ con đúng là gà
thiên tài còn nhục hơn là thiên tài

những thằng sức rộng vai dài
mà không gánh nổi một vại cơn đau
thì làm sau hiểu cho nhau
thiên tài cũng chỉ ăn rau như người
nói câu này cấm nhếch cười
chó thiên tài cũng rươi rười ăn phân

làm sao em biết tôi cần
tôi ngu em đến đỡ đàn cho tôi

(Lười, 27.11.03)

“Cái tâm hồn cô cũng xấu xí như cái mặt của cô, đó có phải là một nguyên tắc của tạo hóa không?”. Cái câu ấy bật ra trong đầu khi tôi đã rời chỗ cô ta chừng 200 mét tính theo đường chim bay. Cũng thú vị đấy. Tôi chìa tờ đơn trước mặt cô ta: “Cô xem hộ em”. Cô ta không ngước lên, liếc qua, lát sau mới cầm lên. Tôi nhìn ra ngoài cửa sổ. Cái bộ mặt đó tôi đã nhìn thấy một lần và không muốn thấy lần hai. Sau khi diện kiến nốt cái (tạm gọi là) tâm hồn đằng sau nó. Mới gặp một vài lần thì biết qué gì. Biết chứ. Bởi cô ta làm giáo viên. Mà giáo viên nhạt và lạnh nhất như thế thì ngu như tôi cũng biết. Như thế là như thế nào? Là như nhiều người tôi gặp và không mong đợi thấy lần hai. Cô ta là đàn bà, có chồng có con có cha mẹ... Cô ta chắc cũng hy sinh, chăm chỉ, vị tha chứ nhỉ. À, có lẽ. Tôi định kiến và chủ quan quá chẳng? Thù dai quá chẳng? Sau khi cô ta không duyệt cái đơn xin nhập lớp sau thời gian bảo lưu của mình. Ờ, có thể. Tôi thì đã cảm nhận như vậy về cô ta trước lúc bê đơn đến. Phải trình đơn cho “cái loại đó”, nhục lại còn làm cao, còn chửi đổng. Ừ, nhục. Nhưng quen rồi. Và lại mình là sinh viên, cô ta là giáo viên. Sinh viên nộp đơn cho giáo viên, có gì là nhục. Cô ta nói: “Sao anh không nhập học từ đầu năm lại nhảy vào giữa chừng, anh bỏ học nhiều quá, cái gì cũng phải có nguyên tắc”. Chậc, kể ra dài phết. Có khi lại còn lòi đuôi ăn vạ. Đếch kể nữa. Định xé bét đoạn viết này đi, đỡ phải tải nốt đồng ý nghĩ ngồn ngộn châu chực lên giấy. Vứt bét cái chuyện này đi. Đỡ mệt. Nhưng chuyện sẽ hay đấy, đâu chỉ có đỡ òm như đoạn vớ vẩn này.

Từ chỗ cô ta đến chỗ này đã vài cây số rồi. Thôi, bỏ cô ta đi. Nhân vật đã xài gần hết dữ kiện hay ho. Cô ta có lẽ đọc phải cũng dừng nhằm là mình. Chỉ là một thứ nhân vật làng nhàng cho dễ mào đầu. Định cho mấy câu chua chua cay cay vào nữa nhưng mà nhân vật này không hợp.

Cạch! Rất thích cái cảm giác đi một quãng dài rồi dừng xe lại, gạt chân chống, tắt chìa khóa điện. Âm thanh lẳng hẳng đi. Tiếng máy của mình đã tắt. Bắt đầu nghe những tiếng động khác. Cả tiếng chim hót rất nhỏ nữa. Viết tí tẹo lại lên xe trôi đi. Mặc kệ những ý nghĩ vừa mang nặng còn đồn ứ xếp hàng chờ được chui ra. Bỏ mặc chúng và rặn những ý nghĩ mới. Rặn rất khế. Cái xe tải phía trước phóng nhanh, cái bật chằng bốn góc sau thùng xe rú phần phật như một con sứa xanh lè động cốn. Tôi đang làm cái việc chép nhật ký hay ghi lịch sử của mình? Không cần biết. Tôi đang thấy cái trò cử đi một tí lại dừng, lại viết, lại đi... như một con chó thì thoảng lại ghếch chân vào cột điện, lùm cây làm vài ba giọt. Như vờ sở hữu cái mà nó biết không thuộc về mình. Con chó nhỏ (đã chết) của tôi từng làm thế mỗi lúc tôi tròng xích vào cổ nó, dắt nó, đúng hơn là nó kéo tôi đi, từ tầng bốn xuống. Nó làm tôi thêm lầy cái cảm giác cuống cuống và sung sướng

sau khi được tạm phóng thích khỏi cái vũng chật chội. Nó gọi lại ký ức xa xôi về những cuộc chạy đua với con chó bécgiê to sụ lông xám khắp cánh đồng. Hay là tôi cứ viết thế này? Kể chuyện thôi. Rất dễ. Bỏ cha những suy nghĩ về đồng loại, thời đại vừa phải thận trọng vừa dễ bị nguyên rủa đi. Nhưng mà cái đó dường như có sức cám dỗ và thử thách hơn. Dù đôi khi như leo cột mỡ.

Tôi lại trôi. Những con đường sẽ đi đến đâu? Nhiều người đã đang và sẽ hỏi thế. Bình xăng vẫn còn một nửa, tha hồ mà đi. Con đường quanh sân vận động Mỹ Đình rộng và xanh, khá yên bình. Tôi sợ cảm giác yên bình lấp đi những sâu cay cần có. Có những loại người không hạnh phúc được, khi hèn. Mà hạnh phúc nhiều lúc chỉ đến sau khi dừng cảm nhả ra những cơn đau cay xè phổi. Con đường khá ổn, nhưng vẫn bụi. Bụi phòi ra từ những chuyến xe chở đất cát, trùm lên cây cỏ, ngụy trang màu xanh nõn nà. Bụi làm xỉn đi con đường nhựa xanh mới coóng. Khi có những chú xe tải phóng rầm rập qua, những bụi cát phi vào mặt tôi. Những cái tát của cát. Bụi.

Bây giờ tôi đang ở trong vườn thú. Sự trôi vô phương dẫn tôi đến đây. Nơi mà tôi chưa đến một mình bao giờ. Lúc thì với bố mẹ, lớn hơn thì với bạn bè, anh em. Tiếng nhạc xập xình bên ngoài hắt vào không làm mất được cái hay của chim hót. Vào đây, trời trở nên dịu hẳn. Thôi, đứng dậy xem tí đã. Rồi lại ngồi trên ghế đá viết tiếp. Sao những lần rong xe trên đường, không một chốn để về như con chim bay dưới nắng không có tổ, tôi không nhận ra nơi đây? Một cái ghế đá để viết và không nhiều người để quấy rầy. Cuộc sống luôn cho tôi chỗ để sinh tồn. Dù chỉ nhả ra từng tí, từng tí một cho một người nhiều thụ động. ĐI đã lên tiếng gọi tôi vì lâu rồi tôi chưa gọi nó.

2000 đồng một vé. Có lẽ nếu có vé tháng tôi đã mua. Mua để đến những giờ bỏ học. Nhưng bây giờ có mua cũng không ăn thua rồi. Mọi người đang chờ cơm tôi ở nhà. Và sắp tới sẽ lại rắc rối với chuyện học hành đây. Nhưng sau nhiều lần phân vân, khổ sở trước những sợi dây hiểu thuận, những miếng đòn tâm lý, lần này tôi cho mình thả. Không phải là rút tung. Mà thả bởi vì lòng cần thả. Đau hơn, dằn vặt hơn mà làm gì. Chóng chết. Lại không đủ mình mẫn để xử lý những vụ tiếp theo. Cũng như những cơn đau ứ dồn trong ngực, trong họng, trong mắt, trên lưng, nhẹ nhẹ nơi đầu ngón tay, chúng cũng quen với mình rồi.

Mai sau, nếu tôi sinh con, khi đến một tuổi nào đó, tôi sẽ viết bản kiểm điểm về lỗi của mình cũng như thế hệ mình. Dù tôi sẽ dạy dỗ nó tốt hơn và đem lại cho nó nhiều hạnh phúc hơn. Bằng cách hiểu nó và để nó hiểu mình. Bằng cách hy sinh cho nó và để nó tự nhận ra điều ấy. Nhưng mà vẫn sẽ có những sai lầm. Và tôi sẽ cùng thế hệ tiếp nối phê bình và tháo gỡ. Chứ không phải như thời của tôi bây giờ. Hoặc là ngu xuẩn phá tung hết. Hoặc là im lặng vâng theo tất cả những con đường dù sai lỗi như một truyền thống “người lớn đúng, trẻ con sai”. Tôi có thể (nhưng không thích) viết một đoạn luận tội thế hệ trước mình. Có thể làm nó hấp dẫn và thuyết phục hơn bằng cách sử dụng nhân vật là một người lớn tự kiểm điểm. Nêu ra những điều họ đã làm được nhưng không quên chỉ ra cái họ đã sai lầm. Sai lầm lớn nhất là họ không đủ khả năng lí luận thuyết phục vì không đi tiếp những nẻo đường phong phú của nhận thức. Họ coi những nghĩa vụ, chuẩn mực tất nhiên như trời định. Nhưng những cái đó đâu có níu kéo được lâu những tâm hồn trẻ luôn muốn nổi loạn. Và cũng không làm ấm lòng những đứa trẻ ngoan. Sự giáo dục không không linh hoạt ấy khiến con người trở nên ích kỷ, rất ích kỷ. Dù với gia đình, họ luôn tôn trọng, biết điều. Quả là tôi không muốn viết mấy về những cái này khi nó khô khan. Thêm nữa, không có hứng thú. Những suy nghĩ chúng rất rành mạch và trôi chảy. Nhưng viết ra thì như lặp lại một

nổi đau lờ mờ. Chả khoái tí nào. Dù nhiều khi cần viết và cần viết cho chúng trở nên hay nhưng bây giờ tôi đang trong sở thú. Và vừa nghe tiếng con chuột lang gặm củ cà rốt rột rột. Chim hót riu ràn. Dù không phân biệt rành mạch được tiếng nào là của chim trên cây ngoài trời và chim trong lồng.

Tôi cũng không định tả cảnh sở thú. Nếu tôi còn đến đây, cũng không câu nệ là để viết, tôi nghỉ ngơi. Dù mọi người đang đợi cơm ở nhà. Và trước lúc tôi đi ngủ, đi học thường không quên tung một cái thông lọng yêu thương trông theo:

“Con chưa ngủ bác chưa ngủ
Con chưa ăn bác chưa ăn”

Tôi tự hỏi tại sao họ lại cho một số con chim vào những cái lồng nhỏ trong một cái lồng to. Cái lồng to bị thủng và đang sửa chữa chăng? Hay là lũ chim không chung sống hòa thuận được trong cái lồng chung? Con phượng hoàng đất một mình một chuồng trông thật đẹp. Nó trông như một tác phẩm điêu khắc gỗ được sơn màu rất khéo. Tôi không tự hỏi giờ này ở nhà bác mọi người không thấy tôi về sẽ làm gì. Tôi đã từng tự hỏi và kết cục là tôi quay trở lại. Tất nhiên là tôi cũng quay trở lại rồi. Tôi không có ý định ra đi. Tôi đang tự hỏi mình sẽ làm gì sắp tới. Tôi kệ tôi dắt tôi đi. Ăn một chút gì đó nạp năng lượng hay cứ lang thang trong một lả. Tôi biết là tôi rất khỏe. Khỏe theo nghĩa dẻo dai. Dù những cơn đau vẫn đến nhưng chưa bao giờ mệt đến ngất đi hoặc hiểm khi nói năng tầm bậy, bực bội mà không kiểm soát được. Đó mới là vấn đề. Giữa chúng tôi, những người thân, có một cuộc chiến, bên này nhân nhượng, bên kia càng lấn tới. Dù có thể nói chúng tôi yêu thương nhau. Có điều, con đường thì khác.

Đôi khi tôi mặc cảm vì sự mâu thuẫn và âm thầm chống đối này. Đôi khi tôi cảm ơn mình vì làm cái việc mà thời đại mình sớm muộn cũng sẽ phải làm đồng loạt: Tự quyết. Những mâu thuẫn nội tại này đánh nhau rất mệt, đôi lúc phải phó mặc cho tiềm thức giải quyết. Đời sống luôn cần những sự dung hòa. Kẻ biết dung hòa là kẻ được chọn lọc sau đào thải nghiệt ngã của tự nhiên và xã hội. Có lẽ tôi sẽ kiếm chút gì ăn. Ốm ra đấy mà làm gì. Tôi không khoái trò ăn vạ, giả điên. Dẫu chúng có là những chiến thuật khá hiệu quả. Nhưng chắc gì họ đã tin, dù kể cả anh đau thật, anh điên thật. Tôi muốn thử những cách khác. Vừa ngó thấy một người ngủ trên ghế đá. Có lẽ tí nữa cũng... Hơi phiền là còn cái cặp, thời buổi này ám ảnh lắm ăn cắp đến nỗi trong sở thú vẫn phải đề phòng. Mất thì thôi nhưng trong đó có quyển vở chứa bài viết này. Cái bài viết mà ban đầu tôi định viết một cách chua cay và trắng trợn. Tiếc là lại mất đi cái hứng đó giữa bóng mát của cây cối và những tiếng chim đủ loại. Hót nhiều cũng không hay lắm. Nghe nhiều rồi thấy điếc tai. Tôi 21 tuổi. Mọi người ai cũng lo cho tôi. Tôi vô lo. Tôi ngồi đây đôi đôi tình người khi mọi người đang lo lắng ở nhà, gọi điện đi tứ phía. Tôi có làm gì ám muội đâu. Nhưng mà tôi bỏ học. 21 tuổi thì còn phải đến trường. Ngồi nghe giảng và chép bài. Và thi cử.

18 tuổi là được tự do. Tôi cho mình quyền bỏ học đến sở thú mà không báo cho ai cả. Trong sở thú này, những con vật trở nên hờ hững vì tù túng. Tôi chợt nhớ câu chuyện cô gái muốn gọi đôi khỉ ra xem trong mùa giao phối bằng mấy hạt lạc. Người gác sở thú hỏi: “vào trường hợp của cô, cô có ra vì mấy hạt lạc không?”. Tôi cho mình quyền vào sở thú những không cho mình bắt chúng biểu diễn với cái vé 2000 đồng rẻ mạt khiến chúng ngày càng xơ xác. Tôi chỉ ngắm nhìn và nghe và nghĩ chúng tôi. Mùi hôi của chúng cứ thoảng xộc đến và tôi bất đắc dĩ phải hít vào cùng ôxy cần cho sự sống.

Mọi người có thể nghĩ tôi bị tai nạn hoặc làm gì đại dột. Mọi người không tin tôi, mọi người phải chịu thôi. Tôi biết làm thế nào khi tôi muốn hít thở khí trời. Sau những thời khắc đắng đắng nơi giảng đường nhàm chán, nơi cổng trường đại học xa lạ và vô nghĩa. Không háo hức khi bước vào và không nuối tiếc khi bước ra. Chẳng có gì để nhớ ngoài vài khuôn mặt thân quen và những kỷ niệm chung. Cố nhé, cố học cho xong 2 năm rồi tha hồ, tha hồ... 2 năm. Với đời người, ngắn lắm. Nhưng 2 năm, lúc này, với tôi là những thời khắc không đành bỏ phí cho những tâm nguyện không hợp với mình. Chim vẫn hót, một số có lẽ ngủ trưa. Tôi 21 tuổi. Đang định đứng lên đi ăn. Không biết nên viết tôi mới 21 tuổi thôi à hay đã 21 tuổi rồi ư. Còn quá nhiều điều để viết. Quá nhiều lí do để sống. Thậm chí, phải viết, phải sống. Dù lòng tôi đang ơ hờ lắm. Ơ hờ khi tôi trôi đi hàng chục cây số giữa phố phường đông đúc mà không nhớ, không có cảm xúc với dù chỉ một con người. Tôi bận nghĩ. Mà lại nghĩ về con người. Thật lạ. Và cũng thật dễ hiểu.

Tôi gọi 2 miếng bánh ngọt và 1 chai sữa đậu nành. Hơi khó nuốt. Thôi, cứ chiều cái dạ dày. Những bông hoa cúc vàng rung rinh trước mặt. Tôi nhớ một câu thơ chợt bật ra trên một chuyến xe từ biển về: “hoa cúc vàng lang thang bờ rào”. Rồi hình như mơ thấy ai đó đã viết nó rồi. Chỉ một câu. Sáng nay chép bài một tí. Không hiểu sao chữ trở nên xấu tệ. Tay không nhấn mạnh chẳng? Thử viết nắn nót xem nào. Có vẻ vẫn ổn. Tôi lại quên lũ ý nghĩ xếp hàng chờ đến lượt rồi. Cái gì cũng trôi tuồn tuột. Người ta trải qua là thôi, hiếm khi đọng lại. Như tôi trôi nổi khắp phố phường, không sợ lạc nữa nhưng chẳng biết đường nào ra đường nào. Đi mãi thì cũng về. Tôi nhớ lại một số kỷ niệm nơi vườn thú này. Tất cả đều không sâu đậm. Hôm nay, tôi lại đánh mất cảm giác bồi hồi bờ ngõ tuổi thơ. Mọi thứ đều không mới. Hay tại nỗi cô đơn? Dòng họ của tôi cô đơn. Ít ai hiểu ai và ít ai muốn hiểu ai. Có lẽ mọi người đều ít thời gian bên cha mẹ. Thế hệ chúng tôi, cũng đang thế, dù gặp nhau hàng ngày. Cả những ý nghĩ này cũng quá cũ. Viết ra nhàn nhạt. Lũ sư tử trông thật già nua và hốc hác. Lũ báo đen, báo hoa mai thì nằm im lìm. Mấy con hổ cũng thế. Gấu thì lẩn quẩn bên những khúc cây. Cả đám trông như những chú ở chợ lao động rồi việc. Chỉ có 5 mẹ con nhà hổ Lâm Nhi còn uyển chuyển. Có lẽ tình mẫu tử làm nguôi nỗi nhớ rừng. Và chúng còn được chăm sóc kỹ hơn. Dù sao nó cũng được tổ chức cả một cuộc thi đặt tên trên báo. Và lại, Lâm Nhi vào chuồng từ hồi còn bé tí. Con nó thì sinh ra trong đó. Chỉ còn dòng máu là hoang dã.

Con sông trước mặt thật xanh và êm. Đường phố phía bên kia ném sang tiếng còi xe. Những phiến đá cũng thật êm, mời gọi ngả lưng. Nếu giờ này tôi ở nhà, mọi người chắc đã yên tâm ngủ.

...

II. CÂU CHUYỆN HÔM NAY (14.01.03)

Câu chuyện này tôi gửi đến bạn. Bạn, nghĩa là những ai đọc xong nó không coi tôi là thằng hâm, thằng điên, thằng gàn dở, thằng đếu hoặc thằng hèn. Bạn, nghĩa là người không sợ tôi và không khinh tôi. Còn lại, không xứng làm bạn tôi...

Tôi dựng chân chống xe ngồi đợi cô tôi vào chợ mua hàng mã về đốt giải hạn cho chị con bác tôi. 5 phút, 10 phút, 15 phút... Tôi cứ nghĩ miên man...

Bỗng một chiếc xe tải của cảnh sát trở tới... Đang có phong trào triệt để thực hiện đường

thông hè thoáng. Để dân đỡ khổ. Và có phần nào vì sắp tới Sea Games 2003, Tây sắp đổ về? Nếu không thì sao đến tận năm 2003 này mới đẩy mạnh. Thôi, không cần lăn tăn cho mệt. Tôi ủng hộ cái đúng. Muộn còn hơn không.

Đường thông hè thoáng. Tôi ủng hộ mà tôi lại ngồi co chân trên xe máy dưới lòng đường? Muốn lên vỉa hè ngồi cho yên tâm lắm chứ. Nhưng trên vỉa hè, có tấm biển “Xin quý khách vui lòng để xe lên vỉa hè”. Tiếc là tôi không phải “quý khách”. Tôi ngồi đây, chẳng làm gì cả, chẳng bán mua gì cả, tôi đợi cô tôi. Làm sao tôi có quyền ngồi chiếm mặt tiền của người ta? Cả dãy vỉa hè là của chung, của xã hội, của công cộng. Nhưng từng khúc vỉa hè lại nằm trước mặt những tiệm hàng. Và dĩ nhiên, nó cần thuộc ít nhiều quyền sở hữu của họ. Tôi không hề phản đối. Ai ai cũng cần có môi trường để kiếm cơm. Có điều, người người làm kinh tế, nhà nhà làm kinh tế. Ngôi nhà nào cũng mở cửa để bán một cái gì đó. Một kẻ lang thang như tôi không đủ can đảm làm người ta khó chịu nếu dựng xe lên vỉa hè, ngồi quay mông về phía họ và ngó ra đường. Vậy thì gửi xe đi. Không. Tôi không gửi. Tôi đang đơn độc và chỉ có cái xe làm bạn. Tôi ngồi trên nó, đút tay vào túi và nhìn ra xa xăm. Tôi không muốn đi đâu cả. Tôi đang lưu thông với vận tốc bằng không. Tôi nép sát vào vỉa hè và chẳng làm cản trở, vướng víu ai. Tôi luôn làm thế khi đi mua sắm dù tôi biết hình như thế là vi phạm luật.

Luật? Ô hô. Khi con người sinh ra thì xã hội đã hình thành. Người ta đã bị vô số những cái mũ luật pháp, nguyên tắc, tư tưởng... chụp lên đầu. Không. Tôi cũng không phản đối đâu. Tôi chấp nhận. Xã hội loài người thì phải như thế. Phải có luật để người ta không tha hồ sát thương nhau. Nhưng mẹ ơi, luật không được chia đều. Trong tay tôi không có luật...

Giờ đây, khi cái chú công an hay cảnh sát gì đó dè dặt tôi về phường trên chiếc xe của tôi. Rồi dùng một sợi xích dài khóa chung nó với những chiếc xe bị giữ khác. Tôi bảo: “Chú thông cảm cho cháu, cháu đợi cô cháu ở chợ, lúc chú bảo đi cháu xuống nên chưa đi được. Cháu biết cháu sai nhưng chú cho cháu xin lần này, cô cháu ra không thấy cháu lại đi tìm”. Chú công an hay cảnh sát gì đó bảo: “Đó là chuyện của cậu. Chúng tôi làm theo luật”. Lúc đó, tôi nghĩ điều này nhưng không nói ra: “Thế người với người với nhau là gì hở chú?”. Tôi biết các chú bức tôi, trước thái độ của tôi lúc ấy. Các chú bảo: “Mày còn đứng đấy làm gì?”. Tôi bảo: “Vướng ạ”. Lúc thấy xe của các chú, tôi đã định đi ngay. Không hiểu sao tôi không có thiện cảm với các chú. Nhưng tôi không muốn có thái độ của một kẻ bỏ chạy. Tôi cứ tà tà gạt chân chống. Vâng, lúc đó, một chú sấn đến rút chìa khóa xe của tôi và bảo: “Mẹ mày, mất dạy”. Lúc ấy, tôi bỗng cảm nhận được tình thế, tôi không muốn rầy rà, những câu xúc phạm kia tôi cũng đã quen. Tôi lại bảo: “Cháu xuống xe tải cháu chưa đi được, chú cho cháu xin chìa khóa, cháu đi ngay”. Nhưng muộn rồi. Tôi biết, chỉ vì tôi trông ngứa mắt. Cái câu “Mẹ mày, mất dạy” tôi không giận các chú đâu. Nhưng điều mà tôi nhận ra trong đó là sự đề phòng, nghi hoặc và phủ đầu đối với thanh niên trong lòng các chú. Nếu tôi không nhầm thì trong đầu các chú không hiếm những ý nghĩ như thế này: “Cái lũ choai choai toàn đưa mất dạy”. Thừa các chú, đó không phải chuyện tôi bận tâm. Tôi chỉ muốn gỡ ra khỏi chuyện này càng nhanh càng tốt. Tôi không ngại giam xe 15 ngày và nộp phạt 200.000 đồng. Nhưng tôi không ân hận về chuyện này nên tôi không muốn thế. Nếu tôi có điều gì xấu thì các chú tử hình tôi cũng được, tôi cam lòng lắm. Vậy mà các chú lấy “chúng tôi làm theo luật” để bịt miệng tôi.

“Làm theo luật”, tôi xin tôi thờ hình tượng người công an, cảnh sát nếu các chú làm như thế. Bởi vì, tôi hiểu đây là cái nghề mà sự hy sinh là rất cao cả: “Vì nước quên thân, vì dân quên

mình”. Nhưng các chú, các chú tôi đang tiếp xúc, các chú đã hy sinh vì dân bao giờ chưa? Tôi nhìn người tình lắm. Nhưng tôi không thấy hơi ấm trong trái tim các chú. Những người như các chú không nhiều nhưng lại hay gây ám ảnh. Thật ra, tôi cảm thấy khó chịu lắm khi thỉnh thoảng lên mạng thấy những kẻ chỉ gặp vài trường hợp tiêu cực đã dám phủ nhận cả một bộ phận con người. Anh họ tôi cũng làm cảnh sát, thi thoảng đến phường anh ấy chơi tôi có đọc thấy những điều Bác Hồ dạy lực lượng công an, cảnh sát nhân dân: “...Đối với dân phải lễ phép hòa nhã... Trong công việc phải cần kiệm liêm chính...” Vậy mà, ngay trước mắt tôi thôi, có một ông vừa bị giam xe, một chú gọi lên gác giải quyết, lúc sau, có chú xuống mở khóa cho ông ta về...

Không phải tôi tị ghen đâu các chú ơi. Vì tí nữa, bác tôi cũng đến xin xe cho tôi về mà thôi. Tôi cũng chấp nhận thế, mặc dù, với tôi, cái xe ấy vứt đi cũng được. Tôi đi bộ cũng được. Tôi đã viết cái truyện “Mất” và tôi cũng tính hoài đến những chuyện như thế này, chẳng bất ngờ nếu xảy ra. Cũng như khi tôi viết bài “Con mèo treo cổ” thì một thời gian sau, con chó Phốc nhà tôi nhảy từ lầu bốn xuống đất trong một ngày mưa... Chả phải tôi có tài tiên đoán khi gì đâu. Chẳng qua, những cái mất nó đến nhiều quá. Những con vật, những con người tự tử nhiều quá. Sự trùng hợp nhiều khi là tất yếu.

Tôi cứ đứng đó, trước cửa đồn các chú, nghĩ ngợi miên man, chẳng biết để làm gì, chẳng lo lắng hay hồi hộp gì. Tôi chỉ thấy rầu rĩ. Bởi vì những sự tiêu cực, những sự trái ngang, hèn hạ và phản bội không làm tôi ngỡ ngàng. Tôi hiểu chúng và tôi tưởng tận chúng. Vụ 11 tháng 9, vụ cháy ITC không làm tôi kinh ngạc. Sự vô trách nhiệm và trái tim chai sạn của con người có thể gây ra bất cứ thảm họa nào...

Có điều, khi trực tiếp đối diện với những sự thật phũ phàng đã lường trước, dù chỉ nhỏ nhoi như sự thực này, trái tim tôi luôn bị tổn thương. Và tôi lại muốn khóc vì bất lực. Cho đến giờ phút này, trên thế gian này, tôi vẫn là một kẻ hèn. Tôi không đòi hỏi gì cho mình, không than vãn về nỗi khổ đau của mình; nhưng khi tôi vẫn chẳng gột rửa được cái cội nguồn chia sẻ và đùm bọc của con người, dù có là một thằng đàn ông bất khuất, tôi vẫn là một kẻ hèn...

Ô hô. Tôi là một kẻ có trái tim nhạy cảm và yếu đuối. Tôi lẩn trốn mãi trong bốn bức tường để không phải đối diện trước những sự thật phũ phàng đầy rẫy trong đời. Tôi không muốn người ta nhìn thấy tôi khóc. Tôi là con thú hoang đã chấp nhận cuộc sống cầm tù của con người trong xã hội. Tôi phá dần sự phá phách trong tôi. Hiểu không? Nếu tôi không giữ trái tim thì hoàn toàn tôi có thể là Hitle, Pôn-pốt mất rồi.

Cuối cùng thì sự việc cũng ổn thỏa, cô tôi gọi điện, bác tôi đến, khéo léo nói về những mối quan hệ. Và rồi họ thả xe tôi ra. Bác tôi bảo: “Chào chú đi con”. Tôi bảo: “Chào chú”. Và về.

Trên đường về, bác tôi bảo: “Đấy, con thấy không. Phải có mối quan hệ. Sống phải khéo lắm, miễn là không làm gì sai. Để người ta phải nể. Bây giờ xã hội như thế thì mình cũng phải theo xu hướng chứ”.

Ôi, cuộc đời của bác tôi. Cả đời hy sinh. Bao nhiêu năm ở thành thị rồi mà quanh năm vẫn chiếc quần lụa đen và áo bà ba. Mùa đông thì mấy chiếc áo len dày sụ mớ ba mớ bảy. Tôi có nhớ một lần về quê ăn cưới, bác ngượng ngùng trong chiếc áo bó cổ lọ. Vậy mà bác tôi biết đủ chuyện đời. Những mối quan hệ thì vô số, chẳng thua ông to bà lớn nào. Và cũng như bà nội tôi,

chả để ai bắt nạt. Người đời có kẻ ngấm ngầm bảo bác ranh ma, xảo quyệt. Không, tôi không cần biết. Tôi yêu và thương bác tôi. Trái tim tôi nó chả sai bao giờ. Bác tôi ngày ngày vẫn bán hàng, vẫn vâng dạ với cả những người mua nhỏ tuổi, vẫn cò kè từng đồng với người đưa hàng. Có lúc, ngồi bóc những gói mì chính khuyến mãi trong các hộp thuốc đánh răng ra để bán riêng... Nhiều khi nhìn những cảnh ấy, tôi cảm thấy buồn bã vì đó lại chính là những sự hy sinh lớn lao nhất. Bác mặc kệ cái nhìn của người đời, miễn là con cháu có thêm miếng cá, món quà...

Nhưng bác ơi, cháu phải sống để bác không phải làm thế. Bác hãy nói ừ với những người ít tuổi hơn, không phải lựa lời mà nói trước những kẻ chỉ đáng nhõ vào mặt để mở đường cho con cháu. Và không phải chi li từng đồng với những người xa lạ. Họ cũng cần lòng hy sinh của bác lắm. Bác hy sinh cho cháu ít thôi, quan tâm đến cháu ít thôi để san sẻ cho họ nhé. Và bác cũng phải sống cho mình, đó mới là sống trọn vẹn. Cháu thấy bác tội lắm. Ăn tối không dám ăn vì sợ phải đầu thai thành súc vật 12 kiếp thay vì 6 kiếp nếu không ăn. Các anh chị đi thi đại học bác cũng đi xem bói, vừa rồi, lại nhờ cháu đèo cô đi mua hàng mã về đốt giải tà cho chị...

Bác ơi, cháu phải sống để tìm cho bác những niềm vui và giải tỏa tinh thần lớn lao hơn những thứ tâm linh ngăn cách bác cháu ta: Cháu ăn tối và bác không ăn tối.

Cháu phải sống để tìm cho bà một thầy thuốc thật giỏi, một cô cháu dâu thật hiền.

Cháu phải sống để bố mẹ cháu được nghỉ ngơi cho đúng nghĩa.

Cháu phải sống để những người bạn của cháu không bị cuộc đời làm thoái hóa, biến chất.

Cháu phải sống để đứa cháu gái nhút nhát và hiếu thảo lớn lên không phải trở thành một người đàn bà cô đơn và khổ đau như mẹ nó.

Cháu phải sống cho ông, cho các cô chú, anh chị và rất nhiều người khác nữa...

Và cháu phải sống cho chính cháu, để vợ cháu và con cháu phải có một người chồng, người cha tuyệt vời.

Mà muốn thế, cháu phải làm đẹp lên cái cuộc đời này.

Bác ạ, chú cảnh sát lúc thả xe cháu có nói: “Nhà toàn công an mà lại chậm chạp thế”. Về nhà, bác bảo cháu: “Cháu lành quá. Hay bị bạn bè lợi dụng và hiểu lầm. Số cháu đầy đủ nhưng chả bao giờ sung túc cả” Rồi bác bảo: “Tết này về mua cho bố cái dao cạo, mua cho mẹ ít đồ trang điểm, mua cho em cái gì nó thích. Nhà con chẳng thiếu thứ gì nhưng con về mang quà thế, mọi người vui lắm”.

Không, cháu không bảo bác: “Biết rồi khổ lắm nói mãi” đâu. Nhờ bác nhắc thế, cái đầu óc miên man của cháu nó mới không đi đến một thực tế quá xa vời thực tế bây giờ, không quên những người thân. Cháu đã đi đến một xã hội mà cháu sẽ đợi và sẽ rủ con người đến. Đến nhanh nữa lên, để con người đỡ khổ. Không, cháu chẳng bao giờ bắt xã hội thích nghi với mình, cháu luôn thích nghi với xã hội hiện tại, nếu không, với cái đầu hỗn độn của cháu, làm sao cháu vẫn hiền lành được, vẫn cười được trong những bữa cơm và vẫn sống dù cái chết là thứ xoa dịu nỗi

đau không tồi.

Bác bảo: “Cháu khẳng khái quá nên luôn bị thiệt”. Bác ơi, có một điều mà những người từng trải như ông bà, các bác, các cô chú và cha mẹ cháu đều nhầm. Đó là, cháu chả bao giờ thấy mình thiệt thòi gì cả. Cháu đau vì lúc nào mọi người cũng lo thiệt hộ cháu. Sự nặng nề chính là sự nặng nề trong cách nghĩ của mọi người về cháu. Để cháu tự sống và tất cả sẽ đều thoải mái.

Ông nội tôi, 80 tuổi, ngày xưa mệnh danh là “Tù Hải Hà Đông” đến giờ vẫn luôn trung thực, khẳng khái đã nói câu: “Thì cái thời này nó thế, phải biết lựa”.

Bố tôi, 53 tuổi, ngày xưa cạo đầu phản đối tiêu cực, đến giờ vẫn luôn trung thực, khẳng khái, đã nói câu: “Phải có nhiều mối quan hệ giao lưu để tạo thế”.

Không, cháu không phản đối, con không phản đối. Đúng là sống phải như thế, thời nào cũng cần thế. Có điều, bố và ông không hiểu là con hiểu thế.

Nhưng dù có ông nào bảo “đời thực ảo khôn lường, sướng có khi là khổ, khổ có khi là sướng, mới có khi là cũ, cũ có khi là mới, xã hội nào mà chả như xã hội nào, cải tạo mà làm gì” thì kệ cha ông ta.

Tôi 21 tuổi, chưa hy sinh được mấy tí, chưa cống hiến được mấy tí. Tôi thấy xã hội này khổ và cần làm cho nó bớt khổ càng sớm càng tốt. Tôi tin phải làm như thế và tôi cứ sống như thế. Chả phải bốn phận gì. Tôi cần thế. Chưa đến tuổi để vô vi vô vị.

Ông bà tôi, bác tôi, bố tôi cần nghỉ. Còn tôi, chưa đến lúc. Thật ra, lúc này tôi mệt mỏi. Nhưng mệt mỏi thì sao. Nghỉ rồi sẽ hết. Nhưng không bảo được cái đầu nó nghỉ. Tôi cần làm việc, làm việc chính là sự nghỉ ngơi của tôi. Tôi biết là tôi làm được nhiều việc lắm. Tôi đã bắt đầu chán việc chữ nghĩa và tôi có thể làm việc khác. Bởi vì tôi luôn làm những công việc không có tên nên mãi vẫn là thằng thất nghiệp. Trực giác giúp tôi luôn biết phải làm gì, chỉ không ai biết điều đó mà thôi.

Năm nay tôi 21 tuổi, bị một số người gọi là bông bột, thiếu thực tế, ảo tưởng, vì muốn sống chân thật và tốt đẹp trong mọi tình huống nên thua thiệt.

Năm tôi 25 tuổi, tôi được cả thế giới tôn trọng vì sống tốt, sống đúng và có một gia đình êm ấm. Và không phàn nàn khi tôi vẫn luôn là tôi: Lười gấp chăn màn khi ngủ dậy. Đó là một thực tế mà kẻ thiếu thực tế này nghĩ đến...

Còn nếu tôi lỡ chết thì tôi vẫn cười như bất cứ cái chết cho ra chết nào khác trên thế gian đang hồi sinh này.

...em ơi có biết tôi thèm
được làm thiên hạ để dèm pha tôi
bẻ bai thế đứng thế ngồi
xem tôi cười mỉm tình khô nhường nào...

III. 31.10.03

Trước khi kể tiếp chuyện hôm qua thì tôi đốt. Ăn sáng xong ở nhà bác, thay vì đến trường, tôi đào qua nhà. Hôm nay chỉ phải học 3 tiết sau theo cái lịch học lại của tôi. Tẹo tôi sẽ đến lớp ngồi dù vẫn không có tên trong danh sách lớp mới. Đến lớp để bác yên tâm và không vặn hỏi “sáng nay đi đâu?”. Bác gái tôi thường có “vệ tinh” quanh tôi. Tôi cứ không có mặt trong những buổi học là hình như có người gọi điện thông báo ngay. Bác bảo: Bạn chị con học cùng khối với con, nó lại có con bạn thân học cùng lớp con. Con đi đâu, làm gì, nó đều báo cho bác cả. Tôi đùa: Bác cho cháu gấp để cháu tấn một trận can tội hốt lẻo. Bác đùa lại: Sức cháu có đánh được nó không. Cháu mai sau là chúa sợ vợ. Cười cười. Giám sát tôi, điều đó có nghĩa lí gì. Tôi đến lớp mới, ngồi bàn gần cuối. Im lặng suốt buổi. Thi thoảng đáp lời vài nhân vật quen sơ sơ. Hôm nào không đến lớp, tôi thường về nhà. Được một lúc, có điện thoại của bác gọi đến. Nhắc máy. Bác hỏi: Sao con không đi học. Đáp: Nghỉ ạ. Hoặc: Môn này không phải học. Không phải học con phải về đây ngay chứ. Về ngay nhé. Hôm thì thằng em hoặc ông cậu nhắc máy. Tôi nằm trên gác, đọc hoặc viết. Gọi cửa. Tôi chốt trong, không thừa. Lát sau tôi lên xuống. Lặng lẽ về nhà bác chờ “xét xử”. Hôm thì tôi nháy ông cậu: Nó đang trên đường về hoặc không biết nó đi đâu. Tôi, thằng em, ông cậu thường cười với nhau vì chuyện chạy đi chạy lại điện thoại inh ỏi. Để không khóc, phải cười thôi. Để không hoảng loạn (như một con thú bị săn đuổi, nhốt vào lồng, chăm chút từng tí, cạy miệng tống thức ăn vào, muốn hót muốn gầm nhưng giờ này không phải giờ hót giờ gầm, là giờ học cho “nên người”) thì phải tham dự vào trò chơi này như một cuộc phiêu lưu nhỏ. “Hãy bắt tôi, nếu có thể”. Tôi thường lấy cái tên của bộ phim chưa từng xem đó để đùa với thằng em. Nó bảo: Người ta không thích mách thì thôi. Nghe cách một cái là biết anh mở chốt cửa trên gác rồi chờ một lúc mới chuồn xuống. Tôi bảo: Vì biết mày về phe anh anh mới làm thế, không thì đồ ai biết.

Thằng em tôi đang tuổi trưởng thành. Nhiều điểm rất giống tôi. Nhưng khi bằng tuổi nó, tôi hiểu biết và tinh tế hơn. Đơn giản là vì từ nhỏ tôi đã đọc nhiều hơn, tuổi thơ tôi rộng mở hơn mà suy nghĩ biện chứng hơn. Nó vẫn còn hoang dã. Tôi biết nó nhạy cảm và có những năng lực tiềm ẩn. Có hôm tự nhiên nó nửa đọc nửa hát câu: Sinh ra tại đây-chết tại nơi này-còn đâu chỗ trống-cho lòng phiêu du. Chỉ thi thoảng lóe lên thôi. Nó khờ nên nó chưa khai thác được mình. Tôi biết nó khờ nhưng không ngờ nó khờ như vậy: Lớp 11 rồi mà một hôm qua đường thấy hai con chó làm chuyện trăng gió nó reo: Ê, hai con chó chụm đuôi vào nhau làm gì kìa (y hệt cái hờn hờ của một cô bạn cùng lớp đại học với tôi trong một lần thấy cảnh tương tự). Nó khờ như một anh nông dân khờ chứ không phải một chàng thư sinh. Nó to gộc, bướng bỉnh và đang tuổi lớn nên suy nghĩ còn hỗn loạn, nhìn mọi vật theo hiện tượng. Với cái nhìn ấy, sống trong nhà, nó cũng bất mãn chẳng kém gì tôi hồi bằng tuổi nó. Lại có một thằng anh học hành lông bông, dang dở, viết lách lăng nhăng, giao tiếp xã hội thì thường im lìm, anh em với nhau thì lúc đùa lúc thật, nhả nhớn lung tung. Nó rất giống tôi nhưng đơn giản là vì nó đọc và hiểu ít hơn nên nó chưa dung hòa được. Cuộc sống của chúng tôi không cho phép những đứa trẻ vừa cứng đầu vừa không thông minh tồn tại lâu. Không thông minh thì phải cúi đầu xuống. Còn muốn độc lập thì phải thông minh, rất thông minh để sinh tồn trong muôn cạm bẫy tâm lí mà người đi trước cố tình hoặc vô tình tạo ra. Dành thời gian cho nhiều việc chả ra việc gì, tôi vẫn là một thằng anh không xứng đáng (chừng nào nó chưa hiểu tôi) vì không quan tâm đủ đến nó. Bố tôi tốt, hy sinh cho gia đình nhưng có điểm giống ông nội tôi là gần như không bao giờ tâm sự với con cái, không bao giờ nói chuyện sinh lí sinh liếc. Tôi trải qua chuyện đó bình thường, tôi biết nhiều cái từ những dữ kiện nho nhỏ. Trẻ con chui ra từ đâu nhỉ? Nách? Mồm? Không phải. À, thì ra... Tiếng reo

ngộ nghệ trước hai con chó của thằng em tôi làm tôi giật mình. Tôi là người anh, tôi phải nói gì với nó đây? Tôi hiểu sự ích kỷ và lười biếng việc nhà của nó. Chúng tôi, dòng họ chúng tôi rất cứng đầu. Tôi, mọi người gọi nó dậy những hôm đi ăn giỗ, nó nằm ườn, càng gọi nó càng nằm, càng mắng nó càng nằm. Về sau, đi đá bóng, tôi gọi nó chỉ một câu, nó tự động dậy ngay. Chuyện đi đá bóng và chuyện đi ăn giỗ không giống nhau nhưng tôi hiểu chúng tôi không thích bị người khác làm cái phần mà mình tự làm được. Nên phản ứng lại chính bằng sự ù ì và chây lười. Mỗi sáng, tôi tỉnh dậy khá sớm, lúc trời còn âm u, nhưng cứ nằm. Cũng có hôm ngủ khá say. Bác gọi tôi dậy. Tôi, nó, không cần ai gọi cũng có thể vùng dậy ngay khi có việc cần. Nhưng bác nói: Bật dậy nào. Cố lên con. Tôi nằm im. Bác lại thúc: Tác phong nhanh nhẹn nào. Bật dậy ngay là tỉnh thôi. Con nghe lời bác nào. Như thế kéo một con vích lên bờ. Càng kéo nó càng lùi lại. Đơn giản thôi, kéo nhẹ nó về phía biển nó sẽ tự lùi lên bờ. Câu chuyện ngụ ngôn đó, không hiểu bác tôi có nhớ không. Mọi người đều gọi đó là thói chậm chạp, sức ì, thiếu bản lĩnh. Nhưng không hiểu một điều là tuổi trẻ không thích nhiều lời. Mà càng không được hiểu, cái đầu càng cứng, càng bất cần. Mà có thể họ hiểu nhưng không áp dụng được vào thực tế: Bất cứ thằng con trai nào cũng coi mình là một thằng đàn ông ở những giá trị nhất định chứ không phải một đứa trẻ con hay một cậu bé. Tất nhiên là để khỏi nghe những lời khuyến khích, động viên, tôi đành nhồm dậy. Bác không biết, buổi sáng tôi thích yên tĩnh một mình, ngồi lặng điều chỉnh cơ bắp đầu như, và không bị soi. Bị môi trường biến thành kẻ tự dè dặt nên nhiều cảm xúc ngoài xã hội, ở nhà (nơi không sợ ai cho ăn đòn đau) thằng em tôi nhiều lúc trở nên ích kỷ, lỗ mãng, ngông ngạo. Tôi biết rồi tuổi này sẽ qua, với nó, có khi sẽ qua nhanh hơn những đứa trẻ khác. Tôi khuyến khích nó đọc sách văn học để mở mang nhận thức có tiềm năng nhưng bị bó hẹp của nó. Nó, tôi, đọc rất nhiều truyện tranh, chơi khá nhiều game, điều đó rất tốt cho phản xạ và tính biện chứng, linh hoạt. Nhưng chưa đủ. Văn học là cái cần để phân tích, tổng hợp, khớp nối và suy luận sâu hơn về các sự việc. Tôi mong nó đọc nhiều hơn nữa, khi đó nó sẽ có suy nghĩ khác về gia đình, không như cái cảm xúc của một đứa trẻ không được nhiều hồn nhiên (dù nó vẫn hay tông ngồng thay quần áo sau khi tắm trong cái phòng đã chốt cửa có mặt tôi và ông cậu). Sẽ thôi cái cảm xúc của tuổi thơ bị tổn thương: Mọi người đều thần kinh, mọi người đều ích kỷ. Như đôi lần nó chột thốt ra lúc bức bối. Tôi thì cất lại trong đầu. Ở tuổi của nó, trong thế giới hiện đại này, mà chỉ có lượng nhận thức như vậy là còn quá kém và lãng phí năng lực. Nhưng nó còn nhiều việc mà cái tuổi đó khó tự điều tiết hợp lí: Học chính, học thêm, tập luyện thể thao (khá chuyên nghiệp, ăn lương). Khi đã bước vào nền thể thao chuyên nghiệp của nước nhà hay bất cứ đâu mà muốn khẳng định tài năng thì nó cũng phải cứng cáp và cạnh tranh gay gắt. Sẽ mệt và bức bối khi muốn giữ mình lành mạnh trong môi trường bên cạnh những đồng đội có vẻ tử tế, cũng có không ít những thằng đồng lứa hoặc lớn hơn chỉ biết ăn, tập, chửi bậy, chơi bẩn và cưa gái. Nó cũng như bao người cần một điểm tựa để xoa dịu. Bạn bè không đủ. Bạn gái không có. Còn gia đình thì ai làm việc nấy, cả tôi. Tôi tin cuộc sống với tiến độ phát triển sẽ khiến nó mở mang hơn. Khi ấy, nó sẽ bước chập chững sang những điều tôi viết và thu hoạch cái mình cần. Không thì rồi nó lại trở thành một thứ đàn ông đầy ngộ nhận và hằn học. Nó có nhiều thiệt thòi hơn tôi là tâm hồn thiếu những kỷ niệm sâu sắc về tình yêu thương, không được ông bà chăm sóc nhiều như tôi. Vào những thời điểm mà tuổi thơ sẽ có những ấn tượng mạnh nhất. Con người thường chỉ trở nên biết ơn sau khi họ cảm thấy hàm ơn.

À, trước khi kể tiếp chuyện hôm qua thì tôi dứt. Tôi sẽ kể nhưng đã 9h kém 10, sắp đến giờ học 3 tiết sau. Phải đi vệ sinh cái đã và đến lớp để hôm nay không có thêm sự vụ gì. Còn tĩnh tâm mà viết.

IV. MẤT (23.10.02)

Nó không còn ở đó.

Trên mặt đất nhờ nhờ bàng bạc, còn dăm giọt loang lổ vương lại. Những giọt ấy gọi là gì nhỉ? Không biết. Chưa từng hỏi và chưa từng ai trả lời. Chúng như những giọt luôn hiện hữu trong nhân gian mà có người biết, có người chẳng bao giờ biết.

Nhiên liệu? Nói vậy thì chung chung quá. Dầu? Xăng? Nhớt? Chìu! Hay mồ hôi? Hay máu? Hay nước mắt? Hay chất thải? Cũng chùi!

Chỉ có nó mới biết những gì nó để rơi là gì. Là gì của nó. Định hỏi. Nhưng nó không còn ở đó.

Thôi chết! Cái xe máy không còn ở đó!

Nó mất. Nó mất rồi. Chỉ còn một vệt dầu loang...

Một cái “Dream” khoảng mười bảy triệu. “Giấc mơ” cũ rồi mà. Màu mận đương độ chín. Có vài vết xước như chó đớp, mèo quào. Biển số... Biển số bao nhiêu nhỉ? Không nhớ. Không nhớ nữa. Tẹo rồi biết trình báo thế nào đây?

Phanh không còn ăn. Đã đi một số cây số. Mỗi ngày độ dăm. Một tháng độ trăm. Một năm độ nghìn. Ba năm... Ba năm thì không tính được.

“Giấc mơ” cũ đã mất rồi.

Mất chứ không phải biến mất. Trong thế gian này, chẳng có gì tan biến cả.

“Không gì tự nhiên sinh ra. Không gì tự nhiên mất đi. Nó chỉ chuyển hóa từ dạng này sang dạng khác. Mà thôi”

Nó mất ở đây và nó lại xuất hiện, lại sống ở kia. Lại bon bon trên đường bụi với khuôn mặt mới. Cũng có thể là khuôn mặt cũ. Nào ai để ý. Nào ai nhận ra. Mấy ai thèm nhìn mặt nhau bao giờ. Nhất là một khuôn mặt cũ. Một khuôn mặt ai ai cũng có.

Có thể nó sẽ bị tháo tung cơ thể. Bán hết nội tạng, ruột gan phèo phổi. Rồi mai đây, chúng lại xuất hiện trên mình một “giấc mơ” mới. Thấy quen quen mà không biết từng ôm ấp ngàn ấy năm trời.

Cái gì đòi lấy đi, cứ để đòi lấy đi. Đòi công bằng lắm. Có vay có trả. Kệ thôi.

Nhưng cái “giấc mơ” cũ ấy, đòi có lấy đi đâu. Người ta, người ta lấy đấy chứ. Mà người lấy thì chưa chắc người đã trả. Mà người có trả thì chưa kịp đến tay mình, biết đâu người khác đã cướp đi. Và người lấy lần thứ nhất lại thêm dần vật. Lại đi lấy của ai đó để trả mình cho bằng được. Lấy của nhau. Lấy mãi của nhau. Vay-trả nợ đòi chẳng bao giờ hết. Phải thế chẳng?

Mặc kệ? Mặc kệ làm sao được! Phải đi trình báo. Rõ ràng phải đi trình báo. Mình cứ im im. Mình không khổ nhưng người ta lại khổ.

Trình báo sao đây? Trước tiên là với bác trông xe. Nói thế nào đây? Khó quá! Tốt nhất là cứ loanh quanh luẩn quẩn. Rồi bác ta sẽ quát: “Thằng kia! Mày rình mò gì thế? Muốn gô cổ lại không? Phẫn!”. Lúc đó mình sẽ bảo: “Bác ơi, em mất xe”.

Nhưng bác ta không tin. Bác ta không tin đâu. Cái mặt, cái bộ dạng mình bình thản và nhơn nhơn quá. Có ai mất xe lại thế không. Làm thế nào đây? Làm thế nào để bác ta tin? Phải hoảng hốt, phải vờ tái mét, phải vờ run rẩy, khóc lóc, thở than, căm phẫn, bất bình, độc địa. Bác ta cũng sẽ trắng bệch, hoảng loạn theo. Loạn cả lên. Thế là không còn tâm trí mà ngờ hoặc. Những kẻ đánh mất bản chất người, khi đối diện với bản chất, họ cho là giả tạo, là đạo đức giả, là rơm rơm. Phải thế chăng? Phải đóng kịch, phải đeo mặt nạ thì người ta mới cho là mặt thật. Ừ?

Đằng này... Mẹ kiếp! Sao mà mình bình thản quá. Có cái “giấc mơ” vẫn sống mà không có nó cũng chẳng chết. Mình đã đổ mồ hôi vì nó, nó cũng phát ốm vì phục vụ mình. Huề cả làng. Chẳng ai bóc lột ai cả. Chẳng ai thua thiệt cả. Không có nó thì sao? Cuộc bộ hoặc đi xe buýt. Người yêu càng quý chứ sao.

Nếu nó là cái xe đi mượn thì lại là một nhẽ. Sẽ cuống cuồng lên. Nghĩ đến một viên cảnh xin lỗi và trả góp. Cứ nợ là phải trả. Nhiệm thối ấy mất rồi.

Đằng này... Cái “giấc mơ” ấy là của mình. Chẳng vay chẳng nợ ai trên đời cả. Mình chẳng bao giờ phải tính toán với mình. Cái hồn nó chẳng bao giờ đòi hỏi cái gì ngoài tình yêu thương. Cái “giấc mơ” nó mất đi thì thôi. Kệ cha nó!

Tại sao mình lại phải đóng kịch hả? Tại sao? Đừng hòng! Ta cứ vác cái bộ mặt tỉnh bơ này ra. Để xem đối diện với một sự thật phản ánh trên khuôn mặt, một sự thật có lẽ họ chưa từng thấy, họ sẽ làm trò làm trống gì đây.

Cửa ải đầu tiên là bác trông xe. Mà bác ta có tin hay không chẳng phải vấn đề then chốt. Tin hay không rồi bác ta cũng giải mình đến đồn công an nơi gần nhất. Cũng hay. Mình lại biết thêm một con đường đến đồn công an. Trên đời này, còn biết bao con đường mà mình chưa biết. Cũng hay. Để xem lực lượng công an nhân dân đối xử với quần chúng thế nào.

Ở đó, chắc thấy bộ dạng phơ phớt của mình, đồng chí công an cũng không thể không theo nghiệp vụ mà ngờ hoặc. Giải trình thế nào đây? Biển số xe không còn nhớ. Đây là lần thứ hai mình nghĩ về cái biển số. Nó như bộ mặt cái “giấc mơ”. Ba năm đè nén nó rồi mà mình không nhớ ra mặt nó. Mình vô tâm thật. Bị nghi ngờ cũng đáng. Vô tâm thì cho chết! Còn phàn nàn gì nữa.

Mà không nhớ thì cứ nói thật ra. Một cái sự thật chẳng ảnh hưởng gì đến nền hòa bình thế giới. Có gì mà không dám nói. Suốt từ này, bản khoản làm cái thá gì. Đúng là thân làm tội đời!

Ừ. Rồi đồng chí công an sẽ hỏi: “Anh sở hữu chiếc xe được mấy năm rồi?”. “Dạ. Ba năm”. “Ba năm! Vậy mà anh không nhớ nổi cái số xe. Của chính anh. Trông anh cũng sáng sủa đấy

chứ!”

Tự nhiên trong não mình văng vẳng điệu nhạc: “Người nghệ sỹ lang thang hoài trên phố-Bỗng thấy mình chẳng nhớ nổi một con đường”

Mình sẽ trả lời: “Cảm ơn lời khen của đồng chí. Dạ. Tôi là nghệ sỹ”. Hai tiếng “nghệ sỹ” nghe cứ ngưỡng ngưỡng thế nào. Nhưng đành phải nhả ra. Còn hơn bị coi là thẳng hâm, thẳng mất trí, thẳng bố láo.

Đồng chí ấy sẽ cười: “À, ra vậy. Đồng chí tên gì?”. Mà không, ngay từ lúc lấy lời khai, đồng chí ấy đã biết tên mình. Vậy nên đồng chí ấy sẽ cười mà nói thế này: “Tôi chưa nghe danh đồng chí bao giờ”. Bắt đầu khó nghĩ đây. Nói: “Dạ. Tôi là nghệ sỹ Amato” thì cũng bị liệt vào dạng “thẳng hâm, thẳng mất trí, thẳng bố láo” mà thôi. Mà nói: “Dạ. Tôi là nghệ sỹ chân chính” thì đồng chí ấy cũng trở mặt nhìn ta và cũng liệt ta vào cái hạng có hat-trick “đức tính” vừa nêu.

Cuối cùng trả lời “Vâng” là hợp nhất. Mà không, lúc ấy, có lẽ “im lặng là hạnh phúc”. Mình không thích từ “vàng” nghĩa vật chất. Im lặng là lá vàng, là mùa thu vàng. Nghe êm biết mấy. Thiu thiu chứ không sáng choang lóa lờ đôi mắt như khi người thấy mùi kim khí trong những cục từ.

Im lặng. Đồng chí ấy sẽ có khoảng nghỉ để hả hê vì câu đùa dí dỏm. Và tiếp tục động não để vờn mình một cách thi vị nhất. Để xem ai nghệ sỹ, ai câu cú hơn nào.

Không. Mình nghĩ, nếu im lặng, đồng chí ấy sẽ day dứt về câu đùa sắc lười. Vì chuyện cái “giấc mơ” vỡ vụn mà mình lại làm đồng chí ấy mất vui. Không được.

Hay mình bảo: “Tôi đang chìm, đang lắng. Chưa nổi, đồng chí ạ”. Nói thế có ngạo quá không? Và đồng chí ấy có thích thú vì cái liên tưởng về một mảng lênh phênh để ví với mình. Mình rất bình tĩnh. Nhưng mình không thể không giận điên khi thấy nụ cười mĩa làm trào ra cả cái tưởng tượng không nên biểu lộ ấy.

Hay mình bảo: “Tùy đồng chí hiểu. Để tôi đọc một đoạn vừa ứng tác, đồng chí phê bình cho nhé:

Cái giấc mơ vừa mất
Chẳng biết mình có còn
Có đau bằng mất mẹ
Có xót bằng mất con?”

Ừ. Hay. Từ chuyện mất xe còn con mà mình giao lưu được thêm một người. Được nói chuyện, được trao đổi. Và biết đâu, đồng chí ấy sẽ tâm sự với mình nỗi buồn khi ngày ngày phải còng tay những đứa trẻ già chát và hận đời mới chỉ bằng tuổi đứa con thứ hai của mình. Biết đâu, mất một cái xe, có thêm một người anh em, một người đồng chí.

Ấy nhưng nhờ đồng chí ấy phì một cái... Chắc là mình không chịu được. Không khác nào nhổ nước bọt vào mặt một đứa trẻ vô tội. Chẳng nhẽ mình đấm cho đồng chí ấy một phát. Nhưng

nếu mình làm thế, mình cũng chẳng còn là mình. Và lại, vừa mất “giấc mơ” vừa thêm tội “chống người thi hành công vụ”. Có lẽ mình nên im lặng. Mình rất sợ phí thơ. Thả thơ ra để nó bị bọn vô học cho ăn một cái tát. Mình không bao giờ thả. Thà tát mình còn hơn.

Mà này, mấy giờ rồi còn tưởng tượng! Mà đang mất cái “giấc mơ”. Mất cái “giấc mơ” đấy. Nghe rõ chưa? Mất “giấc mơ” rồi sao mà còn chưa tỉnh?

Con người? Họ là ai? Đồng chí công an ấy, người trông xe kia. Chỉ khi ta gặp họ, ta mới hiểu họ là ai. Họ là mỗi con người. Mỗi con người trong Loài Người. Họ biểu trưng cho chính họ. Chưa thể biết ai biểu trưng cho Loài Người

Mà tại sao ta cứ miên man thế? Tại sao ư? Vì ta ngại. Ngại nói là ta mất xe. Ta ngại nói sự thật với ai nhìn ta ngờ vực. Ta ghét phải gây phiền nhiễu đến những ai lúc nào cũng lo bị làm phiền. Ta chờ. Ta chờ ai đó đến hỏi ta.

...

- Không tìm thấy xe à?
- Ờ. Dạ. Vâng.
- Đưa tôi xem vé nào.
- Ờ. Đây ạ.
- Cái cậu này lạ thật. Vé xe này ở bãi bên kia cơ mà.
- Ờ. Vâng.
- Cậu vừa uống rượu hử?
- Dạ không. Em say nắng.
- Sẩm tối rồi còn say nắng nổi gì. Thôi về đi kẻo vợ con mong.
- Em chưa có vợ, có con.
- Thế thì vẫn phải về để mẹ khỏi mong chứ. Trông cậu buồn cười quá. Cứ như người từ trên giời rơi xuống.
- Biết đâu đấy, bác. Cảm ơn bác.
- Đi đường cẩn thận nhé.
- Dạ.

Ra thế. Cái “giấc mơ” của mình không mất. Nó mất hay không mất là may đây? Dăm giọt loang lổ ở khoảng đất trống mình lầm là của mình kia thuộc về “giấc mơ” của ai? Họ lại đang chu du với nó hay tẹo nữa có người khóc òa lên vì mất nó?

Sao có một quãng đường mà mình đi chậm thế? Mình muốn mọc ra thêm muôn ngàn đôi chân hoặc không còn chân gì nữa. Như một con rết hoặc như một con rắn. Để không bao giờ khuyu xuống cả. Tẹo nữa, cái “giấc mơ” nó vẫn sờ sờ ra đấy hay nó mất. Nó mất thực sự. Mình không còn sức để nghĩ đến, không còn sức để đi tìm, để trình báo. Thậm chí, bây giờ mình cứ mặc kệ nó ở đấy. Mình cuốc bộ. Cuốc bộ trên con đường mà đôi mắt chân dẫn mình đi. Cuối cùng, cái gì về với mình sẽ tự tìm về.

Hình như mình khóc. Mình được khóc cho mình. Qua ngần ấy năm, mới trào được vài giọt thôi ư? Rồi vụt rơi xuống đất. Nước mắt ơi, mà có mất không? Khi mà mất đi, mà được

những gì? Khi mây ngấm đất, muối và máu có ở lại và hơi ngọt thuần khiết có bay lên? Mây mới ứa từ trong tao ra, sao mây đã vội đi, vội đi nhanh thế?

Lại thêm hai giọt nữa...

Nước mắt ơi! Hóa ra mây chẳng cạn bao giờ. Đàn ông hay đàn bà. Trẻ con hay người lớn. Đều ngập trong nước mắt nhân gian.

Nước mắt ơi! Khi mây không ứa ra từ đôi mắt. Mây hóa thành mồ hôi, thành máu để rịn ra?

Có phải mây là tao không, nước mắt?

Mình đang đi. Mình đang lặn. Lặn về đâu? Mình chẳng biết. Chỉ biết mình mãi mãi lặn. Lặn mãi muôn đời. Lặn đến chừng nào bay hơi và ngấm vào da thịt Nhân Gian đến hết thì thôi. Đến chết thì thôi.

Mình khinh ghét nhất những loại khinh ghét con người.

Sao cô đơn thế. Người ơi...

V. 03.11.03

Tôi để vài ngày trôi đi. Những hình ảnh đã nguội. Hy vọng có thể hâm nóng lại.

Mấy hôm trước tôi đã đốt.

Đầu tiên là một cuốn sách tiếng Anh dày vài trăm trang. Sách photô, giấy rất dễ cháy.

Trước hôm tôi đốt, vào buổi tối (cái tối hôm tôi đi chơi sở thú), tôi mở cuốn sách đó ra, tước đọc vài trang như ta tước giấy làm chong chóng rồi thả từ tầng cao xuống cho xoay trong gió. Tôi vừa tước vừa như vô cảm vừa như nhủ lòng: Đờ mẹ mây (nguyên văn là “Đờ mẹ mây”). Không được khóc. Tước từng trang, chúng xù lên, mỗi lần tước, cái ý nghĩ ấy lại ngân nga: Đờ mẹ mây. Không được khóc. Tự nhiên nó rất dịu, như một câu hát, không hề bậy. Xé chừng chục trang thì bác tôi lên. Bảo: Con học tối thế, bật đèn lên chứ. Lần sau rút kinh nghiệm nhé. Đi đâu phải báo để mọi người không phải lo. Cố học con nhé. Không bác buồn. Ông bà buồn. Bố mẹ con cũng buồn. Tôi mở cuốn sách tiếng Pháp của thằng bạn cho mượn ra. Nhìn xuyên vào nó, thôi miên vào nó, những con chữ tôi không hiểu. Bên tai loáng thoáng những điệp khúc trong bài hát làm người của bác. May là tôi vô tâm, không thống kê đây là lần thứ bao nhiêu. Tôi cứ mãi im lặng nhìn vào trang sách. Hình như mắt tôi rơm rớm. Rồi lại khô ngay. Rồi lại rơm rớm. Có lẽ vì tôi vừa ngáp. Tôi rất hay chảy nước mắt. Luôn luôn. Sau khi ngáp chừng ba cái trở lên. Nước mắt chảy thành giọt hần hoi. Dù lúc đó chả nghĩ gì. Tôi cứ im lặng. Chả nghĩ gì. Bác vòng sang phía trái tôi. Thấy những tờ giấy rách thò ra khỏi cuốn sách vừa xé và vừa gấp lại. Chết. Sao lại xé sách hờ con. Sách cũ ạ. Bác gỡ cuốn sách ra, vuốt lại từng trang rồi gấp vào. Sách cũ thì cũng đừng xé chứ. Con uống thuốc đi... Tôi vẫn dán mắt vào trang sách vô nghĩa trước mặt. Cố lên con nhé. Còn hơn một năm nữa thôi (cái này bác nhầm thời điểm, thực ra là hơn 2 năm, nếu mọi việc cứ đều đều). Rồi lúc đấy, hai chị em cùng ra trường, bác khao to. Dòng họ nhà mình phải

rạng danh...

Lát sau, bác đi xuống.

Lát sau, mẹ đi lên.

Trước lúc bác tôi xuống, mẹ tôi lên, thì tôi xuống. Lúc đó bác gọi: Xuống nhà nhanh con, bố mẹ con đến. Tôi vừa tắm xong, đội một chiếc mũ lưỡi trai, xuống ngồi bàn uống nước. Nơi ấy có bác trai, bác gái và bố mẹ tôi. Mẹ: Cháu ở dưới này có ngoan không bác? Bác gái: Cháu ở đây đỡ dần tôi nhiều lắm mợ ạ, bán hàng, dọn hàng (thật ra, ở đây, tôi như một thằng nhóc, chả phải đụng tay vào việc gì to tát, thỉnh thoảng thì lấy cái tắm hộ bác, dắt xe vào hộ chị, đèo bác đi lấy hàng một tí, trông hàng hộ bác một tẹo...). Hết màn chào hỏi, bắt đầu cuộc hỏi cung ngọt ngào. Bác gái: Hôm nay hai giờ chiều bác mới ăn cơm. Không nuốt được. Con đi đâu? Tôi: Cháu đi mua sách. Bác gái: Mua sách làm sao hết cả buổi chiều? Tôi: Im lặng. Mẹ: Chắc con lại ghé đâu chơi chứ gì. Tôi: Im lặng. Bác gái: Bác là bác lo lắm, gọi điện khắp nơi không thấy con. Mẹ: Mẹ gọi điện sang nhà bạn con, nó cũng không biết con đi đâu. Tôi cúi đầu, mở cuốn anbum trên bàn, lật đi lật lại. Hãy để họ nói Những điều không sáng tạo. Buồn thay, chúng cứ chọc vào tai. Mà không xuyên sang tai bên kia. Bác trai: Bây giờ tôi xin nói vài lời với cậu mợ, với cháu. Quả thực là hôm nay cả nhà lo. Thực sự lo. Bác không rõ cháu đi đâu. Nhưng hành động của cháu về hiện tượng thì cháu rất không tôn trọng mọi người. Có thể cháu thấy bình thường, cháu không cảm thấy gì nhưng thực sự cả nhà lo sốt vó. Thực sự là bác rất bức vì cháu không tôn trọng mọi người. Cháu phải nghiêm khắc với mình và sửa ngay. Cháu đừng nghĩ là cháu quan trọng. Nhưng cháu thử nghĩ xem, nhờ xảy ra chuyện gì, quả thực các bác không biết nói với bố mẹ cháu thế nào... (loáng thoáng bên cạnh... Bố: Mấy con mèo này hay thật. Bác gái: Ừ, cậu thích thì bắt một con về nuôi. Mẹ: Thôi, nhà em không nuôi đâu ạ. Không có ai chăm. Hôm trước có một con rất đẹp nhưng để mất rồi)... Bác biết cháu ở đây gò bó hơn ở nhà. Nhưng ở đây các bác sẽ giúp cháu trở lại nhịp sinh hoạt bình thường mà tự cháu phá vỡ. Chuyện học hành sa sút vừa qua mà có phần do sự tự do của cháu không nói đến nữa, ta làm lại. Cậu mợ ạ, thời gian vừa qua tôi ghi nhận cháu có một số tiến bộ. Tự giác làm một số việc. Cố tiếp thu để làm tốt hơn. Bác nói thế cháu có ý kiến gì không? Tôi cứ cúi đầu. Cái mũi lưỡi trai che súp bộ mặt. Mân mê hoài cuốn anbum. Bác gái giọng nhẹ nhàng: Thôi. Rút kinh nghiệm nhé con. Thấy chưa, cả nhà đều lo cho con. Chuyện học hành vừa qua là do con sức khỏe yếu, với lại ham chơi vi tính. Bây giờ con hứa với các bác và bố mẹ bật lên, học cho tốt nhé. Tôi: Im lặng. Đờ mẹ mày. Không được khóc. Mẹ: Em cảm ơn các bác đã lo cho cháu. Lần sau con đi đâu phải xin phép các bác. Cháu về nhà vẫn bảo các bác chăm sóc cháu rất kỹ đấy ạ. Em biết tính cháu không thích đến ở nơi lạ. Cháu ở đây với các bác là cháu quý các bác, các anh chị lắm. Cháu hôm nay đi không xin phép là cháu sai. Nhưng em nghĩ không phải cháu không biết tôn trọng mọi người đâu ạ. Hồi cháu học lớp 11, có một hôm cháu đi học xong không về nhà ngay. Chiều cháu mới về, em bảo cháu nằm sắp xuống, hỏi tại sao đi đâu không xin phép. Cháu bảo trời mưa, trú mưa, vào hàng điện tử chơi. Em bảo thế thì con phải gọi điện về. Cháu bảo mẹ lúc nào cũng coi con như trẻ con, con lớn rồi, mẹ không phải lo. Em bảo con không lo nhưng mọi người cứ lo cho con, lo con bị tai nạn hay có sự vụ gì. Từ đó cháu đi đâu cũng xin phép em, có hôm nào đột xuất, cháu luôn gọi điện về. (Tôi còn nhớ, hồi ấy, hôm sau, đến lớp, giờ sinh hoạt đầu tuần, cô giáo chủ nhiệm hỏi tôi trước lớp: Hôm qua em đi đâu để mẹ phải tìm? Em đi chơi điện tử ạ. Ai rủ em? Cô liếc sang cậu bạn ham chơi ngồi cạnh tôi. Quả tôi có đi chơi với cậu ta thật. Nhưng tự nguyện. Không. Em đi một mình. Từ ấy, tôi không bao giờ muốn có lại cảm giác sừng sờ và buồn nôn đó). Chắc hôm nay có việc gì.

Chứ cháu nhận thức được đấy ạ.

Nó lại rung lên trong đầu tôi: Đờ mẹ. Không được khóc.

Bác gái bảo: Con có ý kiến gì không? Tôi: Im lặng. Bác gái: Ủ. Con chào bố mẹ đi rồi lên học bài.

Tôi lên gác và nảy ra cái ý định xé. Đầu tiên định xé cuốn tiếng Pháp nhưng đó là sách mượn. Tôi lấy cuốn tiếng Anh không học nữa và bắt đầu chậm chậm tước nó ra. Từng trang, từng trang...

Rồi bác lên. Rồi bác xuống. Rồi mẹ tôi lên...

Mẹ: Con vẫn uống thuốc đều đấy chứ? Tôi: Im lặng. Nhìn vào sách. Mẹ: Độ này con có ngủ được không? Tôi: Im lặng. Nhìn vào sách. Mẹ:

Con còn đau mắt đau đầu không? Tôi: Im lặng. Nhìn vào sách. Tôi tự hỏi mình đang làm trò gì đây. Mẹ ghé sát vào tôi, hỏi: Dỗi mẹ à? Tôi nhớ có một lần cho mẹ xem thơ của mình trên mạng. Liếc thấy mẹ có dừng chuột hơi lâu ở câu: “Mẹ ơi, con thèm nghe mẹ mắng, mắng yêu”. Từ đó mẹ có nhiều biểu hiện dịu hiền hơn. Dỗi mẹ à? Tôi hơi bàng hoàng. Ủ. Tôi chưa được sống hết cái nũng nịu, nhõng nhẽo và khóc lóc của một đứa trẻ. Những cảm giác cay đắng và kiêu hãnh lên vào tuổi thơ tôi từ rất sớm và âm thầm sinh sôi. Thật lòng, tôi muốn khóc. Đờ mẹ mày. Không được khóc. Nhưng mà cái câu ấy, nó kéo nước mắt ra rớm trên mi.

Tôi ngồi như tượng đá. Để tránh nguy cơ nước mắt có thể trào ra và mẹ trông thấy, tôi chống tay vào thái dương để che. Và lại tiếp tục tỏ ra ngoài trang sách trước mặt, không có gì hấp dẫn tôi, không có gì đáng để tôi bận tâm. Mẹ: Hai bác có chuyện gì à? Tôi: Im lặng. Mẹ: Hay con có gì không vừa lòng với hai bác? Tôi: Im lặng? Mẹ: Con học bài có vào không? Để mẹ nói với hai bác không bắt con học nhiều. Tôi: Im lặng. Tôi tự hỏi sự im lặng này sẽ đi đến đâu. Tôi thử trôi theo cuộc phiêu lưu của nó. Với bác gái, tôi không dám im lặng khi bác hỏi. Nhưng với mẹ, tôi cho mình cái quyền đó. Và nhận ra đến giờ chỉ có mẹ mới cho tôi cái quyền hờn dỗi ấy. Mẹ bảo: Thôi. Mẹ về nhé. Không chào mẹ à? Không biết mẹ có thấy một giọt nước mắt của tôi trào ra không. Mà mẹ chưa về. Mẹ vòng sang bên trái tôi. Và lại thấy quyển sách bị xé. Sao lại xé sách hờ con. Vẫn im lặng. Mắt tôi nhòa đi. Trong màng nước mắt, tôi nhìn sâu hoắm vào trang sách, nhìn đóng đinh vào những con chữ đen sì và thấy tất cả nhào ra. Tôi gồng mặt để vẻ lạnh tanh vô cảm xa xăm không bị biến dạng. Bộp. Một giọt rơi xuống sách. Bộp bộp bộp. Chúng lã chã nhảy dù xuống sách. Trượt theo hai bên má. Chúng đua nhau rơi. Khoảng hai chục đứa thì chúng lại tạnh. Như mưa bóng mây. Tôi thấy lòng nhẹ đi nhiều. Không hẳn. Rỗng tuếch. Mẹ hỏi: Con mệt à? Con không học được à? Pho tượng tôi vẫn hóa đá. Con không nói thì làm sao mẹ biết. Giọng mẹ bắt đầu ướm. Cái sịt mũi không còn là cái sịt mũi do bị cảm. Mẹ khóc. Con nói đi. Có gì thì mẹ mới giúp được chứ. Mẹ không giúp được tôi đâu. Mẹ đang tìm cách cứu rỗi tôi, an ủi chờ che tôi, chia sẻ với tôi. Nhưng không được đâu, khi mẹ vẫn thuộc về phe họ. Nước mắt tôi lại rơi. Tôi đã làm mẹ khóc. Không chỉ một lần. Tôi thường cảm thấy đau vì điều đó. Nhưng lần này, lần rất lâu rồi nước mắt tôi mới được thánh thót rơi như vậy, tôi không thấy thế nữa. Khi chúng làm tôi thấy nhẹ đi. Nhẹ đến độ mà tôi biết chỉ độ chục lần như thế này là tôi sẽ bay lên. Bay lên cao mãi. Mẹ khóc vì đau nhưng cũng nhẹ đi thôi. Dù mẹ không bay, không bay đâu. Tôi bỗng không thấy xấu hổ khi mình khóc.

Đây là lần thứ hai tôi khóc trước mẹ. Lần trước là sự nhục nhã của một thằng đàn ông. Khi mà trước hôm thi đại học một ngày, mẹ dẫn tôi đến nhà một ông thầy. Ông ta cho tôi làm thử hai bài toán. Tôi làm trong năm phút. Xem xong ông ta nói: 50% đỗ, 50% trượt. Tôi nhìn lại cái bài toán mà nghi ngờ sao dễ thế, hóa ra mình nhầm dấu, kiểm tra lại là sửa được ngay. Bài kia thì đúng. Không hiểu sao ông ta phán ngon ơ như vậy. Trước khi đến nhà ông ta, tôi miễn cưỡng. Mẹ bảo: Bây giờ con như nhảy qua một bức tường, chỉ cần bẻch dít một chút là vượt được. Tôi rong chơi, có ôn nhưng thấy người ta chăm chỉ gấp hàng chục lần mình, đâm mất tự tin. Tôi để mẹ dắt tôi đi.

Rồi ông ta dạy tôi cách viết chữ BÀI LÀM có chữ A thấp hơn các chữ khác và gạch dít hai cái để đánh dấu bài. Tôi bắt đầu chán. Cả đời tôi hầu như không quay cốp và một đôi lần làm chuyện đó khiến tôi nhắc mình suốt. Nhưng tôi không quen phản đối. Tôi là một đứa trẻ ngoan mà. Tôi viết theo ông ta. Chỉ hai chữ BÀI LÀM mà tôi viết mãi ông ta không hài lòng. Ông ta quát tôi: “Đồ ngu! Về đi”. Tôi lẳng lặng ra về. Coi như không có chuyện gì xảy ra. Nhưng chắc mẹ biết chuyện, lại đòi dắt tôi đến nhà ông ta. Tôi bảo: Mẹ không tin con à? Mẹ lặp lại: ...chỉ cần bẻch dít một chút. Thi đại học nhiều người giỏi vẫn trượt thẳng căng con ạ. Tôi nhất quyết không đi. Nhưng lúc đó hình như mẹ khóc. Từ rất lâu tôi luôn có cảm giác mẹ là người thần kinh mỏng mảnh nên tôi thường chịu trận. (Nhưng bây giờ tôi thấy, thực ra, mẹ rất mạnh). Tôi đeo mẹ đi, cố tình lắc lư xe cho mẹ thấy là tôi bức bối. Tôi muốn đâm vào đâu đó. Nhưng lí trí không cho phép. Đến nơi, mẹ tôi xin lỗi ông ta. Ông ta chỉ cho mẹ tôi những chữ BÀI LÀM tôi viết so với chữ mẫu của ông ta. Bảo: Chị xem, có thể mà không viết được thì còn thi thố gì. Mẹ cầm bút, viết mỗi một lần hai chữ đó. Chỉ một lần. Ông ta bảo: Đây, có thể thôi... Nước mắt tôi bắt đầu lặn lẽ rỉ ra. Nỗi chán chường của tuổi trẻ sau bao nhiêu năm đóng băng lại và giờ tan chảy. Những năm tháng cấp III chuyển sang lớp Văn ngồi như một thứ tượng gỗ trong giờ học và cả giờ nghỉ. Tôi tìm thấy nàng khi lần đầu tiên vào lớp, ngồi vào chỗ cô giáo chỉ. Nàng quay xuống nhìn thẳng vào tôi. Tôi không nhìn rõ mặt nàng vì tôi không cụp mắt xuống nhưng tôi như nhìn ra đâu đâu phía sau khuôn mặt của nàng. Nàng thấy lạ lùng và cười với cô bạn bên cạnh: Bạn này lạ lắm. Tôi không khó chịu, cũng chẳng động lòng. Lúc đó, tôi trống rỗng. Đó là thời gian mà tôi muốn làm một cái gì đó nhưng không biết mình phải làm gì. Về sau, nàng là một cái gì đó mà tôi dựa vào, tôi kiếm tìm mỗi khi đến lớp. Ngồi im, chép bài, ra chơi thì vẽ hoặc đọc truyện. Tôi không thân được với những thằng con trai cùng lớp. Cũng không bao giờ biết chuyện trò với các cô gái. Dù họ thường đùa tôi nhẹ nhàng, họ gọi tôi là bạn ấy thay vì nó và thẳng như gọi những đứa con trai khác. Cả nàng cũng thế. Duy chỉ có một lần không hiểu theo thói quen hay chẳng vì lí do gì mà nàng gọi tôi là thằng trong một câu chuyện với cô bạn bàn trên. Chuyện đó làm tôi buồn mất mấy ngày. Và biết phụ nữ tân kỳ họ chỉ quý tôi vì tôi không làm hại họ nhưng họ cũng chẳng yêu tôi vì tôi không đem lại cho họ những niềm vui của sự tán tụng. Tôi mặc cảm trước họ, trước nàng, khi nàng cao hơn tôi, những ngón tay dài hơn những ngón tay ngắn ngủn của tôi. Dù tôi biết nàng chẳng bao giờ có thể thông minh bằng tôi. Hồi nhỏ, tôi học toán khá giỏi. Nhưng càng lớn, tôi càng dốt. Môn Lí và Hóa ban đầu tôi học tốt. Nhưng càng ngày càng không thấy thú vị với chúng. Toán và Lí tôi vẫn xếp hạng làng nhàng. Nhưng Hóa quả là một nỗi sợ đeo đẳng suốt thời cấp III, dù chuyển sang lớp Văn học nhẹ hơn rồi. Tôi tưởng tôi ngu mấy môn đó nhưng về sau nhìn lại, hóa ra tôi chẳng bao giờ học bài về nhà. Mấy môn khác, đôi khi chúng tạo hứng thú cho tôi. Nhưng tất cả nói chung đều thật chán, thật tẻ nhạt và vô nghĩa. Tôi muốn bay nhảy. Muốn sớm đến chiều để chạy ra các sân bóng. Mướt mồ hôi để quên đi niềm trơ cứng ở xó lớp. Một hôm, cô lớp trưởng thông minh và năng động và cao lớn (luôn xếp thứ nhất,

trên tôi một hoặc hai bậc, trong các kỳ thi học sinh giỏi tiếng Anh của trường) hỏi tôi: Sao ấy buồn thế? Tôi đáp: Buồn ngủ. Và cô bạn ấy phá lên cười. Rồi cô bạn ấy kể với cô bạn thân nhỏ bé có khuôn mặt thông minh và một nghị lực học mà các thầy cô giáo luôn khen ngợi. Cô bạn ấy cũng cười khe khẽ. Có một thằng bạn đùa cô ấy: Ấy khôn đến quắt cả người lại. Tôi biết cô bạn ấy có vẻ thích tôi. Một số cô bạn cùng lớp cũng thế. Có lẽ tôi là thứ (tùng?) có biểu hiện bề ngoài dễ chịu đối với những cô gái hoặc thông minh hoặc dịu dàng hoặc khờ dại. Hoặc cả ba. Nhưng lúc đó tôi chỉ nghĩ tới nàng. Hạnh phúc với mỗi lần lấy can đảm mượn đồ dùng học tập của nàng. Và tha thứ cho những cái không hay của nàng. Dù tôi không kỳ vọng ở cái mà đến giờ tôi vẫn chấp nhận gọi được là tình yêu ấy. Dù bây giờ lâu lâu chợt gặp nàng, tôi không thấy hạnh phúc và đốn đau như trước đây vài năm nữa.

Tôi từ già mái trường cấp III. Mang đi cảm giác lạnh lẽo của những năm cuối cấp. Tôi gần như không cảm thấy hơi ấm bạn bè hay gia đình. Những thằng bạn thân thì đã chuyển đi từ cấp II. Hoặc tôi chuyển lớp. Rồi xuyên suốt thời thơ ấu, tôi chuyển nhà ba bốn bận. Đến nơi ở hiện tại thì mấy năm mà không biết ai là hàng xóm. Tôi chẳng cần biết tương lai để làm gì. Ai dẫn đi đâu thì tôi đi...

Tôi không muốn khóc. Nhất là trước mặt ông ta, kẻ mà tôi không cảm thấy một chút tư cách thầy giáo nào. Nhưng nước mắt không nghe tôi. Chúng cứ túa ra. Cả nước mũi, chảy dài qua môi, rỏ xuống tong tong. Rồi ông ta đi chỗ khác nghe điện thoại. Tôi quệt nước mắt, xì mũi ướt nhẹ tay áo và ngực áo. Lúc đó tôi không sợ bẩn, sợ mất lịch sự mà tôi muốn mình thật bẩn, thật tiện. Để tôi có thể dấn vào mặt ông ta, đập tan cái bàn rồi ra đi. Nhưng mẹ tôi ngồi đó, đưa khăn mùi xoa cho tôi. Và tiếp tục viết những chữ BÀI LÀM. Để thôi con ạ, con viết lại xem nào...

Tôi đỗ đại học, không tính điểm cộng do bác chuyển hộ khẩu cho từ Hà Nội về khu vực ưu tiên thì thừa ra năm điểm rưỡi. Toán 7,5. Văn 8,5. Anh 7. Điểm Văn trúng tủ nhưng cũng hơi bất ngờ. Điểm Anh thấp hơn thực lực. Điểm Toán tôi không rõ thực chất thế nào, bài hôm đó tôi làm không tốt. Tôi viết chữ BÀI LÀM theo ông ta dạy. Cái đêm trước hôm thi, tôi về không ngủ được. Khóc xong không thấy đốn đau, chỉ thấy mông lung. Khóc không phải chỉ vì giận dữ mà còn vì mình hèn. Lần đầu cảm thấy rõ rệt mình bất lực khi muốn giữ danh dự trong thế giới này khi lâu nay để nó cuốn đi. Hôm sau đi thi thấy bình thường. Môn Văn và môn Anh làm vèo như nước chảy. Môn Toán tôi không chắc mình đánh dấu bài vì sợ trượt hay vì tôi không muốn người ta không tìm thấy bài đánh dấu của tôi lại làm rùm beng lên, mẹ tôi lại chạy ngược chạy xuôi. Tôi muốn thi xong được để yên. Môn Văn bố tôi cũng dẫn đến nhà thầy dạy Văn nói chuyện. Thầy có vẻ tốt nhưng nhu nhược. Thầy bảo tôi viết một đoạn để biết nét chữ của tôi, có gì thì... Trước lúc thi, tôi hầu như không lo lắng, mọi thứ tôi nắm khá vững. Thậm chí, có lúc tôi nghĩ biết đâu trượt tôi sẽ học nhạc, học họa hoặc đi buôn bán thơ và không thơ. Để thoát khỏi nỗi chán chường. Tôi chán đến trường ngồi ngoan ngoãn và vô tích sự lắm rồi. Ban đầu giận bố mẹ làm tôi nhục. Nhưng về sau ngẫm lại thấy bố mẹ lo cho mình, lo cho danh dự quá mà dấn ra... Cũng tại tôi chẳng mấy khi để bố mẹ thấy mình ngồi vào bàn học. Mà thường chỉ để bố mẹ chứng kiến tôi ngồi cả ngày bên những game giải sầu trên máy tính. Và vội vã ra sân bóng lúc chiều còn gay gắt nắng. Cho đến bây giờ vẫn thế, họ vẫn luôn chứng kiến tôi nằm ườn, viết lách, gõ, và đi đá bóng. Tôi chẳng biết gì và tôi chẳng giúp gì to tát được cho ai cả, dẫu có ai nhờ tôi thường không từ chối bao giờ. Và tôi ảo tưởng có thể cải tạo cuộc đời (có phải chỉ mình tôi ảo tưởng đâu). Họ thấy vậy. Và tôi biết, những độc giả hời hợt cũng đâu thấy khác.

Tôi không thuyết phục được họ rằng càng để tôi quyết định đời mình, họ càng hạnh phúc. Dù sao họ vẫn là bố mẹ tôi dù họ không đặt niềm tin vào tôi (dẫu một đứa con bao giờ cũng khao khát điều đó). Cũng như dù sao họ cũng là những người thân, bè bạn khác của tôi. Biết làm thế nào. Tôi lặng im. Và đây là lần thứ hai tôi khóc. Khóc sau hoặc trước mỗi chu kỳ lột xác. Khóc cho vài năm tích tụ. Tôi cảm ơn vì mình còn khóc được. Dù như thế có nghĩa là lớn đầu rồi mà tôi vẫn chẳng tàn nhẫn được mấy. Và như thế có nghĩa là tôi vẫn phải gồng gánh người thay vì đập họ để ngoi lên. Chừng nào còn giữ cách sống ấy, nếu đời sống không đẹp hơn, trù lên đời tôi sẽ mãi là bi kịch. Tôi thấy thế là tốt.

Đầu tiên tôi đốt cái cuốn sách tiếng Anh (đã xé thêm mấy trang sau khi mẹ về). Tôi lấy một cái nồi ra, xé nó tua rua toí tả nhiều hơn, bỏ vào nồi rồi xòe diêm lên đốt. Hôm trước, chị cả con bác bảo tôi: Hôm qua, em làm mẹ khóc đấy. Im lặng. Em có thương mẹ không? Đang ăn, ngược nhìn chị, cười méo mó: Không biết. Chị hầu như lúc nào cũng dịu dàng với tôi, đứa trẻ 21 tuổi trong nhà. Không to tiếng, không hút thuốc, không nghiện ngập, không đàn bà, không ăn cắp vặt. Và hay nói ngược với mọi người như một chú bé khờ. Ngồi im cho mọi người thì thoảng tha hồ giật tóc, vò đầu, véo tai âu yếm. Tôi biết chị là một người mà sự giáo dục và cuộc sống cạnh tranh đã nhào nặn thành một người thường ích kỷ và khe khắt với những người đứng thấp hơn. Như một phương pháp nói ra gọng kiềng của mẹ mình. Như một xu thế để sinh tồn đỡ đau đớn. Như một mặt bằng chung để chúng ta không lấy đó làm xấu hổ hay dẫn vật. Hoặc có nhưng không nhiều. Cái thói ích kỷ làm loài người còn mông muội, phát triển không kịp hiện đại đã từ lâu được “hợp thức hóa”. Nên không ai có lỗi. Nhưng chị đối tốt với tôi, tôi biết làm sao được. Dù tôi rất ghét những người ích kỷ và khe khắt. Dù việc đối tốt với tôi cũng vì khiến chị thấy thoải mái. Cũng bởi vì chị vẫn giữ được những nét dịu dàng.

Ngọn lửa bén rễ rất nhanh. Cháy tốt. Hơi nóng tỏa ra làm ấm cái hơi lạnh ban sớm. Tôi nghĩ đến Tần Thủy Hoàng đốt sách. Hai chuyện này khác nhau. Tôi đốt vì nó vô nghĩa. Ông ta đốt vì chúng bổ ích. Ngọn lửa lớn làm ông ta hả hê man rợ. Ngọn lửa nhỏ làm tôi thấy trống không.

Lúc tôi khóc, mẹ khóc. Rồi tạnh. Mẹ hỏi: Hay mẹ xin hai bác cho con về nhà nhé. Im lặng. Tôi vẫn ngồi không động tĩnh như gỗ đá. Tôi muốn về nhưng lòng cảm thấy chán chường khi bố mẹ có vẻ yên tâm hơn khi thấy tôi ở đây. Tôi như một con thú bị bầy đàn xua đuổi vì không ăn thịt. Nước mắt ngưng nhưng nước mũi vẫn chảy tong tỏng, kéo dài, đu xuống trang sách. Tôi có vấn đề về xoang, mũi hơi khó thở, ăn nóng, ăn cay là chảy nước. Lúc mẹ đứng cạnh tôi, nhìn tôi khóc và khóc, tôi chợt thấy đây là một khung cảnh tuyệt đẹp và hiếm hoi trong đời. Bất động. Tất cả bất động. Chỉ có tiếng còi xe ngoài đường dội vào, và nước mắt nước mũi chảy. Những đôi mắt nhìn vào những điểm khác nhau. Và khuôn mặt dường như không cảm xúc. Dù trái tim dường như bẽ bộn. Nếu mai này có dịp làm phim, tôi nghĩ, đó là một cảnh quay không tồi. Tôi vừa rơi nước mắt vừa nghĩ như vậy. Và nghĩ rằng đâu là lí trí đâu là trái tim khi mình vừa rung động vừa nhận thức được nó. Cái mà đôi lúc vì nhận thức được mà mình tưởng mình vô cảm hoặc chai sạn.

Hôm trước tôi khóc, hôm sau tôi đốt. Nước. Và lửa. Có lẽ sẽ rất lâu nữa hoặc không bao giờ tôi mới khóc lại được như thế. Hy vọng là tôi sai. Đôi lúc tôi cũng rờn rợn mấy thứ dự cảm vu vơ của mình.

Người lớn thật buồn cười. Ngờ là giữ được tuổi trẻ bằng những thứ luân lí bản thân thực hiện không tốt. Con đừng làm mọi người buồn nhưng mọi người chẳng bao giờ chịu đừng làm con buồn. Ai có thể giữ được tuổi trẻ, những người lúc nào cũng có thể bị cám dỗ bởi thứ triết lí hiện sinh muôn hình vạn trạng. Ai có thể giữ được tuổi trẻ nếu bản thân họ không tự giữ mình. Những đòn tâm lí chỉ làm cảm xúc của tôi thêm khô khan và chán ngán. Chán ngán hơn rất nhiều so với hứng chịu sự thờ ơ của người dưng. Chán ngán vì làm phận con cháu cảm thấy mặc cảm và ích kỷ khi chán ngán. Ai giữ được tuổi trẻ không mang xe đi cầm đồ, ăn chơi, bồ bịch với những quý bà sồn sồn và đào mỏ những con nai vàng ngơ ngác... Hoặc là cứ đi lang thang. Hoặc là nằm đó mặc nỗi tuyệt vọng đè lấp cơn đói khát cho đến khi nào chết. Ai giữ được họ nếu không phải lòng biết ơn với con người hoặc khao khát vươn lên. Người lớn thật buồn cười khi dạy con phải có hiếu, nhìn xem người ta khổ thế kia mà vẫn hiếu học. Đó là một sự xúc phạm đối với nhận thức. Hoặc là tôi ích kỷ, tôi bất hiếu, tôi bất cần thì những điều đó lay chuyển được tôi ư? Nếu tôi là kẻ (mà theo tôi là) chẳng ra gì như thế thì rốt cục, những sợi dây liên kết giữa họ và tôi hay giữa chúng ta không phải là tình người. Mà là thứ quan hệ cộng sinh theo kiểu lợi dụng nhau. Khi ấy họ thật đáng thương và thiệt thòi trong một ngày tôi no đủ tôi quên tôi đi... Người lớn thật buồn cười khi không còn biết cười mình. Để trẻ con bớt dần phải khóc.

VI. 11.11.03

Lúc tôi khóc, dường như tôi có hỏi tại sao mình khóc. Như những giọt nước giam mình trong tủ lạnh. Đông cứng thành đá. Rất lâu, rất lâu. Một ngày thả ra nắng mặt trời. Nó tan chảy, tan chảy. Chẳng mấy chốc mà bốc hơi tan biến vào trời đất trong cái dào dạt ấy. Tôi tự hỏi tôi đang khóc vì thương tôi, vì đau đớn hay vì họ. Vì sự mệt mỏi vì những nỗi lo của họ. Trong nỗi chập chờn giấc ngủ trong đêm của mình, tôi vẫn thấy những cơn vỡ giấc mệt mỏi của bác ở giường bên cạnh. Ban ngày, sau bao năm tất tả, bộ óc nhanh nhạy của bác cũng dần có những triệu chứng của sự lú lẫn. Và nhiều lúc không còn khả năng đề nén được biểu hiện của sự yếu đuối hay hồn nhiên bị giam hãm bởi định kiến từ chính mình. Bác thường trở nên nhỏ bé, ngượng ngập và ngơ ngác trước những vật phẩm hay công nghệ của thế giới hiện đại. Bác đi chơi đi. Làm một chuyến du ngoạn Đà Lạt đi. Sang Trung Quốc, sang Thái Lan đi. Không được, như thế người ta sẽ nói

này nói nọ, ngại chết. Và lại, ở đây còn có mẹ tôi đau ốm, có con gái cả của tôi sắp lấy chồng, con gái út đang nhọc nhằn đại học, con trai tôi chưa vợ, chồng tôi với lại họ hàng, cháu tôi học hành dở dang, cửa hàng tạp hóa thiếu người lo liệu. Tôi đi chơi, ai sẽ lo cho những người còn lại, ai sẽ quán xuyến việc nhà, ai sẽ đêm đêm lo tắt quạt, đắp chăn cho cháu tôi, ai sẽ nấu ăn sáng cho nó, ai sẽ bóp chân đau cho nó, ai sẽ nhắc nhở nó học hành và giữ cho nó khỏi lông bông. Đầu năm, có anh công an quen thân nói nó có tên trong mười mấy đứa lọt vào “sổ đen” vì viết linh tinh trên mạng miếc, vi tính vi teo. Nó còn ngộ nhận là nó có đầy tài nữa. Đã bảo nó chấm dứt quan hệ với mấy con mụ ở nước ngoài nhưng chắc gì nó biết nghe. Không quản lí chặt, nó dễ bị dụ dỗ làm bậy lắm. Nó là đầu đàn cho thế hệ sau, là cái mà các em nó nhìn vào, là trường chi, là đứa sẽ thay bố tôi rồi bố nó làm trách nhiệm với họ mạc. Hơn thế, tôi thương nó... Những dòng suy tưởng ấy chắc chảy tràn trong bác. Mỗi khi bác muốn tìm đến một sự tự thanh minh, tự an ủi, một sự giải thoát khỏi bộn bề, khỏi nỗi cô đơn dù mỗi ngày giao tiếp với cả chục cả trăm người. Có thể những suy nghĩ ấy không hiện rõ trong từng chữ của nội tâm. Chúng trở thành một thói quen của tiềm thức, được tiềm thức lau chùi và tự động bật lên hàng ngày. Như một chương trình diệt virus được cài đặt vận hành theo định kỳ. Diệt cả những con virus có lợi cho sức đề kháng. Thế giới quan của bác về một khía cạnh nào đó rất rộng. Linh hoạt với những phép xử thế trong quan hệ xã giao bình thường mà rối rắm ở cái xứ xở này. Và bác thường là người chiến thắng và đạt được mục tiêu. “Đối thủ” dù không thích cũng khó thoát khỏi sự áp đặt ngọt ngào của bác. Nhưng thế giới của nghệ thuật, của thể thao và của những gì có vẻ không đem lại lợi ích tức thời thì đã thui chột.

Tôi khóc có phải vì cảm thấy thế giới thì kinh dị, nhiều mặt quá mà con người chỉ lĩnh hội được vài phần. Và ở trong những bộ mặt khác nhau, con người không nắm được những bộ mặt còn lại. Cái đó tạo nên sự chia ly, sự cô đơn và lòng hận thù. Con người dường như không đủ năng lực để trải qua nhiều bộ mặt. Để thấy những thế giới nội tâm rất sâu sắc trong nhau, ngoài những trường hợp chỉ biết ăn no ngủ kỹ (có thể cả lao động hùng hục) và để số phận xô mũi dặt đi. Tôi khóc vì không biết những hạn chế ấy có giải quyết được không. Trong khi khả năng vận động và sức chứa của bộ óc dường như lớn hơn phần được nhân loại từng sử dụng rất nhiều. Có một cái gì đó cản trở họ, chúng ta. Sự lười biếng, dục vọng bừa bãi, sự e ngại trước cái mới? Khao khát qui về một mối, qui về một chân lí và chạm với khao khát mở rộng, phong phú, sáng tạo mãi mãi. Nhiều nữa. Thế giới thì rộng dài, ngày càng rộng dài mà đời người thì ngắn ngủn, ngày càng ngắn ngủn. Trong định kiến về trách nhiệm, trong hường lạc vô độ. Dù tuổi thọ trung bình cứ ngày càng tăng. Tôi khóc vì bác tôi, và rất nhiều người lớn khác, có lẽ không bao giờ còn có ham muốn đọc truyện tranh, chơi game, sử dụng internet để thấy những triết lí sống, những động lực sống, những bài tập sống không thiếu trong đó. Cái đó chính là những phương pháp để rèn luyện tính thích nghi và vượt qua những hạn chế. Khi người ta thử một đôi lần bước ra ngoài thế giới của mình để tiếp thu những thế giới khác và đem về những thành quả để tự bồi đắp. Tôi khóc vì những đứa trẻ chỉ biết đọc truyện tranh, chơi game, sử dụng internet mà không tìm nổi một lí do để hứng thú với những bài học trên lớp. Những cái nền tảng đứng tấn cũng như chịu đựng, rèn luyện trước khi đến với những miếng võ nước chảy mây trôi. Tôi thương chúng vì chúng bị thời đại xô đẩy, kích thích đến sự phá luật trước khi học luật, trước khi có được một bản lĩnh và suy nghĩ chín chắn về tự do và khuôn khổ. Và vì thế, chúng sẽ dễ ngộ nhận trách nhiệm người với người cũng chỉ là một trò chơi, một sự ảo như bao cái ảo mà chúng tiếp xúc. Và chúng hoang mang trước những ứng xử thật của đời sống. Và chúng cô đơn. Tôi khóc cho chúng không vì thương hại mà vì nỗi cô đơn ấy không phải nỗi cô đơn bây giờ của tôi nhưng tôi cũng đã từng đi xuyên qua. Ngắn ngủi mà đáng đáng. Tôi khóc vì tôi thông minh nhưng không phải thông

minh kiệt xuất, không có trí nhớ phi thường. Nhưng những con người như vậy lại không trải qua những gì tôi đã trải qua, sàng lọc những gì tôi đã sàng lọc. Để có được một dòng suy nghĩ dù chỉ rất đơn giản, rất dễ dàng của tôi. Tôi khóc vì còn chưa trả lời được câu hỏi loài người đến thời đại này (với sự di truyền những tinh túy và cơ hội lớn để tiếp xúc với tri thức) liệu đã đủ năng lực để dung hòa, để không tôn sùng tuyệt đối hay phủ định sạch trơn bất cứ thứ gì. Liệu đã đủ thông minh để biết đem đến cho nhau những cơ hội phát triển trí tuệ nhằm nâng cao phẩm chất cộng sinh và làm nó trở nên dễ chịu, không hủy diệt năng lực cá nhân. Tôi khóc vì những câu hỏi tâm thức như thế sau cả chục năm làm tôi mệt mỏi. Và với sự mệt mỏi ấy, tôi không đến được với những bộ mặt khác của đời sống. Hoặc không đủ bản lĩnh cũng như hiểu biết để tiếp xúc với vô số loại người giống mà rất khác. Thử hòa vào họ, hiểu họ, phê phán cũng như cảm thông với họ. Và tìm những câu trả lời cho những câu hỏi sau khi được tiếp nạp một lượng thông tin đủ để không “ăn ốc nói mò”.

Tôi khóc vì tôi không đủ năng lực để vừa hỏi vừa tìm câu trả lời trong những quãng đời vừa qua. Đây là một sự tham lam. Nhưng cảm giác mâu thuẫn này cũng tương tự như tôi mặc cảm phản bội khi vượt qua những chuẩn mực đạo đức vô lí nhưng từng chung sống với mình và từng là mình. Mặc cảm khi viết về mình và đang viết không phải để ngợi ca những người xung quanh. Rồi lại mặc cảm mình luôn cũ trong công việc sáng tạo. Người đọc khách quan có thể nghĩ có gì mà phải mặc cảm, hẳn đã không sai và hẳn vẫn chưa cũ. Nhưng trong chủ thể, sự mặc cảm mơ hồ này vốn là một cảm giác nội tại tự nhiên. Nó dường như là phản ứng của sự sở hữu đạo đức và sáng tạo. Hẳn biết giải pháp vượt qua chúng nhưng lại không tự vượt qua được. Hẳn không thể tự tha thứ cho mình. Khi hẳn không lựa chọn khinh bỉ đồng loại, hẳn cần sự tha thứ của họ. Hơi buồn cười, bị hại cần sự tha thứ của bị cáo. Hẳn sợ khi đánh mất hoàn toàn cảm giác mặc cảm cũng là lúc hẳn đánh mất đạo đức cũng như sáng tạo. Bởi vì, hẳn có thể bỏ qua đạo đức, sự thật khách quan, để điều khiển suy nghĩ theo cách mà hẳn muốn, có thể làm chủ nội tại nếu thực sự lựa chọn cách sống hoàn toàn làm chủ thể giới. Hẳn có thể tự tạo sự bình thản bằng cách đó. Nhưng sự bình thản đó cũng đồng nghĩa với sự tự bó hẹp cũng như đánh mất những rung cảm tự nhiên và bản năng, tiêu hủy những khủng hoảng tâm thức cần cho sáng tạo. Hẳn muốn một sự bình thản khác với tàn nhẫn, vô cảm.

Mạch sáng tạo và khao khát đến với nó không chảy rần rạt trong hẳn. Hẳn chuộng một cuộc sống bình thản hơn. Và thích được dẫn đi hơn. Hẳn lười. Vấn đề là hẳn chưa tìm được những người dẫn đường có thể tin cậy. Nên dù lười, hẳn vẫn phải cố mà chăm. Nhưng cũng không phải hẳn hờ hững với sáng tạo, có những lúc hẳn biết mình thực sự đam mê tìm đến cái mới. Và trong những lúc tìm đến cái mới, thứ mặc cảm (và có thể cả sự e sợ) của kẻ cô độc luôn xuất hiện khi có sự đụng chạm với những chuẩn mực cũ của những người hẳn tôn trọng (hoặc thấp cổ bé họng hơn). Tất nhiên, sự mặc cảm không thể bắt hẳn hủy diệt những cảm quan mới nhưng mà làm hẳn mệt. Tại sao phải mệt thế nhỉ? Hóa ra trong những lựa chọn diễn đạt nội tâm, vì lười tra từ điển định nghĩa hoặc không mấy tin tưởng vào chúng (những từ nhạy cảm, chúng đã được định nghĩa chung cho cả thế giới đâu), hẳn hay bị lẫn lộn giữa sáng tạo, nghệ thuật và đời sống. Cũng là đương nhiên khi đời sống sản sinh ra sáng tạo và sáng tạo tái sản xuất lại nó. Ví dụ như viết hay là sáng tạo, gõ nó ra là công việc đời sống bình thường, trong lúc gõ lại nghĩ ra cái mới, gõ luôn, lại là sáng tạo, không ai gõ hộ được. Và người ta thường gọi những vẻ đẹp của sáng tạo, của tài hoa là nghệ thuật: Nghệ sỹ sân cỏ, nghệ sỹ ẩm thực... Và hẳn không muốn chỉ dừng lại ở một vài mặt nghệ thuật của chữ nghĩa. Bây giờ, đầu óc không đủ năng lực để phân tích rõ ràng, tạm gộp nghệ thuật và sáng tạo là một vậy. Vừa rồi, máy tính trực trực, hỏng mất tám trang vừa gõ và

một đoạn phân tích mới. Cũng không bức bối, bức bối sẽ không làm tiếp được, nhưng quả là tiếc cái công gỗ, mất thì đau mà thời gian gỗ lại không có nhiều. Đành tự mỉm cười an ủi là có cơ hội tập nhớ lại đoạn phân tích mới tự thấy khá khá. Cái nào không nhớ được thì cũng tốt. Chúng cũng không phải những khoảnh khắc xuất thần chột đến chột đi để nuôi tiếc. Chỉ là những cái theo qui luật, cơ sở nào đó, sẽ đến. Dò dẫm lại là ra. Kẻ có tài là kẻ biết tận dụng mọi thứ, kể cả cái hồng hóc, kể cả sự tuyệt vọng của chính mình. Kẻ bất tài sẽ khóc lóc, than thở. Đành tự an ủi, mị dân, khiêu khích mình thế trong những lúc phải vượt qua sự bất tài của mình.

Khi hẳn chọn sự sáng tạo này thì hẳn biết đời sống sẽ bị ảnh hưởng như thế kia và ngược lại. Thế nên trong hẳn mơ hồ sự so sánh tưởng như là một sự giằng xé lớn lao nhưng thực ra tối nghĩa và thiếu cơ sở: Chung thủy với đời sống tuyệt vời hơn hay sáng tạo tuyệt vời hơn? (Cái này tựa tựa như câu hỏi vị nghệ thuật hay vị nhân sinh). Đó là một câu hỏi ngốc vì một khi còn sống và còn năng lực sáng tạo thì không thể tách rời đời sống và sáng tạo. Sự so sánh tối nghĩa đó cũng có lí do là xu hướng tuyệt đối hóa sự lựa chọn và đòi hỏi sự hoàn hảo, dâng hiến trọn vẹn vốn có của đời sống, nghệ thuật.

Nhưng không phải không có lúc vì đời sống mà hẳn phải đối diện với sự vi phạm phong cách sáng tạo; và vì sáng tạo hẳn lại phải lắt lự phong cách sống. Hoặc hẳn cảm giác mình giả dối trong những khi dùng sáng tạo nghệ thuật để phục vụ đời sống tầm thấp; cũng như những lúc cảm giác sống gượng như thế chỉ để có cơ hội đạt đến những tầm cao nghệ thuật. Hoặc hẳn thấy khó thở trong mong muốn làm cho thật nhiều độc giả hiểu cái hẳn viết nhưng lại phải thách thức, ám ảnh trí tuệ của cả những nghệ sỹ tài năng. Để họ thấy bị bao trùm và phải nỗ lực để xé cái màng nhầy ấy ra. Hẳn thấy ngọt ngào giữa tò mò và chán nản khi diễn đạt không đúng cái gì đó mơ hồ mà mình thực sự muốn diễn đạt. Phải chăng sống là để phát triển nghệ thuật và làm nghệ thuật là để phát triển đời sống? Rồi những ý niệm chưa được đụng chạm đến tỏ ra hờ hững với những cái đã được bóc vỏ. Không rõ là sự thờ ơ của kẻ thấu suốt; hay lòng đố kỵ ngầm ngầm không tự nhận thức được của con người không đủ sức thoát ra khỏi kén trước đàn bướm tung tăng. Hẳn không rõ sự thấu suốt là thế nào nhưng hẳn cảm giác cái sự thấu suốt mà người ta thường biết chỉ là một trạng thái khá đơn điệu. Cái trạng thái chẳng làm gì nên hồn cả và miên man bàng bạc về bi quan trong cái trạng thái ấy. Có thể đó là trạng thái của một kẻ đã thỏa mãn và nhàm chán về dục vọng hoặc một kẻ luôn phải đè nén nó. Hẳn có thể đạt được trạng thái ấy một cách dễ dàng. Hẳn biết vì hẳn đã từng. Nhưng không thích vì nó cũ, lại có vẻ như trốn tránh. Ai đó sẽ thật hời hợt nếu nói vì cái kiểu không thích này mà hẳn sẽ chẳng đủ điều kiện thấu suốt được. Có thể nói hẳn là kẻ không bao giờ có khả năng thấu suốt nhưng cần một lí do thuyết phục hơn. Hẳn không coi cái vẻ hư vô là thấu suốt. Giả sử thấu suốt là cảm giác vô nghĩa, thì hẳn sẽ đồng tình với điều đó chỉ khi người ta đồng nghĩa nó với sự bất lực. Hẳn cho rằng có khả năng đứng ngoài dục vọng và hiểu được cái dục vọng đang có trong mình và xung quanh mới là một trạng thái tương đối toàn diện. Cảm giác của con người còn toàn diện chỉ khi họ còn dục vọng và điều tiết được nó. Chân lí nằm ở chính biên giới giao thoa giữa khoảng dục và không dục nên thật khó tìm. Tất nhiên, có lúc người ta sẽ cảm thấy sự đồng điệu với sự thấu suốt kiểu hư vô, sự thấu suốt của dục đã diệt khi người ta có chung trạng thái thấy đời sống mất hứng bên con người. Ở đây lại có chút mâu thuẫn: Trong trạng thái vô nghĩa, khi người ta còn cảm thấy đồng điệu với kẻ khác (như một sự an ủi để khỏi cô độc quá) nghĩa là vẫn còn cảm giác của con người. Nếu thế thì kiểu Ngộ đó thực chất chỉ là những rung động yếu ớt. Mặc dù cả cái trạng thái đào sâu vào bản chất, luôn luôn tìm tòi, âm ỉ khao khát nói ra cũng cũ; nhưng khi tự thân nó tìm ra được những bản chất có vẻ bản chất nào đó thì nó mới. Bản chất là cái luôn song hành cùng thời gian cũ kỹ.

Nhưng nó mới vì người ta tìm mãi mới ra, mãi mới cảm nhận được. Và khi ấy, nó làm người ta rung động nhiều hơn. Rung động và cộng hưởng rung động mới là giá trị có ích, có ý nghĩa cao cấp nhất của đời sống. Điều này những kẻ cô đơn hầu như không thể cảm nhận. Hẳn cũng đang không cảm nhận được. Nhưng mọi trạng thái của kẻ cô đơn hay không cô đơn, dù nó đúng hay sai, khi hẳn là người tài và biểu đạt nó, nó vẫn luôn có những điểm thú vị. Nếu hẳn là người tài...

Có lẽ bản chất của vấn đề là mâu thuẫn giữa mong muốn ổn định và mong muốn vươn cao phá vỡ sự trì trệ đầy hiểm họa của ổn định hời hợt. Là cả ham muốn hành động theo bản chất. Cả ham muốn làm cho độc giả trở nên thông minh hơn để hiểu nhau và cùng người viết thúc đẩy nhu cầu sáng tạo trong nhau. Không để lãng phí, lãng quên khi chưa từng nhớ những đỉnh cao đã có. Đời sống và sáng tạo chỉ là sự liên hệ chung chung. Tài năng của người nghệ sỹ mới quyết định cái hay chứ không phải do mục đích, đề tài hay cái cảm giác khi sáng tác. Còn quá nhiều cái bị hiểu sai về bản chất. Rất rối rắm và hoang mang. Nhưng dần dần thì cũng gỡ được chút ít. Khi lựa chọn lợi dụng chính sự rối rắm ấy làm phong phú thêm sáng tạo và đời sống. Bằng cách chung sống với nó và tìm cách diễn đạt nó. Tội gì không lấy luôn mình làm nhân vật cho những trạng thái không dễ kiểm này. Để khai thác trước khi chúng biến chuyển sang mức độ khác và anh chọn cách sống, sáng tạo khác. Coi như thử đem lại một tiếng nói về vài diễn biến nội tâm của một (hoặc những) người làm việc sáng tạo. Viết là một lao động kỳ diệu. Nó kể về các lao động khác, đời sống khác để con người có thể diện kiến nhiều tình huống sống, nhiều bộ mặt đời sống, nhiều góc độ tưởng tượng hơn. Và với trí tuệ cùng được mở mang, biết đâu có thể hiểu nhau hơn. Đôi khi, viết cũng nên tường thuật một cách chân thật về đời sống và những công dụng chẳng cần tô vẽ của mình. Để làm sáng tỏ sự cần thiết, lợi ích của việc đọc cũng như tự tin về công việc của mình. Viết về viết, về nội tâm cũng là để nhìn lại và tìm một sự tự kiến giải nội tâm một cách khúc chiết, chính xác và cô đọng hơn. Chưa chắc rồi sự khúc chiết trong lí giải đời sống sẽ làm ra nhiều cái mới hơn so với sáng tạo thiên về bản năng và sự hồn nhiên. Có điều, viết đâu phải lúc nào cũng là toan tính thiệt hơn. Thêm nữa, sự khúc chiết là cái hẳn đang muốn. Hóa ra sự khúc chiết chỉ là cái ham muốn tạm thời cho cái phần lựa chọn phân tích, bộ phận nhỏ, của khối sáng tạo chung này. Đó là ham muốn của kẻ thất học khi kiến thức giáo khoa của hẳn chả có gì. Rồi thì hẳn cũng nhận ra hẳn muốn sáng tạo thật nhiều nhưng cũng muốn nghỉ ngơi để thưởng thức những sáng tạo của người khác. Để đỡ tình cờ lặp lại. Và từ đó, có cả những sự so sánh nghiêm túc. Giá nếu biết có ai đã viết về chuyện này thú vị hơn nhiều (chắc là có rồi) thì có lẽ hẳn sẽ phải nỗ lực hơn. Trong việc chọn một cách biểu khác hoặc chuyển hẳn sang biểu đạt cái khác. Khi hẳn thấy hẳn không thể vượt qua hoặc không có ham muốn vượt qua. Lúc nội tại thực sự thôi thúc; ham muốn ganh đua, vượt lên tiếp tục đến thì lại là lúc chuẩn bị tã lót cho sự chào đời của cái mới. Sự không quá mê sáng tạo của hẳn cũng có lí, mê quá chưa chắc xơ múi được gì. Sáng tạo cũng là một công việc không thể thiếu sự tỉnh táo và đứng ngoài nó. Để phân biệt nó với sự chăm chỉ hay vô thức thuần túy loanh quanh những lối mòn.

Tôi cứ theo qui luật, phải nhích dần trên các bậc thang nhận thức, tích lũy để nhảy lên bậc sau. Tích trữ một khả năng kiến giải, phân tích tạm tạm để mổ xẻ vấn đề. Và khi tích trữ được thì tôi lại mệt vì sự đi quá tải của đầu óc nhỏ nhoi. Mệt nhưng tôi không có quyền sở hữu mình để cho mình hồi phục. Tôi phải tiếp tục đi với thân xác không được cái đâu dành thời gian chăm nom. Đơn giản vì tôi 21 tuổi và tuổi này là tuổi đến trường. Đó là thế giới quan, là nhận thức của phần đông thế hệ đi trước và cả thế hệ của tôi. Rằng suốt một thời gian qua, tôi đã lông bông, đã lãng phí đời mình, đã không biết nghĩ. Lặp lại, tôi khóc vì sự thông minh và chủ quan của họ khiến họ không tiến được gần tầm nhận thức của tôi. Cái mà tôi nghĩ chỉ là một nền tảng cơ bản

mà một thế hệ mới cần có. Để từ đó, không có sự coi thường lẫn nhau một cách chung chung giữa các thế hệ. Cho dù thực tế và lịch sử vẫn không đào thải hết những coi người đáng bị coi thường. Tôi khóc vì tôi không coi thường thế hệ đi trước nhưng thất vọng vì họ. Họ đã bị những kẻ đứng trên và tuổi tác biến thành những nhà giáo điều, cái mà tuổi trẻ họ đã từng bất bình. Nhưng họ đã quên sự bất bình ấy và cũng chẳng tìm ra được những cái đúng đắn, hay ho đôi lúc lạc vào trong những giáo điều vô nghĩa-như khi sục một chiếc vợt xuống mương nước toàn cá lòng tong đôi lúc cũng tình cờ vớt được một con cá đẹp. Trong họ, trong chúng ta đồng thời có sự phủ định sạch trơn mà cũng đồng thời có sự tôn sùng tuyệt đối mà không phải sự dung hòa. Đơn giản vì hai cái đó bản chất giống nhau: Bó hẹp về cảm quan. Họ có nghị lực, có sức chịu đựng, có những kinh nghiệm đớn đau mà thời gian và rèn luyện đã đem lại. Nhưng họ không dùng được những cái đó để làm loài người đẹp hơn. Họ không có kinh nghiệm trong chuyện đó. Dù những kinh nghiệm đó rất dễ tìm với một cảm quan chịu khó rung động. Tôi khóc vì bản khoả đến giờ liệu những nhà đạo đức tự phong nhờ tuổi tác có nhận ra rằng chẳng cần và chẳng thể triệt tiêu sự ích kỷ. Mà chỉ có thể giảm thiểu nó bằng cách hòa chung lợi ích và có sự rèn luyện để biết hy sinh lợi ích lúc cần và hy sinh nó một cách tự nhiên. Tôi khóc vì cứ phải chống lại sự e ngại động chạm đến người lớn hơn khi viết. Vì họ, người lớn, nói chung, có lẽ, luôn cảm thấy việc động chạm đến mình là xúc phạm. Nhưng khi đã bị bắt bài thế này thì họ lại chơi khác. Họ cảm ơn một cách khách sáo hoặc im lặng như không có chuyện gì xảy ra. Và vì thế, nó chìm đi trong bao đời chìm của những dòng chữ khác. Mọi thứ vẫn như thế. Và họ vẫn thế. Cái chỉ huy được họ chỉ là quyền lực cao hơn. Và tiền. Khi bị bắt bài thêm lần nữa thế này thì họ lại tiếp tục đối chiến thuật. Lần bắt bài đầu họ tha vì cũng đúng về thế hệ của ta nhưng không phải ta. Lần sau thì có lẽ họ không tha vì nói đúng quá, chả chừa ai ra. Họ bắt đầu dùng đến quyền của tuổi tác và địa vị. Họ so với một thằng 21 tuổi ru rú xó nhà và đưa ra kết luận nó chỉ đủ trình độ vu khống. Nhẹ hơn thì nghe làm gì, nó bông bột, nó trẻ dại. Tuổi phát dục đâm không bình thường...

Cái cuối có phần họ nói đúng. Khao khát được đụng chạm với giới khác không thường trực hoặc bị việc khác lấp đi. Nhưng trong tiềm thức, trong bản năng thường xuất hiện những cơn “đói da”. Con người cần được ôm ấp, vuốt ve. Nhưng nhiều năm qua, tôi không có điều đó với phụ nữ. (Còn với đàn ông thì không thích rồi). Dù cái sự ôm ấp, vuốt ve này chỉ đơn giản là những biểu hiện thân thiện. Dần dần, tôi đâm ra còn lảng tránh chúng và giữ vẻ đạo mạo đầy cổ hủ. Phải, đó là tôi tự cô lập mình. Sợ những người phụ nữ gần gũi mình sẽ yêu mình, sợ yêu mình họ sẽ sớm thấy khổ nếu họ không có một bản lĩnh cao cả. Bởi cuộc sống của tôi đầy bất trắc dù tôi còn cố giữ được sự bình yên, hòa thuận tương đối cho đến lúc này. Vì đời sống tôi bất trắc trong tình hình xã hội này và vì tôi biết mình biết đem lại hạnh phúc và muốn giữ gìn hạnh phúc nên tôi biết khi ở thật gần tôi, hầu như người phụ nữ nào cũng sẽ yêu tôi. Tôi sẽ không vờ bản thân tôi bệnh tật, hâm hâm (cái kiểu coi mình đây sức hút càng chứng minh điều này), tương lai thì mờ mịt thì ai thêm mê. Đôi lúc tôi muốn thật lòng, mặc kệ cảm giác chán nản, thất vọng bởi những người không ở thật gần tôi, không ở thật gần tâm nhận thức để đủ khả năng hiểu những câu chữ giản đơn và chân thành của tôi. Thất vọng khi họ lại thích kiểu vờ vịt hài hước chun chút vì với họ, đó mới là sự thật, mới là biết điều, mới là khiêm tốn. Mà không tìm thấy trong ấy ít nhiều cay đắng. Họ không tìm thấy đâu, sẽ không tìm thấy đâu. Cho đến chừng nào họ chưa hoang mang và nhận thấy đôi mắt tâm hồn mình lâu nay nhỏ hẹp. Và bỗng khao khát nó sáng lên nhiều nữa. Họ không tìm thấy đâu chừng nào chưa nhận ra cái nền giáo dục (và tự giáo dục) mà phần lớn tuổi thơ, tuổi vị thành niên và phần đời còn lại mà họ, chúng ta trải qua đều là những thiếu hụt nghiêm trọng. Rằng cha mẹ nào mà chẳng thương con nhưng có những giai

đoạn, hầu hết tình yêu thương của các bậc cha mẹ đều không được trí tuệ làm cho lan tỏa. Bởi vì, khi các bậc cha mẹ làm cha làm mẹ họ thường quên mình từng là những bậc con. Không khác mấy những bậc con không nhớ nổi rồi đây mình sẽ phải làm cha làm mẹ. Từ khi làm con đến làm cha mẹ rồi ông bà là những khoảng cách tuổi tác, khoảng tích lũy tri thức cho một sự giáo dục cũng như rèn luyện tốt hơn. Nhưng trong khoảng này, ai đã thực sự chú tâm tích lũy điều đó bên cạnh việc lao vào guồng xoay kiếm tiền.

Người lớn có quyền nói mình vất vả, rất vất vả hy sinh trong cái khoảng từ làm con đến làm cha mẹ cho đến khi con cái mình làm cha mẹ và sau nữa. Đó là một quyền chính đáng nếu thực sự họ có trách nhiệm. Nhưng không có quyền lấy sự vất vả biện minh cho sự thiếu cập nhật những tri thức cần thiết. Bởi vì sự cập nhật ấy sẽ đem lại hiệu quả, rút ngắn những vất vả do sự rườm rà. Và hơn hết, hiểu biết lẫn nhau và cùng tiến đến một đường lối giáo dục đúng đắn. Mà mai sau, con cái họ sẽ lặp lại và phát triển thêm. Tất nhiên, cuộc sống đưa đẩy sẽ không cho con người nhiều cơ hội để độc lập làm những việc thấy cần thiết và bổ ích thay cho những sắp đặt nhảm chán, vô nghĩa. Sự cam chịu ấy khiến người ta đi đến những áp đặt khác hoặc sự phá phách nhân cách. Rồi cũng như chuyện ích kỷ, khi những điều đó trở thành xu thế chung thì người trong cuộc không thấy bất cứ. Những người ngoài cuộc (mấy ai ngoài cuộc) ngồi khoanh tay nguyên rủa lại thường thể hiện thực ra mình cũng chẳng hơn gì. Những người chọn cách sống độc lập, thanh bạch muốn dung hòa được hoang mang giữa nguyên rủa và tha thứ sẽ thường phải chạy trốn. Hoặc phải tìm cách thay đổi xu hướng xấu. Để độc lập và giữ nhân cách trong lúc cùng chung sống với những đồng loại ‘dễ dãi với bản thân khắt khe với người khác’, họ phải thông minh và cố gắng trên mức bình thường rất nhiều. Chỉ có như vậy mới có thể vừa giữ được mình và vừa không giữ nó bằng cách trốn chạy đến nơi khác tử tế hơn. Người trong cuộc ít chịu hiểu điều này. Cũng dễ hiểu, đã bon chen thì mấy ai còn sáng suốt. Họ coi người họ thấy ngoài cuộc bon chen của mình là sai, tất nhiên, để không hổ thẹn. Thật ra, khi đã muốn sống cho ra sống thì ai cũng phải bon chen. Chỉ có giữ được nhân cách và không giữ được nhân cách mà thôi. Và có cái bon chen được nhìn thấy và không được nhìn thấy. Bon chen với người khác và bon chen với chính mình. Có bon chen bản, ác. Và bon chen không bản, không ác. Cái này hiếm. Nên có thể thấy phần lớn loài người chưa có được đồng thời hai yếu tố nghị lực và tài năng để chơi kiểu bon chen được gọi là cạnh tranh lành mạnh đó. Người ta có thể có bản lĩnh để chịu nhục, chịu chơi bản nhằm làm nên nghiệp lớn. Nhưng so với người không chơi bản (tất yếu vẫn phải chịu nhục kiểu này hay kiểu khác) mà làm được như họ hoặc hơn họ thì không những về nhân cách họ thua. Mà còn thua trắng về tài năng. Nhân cách chứa đựng không ít tố chất tài năng.

“Gieo hành vi gặt thói quen, gieo thói quen gặt tính cách, gieo tính cách gặt bản chất”. Sản phẩm của sự thiếu cập nhật tri thức chính là sức ì của bộ não. Từ đó, những lối mòn suy nghĩ và hành động dần hình thành. Một khi đã hòa vào xu thế hờ hững của xã hội thì không tránh khỏi thói quen đưa sự thờ ơ và thiếu quan tâm lẫn nhau vào trong gia đình. Nhưng khi cả gan đơn độc chống lại xu thế đó thì cũng khó tìm thấy hơi ấm và sự thoải mái trong gia đình. Nơi mà vì đã nhiệm sự thờ ơ, chẳng ai ủng hộ anh. Đó là niềm thất vọng lớn của tuổi trẻ. Khi càng ngày mong muốn tranh đấu cho hạnh phúc càng có vẻ nguội lạnh đi. Anh cảm thấy mình không còn thật lòng với nó nữa. Và để trung thực với mình, anh không hướng về nó nữa. Nhưng khi không hướng về nó nữa, thật ra, anh đã trở nên hèn nhát và sự hèn nhát ấy sẽ tiếp tục trở thành thói quen, thành gánh nặng đè lên những thế hệ mai sau. Anh sẽ đánh mất lòng can đảm và tình thương chặt chiu của mình, có thể mất mãi mãi vì lúc mệt mỏi quên rằng: Đó chỉ là một sự mờ

nhặt tạm thời của khao khát để cân bằng và nhẫn nhục. Còn rất nhiều tình thương và niềm vui ở phía trước. Và chỉ có anh mới có thể vượt qua cái hạn chế này, chẳng có ai khác đâu.

Tôi khóc cho những thất vọng lớn đầu đời. Khi đưa những gì viết về tranh đấu và nhiều thứ khác cho bố mẹ đọc rồi nhận được một phản ứng (bề ngoài) tương đối ơ hờ. Tôi đã những tưởng họ sẽ trao quyền tự định đoạt cho mình sau khi đọc những hoá ra vì những điều đó mà họ càng không muốn tôi viết. Họ sợ tôi sẽ khổ. Và họ cũng sẽ khổ lây. Họ sợ khổ cái khổ của sự thay đổi, tuổi tác đã làm họ sợ khổ rồi. Họ đã phấn đấu và họ muốn được yên ổn với thành quả. Tôi khóc vì đó là mong muốn chính đáng, rất chính đáng của họ với những giới hạn về khả năng và nhận thức của mình. Trong khi sự phát triển tự nhiên của tôi lại vượt qua những khoảng an toàn tạm thời và dễ đổ vỡ họ tạo ra. Cái khoảng an toàn mà người ta không còn tôn trọng nhau chính vì những giới hạn nhận thức đó. Nhưng họ không nhận ra để vượt qua hoặc lờ đi. Tôi khóc vì tôi thích yên ổn chứ đâu muốn đấu tranh. Đầu tôi biết chỉ có đấu tranh trong tình hình cần tranh đấu này mới chứng tỏ anh là một thằng đàn ông chân chính. Tôi khóc vì tôi cũng chẳng ham gì danh hiệu đàn ông chân chính. Nhưng không hướng tới nó thì tôi lại thấy mình hèn hạ. Đàn ông không hướng tới nó thì chẳng bao giờ đàn bà, trẻ con đỡ khổ. Tôi không sống trong môi trường nghèo đói, bị áp bức, bóc lột. Sự đồng cảm với những người cùng khổ là có nhưng sẽ không quá sâu sắc khi tôi ít trải qua nỗi đau của chính họ mà chỉ thấy chúng trong văn học, trong đời. Cũng vì ít trải qua mà tôi chưa đủ hiểu họ để làm họ có thể hiểu lại tôi. Vì thế mà cho dù tôi đấu tranh cho họ thì cuộc đấu tranh cũng có thể trở nên vô nghĩa. Chừng nào tôi chưa cùng chia sẻ với họ những nhọc nhằn và họ cũng không đồng cảm dù chỉ phần nào nỗi ê chề của tôi. Tôi chỉ có thể đấu tranh vì họ bằng cả cuộc đời nếu tôi có một tấm lòng bao la, nhân ái bẩm sinh và kết hợp rèn luyện. Nhưng tôi sẽ không kết luận điều đó bằng cảm tính hay lí tính. Mà tôi đợi nhiều năm nữa thực tế trả lời. Bởi vì, lúc này, lòng tôi dường vô cảm. Bởi vì, trong tôi vẫn âm thầm mặc cảm bất hiểu và ích kỷ khi tôi không đi con đường gia đình sắp đặt; lạnh nhạt với mẹ cha; những ngày này chỉ ăn, ngủ, viết, tuân theo thời gian biểu sáng dậy lúc 7 giờ, đêm ngủ lúc 10 giờ; và đôi lúc đi chơi cho khuây khoả.

Tôi quả thực không muốn đấu tranh đâu, chưa bao giờ muốn đấu tranh đâu. Nhưng lí trí dạy tôi phải muốn. Trong cuộc đời đầy bất công vì sự nhu nhược này. Tôi chưa lựa chọn đại diện cho tiếng nói của người nghèo khổ vì sự hiểu biết ít ỏi của tôi về vấn đề này để biến tôi thành một kẻ đạo đức giả. Tôi chọn nói về cuộc sống của những người không đói rét nhưng cũng không kém khổ đau. Để chỉ ra chúng ta đều khổ. Người giàu làm khổ người nghèo, người nghèo cũng làm khổ người giàu. Và bản thân những người cùng tầng lớp làm khổ nhau. Làm khổ nhau khi đời người chỉ một lần và đủ khả năng để không làm nhau khổ. Mà lại sướng. Từ đó mà tôi chọn cả tiếng nói về tình yêu, về Nhân Loại. Cái mà là một người thì đứng ở vị trí nào cũng có quyền nói. Nhưng dễ sáo rỗng. Nói hay hoặc đúng không mà thôi. Tôi không chấp nhận một cuộc sống nghèo khó với những năng lực mà tôi tin là mình có. Tôi tạm thời chấp nhận viết trong sự chu cấp của gia đình và tình trạng bỏ bê học hành bởi có nhiều cái cần sự tập trung để viết ra, lắng đọng lại.

Có lẽ cũng sắp qua một giai đoạn nữa rồi. Khi ấy, nếu quả họ thấy tôi bất hiểu, tôi lừa dối thì tôi càng mong họ đuổi tôi ra khỏi nhà để đỡ phải nhìn mặt nhau. Tôi sẽ kiếm tiền, nhiều tiền. Và tôi sẽ cố tâm niệm sẽ quay về. Trước đây tôi sợ sự ra đi của mình làm họ đau đớn, hoảng loạn. Nhưng dần trải qua những thái độ của họ tôi biết họ là những người tự làm chủ cuộc đời mình và họ vẫn thấy sống còn đầy ý nghĩa. Họ sẽ đau nhưng không nhiều như tôi từng tưởng tượng. Tôi

từng sợ sự ra đi, sự kiếm tiền, bon chen sẽ cướp mất thời gian mình giành cho tranh đấu, tranh đấu bằng cách viết. Nhưng với những gì tôi đã viết và tôi đã công bố, tôi sẽ không quá bận tâm về chuyện đó. Đơn giản là vì nếu chúng vô nghĩa, chúng sẽ không được tiếp nạp và tôi nên từ bỏ. Còn chúng có ý nghĩa thì đã đến thời điểm được phổ biến. Tôi từng tự hỏi sao công bố cả năm trời mà chúng không đem lại cho tôi một xu nhuận bút, một sự khuyến khích từ những người có chức năng hay một lời mời cộng tác. Rất nhiều khả năng.

Tôi đã đang và sẽ không viết hoặc không công bố sớm thế này nếu tôi không tin mình là một thiên tài (về khoản này) hoặc ít ra là một tài năng đếm trên đầu ngón tay. Thừa mới lớn, tôi những tưởng tôi sẽ được quan tâm tận tình và phát triển toàn diện hơn nữa. Nhưng những năm im lìm dần trôi qua đem lại cho tôi nhiều bài học thực tế. Và cả sự hoang mang rằng mình ngộ nhận. Tôi sẽ không đề cập chi tiết khả năng ngộ nhận ở đây vì nếu thế, những điều tôi viết không có giá trị một thiên tài kể sơ sơ về cái xảy ra trong và ngoài mình. Dù nó có thể đem lại một câu chuyện về sự ngộ nhận thiên tài. Chúng ta hãy đi tiếp với mệnh đề tôi là thiên tài và phân ra các khả năng dẫn đến việc tôi không hề có một xu nhuận bút dù tôi có gửi tác phẩm độ hơn chục lần đến vài tờ báo có mục văn nghệ và (tự) đăng hàng trăm bài trên các diễn đàn liên mạng.

Khả năng đầu tiên là những nhà độc giả (có chức năng đối với việc hỗ trợ tài năng) chưa từng dành thời gian ngó ngang; hoặc từng xem qua nhưng không nhận ra điều gì cả. Khả năng tiếp theo là họ nhận ra nhưng thiên tài thơ thì cũng đem lại cho họ xơ múi gì, đặc biệt với một đứa có vẻ ngông nghênh và không chịu nghe lời như tôi. Cái này thì họ hơi nhầm, đơn giản là vì họ không có tầm nhìn xa. Việc lựa chọn lãng xê và cộng tác làm ăn với tôi sẽ đem lại cho họ không ít màu mỡ sau này. Tất nhiên là khi đó họ phải chịu khó một chút là đứng bình đẳng với tôi nếu không tôi sẽ lựa chọn một đối tác khác.

Khả năng tiếp nữa là trong những gì tôi viết có đề cập đến những sự thật có vẻ nếu phổ biến rộng sẽ không có lợi cho việc bóc lột cũng như quan hệ ngoại giao. Bịt miệng tôi thì không nỡ (không dám nói là không dám).

Nên: Cứ để nó âm thầm viết, đừng lãng xê nó kéo nó tự kiêu; hoặc đâm cố gắng phấn đấu, tiếp thu, học hỏi mà mất đi vẻ nguyên thủy, tự nhiên.

Cái này họ cũng nhầm. Phổ biến những điều tôi viết vào thời điểm này là thích hợp. Chúng không quá gay gắt, bộp chộp và bất cần lí lẽ như bọn khủng bố. Không chung chung như những nhà mị dân. Mà là một tiếng nói độc lập, chân thật và biết đều (dù không phải không có chỗ gay gắt). Cái đó sẽ là một đại diện nhỏ cho tinh thần tự chủ và sự hoà nhã. Có thể làm tăng nội lực và liên kết giữa các cá thể. Và đưa đến những sự cởi mở có cân nhắc khác. Đó là xu thế sống hợp lí của thời đại này. Mặc dù đó chỉ là một phần nội dung của những gì tôi viết. Vân vân và vân vân.

Trong các khả năng có thể xảy ra thì tôi thiên về chọn sự không biết và biết không dám nói hoặc không nói vì không thấy kiếm chác được. Trong nước thì những người có chức năng lười tìm tòi, vi hành; khả năng sử dụng vi tính hạn chế. Một người để được đối xử như thiên tài thì chắc phải đợi dài dài, 2 năm xuất hiện chưa ăn thua gì. Ngoài nước thì: Tôi không có chức năng với nội bộ của các anh. Tôi chỉ ủng hộ “dân chủ” và những anh có vẻ hợp với chiêu bài “dân chủ” của tôi. Còn anh lại bắt vở tôi như vậy thì đừng hòng, đừng hòng. Tôi sẽ còn góp thêm một vài gọng kiếm kẹp cho anh chết. À, đây là tôi đang nói về những người không có tâm. Những

người có tâm (nhưng không đủ điều kiện, khả năng giúp) sẽ gạt gù thay vì “có tật giật mình”.

Tôi đang viết với tư cách một thiên tài. Mệt và không thích thú. Nhưng cứ thử viết xem, biết đâu làm được cái gì đó. Không nhiều thiên tài muốn kể hoặc có khả năng kể về mình. Tôi ngộ nhận thì không nói làm gì. Nhưng không ngộ nhận mà ngại viết thì có phí đi không.

- Đòi nghĩa lí gì mà phí với chả không phí.
- Vớ vẩn. Cùn!

Tôi đang làm cái việc đỡ cho các nhà nghiên cứu mình về sau. Cũng có thể làm cho nó rối rắm thêm. Nếu không thông minh thì nên chọn nghề khác, đừng cố mỗ xẻ tài năng bằng thứ dao tri thức gì cùn.

Mục đích viết sâu thăm ban đầu của tôi dường không phải tìm đến nghệ thuật mà để giải quyết hai câu hỏi. Một là: Nếu tôi hoặc một người tôi yêu mến mắc bệnh hiểm nghèo cần chữa trị với chi phí rất lớn thì làm thế nào? Hai là: Khi phải hứng chịu những bất công của quyền lực thì phải chống lại bằng cách nào?

Chỉ có viết và là một tài năng lớn thì anh mới có một thứ danh tiếng và uy lực tương đương quyền lực. Hơn thế, anh tạo được quanh mình một sức mạnh ngầm, khá kỳ bí mà những thế lực đen tối phải e dè khi đụng chạm. Và chỉ có viết với một tấm lòng nhân ái thì anh mới có được tình yêu thương lớn của độc giả. Những người sẽ bảo vệ, giúp đỡ anh cũng như anh bảo vệ, giúp đỡ họ. Dù sao sự lâu “bị” phát hiện cũng có thể có cái may. Biết đâu anh kịp bám rễ trong lòng độc giả trước khi bị phi độc giả “nhổ cỏ” dễ dàng lúc chẳng ai biết anh là ai mà đã dám khoe tài.

Ở những thời điểm bắt đầu trưởng thành, tôi thi thoảng nghĩ đến cảnh mình đứng giữa một đoàn xe phân khối lớn của bọn đề tiện, bên cạnh là một người bạn gái. Chỉ có một cách để giữ danh dự là làm cho chúng chùn bước. Tôi từng nghĩ tôi sẽ giăng lấy một thanh kiếm và dồn hết lực cũng như sự dẻo dai, những năng lượng ngầm của mình để chém chúng khi chúng giờ trò. Tuỳ theo hành động của đứa nào chỉ có thú tính, đứa nào còn tình người mà tôi chém bằng lưỡi dao hay bằng sống dao cho đau buốt mà tình ngộ trong cảm giác sợ hãi khi đứng vào hoàn cảnh của kẻ bị tàn sát. Và khi đứng trước một phiên tòa xử tôi về tội giết người dã man, tôi sẽ nói những kẻ bị tôi giết, chúng không phải là người. Những kẻ bao che, đỡ tội cho chúng cũng không phải là người. Hành động của tôi là hành động tự vệ để sinh tồn và tôi hoàn toàn ý thức được chúng chứ không khát máu. Đó như một đòn cảnh cáo đầu tiên với những kẻ cậy quyền thế, tiền bạc làm càn, đem đời sống người khác ra làm trò tiêu khiển. Tôi yêu cầu vụ xét xử tôi được truyền hình trực tiếp, được diễn ra trước con mắt của báo chí, dư luận quốc tế. Tôi có thể chấp nhận ngay án tử hình mà không cần tranh cãi, bào chữa. Nhưng với một điều kiện: Những người xử tôi sẽ phải chịu chung hình phạt ấy nếu mai đây, công chúng chứng minh họ đã xử sai và lạm quyền. Tôi sẽ nói tôi là một nhà thơ lớn và hiền lành. Nhưng cái gì đã đẩy tôi đến tình trạng này? Đó là sự thiếu công bằng và thờ ơ trước thú tính của loài người. Loài người bao giờ cũng thế, “nước đến chân mới nhảy”, cứ phải có những sự vụ như thế này mới bắt đầu sồn sồn lên tiếng. Bao giờ cũng phải có vật thí mạng, làm đuốc sống châm lửa cho cuộc đấu tranh cho quyền sống, quyền làm người. Hãy bỏ dần thói chờ đợi ấy đi vì có vô số tội ác và rủi ro đang chờ ập lên đầu những kẻ như vậy.

Đó là một số dòng suy tưởng cách đây vài năm của tôi. Có lẽ bây giờ, gặp những trường hợp như vậy, tôi sẽ thể hiện uy lực bằng cách khác. Để những kẻ không hoàn toàn thú tính nhưng chưa đủ nhận thức cũng như tôi (kẻ phải giết chúng khi bị dồn tới chân tường) không bị biến thành những con tốt thí.

Trong quá trình viết, có lúc tôi cũng bước theo gót nghệ thuật. Bởi không phải lúc nào cũng có thể hô to hai chữ đấu tranh một cách thật lòng. Hơn nữa, mồm nghệ thuật trong tôi không phải là một thứ phương tiện cho mục đích phi nghệ thuật. Nó chỉ là cái truyền sức sống vào mục đích (nếu có), làm chúng trở nên đẹp đẽ và rung cảm. Tôi từng (và vẫn luôn) phân vân, mặc cảm trong cảm giác lợi dụng nghệ thuật. Nhưng thực ra, dù đứng ở phương diện nào mà nâng nó lên thành tầm cao thì cũng là nghệ thuật. Vì thế mới có nghệ sỹ âm thực, nghệ sỹ sân cỏ...

Dư luận thì ác nhiều hơn thiện. Khi tôi thấy nó không đúng, tôi phớt lờ. Nhưng khi những người thân cũng tham gia vào dư luận, nếu không muốn gạt họ ra khỏi đầu, chỉ còn cách hứng chịu những oan khuất họ vô tình mang tới. Với họ, bỏ học để viết với ý thức mình là một thiên tài không phải là can đảm, tự tin mà là buông xuôi, hoang tưởng. Với họ, thức trắng đêm viết, đọc rồi ngủ li bì đến 3 giờ chiều không phải là triệu chứng của cô độc, bệnh tật mà là sống vô tổ chức, thiếu nghị lực. Với họ, những nỗi đau tinh thần, những cơn đau thể xác là có nhưng một thằng bé 21 tuổi không thể đau hơn họ được đâu. Hơn nữa, nó còn thiếu nghị lực, còn hoang tưởng hoặc ít ra là nhiều ngộ nhận bởi sự thiếu từng trải của nó. Họ bảo: Cháu không được để râu, đến ông và các bác còn không để mà cháu lại để. Cháu bảo: Con hơn cha là nhà có phúc ạ. Họ bảo: Cháu nói thế là nói xằng. Phải cạo râu đi nghe chưa. Cháu bảo: Để cho đẹp ạ. Cái đó phải tự do chứ ạ. Họ bảo: Không. Để râu toàn bọn chả ra gì. Cháu bảo: Bác Hồ cũng để râu đấy ạ. Họ bảo: Cháu làm sao sánh được với Bác. Cháu bảo: Cháu chỉ so sánh chuyện râu thôi cơ mà. Họ bảo: Không. Nhất quyết phải cạo râu. Mai đi học về phải cạo râu. Cháu nằm im trong màn, cuộc trò chuyện đã hết thú vị. Chỉ là trò chuyện nhẹ nhàng trước khi đi ngủ thôi. Chỉ là chuyện phiếm thôi. Nên cháu mới dám “cãi” như thế. Mới dám nửa đùa nửa thật như thế.

Cháu không tranh luận, không đủ sức tranh luận. Vì người tranh luận luôn lái vấn đề trệch khỏi logic của nó. Và không thay đổi mục đích dù nó đúng hay sai. Sự tranh luận lấy cơ sở phân định thắng thua là tuổi tác và thứ bậc. Không có sự bình đẳng, lí lẽ không sống được. Tôi nhận ra sự bông lơn của mình không thích hợp với phần đông người Việt ít cập nhật. Thường thì với sự đùa họ tin sái cổ như lúc cậu bé chần cừ lần đầu hô hoán có chó sói. Rồi lại lờ đi khi cậu ta thông báo sói đến thật. Câu chuyện đó là của phương Tây, cách đây hàng thế kỷ và có ý nghĩa khác. Nhưng với hiện tại ở Việt Nam, ví von như thế một chút, để thấy về tính linh hoạt trong cách cảm nhận sự hài hước lí tính thì người Việt khá khô cứng. Dù chúng ta có thể hơi tí là cười rộ lên. Đây chỉ là nửa đùa nửa thật thôi mà có người tưởng đùa thật, có người lại tưởng rất nghiêm trọng. Thế nên có người chả nghĩ gì, có người đầu nóng phùng phùng. Hiếm người thấy đỏ mặt.

Chính vì tôi chưa có kinh nghiệm về phản ứng của người Việt trước đùa và thật nên gặp phải những điều không theo dự kiến khi đưa cuốn sách của mình cho những người thân đọc. Nhưng mưa dầm thấm lâu. Theo thời gian, họ tìm thấy những giá trị của nó dù không phải tất cả. Nó góp phần cải thiện mối quan hệ ít hiểu nhau. Nhưng chậm. Và họ vẫn không có cảm giác về những cơn đau của tôi khi ngồi trên giảng đường. Mắt và đầu đau đã thành nhàm. Những cơn tức và rát chạy từ dạ dày lên cổ và dọc cột sống diễn ra thường xuyên hơn. Ngồi cho thời gian trôi qua

không vương vào ký ức. Thi thoảng viết nhưng không tiện. Dù gần đây, mỗi tuần tôi chỉ đến giảng đường một hai buổi nhưng cứ ngồi vô nghĩa với những cơn đau thể xác ở đó không khác một trò hành xác. Đến chỗ học không phải để học. Mọi người bảo: Cố lên, nốt hai năm nữa thôi. Tôi nói câu tôi từng nói với mẹ: Hai năm nữa thì teo rồi ạ. Họ bảo: Bậy nào. Lúc này họ lại tưởng tôi đùa. Tôi cũng tưởng mình đùa. Tất nhiên là không nên để điều đó xảy ra. Phải vùng ra khỏi tình trạng này. Với sự tàn tạ, còn cách nào khác đây ngoài viết.

VII. MƠ (16.10.03)

NGỒI VIẾT I

em đi đâu hết một đời - mà không để lại một nhời cho ai - em đi trọn vẹn rộng dài - mà không thả lại một vài cơn thơ - em đi từ lúc bấy giờ - tôi không hiểu cứ đợi chờ em đi - em đi bởi cái lẽ gì - vì ai hay chỉ là vì đi thôi - dù sao em đã đi rồi - duy còn nỗi nhớ lặng ngời trên mi

NGỒI VIẾT II

thơ ời còn hay nữa không - sao lòng cứ thấy mùa đông thế này - còn hay chứ vẫn còn hay - bằng không đưa đây bàn tay phí hoài - thơ ở trong tứ ở ngoài - cả thơ cả tứ lạc loài bên nhau - thơ đau tứ cũng đau đau - thơ buồn tứ cũng mau mau buồn buồn - hai tay thơ bắt chuồn chuồn - biết đâu tứ cũng là nguồn mà xa - thơ ời thơ có phải là - nỗi oan chẳng thể thật thà giải duyên - tình yêu là kẻ tật nguyền - lấp vào những miếng hão huyền nhân gian - cũng còn nhiều chuyện phải bàn - vốn nhân cái dịp bày đàn lung lay

NGỒI VIẾT III

cho anh đi một bài thơ - mà em viết lúc bơ vơ thật lòng - độ này trời đến là trong - mây tan vào nắng gió cong miệng cười - cho anh đi một lần người - kéo sông trời đất đẹp tươi như vậy - không em đừng có đến đây - mà em cứ thả lên mây nỗi buồn

(05.11.03)

Ngoài cửa là một giàn gác xanh trên đầu một cái sân lát gạch khá dài. Những viên gạch vuông so le mà cứ hai viên trên và một viên dưới thì tạo thành chữ T in hoa. Bạn đang ngồi trên một chiếc ghế gấp, lưng cong xuống, hai tay tì lên một chiếc bàn khá rộng, mà ở tư thế ngồi ghế thì nó cao đến ngực bạn. Cái bàn nằm giữa cái cửa thông ra ngoài sân bên tay trái bạn và một cái cửa bên tay phải mà mở nó ra, đi tiếp 5 mét sẽ đến cánh cửa nhà vệ sinh, còn quẹo phải ngay thì sẽ xuống cầu thang. Chúng tạo thành ba điểm thẳng hàng trên một đường thẳng. Trên chiếc bàn có một cái giá cầm bút bên trong có kéo, bút bi, bút mực, bút chì đủ loại rẻ tiền, một viên phấn không bụi và nửa cục tẩy bị bẻ đi phần dùng để tẩy mực có thể chà xước giấy. Ngoài cái giá cầm bút thì có một số thứ khác. Cái giá cầm bút dựa lưng vào tường, cái bàn kê sát tường, đối diện với bạn. Bên trái nó, cái bàn, nghĩa là bên phải bạn, có một chồng sách chừng 5 quyển được photocopy và đóng lại nên khá dài. Trên đầu chồng sách lưa thưa mấy tờ nháp xếp lộn xộn nhau mà tờ trên cùng được gấp đôi và bị xé một mẫu hình vòng cung. Bên trái chồng sách là cái đèn bàn có công tắc tròn xoè như cái nấm không chân. Nó là một sự phối màu khá đẹp. Chụp đèn bằng sắt sơn màu tím ngoài trắng trong. Cái xương sống đèn, mà nếu trông cái chụp đèn như một cái đầu búi tóc thì nó là phần từ cổ xuống hông, được làm bằng nhựa mềm để chỉnh cái đèn gù hoặc gù hơn nữa. Phần còn lại của cái đèn... À quên, cái “xương sống đèn” màu đen. Phần còn

lại của cái đèn là tính từ hông xuống có thể gọi là chân. Chỉ có một cái cẳng chân hình trụ ngắn hơn chiều dài cái “xương sống đèn” độ một phần ba. Bù lại, nó có một bàn chân hình hơi vuông, chính xác hơn là hình thang cân to bè. À không phải. Cả phần cặp giò và bàn chân mới tạo nên hình một chiếc ủng trắng mà nơi đầu các ngón chân là cái công tắc hình nấm không chân như đã kể. Cái ủng đó mới dẫm lên mặt chân đế vuông vuông ghép bởi ba miếng nhựa. Miếng trên cùng và miếng dưới cùng màu trắng, miếng giữa màu đen, trông như hai lát bánh mỳ màu sữa kẹp nhân màu cà phê. Dưới cái chân đế vuông đó lại là bốn cái chân nho nhỏ như cúc áo sơ mi, dày chừng gấp đôi. Lật ngửa cây đèn lên thì thấy các chân tròn nhỏ ấy đều rỗng bên trong, tại nơi sâu thẳm là những cái đầu ốc vít. Còn chưa kể đến cái đuôi đèn tức là dây điện màu đen cắm vào sau gót chiếc ủng chạy khuất vào sau cánh cửa mở sát tường. Bóng đèn thì bình thường, không cần kể. Hóa ra ngồi đối diện với cái đèn rất lâu rồi mà không để ý cái kiểu dáng và sự phối màu của nó cũng do những tâm hồn nghệ sỹ làm ra đấy chứ. Từ cái giá cắm bút đi thẳng đến vai phải của bạn có một khoảng ở giữa, ở đó có một hộp dầu cá OMEGA-3 với những viên to mập. Trên đầu hộp dầu cá là một con cá sấu lưng xanh bụng vàng mà mỗi lúc lên dây cót, nó đi cà giật và trông khá thật. Tựa lưng vào hộp dầu cá là cái đồng hồ báo thức. Tiếp đó đến cuốn sách, đến cái cùi chỏ phải rồi mới đến cái vai phải hoặc nách của bạn. Bên phải cái giá cắm bút là hộp C sủi, sách giáo khoa, sách danh ngôn, truyện chữ, truyện tranh, báo, bộ tú lơ khơ, hai cái kính, một cái nằm ngửa nhìn ra giàn giốc, một cái nằm sấp nhìn vào giường. Tua nhanh thôi, mệt rồi. Từ cái giá cắm bút ngược lên phần cao hơn của bức tường vàng vọt là vài lỗ khoan được bắt vít như những con mắt của tường. Một tờ lịch, tranh thủ cái đỉnh móc nó, treo thêm 2 cái mắc áo một hồng một đen trông cũng xứng đôi đũa để. Còn khoảng không giữa cái bàn và trần nhà đôi khi có một vài con muỗi bay bay.

Phù, còn bạn, bạn đang viết từ này đến giờ. Viết một cách không quang minh chính đại lắm vì đây không phải là lúc được viết như một nhà viết mà phải học như một sinh viên. Hơn nữa, một sinh viên đã nghỉ học non một năm và không có nề nếp. Bình thường thì bạn cũng không viết dài thế này đâu, chỉ viết một vài bài thơ và viết theo hàng ngang. Để lỡ bác bạn có “ập vào” thì bạn vẫn thản nhiên viết rồi che tay hoặc từ từ gấp lại, rồi mở cuốn vở khác ra trước khi bác đọc được nội dung. Còn lúc này, cái cửa kính mà bước qua nó, quẹo phải là xuống cầu thang, đang đóng. Dù ai đó có đi nhẹ trên cầu thang và bạn mãi viết không để ý thì lúc mở cái cửa kính ra cũng tạo một tiếng “cạch”. Khoảng cách từ đó đến chỗ bạn chừng 4,5 mét và bạn sẽ kịp tẩu tán tang vật. Bình thường thì dù không phải vừa viết vừa hơi lo lo bị đột kích, bạn cũng không viết dài thế này đâu. Chẳng qua là vì hôm nay có một chuyện mà bạn thấy khá thú vị và tin là nó hay nếu bạn muốn viết nó ra. Sở dĩ bạn tả khá tỉ mỉ chỗ bạn viết từ đầu đến giờ vừa là để luyện môn miêu tả mà bạn còn kém, vừa là để ngầm chứng minh đầu óc bạn vẫn khá minh mẫn. Mặc dù đáng ra phải có một bức ảnh chụp khéo để đính kèm hình ảnh thì một số kẻ đa nghi mới không khẳng khẳng bạn bịa hoặc cho rằng bạn mô tả không hợp logic. Hơn thế, còn để xác định bạn đang không mơ hoặc bạn đang viết trong mơ.

Khi bạn mơ thì bạn ít biết là mình mơ. Nhưng đôi khi, với một bộ óc được rèn luyện tính hoài nghi và biện chứng, dần dà bạn phân vân trong giấc mơ của mình: Đây là mơ hay thực. Thậm chí, dựa trên một số phân tích lúc mơ, bạn còn biết là mình đang mơ. Nhưng giấc mơ không phải lúc nào cũng tử tế, ngây thơ. Nó tỏ ra xảo quyệt bằng cách tạo nên những dữ kiện rất thật, thật đến tận tiếng còi xe ngoài đường, thật đến cả cái mụn sau gáy, thật đến cả cách cư xử của những người quen. Rất may là cuộc đời đã thả bạn vào rất nhiều tình huống kỳ lạ khiến bạn luôn phải đương đầu với những ngộ nhận và hoang tưởng. Sau những đau đớn thì chắc bạn tỉnh

khôn hơn và có thêm được một số cái gì đó.

Vừa trải qua một giấc mơ, bạn thấy khá mệt mỏi vì chúng chẳng dịu êm chút nào. Nhưng chúng cũng hay đủ để bạn muốn kể lại. Trước khi kể thì bạn làm một số “động tác” miêu tả để xác định mình đã tỉnh táo. Nhưng bạn vừa “tập thể dục” vừa lo quên bém mất chúng. Bởi ngay khi thức dậy thì bạn đã quên ít nhiều. Việc nhớ được giấc mơ là một sự tiến bộ về lí trí và trí nhớ. Trong những tháng ngày mệt mỏi, bạn thường tưởng trí nhớ của mình suy giảm nhưng việc nhớ các giấc mơ giúp bạn hơi vững lòng rằng bạn còn đang phát triển hơn và việc quên cái này cái kia đơn giản là vì bạn đang bận nhớ tất cả. Trí nhớ của con người không dành để quan tâm được đến tuốt tuồn tuột mà để biết lưu lại cái mình cần. Trớ trêu thay, dù trí nhớ của bạn độ này có khá khăm hơn thì cũng khó lòng nhớ lại được nhiều về cái giấc mơ thú vị chết tiệt kia. Bởi vì nó không là một giấc mơ mà là một cái kiểu như đồ chơi ở Nga (quên tên rồi), mở con to ra lại thấy con bé, mở con bé ra lại thấy con bé hơn. Có thể tạm gọi là giấc mơ đa tầng. Khi bạn vừa vùng ra khỏi giấc mơ này thì đã bước vào một giấc mơ khác. Nếu bạn nhớ không nhầm thì giấc mơ vừa rồi có đến bốn, năm tầng. Và việc thoát ra khỏi những lớp mơ mà mọi sự kiện đều có vẻ thật cũng tựa tựa như rơi thụt dần khỏi các tầng mây, khá hẫng và khá sốc. Nên khi tỉnh hẳn, bạn vừa thấy sướng vì thoát nợ, vừa thấy tiêng tiếc. Tất nhiên là mệt mỏi. Viết từ nãy đến giờ, bạn muốn đi rửa mặt quá nhưng cứ sợ quên, bạn cố viết nốt. Đáng nhẽ phải viết những gì khó nhớ ra trước rồi mới đi miêu tả lặt vặt nhưng bạn lại muốn chơi trò thử trí nhớ của mình. Và lại, đây không phải lần đầu bạn mơ kiểu đó nên bạn khá tin là mình sẽ kể được ít nhiều. Là la lá, cho đến giờ phút này, bạn có vẻ quên rồi đấy. Có lẽ nên vào nhà vệ sinh, rửa mặt và tè một cái, bạn sẽ sáng khoái hơn và kể câu chuyện một cách khoáng đạt hơn...

Câu chuyện có vẻ như vậy. Bạn sẽ kể nhanh nhanh thôi. Dù nó không được kể một cách hấp dẫn thì nó cũng có cái gì đó mới mẻ. Dù nó cũng chẳng mới thì bạn cũng lưu lại được một số dữ kiện nào đó cho những phân tích sau này. Bạn không sợ người ta chán đọc vì họ chán đọc chắc gì bằng bạn chán viết. Con người vẫn làm khổ nhau bằng những sự chán và nhàm chán đấy thôi. Như vậy, như vậy...

Bạn mơ cái gì đó về bóng đá, cái này thì bình thường. Rồi bạn tỉnh dậy. Có vẻ là dậy thật. Nhưng chưa hết giờ ngủ trưa. Bạn lại nhắm mắt làm tí ngủ nữa. Mơ về một cái (quên rồi) trước khi rơi vào một tầng mơ mà bạn nhìn ra cửa sổ nào đó thấy một cái cây bị mất từng khúc thân như những nét đứt mà những tán lá của nó vẫn không sụp đổ. Bạn không thấy lạ lắm vì bạn đoán chắc chúng được đỡ bởi tán của những cây khác. Rồi bạn hồ nghi có đỡ thì cũng phải nghiêng ngả chứ. Trong mơ, có lẽ bạn suy nghĩ chậm chạp và cảm nhận hình ảnh lơ lờ hơn bình thường. Lát sau, thằng em đi vào. Trước đó, nó có làm một cái hoạt động gì đó ở trường. Nó mở cửa sổ, thò tay ra ngoài và không hiểu bằng cách nào lấy một xấp giấy vào. Nó nhét vào cặp, cái cặp là lạ, và bảo có khá nhiều thư trả lời. Có vẻ nó tổ chức một cuộc đấu giá. Đúng lúc đó thì một gã cổ quái từ đâu đi vào, gió thổi mạnh lên. Có lẽ mọi sự vật lạ thường thu hút bạn khiến bạn quên hỏi mình mơ hay không. Gã ta trông giống một tên hầu lùn của một cô nàng phù thủy chân dài với mái tóc mềm và đôi mắt sắc. Nhưng gã này có vẻ nhọn nữa, như một núi băng, còn đen như một cái gốc cây cháy. Trông như một thứ thực vật biến đổi gen hoặc người cấy gen thực vật. Gã lừ đừ đi đến cái cửa sổ. Gió bắt đầu hú. Bầu trời tối đen. Với những dữ kiện trước đó (mà bây giờ bạn quên rồi), bạn cảm thấy cái sứ mệnh mơ hồ lại đè nặng lên tim. Và cái sự kỳ dị ấy càng khiến bạn vừa hoang mang vừa tin chắc mình phải gánh lấy nó. Gã thực vật gai góc viết lên cửa sổ một hàng chữ gần giống nét chữ của bạn. Hẳn viết bằng chính tay hắn, một thứ than chì thì phải. Mở

đầu là tên của bạn, sau đó là "...is a..", bạn theo phản xạ, đoán ngay tiếp theo chắc là "...dog" Nhưng có vẻ không phải, tự nhiên hần viết ngoáy đi, một từ gì đó có 4 chữ cái mà bạn đọc mãi không ra. Rồi hần biến đi đâu đó. Mưa bắt đầu rơi rầm rầm, gió gào rú. Ô, cái cảnh này bạn đã gặp ở một giấc mơ đã cũ. Bạn chẳng biết phải làm gì nữa. Có một bộ quần áo trên sàn và bạn mặc nó. Cái áo ra sao đó. Còn cái quần thì rộng thùng thình. Không chắc lắm. Bạn bỗng xuất hiện trong một tấm chăn trên chiếc giường mà ngoài cửa sổ là giàn gấc đang xanh thắm kia. Có lẽ bạn đã rơi khỏi giấc mơ trước. Bạn nghe tiếng títtít liên hồi từ nơi xa vắng. Lại cái đồng hồ báo thức đây. Hôm đầu đến ngủ nhà bác, bạn cũng nghe cái tiếng ấy, khác với các loại chuông khác, mà không biết là cái gì, cứ tưởng mình mơ. Phờ, đã đến lúc dậy rồi, bạn chui ra khỏi chăn. Nhưng không được, cái chăn có vẻ rộng quá. Bạn lại kéo tiếp, kéo đến năm sáu lần mà vẫn thấy mình trong đồng bùng bùng màu hồng hồng hoa hoa. Còn hơi khó thở. Bạn cười cười, thế là vẫn chưa hết mơ rồi. Đã có kinh nghiệm, bạn nhắm mắt lại, nằm im, tích tụ lực để vùng dậy. Một hai lần không ăn thua, bạn vùng mạnh, rồi cũng thoát. Tiếng títtít vẫn rót vào tai bạn, khe khẽ khe khẽ. Tiếng còi xe ngoài đường vẫn ngân đều. I i i. Ta ta ta. Tu tu tu. Đủ loại. Bạn nằm xuống, trùm chăn lên đầu. Được một lúc thì có người kéo chăn khỏi người bạn. Bạn kéo lại và nhận ra ông anh họ. Hai anh em kéo co vài lần bỗng bạn thấy mình không thấy mặt ông anh. Vẫn người, chân tay đầy đủ nhưng không tài nào nhìn thấy mặt. Bạn xoay bên này thì ông anh nghiêng bên kia, như vô tình mà như giấu giếm. Thôi rồi, chắc, lại mơ, bạn biết. Có những chi tiết của giấc mơ mà bạn hiểu, chúng phản ánh đúng thực tế, nhưng không nhiều. Vì thế, bạn chỉ chơi với chúng thôi. Như một thứ bạn bè cho xôm tụ. Còn tin tưởng thì mơ hồ lắm. Lũ mơ đôi lúc rất xảo quyệt và gây chia rẽ vì những thông tin đầu đầu mà chúng nhặt nhạnh về. Tuy thế, đôi lúc, nó ẩn giấu những lời sấm, những câu chuyện bạn viết trong nó mà tình dậy hơi tiêng tiếc vì không nhớ được nhưng nhớ là chúng hay. Tiếng títtít vẫn va đập vào não bộ cũng tiếng còi xe triền miên. Bạn cũng đã khá quen với sự ngộ độc âm thanh. Đã thôi không quá nghĩ mình đáng nhẽ phải đi tỉnh dưỡng vì thần kinh mình cần nghỉ thực sự. Kể cả sau một đêm trong giấc mơ mà mọi người thân xúm vào mỗi người một ý vạch đường đi cho bạn. Ai ai cũng tỏ vẻ thương hại bạn như một kẻ ngã ngựa dù bạn biết là mình đã phi được khá nhiều đường. Lúc đó, tự nhiên bạn gầm lên: THÔI!!! Chỉ một tiếng và bạn tỉnh dậy. Hình như chưa bao giờ bạn nói mê. Nhưng trong đêm, với đôi mắt mở thao láo, bạn còn cảm thấy độ vang của tiếng hét ấy. Có tiếng bác gái ở giường bên trở mình, có lẽ vì bị đánh thức. Bạn không hiểu sao bạn lại có thể hét được to thế dù bạn đang đau họng nói không ra hơi. Và bạn biết sẽ không ai biết đó là tiếng THÔI mà bạn đã rống lên vừa bức bối vừa ai oán vừa chán nản. Chỉ nghe một âm thanh đánh thức mình trong giấc chập chờn. Hôm đó, bạn sốt khá cao, có lẽ thế nên bạn để sống ra mất một giây không làm chủ được mình. Tít tít tít tít... Phờ, phờ, lần này thì bạn tỉnh dậy, cái cảm giác đời sống thật nó thật hơn cả. Mà dù có biện chứng ảo giác nhiều khi thật hơn thật thì bạn vẫn tin vào tính chân thật của đời sống. Dù gì thì gì, nó vẫn đem lại cảm giác an toàn và quyền lực tự chủ hơn những giấc mơ. Bạn dậy tìm cái đồng hồ, không ra. Đoán rằng nó bên dưới tầng một vì nghe có vẻ xa xôi. Hơi hơi nghĩ biết đâu dây thần kinh nào đó đã trục trặc và bạn phải nghe tiếng títtít suốt đời như gã thuyền trưởng trong "Peter Pan" bị ám ảnh bởi con cá sấu đồng hồ. Mãi rồi bạn mới nghĩ ra phải bật tai lại và quả nhiên là nó dứt. Rồi bạn lại bỏ tay ra, nó cũng chẳng thể làm bạn khó chịu. Bạn bình thản. Bình thản và mệt mỏi. Lát sau, bác bạn lên, mang theo chiếc đồng hồ báo thức còn kêu. Cười. Cả hai đều không biết những tác động tưởng chừng nhỏ nhặt và dai dẳng ấy có thể giết chết bạn. Khi bạn viết, cứ có một người đến gần là bạn phải gấp lại. Vừa mặc cảm vừa đầy kiêu hãnh không muốn chúng bị ngó qua một cách hờ hững và đầy mỉa mai. Cả hai đều không biết những sự ngắt cụt cảm hứng có thể dẫn đến lãnh cảm. Mà dần dà dần quen, bạn viết mà không biết nó có hay không. Như người đầu bếp thiên tài mất hết khứu giác, vị

giác. Không biết thì khó trách. Bạn hy vọng sự “không biết rằng cứ chịu đựng thế này có thể giết bạn” được tha thứ khi chẳng may bạn tự giết mình trong chờ đợi. Bạn chấp nhận khuôn khổ như một cuộc chơi đầy thử thách.

Bạn dường có hai con đường trước mặt: Học tiếp đại học và đi bên nghệ thuật. Mọi người chọn cho bạn con đường thứ nhất và muốn bạn đi cho hết sự lầm lạc vì phần thưởng sẽ là một cái bằng. Còn đi theo nghệ thuật, họ không biết cái gì chờ đợi bạn ngoài sự đau khổ, phóng dăng. Họ càng không biết có thể bạn chẳng được gì mà cũng có thể một ngày kia, khi bạn đang cầu bất cầu bơ, người ta tặng bạn một cung điện vì một lí do mà đã lâu bạn không thêm nghĩ tới. Không muốn bỏ họ đi, bạn đặt mỗi chân lên một con đường. Mà chúng lại như cái miệng vực cứ rộng ra mãi. Bạn đã thực sự dẫn thân rồi. Bạn sẽ phải dẻo dai, phải xoạc ra, phải dài chân ra mãi. Nếu không chứng tỏ được bản lĩnh, bạn sẽ rơi xuống vực. Cái vực của sự hỗn độn. Ban đầu, sức mạnh, khao khát tuổi trẻ khiến bạn không dung hòa được. Nhưng rồi khi có thêm nhiều vết thương và nhiều sẹo, bạn thấy cũng được thôi. Người nghệ sĩ là kẻ biết biến mọi thứ thành nghệ thuật. Kể cả cái nhảm chán. Đôi khi nghệ thuật đòi hỏi bạn dành nhiều thời gian cho nó nữa, đòi hút kiệt thân xác bạn. Nhưng bạn lắc đầu và bảo đó chưa chắc đã phải nghệ thuật. Và bạn cảm thấy muốn đi ra dưới giàn gấc kia, tập nhẹ một chút. Và tiếp tục sứ mệnh sống đến chết thì thôi. Nhiều khi bạn thấy rõ những giới hạn bị va đập bởi khát khao muốn làm được tất cả. Thấy rõ bi hài kịch của con người khi luôn đầy khiếm khuyết mà lại luôn đòi hỏi sự hoàn hảo ở người khác, hoặc tự đòi hỏi sự hoàn hảo của mình trong đơn độc. Dù sao, đó cũng có khía cạnh của xu hướng phát triển không ngừng. Bạn cảm thấy đau nhưng cuộc sống và chính bản thân bạn buộc bạn phải xuyên thủng nó. Và tùy vào năng lực của bạn mà bạn làm được hay không. Bạn thực hiện nó trong lúc chờ đợi cái sẽ phải đến. Sẽ biến cái gông thành cái vòng đeo cổ hạt cườm. Sẽ kiếm tiền, sẽ làm nghệ thuật. Dù ước mơ có vẻ rõ rệt nhất của bạn là làm một cầu thủ bóng đá.

VIII. 16.11.03

Người bảo “đời là bể khổ”. Người bảo “đời là một bát sori”. Người bảo nghệ thuật là “khó hiểu”. Người bảo nghệ thuật là “giản đơn”. Người bảo người là “ác”. Người bảo người là “thiện”... Người, chúng ta, đôi lúc tự hỏi: Phải chăng đời, nghệ thuật, người... không có bản chất, tùy trời? Như thế có vẻ duy tâm. Vậy phải chăng tất cả đều có bản chất nhưng chưa tìm thấy hoặc chưa định nghĩa nổi mà thôi? Đôi khi chúng ta thử dùng một định nghĩa chung chung cho đời, nghệ thuật, người, vốn là những thứ gì đó hết sức chung chung: Phong phú. Những định nghĩa có thể sai hoặc đúng, hay hoặc không hay. Nhưng phải chăng là những nỗ lực tìm kiếm đáng trân trọng? Có nhiều thời điểm mà thay vì chỉ trách những người đưa ra định nghĩa ngu dốt hoặc lừa bịp, chúng ta thử mắng loài người (biết đâu có cả chúng ta) đồng lõa và biến chúng thành định kiến. Định kiến tàn sát sự phong phú. Đồng nghĩa với hủy diệt đời, nghệ thuật, người...

Có vẻ may mắn thay, sự phong phú khiến không phải ai cũng định kiến.

Bất hạnh thay, sự phong phú thuộc về muôn loài nhưng không nhiều cá nhân nạp nỗi nó vào người.

Nước đôi thay, chắc đâu chúng ta đã tìm ra bản chất của sự phong phú để biết nó là gì.

Đôi lúc, định kiến giúp phong phú không bị lợi dụng biến thành một thứ rỗng tuếch, sa đọa. Chỉ đôi lúc thôi...

Đời, nghệ thuật, người... thật lẩn quẩn. Đây là tại ở trong môi trường lẩn quẩn. Và có một cái đầu lẩn quẩn. Còn lại, mọi thứ khá dễ hiểu nếu thực sự muốn hiểu. Còn lười và nhát, thì chịu.

(20.10.03)

Hôm nay là thứ bảy. Bạn dậy trước chuông báo thức 6 giờ một chút. Đây là lần vờ giấc thứ ba hay thứ tư gì đó trong đêm. Ông anh họ thiêu thiêu ngủ bên trái. Bác gái nằm giường đối diện cũng dậy. Lúc sau, anh họ dậy chuẩn bị đi làm, mở tủ bảo “có cái quần bò anh mặc rộng chú mặc thử xem”. Nháy: Chiều đi đá bóng.

Vừa nãy bác bảo “hôm nay phạt cháu không được về”. Chả là hôm qua có chuyện. Vừa đi đá bóng về buổi chiều, bác hỏi: Hôm nay cháu có đi học không. Dạ, có ạ. Học mấy tiết? 3 tiết ạ. Cháu nói dối bác. Hôm nay “nó” lại đến báo với bác là cháu không đi học cả buổi. Bác không hài lòng một tí nào. Cháu làm bác buồn lắm (bác theo lên cầu thang). Tại sao hôm nay cháu không đi học? Cháu mệt ạ. Không đúng. Một tuần đi học có hai buổi cháu không thể nói là mệt được. Một sao cháu còn đi chơi. Bác là bác rất không hài lòng. Các anh các chị chưa bao giờ dám nói dối bác. Cháu có định đi học nữa không nói thử bác nghe. Tí nữa thì bạn bảo “không” và rơi vào cuộc tranh luận chắc chắn thua. Bạn bắt đầu giờ miếng im lặng của mình ra. Ngồi cúi đầu nghe. Có tiếng chị út gọi í ới xuống ăn cơm. Nghe một lúc, tự nhiên bạn đứng dậy bước xuống cầu thang. Bác vói theo: Bác đang nói sao cháu lại tự ý bỏ đi. Các anh chị chưa bao giờ dám thế. Ừ nhỉ, sao bạn lại làm thế nhỉ? Bạn thu thập đủ thông tin để viết rồi chẳng? Bạn biết điệp khúc đến đây là lặp lại chẳng? Hay bạn bỗng quên sự hiện diện của tất cả xung quanh? Bác lại theo xuống: Thức ăn bác để trong chảo, nồi cơm phải cầm lại cho nóng. Bác bắt đầu lấy thức ăn ra cho. Anh họ và chị út ngồi vào bàn. Bác đi ra bán hàng. Chị út bảo: Hư nhé. Hôm nay đi đâu? Không biết. Anh họ bảo: Thăng này Bôn thật. Trốn học mà để bị nói. Đã thế lại còn không chịu quay bài. Anh dạy em, biết, quay ngay. Chả thăng nào là không biết quay cả. Lại một điệp khúc. Tung hứng nhau bằng mấy món từ đã cũ. Lát sau, bác vào. Kéo ghế ngồi xuống đầu bàn. Anh chị họ hơi cúi đầu ăn phía đối diện với bạn, làm khán giả bất đắc dĩ. Ngôn từ không có gì mới. Sự im lặng cũng rửa rửa. Kết luận: Con hứa với bác gì nào? Chị út móm: Lần sau cháu không thể nữa, hứa đi. Im lặng. Kệ cha sự im lặng của bạn có ý nghĩa gì, với người khác, nó tương đương đồng ý. Anh họ bảo chị út và bạn: Chủ nhật bận gì không, anh đưa hai đứa đi mua sắm. Em đủ rồi. Ờ. Đồ của chú toàn thứ lờm khờm quá đắt. Hơi bị xịn, tiền triệu đấy. Á. Thế thì anh không dám. Ừ, đúng rồi, con dẫn các em đi mua...

Sáng nay bạn mặc cái quần bò ông anh cho, khá vừa. Rồi ngồi ở giường. Bạn muốn về nhà viết quá. Tụi bạn rủ đi đá bóng lúc mười rưỡi nhưng không thú lắm, người đang mệt. Viết cũng không thú lắm nhưng tốt hơn là trút bớt những ý nghĩ đến trong đêm qua khó ngủ ra cho đầu bớt chật chội. Để chúng lúc nhúc, lên men khá khó chịu. Hôm qua nghĩ cái gì nhỉ? Đã nhủ cố nhớ còn viết mà chúng lại còn thích chơi trò ú tim. Đã nhủ viết lại sẽ nhật đi nhưng dù sao thì cũng nên viết. Cố tìm lí do cho có lí do chứ có khi chả có lí do gì cũng thôi thúc phải viết. Rồi ráp nối thành một câu chuyện hay một cái gì đó. Chà. Hôm nay lại bị “cắm tọc” thế này. Nhưng mà chắc

là ra được thôi. Ngồi đi. Bác lên nhắc lại bài học thuộc lòng luân lí. Hãy để bác nói, đôi khi nói là một cách giải toả tốt. Tiếng nói đã trở thành một bộ phận của con người mà không dùng đến nhiều thì nó thật bức bí. Căn nhà hơi lạnh, hơi quanh quẽ. Bác cứ nói đi, bạn là một thính giả trung thành và biết điều. Bạn vừa nghe vừa kiểm kê lại những ý nghĩ hôm qua...

Quả thực bạn đang đấu tranh với cái gì? Tham nhũng? Khủng bố? Bạo hành? Lộng quyền? Lề thói? Không! Mà chả ai hơi đâu mà lo xử lí bạn, kẻ vô dụng, nếu bạn quả thực đang làm điều ấy. Hơn nữa, họ không thông minh đến thế đâu. Đơn giản bạn chỉ viết ra cái cảm giác và sự xoay xở với đời sống quanh bạn. Nó chứa đựng nhiều trạng thái, giai đoạn, nhiều cuộc đấu tranh đủ loại. Và cuộc đấu tranh hiện tại của bạn là với chính những người thân. Cuộc đấu tranh mà một bên là những người bạn phát, phán xét. Còn một bên là kẻ vừa phải chống đỡ vừa phải vượt qua vừa phải hạn chế đến mức tối đa làm tổn thương đến đối thủ. Bạn thử phân tích kỹ hơn sự lạc lõng của mình trong thế giới này. Bạn là con dơi không phải chim không phải thú mà lại là cả hai? Không chắc, quanh bạn còn nhiều phe hơn thế. Giữa thế giới tân kỳ này, bạn biết gì? Để dễ dàng có một công việc kiếm kha khá? Vì tính, ngoại ngữ của bạn làng nhàng. Để là một người am hiểu nghệ thuật, biết đàn hát vẽ vời? Bạn chỉ đọc vài trăm cuốn truyện, bập bẹ đánh được bài sòn sòn sòn đô sòn, và không biết đánh bóng một quả táo... Bạn chỉ có bản năng. Bạn cũng không biết nấu ăn ngon, không biết nối điện, không biết sửa xe đạp xe máy, không biết mua bán... Lại còn không biết khom mình. Bạn chỉ biết mỗi đá bóng được khen hay và làm thơ như một thiên tài. Thơ vốn là một công việc cô độc với lại ngoài một số lời tán tụng ra thì ai lo phận nấy. Thêm nữa, chưa mấy ai biết đến bạn. Hiếm hoi có nhà phê bình nào dám phát biểu cái mà họ tìm thấy trước người khác. Cũng có thể họ không tìm thấy. Đôi lúc bạn nhận được một vài sự coi trọng về nghệ thuật. Đó là một niềm an ủi. Nhưng bạn luôn có cảm giác mình chẳng phải là nghệ sĩ. Bạn cũng như một người “bình thường”, dị ứng với hai tiếng “nghệ sĩ” và cảm giác về sự tai tiếng trong giới này. Bạn biết đó chỉ là một cảm giác, một quan niệm truyền khẩu chung chung. Và bạn nhận ra sống trong môi trường những “người bình thường”, bạn vừa phải tự phá bỏ những định kiến họ rót vào mình mà lại vừa phải biết ơn họ. Vừa phải khao khát một ngày họ cũng phá bỏ chúng để chung sống trong một tầm nhận thức khách quan và lành mạnh hơn. Vậy thôi, bạn sống bình thường. Nhưng bạn lại không đủ thời gian lưu tâm đến những công việc bình thường. Và bạn lại mặc cảm. Để không kiêu hãnh, khinh bỉ và xa lánh thì bạn phải mặc cảm. Mặc cảm với việc làm thơ của mình, mặc cảm với danh hiệu thiên tài... Đó là cái trạng thái ban đầu khi bạn lột xác. Những hỗn mang bao trùm lấy bạn, thách thức bạn. Dần dà thì bạn cũng dung hoà được một phần. Không quá kiêu hãnh mà cũng không chìm sâu vào mặc cảm. Làng nhàng. Và lạnh lẽo. Và chờ nắng ấm. Đó là lúc bạn xác định được cuộc chiến, cuộc chơi. Đây là một thử thách nữa. Bác bạn là đối thủ, là cửa ải đáng gờm nhất. Là người làm bạn mệt nhất nhưng cũng là người bạn muốn thôi mệt nhất. Bạn thường nhớ đến một câu trong truyện “Muối của rừng” của Nguyễn Huy Thiệp mà bạn sẽ tìm cuốn truyện để trích cho chính xác:

“Ông Diêu tức giận giương súng. Hành động hy sinh thân mình của con khi cái làm ông căm ghét. Đồ gian dối, mày chứng minh tấm lòng cao thượng hết như một bà trưởng giả! Sự tan rã đạo đức bắt đầu từ những tấn bi kịch thế này, lừa ông sao được?”

Tất nhiên, chỉ có một số điểm tương đồng. Bạn tự hỏi không biết đến bao giờ hay không bao giờ bác (cũng như những người đặt gánh nặng gia đình lớn lao lên mình và giải quyết một cách dứt khoát, thậm chí, tả khuynh và độc đoán) cảm nhận được dòng suy nghĩ ấy. Ở đây, bạn thấy bệnh tinh thần của bác còn nặng hơn của bạn. Mọi người biết ơn bác nhưng sẽ khó ai có thể chia

sẽ được với bác. Chỉ có một cách giải quyết thôi, vứt bớt những gánh nặng vô hình đi. Bác thích gánh nặng của sự hy sinh này chứ? Không, tất nhiên là không rồi, có ai thích mệt đâu. Vậy thì thuyết phục bác lần nữa nhé. Thế bác đi du lịch, đóng cửa hàng lại, mặc kệ con cháu một thời gian. Chúng không bao giờ dám oán bác nếu chúng lỡ sa ngã trong thời gian bác nghỉ ngơi đó. Ông bà thì đã có người giúp việc và con cháu khác nữa. Ở nhà bác cũng bán hàng suốt, vẫn chạy sang thăm bà nhưng liệu có hay bằng bác đi nghỉ về, lại đóng cửa hàng một thời gian rồi sang rủ rì với bà suốt ngày về chuyện đi đổi đời. Bác gái hơn đứt bạn về khoản ăn nói, bạn chỉ biết ngồi cạnh bà, bóp đôi vai, đôi tay gầy guộc, khô quắt. Rồi bạn sợ phải đến khi chỉ ngồi im lặng, chẳng biết nói gì, chẳng nghe rõ bà nói gì, thì thoảng bà còn khóc. Và bạn lại mặc cảm về sự vô dụng và vô cảm của mình, và lảng tránh. Bác đi chứ? Không! Bác còn nhiều lí do lắm. Bác không thoát được ra đâu. Nếu không có một lực đẩy cực lớn. Nếu không có một sự đổi mới quan niệm cũng như mức sống lớn lao trong xã hội. Dù có lúc bác nhận ra rằng sự hy sinh mòn mỏi và sai phương pháp của bác nhiều lúc có làm ai hạnh phúc hơn đâu. Mọi người còn lo cho bác nữa. Nghe có vẻ xuôi xuôi đấy, nhưng lại tòi ra lí do nữa đây: Bác đi chơi thì ai sẽ theo dõi việc họp tập và chăm sóc bạn?

Ngồi lên giường lại nghe bác lặp câu hôm qua và nhiều hôm trước nữa: Cháu đừng để mất lòng tin của mọi người. Thật ra, có gì để mất đâu. Đã ai thực sự đặt lòng tin vào bạn đâu. Bạn nói cho bạn vài năm tự quyết, tự tìm tòi rồi bạn sẽ không ăn bám nữa. Chả ai tin bạn cả. Họ nhìn vào sự bỏ học, sự dậy muộn, sự vụng về, lờ đờ trong nhà của bạn. Và họ nhìn bạn thương hại: Đừng mơ. Bạn bảo bạn không học được ở trường, bạn vừa không hứng thú tí ti vừa đau mắt đau đầu. Họ nhìn vào sự lên mạng, sự viết, sự đọc truyện, sự đá bóng của bạn. Và họ nhìn bạn bắt vợ: Không học được, mệt mỏi sao còn viết, còn đá bóng được. Lại còn hăng nữa chứ. Họ đôi lúc khuyến khích bạn đi chơi cho khuây khoả. Nhưng thường thì ngoài đôi lần sức nhớ bạn không phải là một súc gỗ đó ra, họ quên khuấy con người cần những lạc thú. Có lẽ hình ảnh một thằng con trai 21 tuổi mặt nhẵn nhúm bơ phờ nằm trên giường rên hừ hừ và cáu gắt suốt ngày mới là một biểu tượng cụ thể về bệnh tật và đau đớn thích hợp cho trí tưởng tượng của họ. Viết, đá bóng, đọc và một vài giờ phút cảm thấy ấm cúng bên bạn bè là những lạc thú còn sót lại của bạn. Nó giúp bạn có một trạng thái cân bằng tương đối. Mặc dù những cơn đau càng ngày càng ra sức ngăn cản chúng. Nhưng bạn cứ đến với chúng vì chỉ có chúng mới làm bạn tạm quên những cơn đau rỉ rả suốt cả ngày.

Bác sẽ không biết buổi chiều hôm qua, sau khi đá bóng, ra vòi nước tấp những luồng nước máy lên mặt, vuốt lên đầu; lấy nước trong xô nước chè thua độ vừa tan hết thanh đá to tướng phả lên mặt lần nữa; rồi phóng xe trên đường, bạn có một cảm giác sảng khoái hiếm hoi. Đầu và da mặt bạn mát lạnh. Người ngừng đau. Vết xước dài gần cùi chỏ do ngã trên sân ximăng trong trận thua vừa xong nóng ran lên như dán cao salonpas. Khá thú. Cổ họng hơi nghẹn và lồng ngực hơi rỗng. Nhưng như thế đã là tốt lắm rồi. Bạn tận hưởng nó vì biết nó sẽ qua đi rất nhanh. Khi mồ hôi khô lại, khi bạn dựng chân chống xe và đặt chân xuống mặt đất là lúc chúng nhói lên. Và tiếp tục đùa cợt với bạn trong màn đêm. Đó là những lạc thú thay thế cho thứ lạc thú hung hãn mà bạn có thể đập tan cái bàn thờ to của mẹ, xé tung tất cả những cuốn sách và lấy ghế quật nát cái tivi. Mọi người bảo bạn hiền lành. Đúng mà cũng không đúng. Bạn có thể còn đồ hơn bất cứ thằng côn đồ nào. Có thể chửi bậy, làm bậy bậy hơn bất cứ kẻ thô bỉ nào. Và đôi lúc bạn muốn thế chứ, để thoát khỏi trạng thái dồn nén. Nhưng bạn nghĩ đó không phải là bản lĩnh của thằng đàn ông. Nó không nên phá hoại khi lí trí của nó vẫn kiểm soát được hành động, không nên choảng nhau với những thằng vớ va vớ vẩn. Đôi lúc bạn nghĩ suy tưởng thế có AQ không, có vô

nghĩa hơn không. Khi mà sự chịu đựng ấy khiến họ tiếp tục công cuộc dạy dỗ để bạn trở thành một thằng đàn ông mà “con gái nó không coi thường”. Hôm nào đập thử bàn thờ, đập thử tivi nhé, già điên thế nhé, bác mẹ có thích không, có ngộ không?

Bác không biết cái sân bóng bạn đến nó dễ chịu đâu. Nó hình chữ nhật. Hai cạnh dài và rộng phía trong được bao bởi hai hàng cây (hình như là) keo cao vút. Phía sau hai hàng cây là một lùm lau lách um tùm như rừng. Trú ngụ trong ấy là đàn cò. Có đến hàng trăm con. Thi thoảng chúng bay rợp trời. Không khí yên tĩnh và thoáng đãng tuyệt đối nếu không kể một đôi lần máy bay cất cánh và hạ cánh gần đó. Có những lúc tổ chim bị gió thổi xuống. Không có chim non ở trong. Chúng là những kiệt tác. Như những chiếc giỏ bện rơm, xơ lá hình trái tim. Lại còn có cả một cái quai vòng qua miệng giỏ, chắc để móc vào cành cây. Bạn dành một chiếc đẹp nhất cất trong hộp tủ cạnh những bài thơ định tặng một người. Hay là hai gì đó. Nhưng thôi. Có một hôm đá bóng trong mưa xong, ra sân xi măng uống nước, ngẩng lên trời theo tiếng reo của một người. Một cái cầu vồng bắc ngang hai hàng cây. Nền trời xanh thẫm, hàng cây xanh lục, thảm cỏ vừa cắt xong lên mầm xanh non. Êm dịu và hoang vắng. Như đứng từ ngoài nhìn vào một bức tranh. Bạn chợt muốn có cái máy ảnh bên cạnh để chụp. Rồi lại thôi, vào ảnh chắc sẽ không đẹp. Ở trước cửa hiệu thuốc cạnh nhà, có một cây hoa sữa cửa nhánh gần gốc. Từ chỗ bị cửa cắt, nảy lên những mầm xanh bụi bậm và non nà. Rất độc lập. Bạn lại muốn lưu lại. Cứ nấn ná. Rồi thì mấy hôm sau ngó qua, ai đã vặt hoặc cắt trụi mất rồi. Chả hiểu họ làm thế để làm gì. Ngứa tay hái chơi? Không muốn nó mọc chỗ đó hút chất của cây to? Hay đem trồng nơi khác? Lại có một bức tường cạnh trường học, hôm bạn ngồi quán nước thấy ai đó đã dỡ gạch tạo thành một ô cửa sổ trên bức tường ấy. Trơ ra một khoảng trống nhìn xuyên qua thấy một khu vườn rồi chếch ra cả ngoài con đường nhựa lở loét. Cũng chẳng biết sẽ chụp không. Cơ bản là không muốn lắm.

Những cái đó làm bạn dịu lại, nhẹ đi. Nó lí giải cho cảm giác còn háo hức đi một chặng đường hơn chục cây số để chạy nhảy một chút, uống nước, thi thoảng ăn thịt chó, rồi về. Rồi đau và chấp nhận đau. Bất cứ thằng con trai nào cũng đầy máu nóng. Nó không bắt nạt được đứa mạnh thì nó bắt nạt đứa yếu hơn. Không kiếm được đứa yếu hơn thì nó bắt nạt con gái. Không bắt nạt nổi con gái thì nó bắt nạt chó mèo... Trong lòng thằng con trai nào cũng đầy ức chế và bất mãn. Nhưng tùy cách xử lí mà khối tích tụ ấy tiêu hao đi hay không. Vận động, đọc sách và làm việc theo sở thích khiến thằng con trai bớt cơn đờ. Nhưng như thế chưa đủ. Dù bạn có viết bao nhiêu chẳng nữa, có gặp thêm bao nhiêu người chẳng nữa thì độc giả hay những người tiếp xúc cuối cùng cũng khó hình dung ra thực chất bạn là ai. Mỗi người thường chỉ va chạm với một mảnh vỡ trong chiếc gương bạn. Và họ chỉ tìm và so sánh những gì phản chiếu chính họ. Không hy vọng một ngày họ tập hợp lại và ghép chung những ký ức. Không hy vọng những ký ức không bị xáo trộn hoặc nhầm lẫn. Mà những điều đó cũng chẳng làm bạn rầu lòng. Biết rõ bạn là cái gì để làm gì. Cuộc đời bạn có nhiều lần vỡ. Lần vỡ đầu tiên là hồi bạn chừng 6 tuổi, hạnh phúc với tuổi thơ. Một bữa cơm tối, bố mẹ cãi nhau, bố đập tan mâm cơm. Bạn vẫn nhớ khung cảnh đó. Khi ấy, mọi người ngồi ăn trước cửa, hóng gió. Nếu quay mặt ra ngoài cửa, bên phải là cây chanh và giàn thiên lý. Lần đầu tiên bạn thấy bố hung dữ. Sừng sờ. Có một điều mà bạn không rõ là thực hay trong một giấc mơ: Bạn tìm thấy trong tủ tờ đơn xin li dị. Bạn như hiểu rất rõ mấy dòng chữ ấy. (Và sau này, có lẽ còn bị nó ám ảnh vào một trong những bài thơ đầu tiên về một đứa trẻ khác). Bạn vội lén lút mang sang đưa cho bác. Dưới tay bác, mọi việc đều được giải quyết đâu vào đấy. Không biết bác có nhớ chuyện này không. Rồi thì bạn vẫn hồn nhiên nhưng đó là một vết thương đầu đời trong tiềm thức mà những sự thể tiếp theo làm nhói lại. Nhìn bạn lặng lẽ, ít ai biết bạn có một tuổi thơ hiểu động và đầy kỷ niệm. Bạn tự hỏi bạn có phải là

người cần nhiều lạc thú hơn mức bình thường. Không. Nhu cầu của bạn không cao. Có điều, bạn đã ngồi im rất lâu trong những năm cấp ba và đại học. Khi mà bạn xa rời hết bạn bè, rời xa cái thửa đầm đá đùa chơi, mồ hôi còn ướt đầm quần áo trong suốt những tiết học. Khi mà bạn rời xa căn nhà phía trước là con mương ăm ắp nước. Và các cửa sổ đều nhìn ra cánh đồng. Xanh. Xanh lắm.

Hãy làm một chút miêu tả về âm thanh phố xá. Khi rời sân cỏ để về căn phòng tầng hai cách mặt đường chừng mười mét. Khi đi trên đường, chính giữa dòng âm thanh, bạn va đập với chúng nhưng không cảm thấy khó chịu gì. Đơn giản vì lúc đó cảm giác tự do, sổ lồng đang tràn ngập. Bạn hát hoặc tiếng động cơ của bạn át đi âm thanh phố phường bủa vây. Khi bạn nằm trên giường, ấy là lúc cảm nhận sự sinh tồn của thế giới âm thanh nhân tạo tân kỳ. Chúng nhàn nhàn và đầy bon chen. Tiếng ô tô cạ mặt đường và tiếng còi sảng sặc của nó lấn át những tiếng xích lốp xe đạp và động cơ xe máy. Nó trơ trẽn và thân thiện đến độ bạn muốn xông vào đánh nhau với nó, muốn biến thành một thứ âm thanh man rợ hơn để đè bẹp nó. Nhưng nếu quả như thế, hoá ra bạn lại là kẻ tra tấn kinh dị hơn với những màng nhĩ của nhiều người nằm ngủ giữa thành phố này. Bạn thúc thủ trước nó, bó tay trước nó. Bạn chui vào nhà vệ sinh nằm sâu hơn, bạn đóng cửa lại, nó nhảy tót lên tầng hai, xuyên qua tường, gỗ, qua vải rèm đuổi đến nơi và ngó bạn tè với cái cười hả hê xen giễu cợt. Thôi được, bạn chấp nhận chung sống với nó như chung sống với những cơn đau. Như bao người khác vẫn luôn chung sống với tiếng ồn và bụi bặm. Quả thực lâu lâu cũng thành quen. Không để ý đến thì nó cũng trở nên vô nghĩa. Thế là dường như nó cáu, nó kêu gào to hơn. Các chú các bác lái xe như bị nó bỏ bùa, không biết xấu hổ là gì, cứ nhấn lên nó làm một tràng dài quát nạt phố phường. Liên miên liên miên đục vào óc. Hết xe này đến xe kia khoe giọng hát của mình trong cuộc thi ngoài trời. Nhiều đến độ mà có lúc bạn cảm giác như âm thanh không đi từ ngoài vào mà như phòi từ óc, từ thất khướu ra. Chúng cộng hưởng với nhau và dùng sức rung của mình âm ỉ phá hoại nội tạng. Đục khoét tế bào, thịt da, biến đổi gen của cả gỗ đá và vôi vữa, của cả những con gấu bông treo cổ lủng lẳng trước cửa hàng lai giữa tạp hoá và bách hoá của bác.

Sớm nay, thấy bạn (dùng chiến thuật) ngồi thờ trên giường. Bác gọi xuống ăn sáng mấy lần bạn cứ lờ đi. Đến lúc bác gắt: Bác bảo xuống ăn sáng có nghe không nhi! Rồi lên cầu thang, thì bạn mới cúi đầu lò dò bước xuống. Thế là bác xiêu lòng, bảo: Lần này bác cho về. Lần sau không thể nữa nhé. Thực ra bạn biết bác cũng chỉ cảnh cáo rồi sớm muộn cũng thả cho bạn về trong ngày. Nhưng bạn muốn về ngay. Để viết. Ăn sáng xong, bạn ra trông hàng giúp bác một chút trước khi về. Lúc ngồi rồi thế này, các ý nghĩ tha hồ nhảy nhót trong đầu. Có một chị vào hỏi mua giấy gì gì đó, không nghe rõ, hỏi lại, à, giấy vệ sinh. Giấy vệ sinh ở đâu nhi, bác trai thì đang cạo râu hay làm gì đó trong nhà tắm. Bạn ngó vào đủ góc ngách của cửa hàng. Chị mặt nhàu đợi lâu nói: Thôi cảm ơn, sốt ruột. Rồi bỏ đi. Bạn lại cười một mình. Đầu óc bạn lúc này và có lẽ cả mai sau nữa không thích hợp với việc quản lý và ghi nhớ những đồ vật cụ thể. Bạn không đi trên mây bởi thế giới của những ý tưởng cũng rất đắt hàng. Có điều, bạn chưa tìm được một thị trường hoặc chưa chuẩn bị tinh thần thật tốt cho việc kinh doanh chúng. Khi những ý nghĩ đông dài này chảy trong não thì bố âm thanh quấy rầy cũng chẳng nhằm nhò gì. Bởi chúng còn huỷ hoại khiếp hơn cả âm thanh. Xe. Lúc nào cũng xe. Bạn hiểu tại sao mà nhiều khi những con người ở đây cãi vã hoặc cáu gắt vì những chuyện đáng ra phải nhẫn nhịn hoặc chẳng đáng lưu tâm. Bởi vì họ bị trò đầu độc âm ỉ của tên phố xá bắn thiêu làm mù mị phần nào. Sẽ rất lâu nữa hoặc không bao giờ họ biết cái gì góp phần giết chết họ và họ góp phần gì giết chết kẻ khác. Ôi! Những tiếng còi xe. Đã có luật cấm này cấm nọ mà ngày ngày đêm đêm chúng cứ ngang nhiên

gào rống vào cầu xé những bộ óc đã mệt mỏi và dần suy kiệt, của cả chính những người lái xe. Đồng chí nào mai sau làm quản lí giao thông xin nhớ cho cái vụ này.

Hôm nay là thứ bảy, chừng nửa tháng sau cái ngày tôi khóc. Vèo một cái. Nhanh thật. Trong khoảng thời gian ấy, tôi vẫn đến lớp, thỉnh thoảng nghỉ một tiết thấy không ai thông báo gì. Thế là sáng xách xe đi rồi lên về nhà ngủ hoặc viết. Hôm qua vệ tinh của bác lại đến báo cáo. Hoá ra bác bảo tôi nghiêm túc rồi, không phải theo dõi nữa. Nào ngờ cô bé kia thấy tôi vắng cả buổi liền cung cấp tin giật gân ngay. Lúc đó tôi không có nhà. Chả biết đường nào mà lần. Thế là bị phạt. Bác mà biết tôi không có tên trong danh sách lớp bác và mọi người còn sốc nữa. Thôi thì viết. Lại đánh một canh bạc nữa. Chả ai tin tôi cả. Chỉ tin dư luận. Tôi lại viết để tìm sự ủng hộ của dư luận. Thứ mà tôi hay bẻ bai.

Nhớ lại cái lúc tôi khóc, nước mũi chảy tong tòng xuống trang sách. Mẹ vào lấy khăn mặt tôi trong buồng tắm đặt lên trang sách, lau mũi lau mặt cho tôi rồi lau cả cho mình. Mẹ lại hỏi: Mẹ xin hai bác cho con về nhà nhé. Tôi im lặng. Chà, đây lại biến thành một cuộc thương lượng. Tôi hơi chờ xem mẹ có ngã giá cao hơn không. Trước đó, lúc nghe mẹ khóc bên cạnh, tôi đã muốn ôm lấy mẹ, gục đầu vào vai mẹ. Nhưng cưỡng lại. Tôi chưa làm thế bao giờ. Có lúc tôi tưởng tượng đến cảnh tôi ở nước ngoài về, sau nhiều xa cách, tôi có cơ để ôm chầm lấy người thân, bạn. Thế đấy, khi khoảng cách vô hình đã trôi lên, lúc nào người ta cũng cần một cái cơ chính đáng để bộc lộ tình cảm, một thứ nhiều khi vô cớ. Mới đó mà tôi đã định chơi trò đấu giá. Tôi im lặng suốt. Thế là mẹ lại hỏi: Mẹ xin hai bác cho con về nhà hai tuần nhé. Thất vọng, tụt giá rồi. Mẹ mua vé khách sạn cho con đi tập lại nhé. Vô nghĩa. Tôi định chờ mẹ bảo: Mẹ cho con thôi học nhé. Nhưng chờ đến bao giờ. Thôi thì tôi im lặng. Tôi thôi xúc động rồi. Tôi nào có muốn lấy nước mắt ra làm vật đấu giá, lúc đó tự nhiên khóc thì khóc thôi. Tự dưng mẹ lại ra giá. Rồi tự dưng tắt máy lại phá sản. Lát sau mẹ về. Tôi vẫn không nói lời nào...

Và hôm sau tôi đốt. Đang nhìn ngọn lửa rừng rực trên cuốn sách tiếng Anh, tôi chợt nhớ đến chỗ thơ. Thế là trong đầu tôi loé lên ý nghĩ: Đốt! Tôi chạy lên nhà, mở tủ, lấy tập “Mầm sống” xuống. Cho từng tờ vào lửa.

Này thì... những giọt lệ bay trong lòng vắng-hoa sữa vỡ vương hương đăng đăng...

Này thì... ta tin em chẳng thể-yêu ta tạo nào đâu...

Này thì... nhìn sân trường đầy sỏi đá xi măng-thấy lòng cũng cỗi cằn như thế...

Này thì... đời người là hoa hồng héo-chỉ còn xơ lá với gai mòn...

Đốt tờ nào tôi đọc lướt qua tờ ấy. Rồi lửa bén nhanh quá, chẳng buồn đọc. Lúc ấy, mẹ sắp đi làm, mẹ xuống bếp thấy thế, mẹ bảo: Sao con lại đốt sách đi? Im lặng nhìn ngọn lửa. Tay tiếp tục thả giấy vào. Mẹ lật cuốn sách lên, nó được đối tư thế, càng cháy tợn. Thấy cả thơ, mẹ bảo: Đừng đốt, để mẹ đọc. Tay cứ thả, tai cứ như điếc, miệng cứ như câm. Tôi đốt chút, chả hả hê gì. Nhưng thấy cũng hay hay. Chả làm gì được, mẹ đi làm kéo muộn giờ. Tôi ngồi trên nền gạch, xé những trang thơ ra và đốt cho bằng hết. Cũng chẳng có gì lạ kỳ để tả. Như người ta đốt vàng mã thôi mà. Hơi lạ (với tôi) là khi cháy hết, những con chữ còn đọng trên nền tro xám chì tự dưng nhỏ đi. Rồi tôi đổ nước vào đồng tro tàn. Chúng xèo xèo sền sệt. Tôi tống vào thùng rác. Cái nỗi

inox đen sì. Biết mà. Định bỏ đó, nghĩ thế nào lại lấy giẻ rửa bát ra cọ rồi ngâm nước. Không thích để người khác giải quyết hậu quả cho mình. Đốt xong thấy người hơi nhẹ. Chả mất gì cả. Cuốn sách thì vớ vẩn. Tập thơ thì đã gửi hết lên mạng rồi. Chỗ còn lại trong tủ thì không nỡ giết. Lúc đốt tập “Mâm sòng” quả là tôi cũng có ý đồ cho mẹ nhìn thấy, một chút có vẻ điên rồ. Một kiểu hăm dọa của trẻ con. Tôi biết mình còn thích nhõng nhẽo. Nhưng mẹ thì lúc nào cũng bận. Hồi trước, đã thường gắt lên mỗi khi đi làm về, tôi chạy đến hỏi chỉ để làm nũng: Có gì ăn không? Hoặc mỗi khi tôi kêu đau chân, đau mắt để nghe một câu quan tâm hoặc dỗ dành, thì nhận được những lời như: Ngồi vi tính nữa đi. Đá bóng nữa đi. Tôi không đòi hỏi gì cả, tôi để tất cả tự do. Nhưng mọi người thì khác. Họ muốn và ép tôi sống theo cách của họ. Và bị kích đó là bài học vỡ lòng cho kẻ viết nhiều hơn mức để chơi. Viết thế đủ chưa nhỉ. Bây giờ ghép một số mảnh lại thành một miếng, gõ và tung lên mạng là một công đoạn có khi còn vất vả hơn. Xin lỗi những ký ức còn bị giam trong não. Tớ không viết nữa. Ai bảo các cậu đi trốn hoặc chọt ủa ra nhiều quá. Tớ mệt rồi.

...

Định dừng viết thì lại có chuyện. Chiều nay bạn đi đá bóng với thằng em về. Cô giúp việc bảo “mẹ anh dặn vào bác, bác phải vào viện”. Tầm vù cái rồi dèo thằng em vào bác. Bạn bắt đầu tưởng tượng: Cuối cùng thì những cơn mệt tích tụ đã quật ngã bác? Hay bác biết bạn không có tên trong danh sách lớp. Và sốc trước một chuỗi ngày đối trá của đứa cháu? Bạn từng nghĩ đến chuyện này. Nghĩ cả đến chuyện có thể một người nào đó trong giây phút trắng trời bảo bạn: Hãy hứa với ta con phải có được mảnh bằng đại học. Lúc đó, bạn sẽ không hứa hoặc phải thất hứa. Hồi lễ mừng thọ ông bà nội, bạn được giao nhiệm vụ thay mặt các cháu phát biểu, bạn có hứa sẽ học tốt và nên người, không ăn bám nữa sau vài năm. Đôi lần, ông hoặc các bác gọi lại lời hứa đó trước việc bạn bảo lưu một năm. Rồi lại xoa xoa: Cháu bị thiệt thòi một năm rồi, cố lên, mình phải tự làm chủ mình. Khi ấy, bạn chỉ biết tìm đến trạng thái trống rỗng. Bạn không muốn cãi lại. Không biết thanh minh thế nào. Bạn đã nói là làm. Học tốt và nên người? Là một nhà thơ thiên tài và để có được danh hiệu ấy, bạn phải âm thầm nhẫn nhục trong nhiều năm, như thế đủ chưa? Bác gái nói “Bác chỉ cần cái danh tiếng. Bác không đòi hỏi ở cháu điều gì. Chỉ cần cháu làm rạng danh dòng họ là bác mãn nguyện”. Là một nhà thơ thiên tài như thế có là danh không? Và đủ chưa? Nếu chưa đủ bạn sẽ còn làm cái khác. Bạn còn phải sống dài dài. Mà chả cần vì họ nói bạn phải sống hay không. Nhưng cho bạn nghĩ tí đã. Và cho bạn thời gian để giúp họ nhìn thấy điều đó. Nhưng vì không thấy thì làm sao họ cho bạn thời gian được. Mà họ lại chẳng bao giờ dành thời gian để thấy. Lại phải chơi với cái thứ dư luận cục mịch và ừ ừ. Lại còn phải năn nỉ nó bằng sự kiên trì của mình...

Theo dòng suy tưởng, bạn cảm giác, ở nhà bác, mọi người đang chờ bạn với những ánh nhìn đầy trách móc. Và đợi bạn có thể là một vài cái tát. Bạn sẽ nhận thôi. Lại lặng im thôi. Và cúi mặt mỉm cười với mình thôi. Có lẽ đó là một thời điểm mấu chốt để yên tâm ra đi. Như một kẻ tội đồ. Một kẻ lạc loài vô cảm. Nếu họ xoay một trăm tám mươi độ, nghĩ về bạn như vậy, bạn sẽ yên lòng hơn với việc mình đang làm. Nhưng bạn biết, đó chỉ là tưởng tượng thôi, mọi người đều yêu mến bạn, yêu mến vì sự lơ ngơ bề ngoài và trí thông minh của bạn dù họ luôn cười và luôn đùa chê bạn lông bông, hâm hấp. Nhưng sẽ có nhiều trách móc đấy, nếu quả thực bác vào viện là do bạn. Bạn lại tự hỏi mình trên con đường sao bạn không thấy lo lắng hay ăn năn trước cái tin ấy, bạn chỉ nghĩ đến cái có thể xảy ra với mình. Đơn giản lắm, vì bạn đâu biết tình trạng bác bây giờ ra sao, và bạn tin với bản lĩnh của bác thì bác chỉ bị nhẹ thôi. Mà chắc gì bác đã biết được

chuyện gian dối của bạn. Dù gì thì các vệ tinh của bác cũng khó biết hoặc biết cũng khó nói. Có thể bác sẽ không biết cho tới khi đọc những dòng này. Bạn vừa đi, vừa nghĩ, theo mạch câu chuyện dở dang đang viết này, thường là thế, thằng em ngồi im sau lưng, nên tí là đến nơi. Hoá ra là chị út phải vào viện mổ ruột thừa. Cũng chẳng ngạc nhiên lắm. Cô giúp việc này mới đến nên thường nhầm lẫn. Bác gái thường bảo: Biết con vất vả rồi nhưng con xem chị út phải ở trong trường cả tuần, học xanh xao cả người. Hai chị em cùng phấn đấu. Ra trường bác khao to.

Chị út là người bạn học lớp một với tôi. Chúng tôi cùng đi bộ đi học và cùng đi bộ về. Thế giới lúc đó thật yên bình, rộng lớn và luôn mới lạ. Tôi nhớ có lần đi học về, rủ chị từ Thanh Xuân vào Hà Đông ăn giỗ. Hôm đó trời mưa to vừa tạnh. Hai đứa rẽ vào công viên ở đầu cầu chơi cầu trượt. Tôi ngã vào vũng nước ướt hết quần. Đường phố trũng nên ngập nước như mặt sông, lội nước rất thú. Bỗng chị bị tuột mất dép. Chúng tôi mò mãi không thấy. Người lớn thì thật xa lạ. Thế rồi chưa đến nơi đã lủi thủi đi về. Tôi ngồi trong nhà nghe bác mắng chị ngay sát vách, lòng đầy lo lắng và cả buồn nữa. Chúng tôi chỉ đi chơi thôi mà. Có làm gì xấu, có làm gì ác đâu. Lần khác, chúng tôi lại vào nhà ông bà ngoại tôi ở Hà Đông. Tôi có một người chị họ ngoại nữa, cũng trạc tuổi chúng tôi. Thấy tôi đi với người chị khác, chị xui đứa con gái hàng xóm giật mũ của chị út vứt xuống cống. Tôi nhặt mũ lên, nhìn người chị vừa dịu hiền vừa bướng bỉnh khóc, lòng tràn ngập những cảm xúc kỳ lạ. Vừa tức giận vừa thương xót vừa không hiểu tại sao. Vừa muốn mắng cho đứa con gái và người chị họ ngoại vừa thù người ra. Bây giờ thì chúng tôi sống trong một thế giới khác. Trước thì tháng gặp một hai lần. Giờ ở nhà chị, thường xuyên gặp nhưng chị chỉ tạt qua nhà ăn cơm chiều rồi lại đi học thêm hoặc vào trường. Ở nhà bác, chị cả khá chiều chuộng, anh họ đá cùng đội bóng, chị út hay gọi thân mật là “thằng lợn này” nên tôi nhiều khi thấy ấm cúng và thoải mái. Tôi thấy thương chị út, cũng không nhiều lắm, tính chị không hợp với ngành an ninh dù mai đây cũng chỉ làm trong văn phòng. Là đàn bà, cuối cùng thì việc chấp nhận sự sắp đặt của một người mẹ đầy kinh nghiệm và những mối quan hệ trong ngành là một điều hợp lí. Chỉ khổ chị sức yếu, suốt ngày ốm đau mà phải học tập liên miên. Cũng may chị có nhiều bạn, tôi cũng gặp vài người, bạn tốt. Ở nhà bác, chị cả và chị út tôi biết là những người có thể giới nội tâm sâu sắc và thuần khiết, nhiều khi huyền bí. Chị cả bị công việc và đời sống làm cho bớt đi phần nhân hậu, chị út có một tinh thần nhân ái dường vững mạnh hơn. Cái đó sẽ làm chị gặp nhiều gian nan trong cái nghề này. Nhưng rồi sẽ được nhiều người yêu quý. Mẹ chị cũng đã từng như vậy. Bây giờ thì buôn bán nhiều, lo nhiều hơn, xã hội thực dụng hơn nên hơi khác.

Phù! Chị đã mổ xong, còn yếu nhưng có vẻ ổn rồi. Tôi và thằng em lại về. Đêm. Phố phường lạnh lạnh, đã sạch hơn trước. Trên Hồ Gươm lúc này chắc đang có lễ hội du lịch tương đương. Vừa rồi đi đá bóng với thằng em về qua bị tắc mãi ở đó. Những trận bóng và bác bấm huyết gần nhà làm tôi thấy khoẻ hơn. Dù đó là hai yếu tố mâu thuẫn. Bác bấm huyết chỉ thị không được vận động mạnh nhưng thấy mấy vết trầy trên đầu gối tôi cũng không gặng hỏi. Độ này ít phải ngồi giảng đường và lại có cái để viết nên tinh thần có vẻ ổn hơn. Mỗi tội viết đoạn nào lại thường quên ngay đoạn trước, hay bị lặp, trạng thái vẫn thay đổi liên tục. Anh họ trong bữa cơm hôm qua nói với bác trai: Bao giờ cưới chị xong, con mua vé để hai cụ đi xem phim với nhau. Kiểm tiền cuối cùng cũng để làm gì. Sea Games này nhà tôi cũng định đi xem với nhau. Cả những trận bóng ném thằng em thi đấu nữa. Mọi người bắt đầu thấy cần xích lại gần nhau và biết tận hưởng cuộc sống. Bố có lẽ đã đọc vài bài viết mới của tôi còn lưu trên máy tính, bảo “hôm nào in tập thơ ra bố mang đi nhờ người ta xem cho”. Vài lần trước, bố đưa giúp tôi, chỉ thấy phản ứng lảng nhàng. Họ bảo có năng khiếu đấy, chỉ thế thôi. Tôi không cần những sự ban ơn bề trên của họ.

Tôi chỉ cần mọi người tin tôi thêm một chút, một chút nữa thôi. Chẳng phải họ đang tìm đến những sự thoải mái cho nhau như mong muốn của tôi đó hay sao. Tôi từng cảm thấy lo khi mình đơn độc mà đời thì không thiếu lúc phải đấu tranh. Nhưng dần dà tôi nhận ra rằng khi thực sự xảy ra cuộc chiến với những thế lực ti tiện thì gia đình, họ hàng, bè bạn, những người lâu nay không tham dự vào con đường của tôi (thực ra mỗi người đi con đường tùy khả năng của mình lại đam hay hơn) sẽ sát cánh bên tôi. Khi có một động lực, một sức đẩy lớn thì họ sẽ trở nên nhân ái và hùng mạnh. Và họ tìm thấy niềm hạnh phúc khi bảo vệ lẽ phải khi đã có người đi tiên phong. Tôi biết điều đó nên chưa bao giờ tôi khinh ghét họ. Hơi buồn chán là cứ phải đến lúc khó khăn, cứ phải đến lúc nguy nan, cứ phải đến lúc nước đến chân...

Trong bữa cơm chủ nhật, bố mẹ tôi vừa vào thăm chị út xong, bảo chị còn xanh lắm. Học nhiều quá. Sức khoẻ yếu thì học thêm tại chức tiếng Trung với cả phần đầu vào Đảng vội làm gì. Tôi nói: Cho con đi bệnh viện. Mẹ bảo: Sao? Tôi cười: Bệnh viện tâm thần ấy. Mẹ cười: Con tinh khôn lắm. Hôm trước dám nói dối mẹ, trốn học mà bảo không có giờ lên lớp... Bây giờ mẹ chỉ nói bóng gió thôi. Chứ trước đây thì um nhà rồi. Cái bệnh của tôi bố mẹ đã hết thuốc chữa. Căn bản cũng xuôi xuôi sau khi đọc một số cái tôi đưa. Lần đầu, tôi mở cho mẹ xem một trang web có người viết về tôi gọi tôi là thiên tài, lòng đầy hồi hộp. Đầu tiên mẹ hỏi: Con tự viết à? Tôi chỉ cho mẹ xem tên người viết ở cuối bài. Mẹ xem xong bảo: Đây là trang hài hước à? Đôi lần tôi nửa đùa nửa thật: Con đứng trong 5 nhà thơ Việt Nam hay nhất. Mẹ bảo: Chả khiếm tốn tí nào. Hoặc: Con chỉ hoang tưởng. Mưa dầm thấm lâu, với lại cộng cả bệnh đau của tôi, mẹ bớt nặng lời. Bố thì ít khen ngợi con cái nhưng một hôm khách đến ăn cơm, mọi người nói chuyện về tôi, tôi ngồi trên tầng nghe loáng thoáng bố ở tầng dưới nói: ...nhưng phải nói là nó dám khẳng định mình viết hay. Hôm trước em đọc ở một tờ báo có nói... Nói chung là bố mẹ hơi xuôi xuôi thôi, còn họ vẫn chưa thay đổi quan niệm mảnh bằng đại học không thể không có. Trong nhà, tôi đã trở thành một kẻ bất trị. Vì tôi không hư hỏng, chẳng đòi hỏi gì, được vài người công nhận là tài năng, bạn bè bố mẹ cũng quý, mỗi tội không chịu học hành. Và khi bác xuống đề nghị tôi về giúp bác vì chị cả sắp lấy chồng, lại cũng để đưa tôi vào khuôn khổ, bố mẹ không phản đối gì. Vì thế mà bên cạnh việc muốn đổi gió và tập điều độ, tôi hơi bức, tôi đi. Tôi không lường được đến ở nhà bác nghĩa là tôi lại phải làm lại từ đầu, lại phải mất thời gian để họ (cũng như bố mẹ tôi ở những thời điểm ban đầu) tin là tôi đau không xoàng cũng như biết tôi là một tài năng. Để họ giảm bớt sự coi thường và lợi dụng vô thức, như một thứ phản xạ theo chuẩn mực vốn có với bất kỳ một thằng bé hai mốt tuổi lười học, sống lơ ngơ và luôn có thời gian rảnh nào. Nói đây là cuộc chiến thì to tát quá. Nhưng đây là một trận bóng. Bố mẹ dắt bóng nhưng không lừa qua được tôi. Nhưng lại không muốn mất bóng nên chuyển sang cho bác. Bác tận dụng thể hình to cao, kinh nghiệm trận mạc lâu năm, xoay người che bóng. Tôi nhỏ bé cứ lờn vờn xung quanh, vì kỹ thuật cũng có sơ sơ nên không dễ bác dắt qua. Có điều bác che bóng khéo quá, cứ câu giờ cho đến hết trận đấu thì thôi. Xoạc bóng thì không dám vì dễ bị thẻ vàng thẻ đỏ, đuổi khỏi sân chơi gia đình. Về phía bác, tiếp nhận bệnh nhân tôi chuyển viện với vẻ đầy tự tin. Chẳng gì thì thời trẻ bác đã từng hỏi cung bao tội phạm, thuần phục bao kẻ du đảng, tiếng thơm còn phảng phất đến giờ. Thêm nữa, bác quan niệm trẻ con, thanh niên cứ đưa vào kỷ luật, chơi đòn tâm lý, ân cần chăm sóc, bệnh gì cũng khỏi tuốt. Kết quả đợt điều trị này chưa biết ra sao. Hơi lo cho bác vì ca này khá nặng. Chắc bác chưa chữa cho thi sỹ bao giờ. Cái bệnh thơ nó loạn lắm. Mà bác thì dùng toàn công thức. Bây giờ bác đang trăm mối lo. Con gái cả sắp lấy chồng, con gái út mổ ruột thừa còn nằm viện, chuẩn bị hàng bán ngày 20-11... Lại còn thằng cháu ngỗ ngược quỉ quái đội lốt trẻ em mắc những bệnh vô phương cứu chữa vì có phải bệnh đầu. Mẹ thì độ này da sạm đi. Đường trong mẹ luôn có khao khát về danh tiếng, với công việc mẹ lại đầy

trách nhiệm nên mẹ luôn phải cố quá sức mình. Thật ra sự thể có cái gì đâu, mọi người lo quá làm khổ nhau. Để bạn yên và bạn có thể giúp họ rất nhiều mỗi khi bạn có thời gian bên họ. Bạn có thể tìm hiểu và tư vấn cho bác nên bán hàng gì, giúp gia đình tìm một trạng thái cân bằng. Và danh tiếng thì không có mới buồn cười. Nhưng những áp lực dai dẳng khiến bạn đâm bệnh. Chẳng nghĩ nhiều cho ai được. Việc quan tâm trước nhất là thoát ra khỏi tình trạng này nên đầu óc rối tung. Đường càng thương, càng suy nghĩ về chuyện mệt mỏi của bác, của mẹ, của bố, của thằng em... càng đau nữa, càng bệnh nữa. Đường mọi người đều liên hệ với nhau bằng những sợi dây tình cảm vô hình. Đó cũng là một thứ trói buộc. Khi mà ai ai cũng giật thì chúng xoắn lại, gỡ mãi không ra. Vừa gỡ xong mối này lại rối mối kia. Những sự không tin tưởng đó cùng sự mở mang thêm tâm mắt gân dây khiến bạn hoài nghi mình thậm tệ. Người hoài nghi mệnh đề bạn là thiên tài nhất có khi là chính bạn, kẻ tự dẫn vật. Người ngoài chỉ tin, thờ ơ hoặc chế giễu. Họ không trăn trở. Vì bạn có là thiên tài (thơ) hay không, với họ, không quan trọng. Họ không phải thiên tài, và họ cho rằng thiên tài (thơ) của chả làm nên được cái gì, thế là họ không cần quá bận tâm đến điều đó. Căn bản vì các dòng suy nghĩ cứ chảy nên bạn hay quên. Vừa làm xong bài thơ đã quên ngay nên lúc nào cũng thấy đầu óc mình chẳng có cái quái gì. Thế thì là thiên tài thế nào được. Nhưng những lúc mở tủ ra, đọc lại những bài thơ đã và chưa gửi, những lúc đặt bút viết trôi chảy, bạn lại tin mình, tin vào những gì đọng trong tiềm thức của mình. Tuy nhiên, không phải lúc nào cũng có thời gian mở tủ đọc lại. Hoặc khi thất vọng về mình, chẳng còn tâm trí đâu nhớ ra nên mở tủ đọc lại. Hoặc mở tủ đọc lại thì dễ lại đâm chán đời, bất mãn. Tội bác quá, bệnh nhân này quả khó chữa. Vì nó lại muốn chữa cho chính bác sỹ. Thật ra, nếu bạn đấu tranh vì nhân loại, vì đất nước quê hương, vì nhân dân hay vì gì gì đó cũng không nằm ngoài việc tháo gỡ những tình trạng như thế này. Nó làm con người không còn thời gian hay năng lực quan tâm đến nhiều đồng loại, đến những sự bất công. Và càng cô độc vì không được hiểu, con người ta càng dễ ích kỷ. Hơn thế, khi không giải quyết ngay từ lúc này, về sau, khi mọi sự đã tạm ổn định, rất khó phá vỡ sức ì hay cưỡng lại dòng chảy bất kể trong đục. Và thế là thế hệ sau lại phải gánh những tàn tích. Lại buồn, lại khổ nhiều hơn cần thiết. Mà đời người thì có mấy đâu. Mà cuộc sống thì không thiếu những điều tươi đẹp để tận hưởng. Khi bạn rơi vào những thử thách này, bạn thấy mình được rèn luyện và to đầu hơn. Nhưng cơ bản bạn không thấy thú vị gì vì sống còn những thử thách khác dù vất vả hơn nhưng có nhiều người xoa dịu hơn, làm bạn thấy khỏe khoắn và mình mãn hơn. Bạn là người biết đọc diễn trên sân cỏ nhưng không phải không biết chơi đồng đội.

Bạn nhận ra viết những gì cho bình dân, dễ cụ thể và hấp dẫn (cả những người có nhận thức cao) còn khó hơn cái khác nhiều. Cái khác ở đây cứ để mập mờ như vậy vì khó định nghĩa. Nếu họ chưa đạt đến tầm cao, chả nhẽ cứ bỏ mặc họ mà đi một mình. Đi một mình được đã đành nhưng mấy ai không ăn bám vào bình dân. Tôi sợ cái tri thức bình dân vì tôi đã đốt (nếu so với đòi hỏi chung của thời đại thì tôi còn thiếu khá nhiều tiêu chuẩn) mà còn thấy khoảng cách giữa mình và người đốt hơn vẫn còn xa lắc. Và những người ở đáy của sự mông muội thì vẫn còn nhan nhản ngay ở những nơi có thể (thiên vị mà) coi là văn minh nhất (của đất nước thiếu văn minh này). Cũng vì sợ điều đó mà tôi muốn bình dân là một cái mặt bằng được nâng cấp hơn. Sự khập khiễng ấy thường làm đẹp cho nghệ thuật miêu tả chúng chứ không phải cho đời sống của những nhân tố khập khiễng đó. Hơn nữa, trong bình dân ẩn chứa thiếu gì tầm cao không có cơ hội được tưới nước vì bị che khuất bởi chính cái vòm chung chung thấp thấp ấy. Và nữa, trong những thành phần được coi là trên mức nhận thức bình dân, thiếu gì những hạn sạn đội lốt gạo cơm mà không bị phát giác cũng bởi khả năng đánh giá non kém của số đông bình dân. Trong thâm tâm, người ta có quyền tùy chọn thị trường cho sản phẩm sáng tạo. Thay vì bắt chước cá

tính của một số người: “Tôi viết chỉ để phục vụ tôi”. Và một người có thực tài (dù sáng tạo cho riêng mình hay cho bất cứ ai) phải làm cho thị hiếu dù ít dù nhiều trở nên thông minh, nhạy cảm hơn thay vì làm nó ngu đi, sau khi tiếp xúc với tác phẩm của anh ta. Rốt cuộc, tôi nhận thấy khi đến một chừng mực nào đó, mỗi bận tâm không còn thiên về viết cho ai, về cái gì mà là viết có hay không. Khi đã hay thì chắc chắn nó sẽ cho ai đó và vì cái gì đó. Trọng tâm lại chuyển sang câu hỏi: Mình viết có hay không?

...

IX. 17.11.03

Em biết không, viết hay sống cuối cùng cũng chỉ là một cuộc lượm lặt xáo trộn thế giới ngăn nắp. Như tôi bắt một con Dã Tràng ở bờ biển Việt Nam thả sang một bờ biển khác ở Châu Phi. Em thì bắt một con khác ở Hawaii và thả vào mảnh vườn sau nhà. Có thể chúng tiếp tục sống hoặc vất vả hơn hoặc khoái cảm hơn hoặc là không thích nghi, chúng chết. Chỉ vòng vo luẩn quẩn thế thôi, là đời.

Nhưng mà em cứ thử nhặt nhanh đi và đừng bảo với tôi là em không tìm thấy những niềm lạc thú cũng như khổ đau sau lạc thú. Em sẽ lo cho số phận con Dã Tràng mà em cho mình quyền định đoạt. Em sẽ suy tư về đời mình từ đời nó. Em sẽ ngẫm nó từ đời sống cũ và đời sống mới. Em sẽ kể cho nó về cuộc tình của em. Em sẽ. Em đã. Em đang. Theo một cách của riêng em. Hoặc không. Và như thế, em hiện hữu. Đơn giản hơn, như hạt bụi bay khắp nhân gian, thành cái gì đó, rồi trở về với cát bụi, rồi lại thành hình, rồi lại tìm về chốn cũ... Nhưng mà trong cuộc phiêu lưu của nó, nó không đơn thuần gói gọn trong hai điều sinh-tử. Giữa quãng ấy, nó còn vận động. Vận động điên cuồng và đầy khao khát. Còn lại, nó mới là hư vô. Như những lúc tôi không cần em. Không không cần gì cần ai nữa. Cả tôi.

Em hãy tư tưởng về hư vô những lúc lòng em đầy dục vọng và mơ màng về dục vọng những lúc tâm hồn em dân tràn ngập hư vô. Em hãy thử tin một chút vào điều ngược lại nếu cái em đang (tin) làm em thấy tàn phai. Tin một chút, một chút thôi, em ạ. Hư vô và dục vọng, em giết một cái thì cái còn lại sẽ tự tử theo. Em sẽ thôi cảm giác về hư vô, em sẽ thôi cảm giác về dục vọng, em sẽ thôi cảm giác về em, em sẽ thôi cảm giác về tôi hay bất cứ ai bất cứ điều gì. Em sẽ thôi là một sinh linh. Và tôi và xung quanh sẽ thôi cảm giác về em nữa. Có thể em muốn thế trong những lúc cô đơn. Nhưng như thế là em còn muốn. Và trong lúc cô đơn này, tôi vẫn muốn là em biết muốn. Tôi muốn (em muốn) sống để tôi thôi muốn chết.

(20.10.03)

Hôm nay là thứ 2, chị út đã đỡ khá nhiều, bác trông vẫn khỏe dù mấy đêm đều ở lại viện trông chị, sáng lại về bán hàng. Rất nhiều người quen đến thăm. Một số người giúp đỡ nhiều. Bạn bảo chị: Đọc sách gì không mang vào cho. Nói hơi trống không vì bằng tuổi, hồi bé lại học cùng lớp. Như một người bạn. Chị lắc đầu bảo mệt lắm. Nằm trên giường cả ngày, lúc nào cũng có người bên cạnh nhưng ít trò chuyện được, những ý nghĩ gì diễn ra trong óc chị? Giờ thay bằng, người thân bị xua ra ngoài hết, bạn đi lòng vòng. Chợt thấy một khoảng xanh cỏ cây khá đẹp giữa cái bệnh viện xập xệ này. Mấy ý tứ chợt ngân nga:

thích được ở những trại tâm thần
nhưng mà đừng có ai đến thăm
đừng sinh hoạt theo giờ theo giấc
chỉ thật nhiều cỏ cây mà thôi
tớ rất thích quan sát các bạn
này cậu kia cậu đâu ở đâu
tại sao xé nụ cười ra thế
rắc lên trời là tả là tả rơi...

Chỉ là ý tứ thôi. Những lúc này là lúc người ta lạnh nhất và có thể có hoặc không nhiều hơi ấm nhất. Giữa guồng quay, con người ai sẽ dừng lại và dành thời gian cho nhau.

Bạn bỏ một buổi bấm huyết để viết. Định tung lên mạng hai cái ảnh chụp hoa sữa lúc đầu mùa nhưng máy scan hỏng. Đầu mùa hoa sữa nở rộ khắp nơi. Hoa sữa đẹp, cân đối, xanh gần như quanh năm, ít rụng lá, dễ trồng nên đường được nhân rộng ra các đường phố. Không còn là độc quyền của đường Nguyễn Du và một vài đường khác. Nhưng cây ở đó vẫn cao vút, sần chắc và cổ kính hơn. Đầu mùa có đợt rét lạ, hoa tàn hết. Tường thôi. Cuối mùa lại ra đợt mới. Phở lại thơm. Hy vọng khách đến Sea Games vẫn còn được tận hưởng mùi hoa sữa có gì đó mang tính tượng trưng rất sâu xa cho người Việt. “Càng xa em ta càng thấy yêu em”. Còn gần thì... Chưa thấy loạt ảnh chụp hoa sữa nào. Gốc cũng đẹp. Lá cành cũng đẹp. Cây ở mỗi phố đều đẹp một kiểu. Nghệ sỹ tưởng nhiều vẫn ít. Tường chăm hóa ra vẫn lười. Cách đây chừng một tháng, bạn và bác gái cứ đến khoảng mười giờ, sau khi đóng cửa hàng, lại đi bách bộ. Bác cũng bị đau chân. Đi xuôi từ Thanh Xuân hướng vào Hà Đông. Trên lề đường là những hàng quán chộn rộn người bâu đây. Nơi thì cà phê đèn hiu hắt. Nơi thì nước mía bột băng chường dân tình cầu bất cầu bơ ngồi san sát ở vỉa hè đối diện ngó sang. Những đoạn vỉa hè rộng, chiếu được trải ra, người nằm ngồi la liệt. Không thiếu những học viên của trường an ninh gần đó dù đã đến giờ cấm túc. Mùi mực, cá ba chỉ nướng, rượu trắng bay thơm phức. Dải đường chính phía ngoài lấp đèn thừa thớt, âm u, bụi mù. Trông cũng đêm đẹp, chả bức gì. Hơi buồn là bộ mặt làm đom nơi dưới phố về đêm chỉ lờ lờ có ngần ấy son phấn. Gần đến Sea Games chắc người ta sẽ đẹp, đẹp hết cho đường thông hè thoáng. Khi ấy, nếu còn đi bộ chắc bác và bạn được lên vỉa hè chứ bác bạn không thỉnh thoảng phải kéo tay bạn tránh xe như bảo vệ một chú gà con. Nhưng mà sau đó thì sao? Có mèo lại hoàn mèo? Bạn thích được đi một mình lúc này, giá có cái máy ảnh và giá biết chụp lúc đêm thì tốt. Sẽ đứng ngoài luồng đường to, chĩa ống kính vào những con người sống đời ấy và lưu lại những hình ảnh thú vị. Sợ họ thấy lóe đèn lại say say gây sự thì giá có cái máy chụp không lóe đèn. Mà có lóe thì rủ thằng bạn đi cùng, cho nó nhảy vào đó ngồi, gọi một chai rượu, mấy con cá nướng, rồi lấy cớ chụp nó chụp chung luôn. Chụp xong lên chiếu đánh chén ngấm ngó người ngợm phố phường. Phố vắng cave. Thế là tiến bộ rồi. Nhưng bạn không có nhiều cơ hội tự do như thế. Máy ảnh thì kiếm được nhưng chụp đẹp thì không rành. Vả lại, mười rưỡi là phải lên giường nằm rồi. Không ngủ cũng phải nằm. Nằm vô tích sự cả đêm vẫn phải nằm. Cựa mình là bác ở giường bên cũng tỉnh. Thế là cứ nằm cho ý nghĩ tràn lên, dâng ngập người. Nhủ cố nhớ mà viết lại những đoạn thú vị. Cũng chẳng nhớ được nhiều. Vừa đi bộ với bác bạn vừa hơi bức. Những nghệ sỹ nhiều tự do đi đâu hết cả rồi. Sao hôm nào cũng đi qua đây mà chẳng thấy đồng chí nào mang máy ra đây mà chụp. Đời bao nhiêu cảnh để đời. Đánh dấu được bao nhiêu sự thật, bao nhiêu thời khắc. Bao nhiêu hình ảnh biểu trưng, đại diện.

Tối, bạn đeo bác vào viện. Trên đường, bác vẫn lo đủ thứ. Mai là giỗ mẹ chồng phải mua con

gà. À, cháu nhớ lúc dọn hàng mang tấm sắt (để dặt xe lên vỉa hè) vào nhà nhé. Chà, bác mạnh thật. Lâu lâu vẫn biết bác mạnh và ngấm ngấm khâm phục điều ấy ở bác. Và biết bác thừa hưởng điều ấy ở bà nội. Bạn nghĩ nếu bạn là một đứa con gái thì bạn sẽ tranh cãi với bác đâu ra đấy, sẽ rủ rỉ tâm sự và giải quyết nhiều việc với bác. Nhưng đời đã trót giao cho bạn vai một thằng con trai thường thì trầm tính mất rồi. Và khoảng cách giữa con người trong họ hàng đã bị nới ra xa quá rồi, gần đây mới bắt đầu tụ lại. Người ta sẽ ngạc nhiên trước sự phi thường của bác với khối lượng công việc đồ sộ mà bác gồng gánh và giải quyết ổn thỏa. Chúng thường là những việc vô danh và ít ai để ý thống kê. Gọi chung là hy sinh cũng không đúng mà là làm ăn cũng sai. Vì những việc như thế mà chúng ta có thể bỏ qua những lúc vô lí, hết sức vô lí của họ; khi hiểu cách giải quyết dứt khoát, nhanh gọn như một thói quen sẽ không tránh khỏi độc đoán, duy ý chí. Xét cho cùng thì bác gái không phải một thiên tài về lãnh đạo. Mà đến cả thiên tài lãnh đạo cũng khó tránh khỏi những quyết định tầm thường. Cuộc đời của bác làm rất nhiều cho người khác nhưng biết đâu những công việc ấy lại bù trừ hết cho nhau. Như lấy đất ở mảnh đê này đắp sang mảnh đê vỡ kia. Và cứ thế. Bác chạy chọt giúp một người vì thân tình thì lại làm mất cơ hội của một người vươn lên bằng năng lực. Có thể thanh minh rằng mình không chạy thì kẻ khác cũng chạy? Không đúng. Tất nhiên là sẽ có kẻ khác xen vào nhưng thêm mình nữa là thêm bất công, và lại, quan niệm như thế sẽ thành thói quen và làm sai trong nhiều việc khác. Họa chẳng chỉ có thể tạm tránh sự phán xét của cộng đồng và lương tâm khi cả cộng đồng và cả lương tâm của cộng đồng đã trở nên chai sạn, a dua. Cuộc sống vẫn luôn phải chấp nhận sự vô lí và tự lừa dối ấy để giảm những xung đột đây rầy, để “cơm lành canh ngọt”. Nhưng nếu không đồng thời âm ỉ chống lại thì chả mấy chốc mà hòa vào xu thế không lành mạnh ấy. Không chống lại thì sẽ hình thành một truyền thống mới, một thứ truyền thống mới đầy chai sạn của dân tộc. Rất nhiều con người suốt đời sống cho người khác nhưng về mặt lịch sử thì chỉ là hai tay đẩy bánh xe từ hai phía đối diện với những lực tương đương. Cuộc đời bác không đơn giản thế, bác còn tạo ra, nuôi dưỡng và giúp đỡ (cũng như nhào nặn) những con người mà sự bù trừ không đủ trí tuệ để tính toán. Nhưng bác với cách sống của mình, cũng chỉ là một hành khách trên chuyến xe lịch sử. Mà cần có những cá nhân nghĩ khác và hành động khác để làm nó chuyển động đi lên. Dù sao bác vẫn hơn rất nhiều kẻ đẩy lịch sử đi lùi. Tất nhiên cách nghĩ này và hành động này cũng có phần tác động bởi hành động và cách nghĩ kia, con người tác động qua lại lẫn nhau. Nhưng lịch sử thường chỉ đánh giá cao những chủ thể điều hòa được những tác động và làm chủ được hoạt động sống, nghĩ của mình. Vì những chủ thể đó va đập với đời sống lịch sử nhiều nhất. Cuộc đời con người là chuỗi cát bụi về với cát bụi. Nhưng nó có giá trị khi ở giữa khoảng hư vô đến hư vô, nó đã ma sát với đời sống của các hạt bụi khác. Bác vừa ở bệnh viện về, đã có người mua mười bộ ấm chén, mỗi bộ 35.000 đồng, bớt 1000 còn 34. Bác vừa thoăn thoắt gói vừa bảo “Thấy số bác khổ không. Đi đâu cũng vất vả”. Phụ nữ thì thường có ai nghe hoặc không có ai nghe cũng tâm sự. Chả phải thở than gì. Bác nói thế thôi nhưng bác hạnh phúc vì bán được hàng. Đi ra chợ Đồng Xuân chọn hàng, vất vả đeo vế, rồi bán được lãi cũng thú vị lắm chứ. Luôn được vận động, luôn được tiếp xúc. Lúc hàng vắng teo ngồi rồi mới là lúc bác buồn. Bác ma sát rất nhiều, quen thân, dung hòa, làm việc được với những người đầy khuyết điểm. Bạn thì không, bạn có thể tha thứ nhưng khó gần bó hay tỏ ra niềm nở với những người lười tự sửa chữa. Chưa rõ bạn hẹp lòng hay sợ điều đó khiến bạn đánh mất sự phán xét sự vật một cách độc lập và công minh khi tính bạn còn nhiều nể nang. Thêm nữa, bạn đầy những hạn chế của tuổi trẻ bị dồn nén. Thế nên, bạn sẽ sống, sẽ sống nữa để khám phá mình. Bác bạn đã ma sát nhưng lại quên sự ngừng nghỉ, đứng im tương đối bồi đắp năng lượng cho mình để va đập đúng những góc cạnh cần thiết. Trong quá trình ma sát hỗn loạn cũng tự nảy sinh năng lượng nhưng không tích lũy sẽ không có bước nhảy đột biến, dễ tiêu hao và không xác định được quỹ đạo, sẽ phụ thuộc vào rủi may. Cuộc sống còn cần có tầm nhìn

xa bên cạnh những hoạt động sống cũng rất sống đó. Như một sự bổ trợ, cân bằng, phong phú tất yếu. Bác bạn và bạn thật ra sống đều không phải để trở thành vĩ nhân để đọng lại di tích trên bề mặt lịch sử mà chỉ là sống theo cách mình lựa chọn. Nếu lỡ bị lịch sử nhớ mặt thì cũng đành chịu. Kẻ không quá mê danh tiếng vô tình đứng cao hơn người khác cũng có mặc cảm không được bình thường của riêng hẳn. Bạn chỉ làm cái việc mà nếu nó vô nghĩa thì bạn chấp nhận là kẻ ngỗ nhận, nếu nó có nghĩa mà không làm thì hóa ra bạn là một kẻ hèn. Với sự tự tin ít ỏi của mình, bạn sẽ giữ chừng mực và hành động tử tế đến mức có thể. Nên bạn có thể quyết định bạn không hối hận. Công việc của bạn không phải là làm vĩ nhân mà chỉ là hỗ trợ những vĩ nhân trong cuộc sống xé lẻ vào đây ảo tưởng này. Bằng những nấc thang nhận thức mà bạn mày mò. Họ sẽ đi lên tâm cao hơn và có trở nên vĩ đại hay không còn tùy thuộc vào họ dẫm lên những bậc thang ấy bằng thái độ trân trọng như bạn tôn trọng những người đi trước hay không. Bác bạn đã và đang ganh đua với bà bạn. Bạn cũng đang ganh đua với họ. Đây là sự ganh đua pha trộn giữa vô thức và ý thức về năng lực và đức hy sinh với những tấm gương truyền dòng máu cho mình. Bạn không định làm một tấm gương hoàn hảo. Nhưng muốn làm một tấm gương thì có. Một tấm gương mà khi soi vào người ta sẽ không ngừng hoài nghi chính mình.

X. TRÒ CHƠI BUỒN

con chim còn hót được mà
lá còn xanh được nồn nà ngoài kia
âm thanh phố xá đêm đêm
cũng đâu chìm được ơ kìa nỗi im

buồn làm ơn chảy khỏi tim
đau làm ơn ngủ lim dim một lần
làm ơn khoẻ lại đôi chân
đôi khi đội bóng chợt cần có tôi

giả như đường nhựa là đời
giả như xe cộ bồi hồi cỏ non
giả như thanh xuân vẫn còn
năm ườn giữa phố ăn đòn cũng cam

tôi là con cún bị giam
ngồi đây can tội không ham học hành
rồi làm sao biết đua tranh
rồi làm sao để lưu manh khỏi lừa
thân mình đã biết lo chưa
mà đã thơ thần say sưa cứu đời
cố đi cố nốt con ơ
học xong có muốn ra khơi cũng chiều
học thôi con nhé đừng yêu
trông xem bác mẹ bao điều lo toan
gắng lên con đứa trẻ ngoan
xem nòi thất học lằng lộn ghê không
ngó bao kẻ gánh người gồng

quanh năm cúi mặt chống mộng vẫn nghèo
con là con được ăn theo
chẳng cần lo nghĩ chẳng đeo nỗi niềm
bây giờ bác mẹ hơi nghiêm
mai sau con sẽ hiểu thêm con à
con là con cháu chúng ta
rạng danh dòng họ mới là hiếu trung
thôi con đừng nghĩ lung tung
thế thời nay đã bết bụng khóc cười
làm sao đi ngược mọi người
cái bằng cái cấp gấp mười cái tâm
vui lên con chớ âm thầm
học xong lấy vợ thẳng trâm sẽ qua...

cây trong bồn vẫn nở hoa
trái dài dần gác xanh nhòa trước hiên
ví trong quần vẫn còn tiền
hồn trong đầu vẫn còn diên ngọt ngào
đã như vậy biết làm sao
thời này tuổi trẻ khát khao làm gì
thôi nghe lời bác mẹ đi
lênh đênh sớm tối cũng vì âu lo
sống trong những cái nhà to
sao còn lặn lội như cò quanh năm
có bao giờ ngắm trăng rằm
bao giờ được đọc sách nằm nghe mưa
khuya rồi con đã ngủ chưa
dậy con bữa sáng bác vừa nấu xong
từ xưa bác mẹ long đong
chạy ăn từng bữa ròn ròn tuổi xuân
giờ giờ phút phút tuần tuần
quanh năm mãi mãi chiếc quần lụa đen
một thời tất tả thành quen
lo đi lo lại lo chèn sang vui
nhiều khi lo sạch như chùi
biết làm sao nhĩ ngậm ngùi hàm ơn...

này con sâu cũng cô đơn
bao giờ hoá bướm rập rờn nắng trong
nợ chi bằng cái nợ lòng
như dây thòng lọng siết vòng quanh nhau
ngồi im không dám kêu đau
đổ mình đau để mai sau hiểu mình
đời trôi như nước trong bình
dẻo dai mà lại tử hình tinh hoa
rồi mai đây chết là hoà

nhưng mong lúc sống làm quà nhân gian
tôi yêu phết cái bầu đàn
cả ai ai bảo tôi gần tôi ngu
yêu loài người đấy mặc dù
lỡ mà hận dễ căm thù khôn nguôi
cũng thành quen cứ cười ruồi
phim đời nhảm chán cũng uồi hay ghê
thôi chờ em dẫn tôi về
vì tôi nào có nghiệp nghề ấm êm
thà rằng được ngủ bên thêm
như con cún lạc giữa đêm chuyển thời...

năng từng giọt giọt rơi rơi
qua muôn tán gấc thành thơi chim chuyền
còi xe cứ mãi huyên thuyên
trai anh hùng gái thuyền quyên có còn?
xuống ăn cơm sớm đi con
ăn xong ngủ học cho tròn phận trai
đã không sức rộng vai dài
còn đường nào khác học bài cho chăm
ngủ con đừng quắp co nằm
chân tay duỗi thẳng như tấm bác rang
đi đâu cũng phải hiên ngang
cơm không được gắp họ hàng cười chê
học xong con mới được về
ở đây rèn luyện chinh tề mới thôi
biết là học vất vả rồi
nhưng không được trốn bác ngồi bác lo
muốn qua sông phải lụy đò
ráng lên gương mẫu dặn dò các em
con trông vô số người thêm
được vào đại học được kèm được nuôi
con đi quanh phố cho nguôi
đừng đi xa quá mọi người lại mong
có gì thấy nặng trong lòng
nói ra cho bớt mòng mòng âm u...

đất trời đang độ vào thu
mây tan vào nắng lá cù gió đưa
phố phường vẫn thế không chừa
vừa đông vừa bụi vừa vừa bon chen
không bon chen mới là hèn
bon chen tối lửa tắt đèn quên nhau
biết bon chen vẫn biết đau
thì đường như lại mau mau từ trần
lá rơi mà cũng phân vân

biết đâu người sắp đỡ dần nhân gian
sẽ thôi không bảo nhau gần
sẽ thôi không quá ác tàn vô tâm...

con ơi con bé cái nhăm
con còn non nớt nẩy mầm trong mưa
bao giờ va chạm lọc lừa
có khi con mới biết chừa viển vông
xin thưa bác mẹ hiểu không
thế gian sắp mãi mùa đông ngợp đời
một trời sao loé sắp rơi
vì không có nổi một nơi rọi đường
vâng con biết bác mẹ thương
nhưng con muốn đến mái trường tương lai
đôi khi con nén thở dài
nỗi đau thế hệ lạc loài ai hay
làm sao biết trước thời này
cho nhau đi những tháng ngày tự do
cho nhau được phép mày mò
tìm ra lỗ thủng lỗ rò trong tim
đôi khi tôi phải im lìm
để không gào thét nhấn chìm chữ tâm
có thể tôi bé cái nhăm
nhưng ai đã trải thăng trầm hơn ai
cuộc đời bác mẹ vốn dài
dài nhưng có rộng đúng sai mấy phần?
đã lâu bác mẹ không cần
đọc thơ đọc sách nghe gần nghe xa
bác mẹ rất biết mua nhà
am tường chạy chốt (cũng là cho con)
nhưng dường bác mẹ không còn
giữ cho trọn tấm lòng son với đời
con à gốc lằm con ơi
gia đình trên hết đất trời tính sau
nhưng thừa nếu đất trời đau
làm mưa làm gió vò nhàu chừa ai
việc nhón dành cho người tài
còn con thì mới một vài xuân xanh
con còn như búp trên cành
trước tiên là phải học hành cho xong
đó là điều bác mẹ mong
đừng làm gia quyến đau lòng nghe con
thưa bác mẹ cứ đánh đòn
nếu con mai mốt không tròn phận trai
có bao giờ con bỏ bài
cái bài dạy biết rộng dài tung bay

con không học cái bài này
cũng không có nghĩa tấy chạy trường đời
làm thơ mệt mỏi rã rời
nhưng thơ rồi sẽ có thời của thơ
làm thơ oan uổng bơ vơ
nhưng rồi sẽ có những giờ ấm yên
làm thơ chưa bán được tiền
nhưng rồi phúc lộc vô biên sẽ về
bởi vì bên cạnh tái tê
có nhiều trí lực bộn bề đơm hương
nếu tôi là kẻ tầm thường
thì chôn tôi xuống con đường thi ca
còn tôi là cái kẻ mà...
rồi ai cũng trọng tức là tôi khôn
khi đời nô nức tiếng đồn
bán đau thương cũng đập dồn tiền nong
nhưng thôi trước lúc xoay vòng
cứ làm đứa trẻ ngủ trong lười đời
không sao đâu bác mẹ ơi
hiếu nhau là một trò chơi hơi buồn...

(22.10.03)

XI. 19.11.03

Hôm nay chị bạn ra viện. Lại đến lúc thay băng và họ lại lừa hết người thân bệnh nhân ra. Bạn lại lang thang. Đôi mắt luôn nhìn thẳng nhưng chẳng nhìn vào ai cả. Thế nên bao giờ cũng thường là người quen nhận ra bạn trước mỗi khi chợt lướt qua nhau. Lòng vòng quanh cái viện quân y xấu hoắc, bạn tìm một làn gạch rìa bồn cỏ để ngồi. Đưa mắt quanh quất. Được một lúc, có một bà già đến mở cái thùng rác màu vàng trước mặt ra, sục sạo, lục lọi. Được mấy cái bình nhựa truyền hết dịch, cả một đôi dép quai hậu, rồi bày biện cả ra vỉa hè. Bà già hình như chột mắt, cử chỉ có vẻ khỏe mạnh và bất cần. Chẳng quan tâm đến gì ngoài những cái thùng rác. Chẳng có gì để thấy xót thương. Đó cũng là một công việc, thậm chí, nhàn nhã. Và bà già cần nhiều hộp nhựa hơn là lòng thương hại đâu đâu. Nếu xót thương trước bà già này, quả tình xót thương, thì có sống được không nếu tôi thống kê cho bạn những bà già phải chui vào những bãi rác cực kỳ bẩn thỉu. Cả phụ nữ nữa, cả trẻ em nữa. Và họ còn phải chui vào những chỗ bẩn thỉu hơn những bãi rác bẩn thỉu nữa. Bất cứ nơi nào cũng vô số những con người như vậy. Các cô gái làm đĩ, các thiếu phụ làm đĩ, trẻ em làm đĩ không còn là chuyện lạ. Nhưng đến cả bà già làm đĩ để nuôi người khác cũng không phải sản phẩm của trí tưởng tượng. Nên bạn đừng ban phát lòng xót thương bừa bãi. Vì nó sẽ chóng hết lắm khi bạn thấy sự thương cảm đã nhàm, những cảnh đời éo le càng ngày càng hiện lên dày đặc và rõ ràng hơn với đôi mắt rách mắt lớp màng ngây thơ. Đừng xót thương vì bà già nhặt rác mà hãy thương nếu biết bà ấy nhặt rác về bán nuôi lũ cháu neho nhóc có thằng bố nghiện ngập vào tù và bà mẹ trốn đi tìm một chân trời khác. Còn nếu không biết gì, cứ để bà già yên tâm với công việc của bà ấy. Và lòng quả thấy băn khoăn thì hãy cho bà ấy tiền hoặc đến tận nhà thăm hỏi. Hoặc trò chuyện với bà ấy nếu bà ấy có hứng thú tâm sự. Người lao động nghèo luôn khổ nhưng không phải lúc nào họ cũng cảm thấy bị kích. Bị kích chỉ đến khi họ bắt đầu khao khát nhận thức, khi họ bị ngăn cấm tình yêu, khi họ bệnh tật không có tiền chữa chạy, và hứng chịu những bất công lớn. Lúc đó, họ sẽ thấy sự tù túng và bất lực. Còn bình thường thì họ rất dễ ăn dễ ngủ. Cũng vì thế mà bị kích ngày càng nhiều. Và bản thân họ phải tự thoát ra. Nhưng người đem đến lí luận và động lực lại chính là giới trí thức. Càng ngày càng đông những kẻ hững hờ.

Bạn lại muốn dựng một khung cảnh: Bà già nhăn nhoe rách rưới yếu ớt dị tật hơn. Cái thùng rác lở loét hơn. Bà già vục đầu vào thùng rác. Cái bướu ở lưng lồi lên. Đối diện với bà già và cái thùng rác là những bồn hoa cỏ tươi tắn, nồn nà. Ngồi ở rìa bồn hoa, những người là người. Khoảng giữa bồn hoa và bà già thùng rác là vỉa hè. Trên đó, bệnh nhân, bác sỹ, y tá... đi đi lại lại. Bắt đầu sắp đặt đến thái độ. Có người quay lưng lại ngắm hoa. Có người cúi mặt bấm di động. Có người ngửa mặt trông trời. Có người đi thẳng tắp, sải bước đều với khuôn mặt vô cảm. Có người nhìn bà già, nhăn mặt, bĩu môi. Có người cúi kính. Có người nhếch mép. Có người cười toe toét. Có đứa trẻ vừa mút kem vừa sán lại gần tò mò xem bà già bới rác. Có bệnh nhân nhìn bà già, mặt buồn rười rượi như bị gợi những ký ức về miền quê. Lại có kẻ ngồi nghiêng nghiêng đầu, tay chống cằm quan sát bà già. Khuôn mặt chẳng biểu hiện thái độ gì. Bên mép hẳn có một miếng băng gạc trắng. Hẳn bị giới leo. Chứ không phải hẳn leo lên giới. Bạn đấy. Bà già đi rồi. Bạn lại chán ghét cái sự ngồi. Những ý nghĩ va đập đập phá trong đầu đòi được chui ra.

Ngoan nào, đời tao có cơ hội, tao viết. Những năm rông trên lớp học và giảng đường, bạn thường phải dở dành các ý nghĩ rồi đầu sẽ vào đó, sẽ được để hết thôi, chịu khó đợi chờ. Ở đây là lớp học, ở đây là bệnh viện, ở đây là đường phố. Xung quanh là người. Rất nhiều. Và họ rất tò

mò. Và họ luôn trử sẵn những nụ cười mỉa mai hoặc lời trêu chọc như dao đâm. Cũng có thể không, người đời thờ ơ lắm, chỉ để ý đến những gì mang tính kích động mà thôi. Nhưng không phải lúc nào cũng mang theo giấy bút. Chạy đi mua thì không có hứng. Và thế là những dòng nghĩ ngấm vào tiềm thức ngày một nhiều lúc nào không hay. Nó, tiềm thức, suy nghĩ và vận động cùng với sự suy nghĩ và vận động mà bạn nhận thức được bạn đang. Theo thói quen, nó thành thứ máy tự vận hành. Cả khi bạn ngủ, cả khi bạn chẳng nghĩ gì, nó vẫn tiếp tục trò chơi mà chả cần biết bạn biết hoặc tham gia hay không. Dù nó làm bạn mệt thêm nhưng nó khá được việc. Thi thoảng nó đem đến những tổng kết thú vị. Và luôn là một cô thủ thư đầy trách nhiệm, lưu giữ và sắp xếp khá ngăn nắp những gì mà bạn cứ tưởng bạn đã quên bồng và bị xóa sạch mất rồi. Vì thế mà nó làm bạn hay tự hỏi bạn có phải là bạn không. Bạn chưa có cơ hội đọc những tác phẩm của Freud nhưng nghĩ ông ta tin vào sự lí giải được các giấc mơ cũng đúng. Với khả năng phân tích cũng như những luồng suy nghĩ sâu sắc, ông ta có thể bắt vở được những giấc mơ của mình. Vì có lẽ ông ta có một sự thân quen với tiềm thức của mình. Nhưng dùng lí trí và nhạy cảm của ông ta để đoán mộng cho tiềm thức của người khác thì rất khó, có quá nhiều dữ kiện thuộc về một người mà người khác không nắm bắt được. Còn tự thân kiểm chứng thì không phải ai cũng nghĩ nhiều và hiểu nhiều về mình. Không phải ai cũng ít ngộ nhận...

Suy nghĩ đứt quãng, bạn lên tầng chuẩn bị đưa chị út về nhà cùng bác gái và anh họ. Khi rảo bước nhanh, lên xuống cái cầu thang dốc không có bậc, đưa tắcxì vào cổng... bạn lại thấy những cơn mệt bị hắt phăng sang một bên. Bạn cần làm việc, cần vận động. Sự ngồi im trên giảng đường, trên xe máy, trong khuôn viên bệnh viện mà không có gì làm... giết chết bạn. Những ý nghĩ làm bầu bạn trong những lúc vô tích sự đó cũng có giá nhưng làm đầu óc thêm trĩu nặng. Anh họ đưa chị út lên tắcxì về. Bạn lấy xe máy, đứng ở cổng bệnh viện chờ bác làm thủ tục xong đưa bác về. 15 phút. 30 phút. 45 phút. Một tiếng. Và hơn. Bạn ghét sự đợi chờ. Lại ngồi. Lại đứng. Trơ trọi giữa phố đông. Nắng lên, nóng, bạn cởi áo len ra. Cứ thế mà đứng, mà quanh quẩn, mà những cơn đau lộ diện dần, mắt hoa đi. Bạn như một hình khối kết lại bằng nước muốn sụp xuống thành một vũng và bay hơi đi.

tôi ghét sự đợi chờ
đợi mẹ ngoài chợ ngoài siêu thị...
đợi hết giờ học hết giờ thi khi đã làm xong bài
đợi những xu nhuận bút chưa từng tới
đợi những văn sỹ thú nhận tôi là thiên tài
tôi ghét sự chờ đợi
đọc sách lúc ngồi trên xe máy rất ăm ạch khó chịu
viết bị bắt gặp sẽ dễ bị bảo thôi đừng viết thế đợi thì làm gì ạ làm gì cũng được nhưng đừng viết
tôi ghét sự chờ đợi
chờ chuông reo nơi lớp ôn thi đại học chật chội phải ngồi xồm chép những áng văn trong hai giờ đồng hồ đến hết giờ thứ nhất thì mông bắt đầu tê dại và cứ phải ngồi cắn răng ghi chép và khắc khoải đến hết giờ còn lại cứ như thế hàng tháng trời và chẳng ai biết từ khi ấy mông tôi bắt đầu dị ứng với giảng đường kể cả với đệm xe máy
à còn nhớ thừa ấy tôi luôn ngồi ngay sát bảng và trong những giờ quẩn quại toát mồ hôi đó có lần tôi lỡ đánh một tiếng rầm xuống lớp điều đó làm tôi còn ngượng ngập cả mấy buổi sau dù không biết có ai biết đó là tiếng rầm của tôi giữa những cô cậu học trò ngồi san sát nhau như gia súc bị tổng lên xe chờ đến lò mổ...

tôi ghét sự đợi chờ
chờ cô giáo dạy thêm tiếng Anh trong những buổi trưa cánh đồng ngập nắng đầy châu chấu
cào cào và những mương nước ăm ắp cá
chờ gia đình hiểu
chờ được về nhà lấy giấy bút trốn vào một khoảng không ai quấy rầy
chờ một ngày thôi phải đợi chờ
chờ được mẹ sinh ra và chờ được nàng tái sinh
tôi chỉ yêu sự đợi chờ
khi được em hò hẹn
nhưng em lại chờ người khác mất rồi...

Bạn biết giờ này chắc bác bạn đang bị các vị trong bệnh viện hạnh hợ. Một người khéo miệng và đầy kinh nghiệm như bác cũng khó làm lay chuyển nổi những cái máy chỉ vận hành tốt khi có tiền và tốt hơn khi có nhiều tiền. Bác bạn chắc cũng đang phải tắt tả và chờ đợi trong đó nhưng sự chờ đợi dằng dặc ở ngoài cổng làm bạn nóng đầu. Đường lúc nào bạn cũng có thể sụp xuống nhưng bạn ghét nằm bệnh viện lắm. Bạn lại dựng lên một cảnh ngăn: Bạn bị hút vào chiếc giường trắng không tinh, tay chẳng chặt ống iếc dây nhợ. Bình truyền chất đầu giường rỏ tong tòng. Đến giờ tiêm, mẹ bạn dúm cho y tá 10 nghìn. Cái giá chung để nhảy từ tiêm đau đến tiêm không đau. Cô nàng y tá nở một nụ cười dĩ thỏa với gã tiền đầy sức mạnh và cơ bắp. Bạn giật tung hết dây nhợ, mặc kệ máu tứa ra. Vùng dậy, trợn trừng, bạn hát:

hãy mặc kệ bọn nó
đừng đưa tiền cho bọn nó
hãy tiêm tao thật đau thật đau vào
có dám không có dám không
khi tao là thiên tài thiên tài thiên tài
dám cười không nếu nghĩ là tao điên
tao sẽ chụp lại điệu cười ấy cho đến lúc chết
và sẽ cho chúng mày biết thế nào là đón đau đón đau
khi hàng đêm tự dưng bị mười ngàn mũi chích
rất buốt rất buốt dù chúng mày có đốt vô số tiền hàng mã
bởi vì thiên tài thiên tài thiên tài
chẳng là cái quái gì nhưng mà tâm linh
mạnh hơn nhiều thánh thần ma quỷ
bọn mày không dám không sợ đâu
bọn mày rất mê tín
vì làm vô số việc thất đức
có một đũa bị nằm trần truồng trên sàn lạnh cho đến sáng mà chẳng đũa nào đoái hoài vì nó
trơ trọi không kẻ thân thích suy ra không có tiền và thế là chỉ đến lúc nó sắp chết thì sợ hậu họa
bọn mày mới chịu xúm lại
bọn mày có dám thất đức nữa không
với một thiên tài thiên tài thiên tài
chẳng có cái quái gì nhưng tâm linh tâm linh tâm linh
có đũa nói bệnh viện này chữa cho bộ đội rồi mới đến lượt dân
nhưng mà bọn mày đều đã thu tiền thu tiền thu tiền
khi dân xuất hiện những kẻ trong chúng mày bị giết chết một cách dã man như trong những

phim về bọn bệnh hoạn có lẽ chúng mày mới biết đến y đức
cái mà không tạo ra những vụ trả thù như thế
từ những kẻ không còn gì để mất
có hiểu không hiểu không hiểu không
những tờ mười nghìn mười nghìn mười nghìn
mà chúng mày tưởng được
sẽ làm bọn mày mất tất cả tất cả tất cả
nào tiêm đi
tiêm thật đau vào
nào cười đi
cười thật to vào
có dám nổi giận không
khi đồng mười nghìn đang cháy
nhuốm đỏ lôm bàn tay mệnh danh “như từ mẫu” của chúng mày

Trong đời sống có lẽ chẳng bao giờ có những sự kỳ lạ, khác thường ấy. Nhưng khi bị đẩy đến tận cùng của phần nộ và khi những uất hận tuôn trào, thì bạn sẽ làm chúng khiếp sợ. Chúng đã quen hếch mặt với những sự khúm núm và dè dặt. Chỉ một tiếng quát lại thôi, chúng sẽ run bắn vì bất ngờ. Và những con người có lương tâm, được sự hỗ trợ của âm vang ấy cũng sẽ dừng cảm hơn, bớt buông xuôi, cả nể, chán nản hơn. Đời sống cần những đột biến. Khi những ý nghĩ này gõ nhịp trong óc, lòng bạn không có cảm hờn, chỉ một chút bức bối, nhưng như thế cũng đủ để làm xúc tác với men tiềm thức. Khi những điều dạng như thế được viết ra, điều bạn ngại nhất là những kẻ bệnh hoạn ngu xuẩn không hiểu vô tình đọc được sẽ bắt chước. Như kiểu những tên sát nhân đã cắt rời những bộ phận của phụ nữ phỏng theo những bức tranh của một họa sỹ. Sự nhai lại chỉ là trò dở tệ. Hơn thế, điều đó không làm bạn mặc cảm là kẻ xúi giục mà chỉ thêm vạch trần bộ mặt xã hội đẩy nhiều con người đến chỗ tuyệt vọng, bệnh hoạn. Không làm ác theo cách này thì cũng làm ác theo cách khác mà thôi. Những tác phẩm xấu sẽ không thể nhập vào và điều khiến người nếu người ta được giáo dục và chăm sóc tốt. Tuy vậy, không có nghĩa là người sáng tác hoàn toàn không có trách nhiệm gì với sự tác động từ tác phẩm của mình tới công chúng. Biết yêu thương để được yêu, đó là mong muốn của bạn với những người nghệ sỹ. Trong sự đồng cảm với sự tàn tạ của công việc sáng tạo.

Trước đây, bạn từng rất khỏe. Bạn có thể nhảy qua con mương dài gấp hơn hai lần chiều cao của mình. Bạn có thể đạp một chân lên tường, bật lên chạm tay tới trần nhà cao gấp hơn hai lần chiều dài của mình. Gọi đó là chiêu “bích hồ du tường”, được “anh em” kính nể. Bạn thấy mình chạy đua chỉ thua mỗi con chó bécgiê nhà mình. Còn bây giờ leo thang cũng mỏi. Người rỗng như không có lực. Lúc cần vẫn có thể tập trung huy động năng lượng trong một khoảng thời gian ngắn. Nhưng sau đó thì lại là những cơn đau kéo dài do cơ bắp không kham nổi. Bạn không nghĩ những sự suy kiệt này do thể thao mang đến. Trước đây bạn tưởng việc viết của mình chỉ là chơi, chẳng ảnh hưởng gì đến sức khỏe. Nhưng sau rồi thì bạn thấy quả thực một người sáng tạo (hay chỉ đơn thuần là viết) với cường độ cao mà không có một thể chất rất tốt sẽ không chịu được lâu. Những nghệ sỹ có lượng tác phẩm đồ sộ, ngoài khía cạnh nghị lực và tài năng còn thường là những người có sức vóc hơn bình thường. Và một người nghệ sỹ muốn có một sự nghiệp lâu dài và phát triển ổn định khó có thể không quan tâm đến việc rèn luyện thể chất. Hơn thế, nếu nghệ sỹ chơi thể thao và tạo được phong trào thì không những xóa bỏ bớt quan niệm nghệ sỹ dờ dờ ương ương, bệnh hoạn, yếu ớt mà còn, vì thế, kích thích cộng đồng hình thành thói quen rèn

luyện sức khỏe. Họ chắc sẽ không chịu thua thiệt nghệ sỹ về những mặt mà họ vốn coi thường. Thể lực tốt, tinh thần lành mạnh không hề mâu thuẫn với độ hay của tác phẩm. Trái lại, còn có thể tỷ lệ thuận. Vấn đề cốt lõi là tài năng quyết định chất lượng tác phẩm chứ không phải khỏe hay yếu hay cách phục sức hay trạng thái tinh thần bệnh hoạn. Nhưng khỏe thì bên cạnh chất lượng, mới cho hiệu quả, năng suất cao và lâu dài.

Phải. Bạn không nghĩ sự suy kiệt này chủ yếu do chạy nhảy quá sức mang đến. Mà phần lớn vì bạn mất tự do. Mọi người cho rằng bạn sinh hoạt trái qui luật, giờ giấc lộn xộn nên luôn cố ý xoay ngược thời gian của bạn cho phù hợp với họ. Cho rằng bạn lỏng bông không kiến thức không có khả năng tự lập nên gò bạn vào con đường và sự lựa chọn của họ. Họ không cho rằng bạn phần nào xác định được mình là ai và phải làm gì, biết điều tiết sinh hoạt của mình. Sự lộn xộn giờ giấc còn có nguyên nhân là để bạn tìm những khoảng tĩnh, tránh khỏi sự quấy rầy và muốn vô hình trong tầm mắt họ khi làm việc. Cũng chính vì thế mà khi họ thấy bạn, thường thì họ toàn thấy bạn chơi. Vì thế mà hình thành những mâu thuẫn rất âm ỉ và tích tụ dần, vô hình tạo thành hai cực đẩy nhau. Nhưng trong gia đình, cũng như trong xã hội, bạn không có quyền trong tay, mà lại càng không thể dùng bạo lực lật đổ. Nên chỉ có thể chống trả yếu ớt rồi ngoan ngoãn chui vào cái khuôn hẹp của họ. Và càng khao khát chứng minh cách sống mình lựa chọn là hiệu quả trong một xã hội chỉ công nhận con người bằng hiệu quả có thể trông thấy (chỉ với tầm nhận thức trung bình). Điều này khiến nội tại bạn càng bị tổn thương nặng nề. Và vì thế lại càng khó điều tiết sinh hoạt của mình. Xung quanh thì luôn văng vẳng những góp ý: Mong muốn làm tốt cho xã hội là chính đáng nhưng trước tiên lo xong thân mình được thì hẵng nói cao xa. Đừng làm mọi người buồn lo. Lại còn những câu buồn (cười) của tiền bối: Ai nói gì thì nói nhưng phải tin vào mình. Cháu phải nghe lời khuyên của mọi người và tự phê bình.

Không phải lúc này, không phải nhiều lúc, nhưng không phải không có lúc bạn muốn nói thẳng vào mặt bất kỳ một thẳng bạn, một người quen nào: Mày ích kỷ, ngu và hèn như một con lợn. Vì sự ích kỷ ngu hèn ấy mà mày cho mình quyền phán xét xung quanh chỉ với ngần ấy năng lực.

Đó là những ý nghĩ từng diễn ra và không chắc sẽ thôi diễn ra. Bạn cũng đang tự cho mình cái quyền có thể gọi là phán xét đó. Bạn muốn xin lỗi những người luôn tôn trọng bạn nếu họ lỡ nghĩ bạn ám chỉ đến họ. Nhưng bạn không ngại viết ra những lời ấy. Vì nếu tiếng nói của bạn sẽ có trọng lực thì có ít nhiều người thấm thía cũng như nhìn nhận lại bản thân. Bằng không thì bạn cũng chỉ là một con lợn ích kỷ, ngu và hèn. Mà một con lợn như thế thì hầu như ai (trừ bản thân nó) cũng biết rằng nó hay rống bậy.

Có thể bạn đang rống bậy rằng những người trong gia đình bạn luôn nhã nhặn, chu đáo với người ngoài nhưng lại đã từng lấy gia đình làm nơi trút những mệt mỏi, bức dọc. Họ không nhớ nhiều về qui tắc cần tránh mặt sát cãi vã nhau trước mặt con cái. Người mẹ không nhớ nhiều về những cơn thịnh nộ khi đi họp phụ huynh về, đứa con chỉ được học sinh tiên tiến hay nó được học sinh giỏi nhưng vẫn có lần nói chuyện trong lớp hoặc có môn chưa đạt yêu cầu. Người bố không nhớ nhiều về việc vợ nói chuyện điện thoại ở tầng dưới, đứng ở tầng trên nhác máy nghe trước mặt con. Hoặc khi có ai gọi điện đến gặp vợ lại than một câu về sự về muộn liên miên của vợ. Vân vân và vân vân. Những điều đó gây nên sự hỗn loạn trong tâm hồn trẻ. Một mặt vừa thấy phần nộ bằng chính những nguyên tắc về phép cư xử đã được họ giáo dục, một mặt vừa tự dằn vặt vì một đứa con lại phần nộ trước cha mẹ. Một mặt vừa thấy lạnh nhạt dần, một mặt vừa

đau khổ vì cảm giác chỉ một đứa con bất hiếu mới lạnh nhạt với cha mẹ. Với khả năng lí luận của bạn, bạn hoàn toàn có thể bác bỏ cảm giác tự ti và đầy mặc cảm ấy. Nhưng vấn đề đó lại là loại cảm xúc bất mãn về cảm xúc tự nhiên. Có nó thì đau nhưng không có nó thì bạn lại trở thành vô cảm thật rồi. “Món nợ đời lớn nhất của đời người là tình cảm”. Có nhiều cái không thanh toán được bằng lí trí. Càng trưởng thành thì bạn càng dung hòa được điều đó. Bạn hiểu giới hạn khả năng nhận thức của bố mẹ. Đôi lúc họ quá mệt mỏi và dồn nén đến độ không nhận thức rõ hành động của mình. Để tồn tại trong một xã hội rối ren, lẩn lộn kiếm sống, nuôi con, nhiều lúc họ vừa phải giấu sự bất mãn để làm mát lòng dư luận, lại vừa muốn giữ lòng kiêu hãnh cũng như sự cao quý của phẩm chất đạo đức. Thế là những bức dọc không biết trút vào đâu cứ dần hình thành. Họ không hiểu biết nhiều về phương pháp giải tỏa. Và lũ trẻ, cái thứ mà về ngoài thể hiện chúng không biết trả đũa, thù dai, nhớ lâu... đôi lúc làm cái khao khát giải tỏa, trút giận của họ lóe lên. Chúng như một cái thót để họ xả nỗi hận con cá. Nhưng họ cũng không trút giận vô cớ. Họ có lí do, bao giờ cũng có lí do cho phải đạo. Bị điểm kém chẳng hạn. Và thế là phải giáo dục, răn đe ngay từ trong trứng nước. Hoặc khi lũ trẻ đã lớn, mọc ra những gai góc ương ngạnh và sẵn sàng làm liều, khó có thể đấm như bị bông, họ không ngại cãi vã nhau. Còn kiên nhẫn làm gì, họ hiểu nhau khá rõ rồi. Diễn biến tâm lí có vẻ như thế. Những sự giận cá chém thớt này có lẽ họ không nhận thức được. Khi họ tin vào những lí do chân chính mà mình bịa ra để tự bào chữa. Và sự vất vả, bệnh tật của họ nữa. Là những nguyên cớ để bạn tha thứ, tha thứ mãi mãi. Nhưng những vết thương lòng cứ thế mà nhiều và sâu hơn. Cảm giác như không thể lành lại được. Là một đứa trẻ cũng đầy kiêu hãnh và dễ bị tổn thương, bạn từng hiền nhưng rất cục tính. Có lần thua bé, bức thẳng em, bạn cầm cái vợt bóng bàn bằng gỗ, giáng thẳng cái sống vợt vào đầu nó. Sưng u lên. Có lần bạn bóp cổ nó nôn đầy nhà. Rồi lại sợ hãi, ân hận, hối lộ nó đừng mách. Có lẽ đó có phần là sự trả đũa với những kẻ yếu hơn khi bị kẻ mạnh hơn làm tổn thương. Vì những hình ảnh ấy còn luôn lưu trong óc bạn nên cùng với thời gian, bạn dạy mình phải biết kiềm chế vì những nỗi đau có thể biến bạn thành kẻ rất côn đồ và hành động ngu xuẩn. Nhưng hiềm là dồn nén, kiềm chế cảm xúc thì phải giải tỏa để cân bằng. Hầu hết thì bạn chơi game, chơi thể thao hoặc viết. Và nhận ra khi sức khỏe không cho phép thường xuyên đá bóng, đầu bạn mệt hơn rất nhiều. Bạn biết sự dịu ngọt của đàn bà là liều thuốc không tồi. Nhưng thế giới của bạn, đời sống của bạn vắng bóng đàn bà. Ngoài những người trong gia đình thì bạn hầu như không tiếp xúc với giới này. Nên quả thực thế giới của bạn có nhiều cái ngu và đầy bệnh. Đó là hạn chế của bạn. Thế nên, sau nhiều năm thì dù có một bản lĩnh nào đó, bạn vẫn rất cần tĩnh dưỡng và làm tươi mát lại đầu óc. Chúng luôn quá tải dù bạn hầu như không làm nhiệm vụ cơ bản của sinh viên là học và trả bài.

Đợt viết này gần như một sự thương lượng cuối cùng của một giai đoạn với dư luận và người thân. Bạn cần trả công và cả tự do. Nếu dư luận tiếp tục ơ hờ thì bạn sẽ cư xử theo một cách khác. Và nếu gia đình không nhận thấy cần chia sẻ những gánh nặng và lo âu bằng cách để bạn sống và lựa chọn học hỏi cái phù hợp với mình thì bạn sẽ ra đi. Trước đây, nếu bạn đột ngột bỏ đi thì mọi người sẽ lại huy động lực lượng tìm cho bằng được, rồi chắc sẽ họp gia đình và tổng phê bình. Còn với những dòng này, với sự kiên quyết bỏ học và một sự đối trá có hệ thống. Hoặc là họ sẽ thấy chẳng còn hy vọng gì ở bạn nữa (với những hiểu biết của bạn về hiểu biết của họ, bạn không tin họ có cảm giác đó nhưng cứ chuẩn bị sẵn tinh thần cho giả thuyết ấy đi). Hoặc là họ sẽ phải thay đổi một số cách nghĩ cơ bản. Về quan niệm sống cũng như hưởng thụ. Về trả vay, cho nhận. Về danh tiếng và giá trị. Họ phải thay đổi chúng thì may ra họ mới có thể đi tiếp những bước nhận thức, gạt bỏ sự dính ninh với những quan niệm mơ hồ. Để có những sự phân biệt rõ ràng hơn giữa nghệ thuật và đời sống. Để không đọc với chỉ sự chăm chăm so sánh bạn hay những nhân vật trong truyện với nhân vật ngoài đời để gặt gù, cay cú, lợi dụng trả đũa hay

kết tội. Mà đọc để có một cảm giác, góc nhìn khác về đời sống. Đó là yêu cầu phải có can đảm thay đổi để phù hợp với tinh thần thời đại. Họ không bị đòi hỏi làm những người mở đường nhưng họ cần là những người dám phá bỏ sự trì trệ của mình. Phá bỏ sự hủy diệt sự thật. Để không đóng lại cánh cửa tổn rất nhiều sức lực mới hé mở được cho ánh sáng lọt vào.

Bố không phải một người đi đầu, nhưng dần dần, chậm chậm, bố chứng tỏ là người biết tiếp nhận sự thật cũng như cái mới, đó là một niềm an ủi lớn với bạn. Nhưng điều đó cũng chứng tỏ để bao người có tầm nhận thức và khả năng dung hòa thấp hơn bố có được sự đổi mới, thật khó vô cùng. Những mối quan hệ họ hàng khi chỉ còn trên danh nghĩa mà cứ xây nhà thờ họ, góp tiền cúng lễ, duy trì các quan niệm cổ hủ về nối dõi tông đường, giúp đỡ nhau cho khỏi mang tiếng... thì sự đối phó và hời hợt ấy sẽ tiêm nhiễm dần vào các quan hệ họ hàng gần gũi hơn. Và lên vào hủy hoại nốt tình cảm gia đình. Và cứ thế cuốn đời người, cuốn đời những thế hệ tiếp theo vào những mớ rối ấy. Nó vô nghĩa lắm. Nếu bạn cứ chiều lòng họ, chả mấy chốc mà bạn giống họ như rập khuôn. Và con cháu bạn, lại có cảm giác muốn khạc nhổ, phá phách, rũ bỏ... Mà khi nén lại để cùng chung sống, nó cứ nôn nao cồn cào suốt cuộc đời. Nếu không tự giải thoát cho nhau được, tốt hơn hết là nên ra đi. Để tránh những hận thù. Thế giới đầy rẫy những hận thù. Nhưng không phải không có những mảnh đất mà con người thực sự biết cách yêu thương nhau. Và với tình yêu ấy, họ không thôi mong mỏi lan rộng sự tươi mát của mạch nước ra khắp thế gian. Họ nỗ lực vì điều đó. Chính vì những con người như thế mà bạn không muốn thua kém họ. Và càng ngày càng thấy bớt dần vất vả nếu ra đi vì bạn đã nỗ lực chịu đựng trong một khoảng nào đó và ra đi là để sống cho nó có ý nghĩa hơn. Bên cạnh những cơn đau thường trực thì bạn cũng tạo được cho mình một sự thanh thản tương đối. Để lúc này bạn không lo nghĩ đến chuyện ra đi hay không. Ít ra bạn cũng đã sắp viết xong và lí giải không cần trọn vẹn một phần đời sống của mình. Tiếp theo thì còn tùy. Bạn dần biết cách đặt năng lượng của mình vào cái gì. Nhưng thật tình lúc này bạn muốn được nghỉ. Nghỉ đã. Bạn luôn lặp lại mong muốn này hàng năm trời rồi. Người ta không thể sống lâu với cái cơ thể vừa trống rỗng vừa trĩu nặng. Dù không phải lúc nào cũng khổ đau. Bạn mới khai thác được một phần nhỏ của mình. Chết sớm phí lắm.

Một lí do bạn không muốn ra đi là còn nhiều tác phẩm khiến bạn củng cố lòng tin mình là thiên tài còn dôn ứ trong học tủ. Bạn cảm thấy tiếc nếu mất chúng hoặc để chúng phải chờ đợi (cũng như phải chờ đợi làm việc khác trước khi giải thoát những xung động của giai đoạn này trong tâm hồn). Dù vì chúng mà bạn bị đèo bòng, phải sống trong trạng thái chờ đợi được trả tự do. Bạn không muốn rũ bỏ hoàn toàn để làm mới toàn bộ. Rũ bỏ hết thấy phí. Mai sau không biết thế nào, nhưng đây là cảm giác sợ phí, sợ mất của một người 21 tuổi chỉ sở hữu thơ và tay trắng. Không hẳn là sợ mất cho bạn. Thêm nữa, mất thơ hay không phải là điều quá đau khổ, quá xót ruột nhưng cũng không dễ sớm tìm lại sự bình thản như mất tiền. Bạn từng lấy viết làm phương tiện, làm một thứ bầu bạn qua ngày. Nhưng tự lúc nào yêu viết mà không hay. Bạn có cảm giác vừa ham muốn vừa sợ hãi độ sâu của năng. Bạn muốn dẫn thân, muốn vắt kiệt mình bằng cách phun trào không nguôi nghĩ những luồng ý nghĩ (qua các truyện khác hơn là dạng viết khá cụ thể này). Nhưng lại lo sẽ chết yếu và lãng nhách khi mới vào quá nông. Nên cứ phải từ từ từ từ. Bởi đôi lúc bạn muốn gằn bó lâu dài với năng. Để khám phá đến tận cùng. Cũng như với cuộc đời này. Dù không bao giờ có tận cùng.

(20.11.03)

XII. CHỜ

những hồn thơ đã chết non
làm sao rướn tới mắt còn nơi ta
những hồn thơ sẽ chết già
làm sao thấu suốt á à nơi mơ
những hồn thơ đang... hờ hờ
tôi chưa điền được tôi chờ tôi tôi
bây giờ tôi hóa tôi rồi
cũng đâu xứng đáng làm môi cho thơ
thơ ơi có biết tôi chờ
một thiên tài khác để thờ ôi thôi

(Thôi, 13.12.03)

Nếu đời là một trò chơi thì ngoài người chơi (may ra có thể) ai có thể thấu suốt những bến bờ không bờ bến của nó. Khi đã chơi thì đối trá, lằng loàn, thô bỉ, hèn hạ, cuồng loạn, hoang tưởng... là chơi mà thật thà, gia giáo, anh hùng, khiêm tốn, thực tế, tự ti, đức độ... cũng là chơi. Khi đã chơi thì chơi là chơi mà không chơi cũng là chơi. Lặng im là chơi. Lải nhải cũng là chơi. Phỉ nhổ đạo đức giả là chơi. Rao giảng cũng là chơi. Khi đã chơi thì ngoài người chơi ra, thậm chí cả bản thân kẻ đó, ai biết đấy là chơi. Chờ ơi. Ham hố là chơi. Dừng lại vẫn là chơi. Cứng đầu là chơi. Ngoan ngoãn lại cũng là chơi. Yêu say đắm là chơi. Vô cảm, ừ, chơi. Khi đã chơi thì nhập vào từng tế bào, từng phi tế bào, cực kỳ logic mà cũng phản logic và cả những cái giữa hoặc không thuộc về những thứ đó. Có một thứ bất biến, đó là tất cả. Tất cả mãi mãi là tất cả. Dù từng li từng tí trong tất cả vận động điên cuồng không nguôi nghỉ. Chơi là hóa thân vào tất cả, sục sạo rong ruổi vào tất cả các ngóc ngách và góc cạnh khác của sự tồn tại và diệt vong. Chơi là làm một bài thơ hay để được chữ. Làm một bài thơ dở để được khen. Là lạnh tanh suốt những miền oan trái và khóc khi lỡ để rơi một ánh nhìn. Chơi là lắng nghe, quan sát, cảm nhận không sót một thứ gì. Mà cũng là bỏ ngoài tai, ngoài mắt, ngoài xúc giác tất cả. Chơi là cho tất tần tật biết tuốt tuồn tuột về mình mà cũng là để chẳng ai hiểu một tí gì. Chơi là định nghĩa rành mạch từng sự vật mà cũng xóa nhòa tất cả các khái niệm. Chơi là lừa tất cả mà khiến họ tin, là tin tất cả dù họ luôn lừa, là khiến họ cảm thấy bị lừa bị hoang mang dù họ phải tin. Chơi là giữ kín mọi điều mình biết. Là oang oang toàn thứ mình không biết. Chơi là nằm mơ bất tận trong tự giam hãm vào khuôn khổ. Lại là phá vỡ tất cả, bất chấp luân thường đạo lý mà chẳng bao giờ biết mơ. Chơi là thay đổi nhân loại mà cũng làm họ chả mấy may suy chuyển. Là khờ khạo, nông nổi; là chín chắn, thâm sâu. Là bảo thủ, là lập trường kiên định, là ba phải, là dung hòa, là xung đột, là nhạy cảm, là vô tâm... Là thể hiện thông minh, là tỏ ra đần độn. Là tỉ mỉ, là ào ào. Là thực trong thế giới ảo, là ảo trong thế giới thực. Chơi là làm cho người ta thấy hay khi chứng kiến, lại làm người ta chán kinh. Làm thế gian thoải mái rồi lại ngột ngạt, tù túng, buồn nôn, bức bối. Rồi không thêm biện minh hoặc lí giải từng bước chuyển động vô nghĩa vẫn đều là chơi. Là đông dài, là ngắn ngủi. Là lặp lại nhằm chán, là luôn luôn sáng tạo. Đều có mục đích cả hoặc chả có mục đích gì. “Có thể phơi phới niềm tin. Có thể tột cùng tuyệt vọng (31.12.03)”.

Chơi là tất cả mà chẳng là gì cả. Nếu ai là tất cả mà chẳng là gì cả thì tức là người đó (hoặc gì đó) đang chơi. Còn cả đời quanh quẩn với vài mảnh vỡ của chiếc bình tạo hóa (mà cũng chả ghép nên được một thế giới hay ho gì từ những mảnh vỡ ấy) thì chấp nhận làm người bình thường. Và chấp nhận đời không phải trò chơi. Mà sống khoa học một chút. Giản đơn một chút.

Và cần cù một chút. Để gìn giữ cho thế hệ mình và thế hệ mai sau. Là người thì nên thế. Đó gọi là biết chơi.

Có ai bảo: Loanh quanh luẩn quẩn cũng là chơi. Tự mình biết riêng mình thực sự có loanh quanh luẩn quẩn không. Mà mình chả biết quái gì về mình cũng là chơi. Ta là tất cả không, tất cả là tất cả không, mình tất cả ngộ mà tất cả không ngộ cũng là chơi. Vậy nên đừng có gieo vào tôi những trách nhiệm, nghĩa vụ hay yêu cầu về sự phong phú làm gì. Đừng thuyết giáo vô ích.

Ờ, chơi mà. Tố áp đặt cậu, tố thuyết cậu, tố xưng tố với cậu, hay tao mày tao với mày cũng là tố chơi. Cái này tùy cậu hiểu hoặc không hiểu hoặc coi là chơi hoặc không chơi:

Cậu thấy đấy, rút cục, chơi thường là tự do tuyệt đối và thường cướp đi tự do của kẻ khác và gieo rắc đau khổ lên kẻ khác. Vì vậy, chơi là một cuộc chiến giữa những kẻ mạnh. Cậu có là kẻ mạnh hơn tố để cậu thoát khỏi cái cậu cho là áp đặt của tố và cho mình quyền xóa nhòa mọi ngữ nghĩa không?

Mạnh theo cậu nghĩa là thế nào? Mạnh hơn theo kiểu không chơi hay kiểu chơi? Là nhiều bom nguyên tử hơn hay nhiều tác phẩm nghệ thuật hơn? Là nắm được nhiều khoa học hơn hay nhiều tâm linh hơn? Là có năng lực lộ lộ hay năng lực tiềm ẩn hơn? Là được nhiều người quý mến yêu thương hơn hay được nhiều người sợ hãi, e dè hơn? Là to con hơn hay nhỏ con hơn? Là chào đời trước hay chửi đời sau? Để con trước hay để sau? Sinh vịt bầu hay sinh chim cu gáy? Thứ bậc to hay thứ bậc bé trong dòng tộc? Cà to hơn hay cà bé hơn? Khoai mập hơn hay khoai thưa sinh hơn? Từu lượng cao hay từu lượng thấp? Ngốn nhiều tiểu thuyết hơn hay truyện tranh hơn? Đầu giống Zidane hay như Carlos? Lánh xa đàn bà hay ồm ở trắng gió? Nhổ bọt xa hơn hay nhổ bọt gần hơn? Được chửi nhiều hay được chửi ít hơn? Vào tù nhiều hơn hay vào tù ít hơn? Ăn một bữa bảy bát hay nhai nhóp nhép như mèo hen? Hay là hắt xì hơi giống tiếng lợn kêu hơn? Hoặc là cùng lao đầu vào một ô tô xem ai chết sớm hơn? Hay là được con chó chưa từng gặp quẩn quít hơn? Hoặc một con người xa lạ ghê tởm hơn? Liệt kê mấy cái này được nhiều hơn hay ít hơn? Bình thường hơn hay quái lạ hơn?

Chơi là hiện sinh. Là thích cái gì thì làm cái đấy. Thích làm cả cái mình không thích. Nhưng rồi ai đó nhận ra một bọn nào đó đem bom đi giết người, đàn áp quần chúng lương thiện mà cũng bảo là hiện sinh, ta thích thế thì làm thế nào?

À, à, chúng tố lại đấu tranh chống lại vì chúng đe dọa tự do của tố. Đấu tranh cũng là hiện sinh, tố thích thế.

Ờ, lúc ấy thì chúng lại chà tổng tất cả các cậu vào lao ngục, rồi cho đói khát, rồi tra tấn, cưa chân, cưa tay, cho các cậu cảm giác đau khổ, sợ hãi, tuyệt vọng tột cùng. Những cái cảm giác mà được coi là thực chất nhất của hiện sinh. Rồi bảo cảm ơn ta đi. Các cậu không cảm ơn, các cậu lại đấu tranh vì các cậu thích thế. Các cậu muốn thắng thì các cậu phải có sức mạnh, muốn có sức mạnh thì các cậu phải đoàn kết với nhau. Nhưng mà các cậu vốn ưa cảm hứng tự do hoàn toàn. Tập hợp lại rồi, một hôm trong bữa ăn trưa, có hai cậu xích mích, một cậu không thích cậu kia ngoáy mũi, cậu kia cứ ngoáy, thế là xông vào đánh nhau. Thế là có cảm hứng. Chia luôn thành hai phe ấu ả. Lúc tan tác, có người cười bảo: Đấu tranh gì mà được có dăm bữa nửa tháng. Các cậu bảo: Ấy, tố thích thế, thích thì đấu tranh, chán thì thôi, hiện sinh mà. Làm gì có vì

cái gì ngoài bản thân. Hoặc các cậu bảo: Đẳng ấy chả hiểu quái gì về hiện sinh cả, thế mà cũng nói. (“Đẳng ấy” lại bảo: Ờ, chả hiểu cứ nói thì mới là hiện sinh, trúng thì trúng chẳng trúng thì trật, miễn nói cho sướng miệng). Hoặc là các cậu chả thèm bận tâm giải thích làm gì, các cậu cứ ngẫu hứng. Nhưng rốt cuộc, các cậu hay tớ vẫn là phận con sâu cái kiến, bị bọn hiện sinh có quyền lực thích thì thả rông, không thích thì nhốt lại, thủ tiêu, nghiền ngáy thì làm trò tiêu khiển.

Thật ra đôi lúc chúng ta hiểu nhau. Triết lí hiện sinh đến sau những đau khổ, những cuộc chiến, những chia cắt... Những thứ rút con người khỏi mọi cội rễ, mọi đức tin, mọi điểm tựa khiến con người bơ vơ không nguồn cội. Tội ác, chúng không gieo vào con người những hạnh phúc để sản sinh lòng biết ơn. Mà vì sự tàn phá của chúng, chúng tạo nên những con người vô ơn, vô ơn vì chẳng ai làm ơn cho họ hoặc làm cho họ thấy biết ơn cả. Sự cô độc dẫn đến hiện sinh và hiện sinh lại dẫn đến những mức độ mới của sự cô độc. Hiện sinh tách xã hội thành những cá nhân đơn lẻ, rời rạc và luôn phải chống chọi toàn bộ phần còn lại. Điều đó đồng nghĩa với sự tự hủy diệt. Bầy răn với những con răn ăn lẫn nhau, đến con cuối cùng nuốt được tất cả thì lại vỡ bụng vì bội thực. Nhưng tớ hay cậu có thể vừa hiện sinh vừa yên tâm bởi chúng ta chỉ đơn thuần mạo danh nó để đỡ dẫn vật vì thói ích kỷ của mình. Hoặc đôi lúc viện đến nó để xoa dịu những vết thương. Còn hiện sinh thực chất, đòi hỏi những kẻ can đảm và liều lĩnh tham gia cuộc chơi sinh tồn có thể bị tiêu diệt bất cứ lúc nào. Một thế giới tuyệt vọng tạo nên những sinh vật hiện sinh ấy. Càng tuyệt vọng, xu thế ấy càng mãnh liệt. Nhưng nói thế nào thì nói, thế giới này vẫn thừa mứa vật chất và cám dỗ để dụ dỗ loài người đừng tuyệt vọng (hằng chưa cần tính đến tình yêu thương tồn tại tự nhiên). Hơn nữa, loài người trong thế giới vật chất bị lệ thuộc vào nó (và cả muôn thú luân lí) thường hèn nhát, lại có bản năng ham sống sợ chết nên có thể yên tâm rằng sẽ không bị tuyệt chủng bởi hiện sinh (mà có thể bằng cái khác). Và hiện sinh là một thứ mà những kẻ cầm quyền rất khoái. Nó vừa là lí do biện minh cho thú tính, vừa là món thuốc phiện lơ dờ để mị dân, đưa họ đến những tư tưởng chẳng vì một cái gì cả. Có chăng là vì cái mà đem đến cho họ khoái cảm. Cái đó, chúng đưa ra không khó.

Hiện sinh mong trở lại thời điểm xuất phát của loài người, trước lúc hình thành bản chất. Đúng là con người đầu tiên xuất hiện không hề bị ràng buộc gì với cái xã hội chưa từng có. Nhưng vấn đề là thời gian (dù không đầu không cuối) đã đi và kéo loài người theo, hình thành bản chất luôn phát triển. Chính sự hiện sinh của nó (chứ chả nhẽ là thượng đế) tạo ra cái xã hội phải có đạo đức và đủ thứ hãm bà lăng mà chúng ta đang có. Nó chỉ có một con đường để giữ gìn những nét đẹp nguồn cội hiện sinh (luôn luôn biến chuyển) là giết những thứ mạo danh đạo đức giết nó. Sự đồng bộ quay về với mông muội lại từ đầu trước muôn rủi ro của tạo hóa, muôn đe dọa của sự thiếu hiểu biết và cả sự sỗ sã của khoa học kỹ thuật hiện đại mà chúng ta đã tạo ra lại đồng nghĩa với hủy diệt.

Thời gian đã dạy con người bài học yêu thương. Có thể nó đủ để những người chớm đưa đời hiện sinh trở về những giá trị đạo đức đích thực khi những tình yêu thương mới đến với họ. Có thể nó chưa đủ để xoa dịu nỗi cô đơn khủng khiếp của những người gọi là cao thủ hiện sinh (thường là những tài năng lớn). Mặc dù tình yêu thương có thể cứu rỗi tất cả những tình yêu thương của thế giới này hiện đang quá ít ỏi. Xu thế hiện sinh là minh chứng rõ rệt nhất cho điều đó. Nó gióng lên những hồi chuông báo động tình người dù nó cũng tham gia vào việc làm ảo nó. Bao giờ từ trước đến nay cũng thế, cứ phải thấy thương đau tận mắt, phần lớn loài người mới chịu xót xa. Hoặc không.

Cậu có cho rằng mình mạnh hơn để bác bỏ tớ không? Tùy cậu. Tớ không biết và tớ cũng biết. Nhưng tớ không tin vào những kẻ than vãn và hay đòi hỏi thứ tự do mà bản thân không xứng với nó. Có thể đó cũng là một cách chơi của cậu. Nhưng tao, à tớ, à không, tao cũng đang chơi. Đang viết, à không, nói, à không viết, à có nói, chơi thôi. Thật đấy!

(03.10.03)

XIII. 3.12.03

mỗi ý nghĩ của tôi đều triệu tập một phiên tòa
có vu khống, luận tội, bào chữa, kết án, kháng án, tổng giam, xử lại...
chỉ đôi lúc
chúng mới được phóng thích khỏi óc

cũng có những đứa vượt ngục
với sự đồng lõa của ngựa ngáy

mỗi ý nghĩ của tôi đều rôm rả một phiên tòa
lương tâm, vô thức, bản năng, lí trí, dục vọng, dồn nén, hưng phấn...
tranh nhau cầm mic
không rõ đứa nào là quan tòa, nguyên cáo, bị cáo, luật sư...
nói chung cũng không nghiêm túc lắm
vì không phải không có lúc chỉ là trò chơi đồ hàng ngô nghê của những đứa trẻ bố mẹ hành
nghề luật

mỗi ý nghĩ của tôi đều âm ỉ một phiên tòa
(cái này bọn dốt nát không biết
cũng như không biết trong chính ý nghĩ này cũng âm ỉ một phiên tòa
sẽ không biết bọn dốt nát thì hay bắt chiếc
khi mỗi ý nghĩ đều âm ỉ một ham muốn
thấp hèn
tôi đang nói chính tôi đấy)
nhưng không phải lúc nào chúng cũng đúng
để hiểu lắm
ngoài đời
đến tòa án còn xử sai

(Khai, 25.11.03)

Sáng nay 8 giờ bạn dậy. Đêm qua bạn ngủ lúc khoảng 23 giờ. Tỉnh giấc vào chừng 1 giờ. Nằm chờ sáng. Hóa ra chờ chừng một tiếng trong bóng tối, lại ngủ tiếp được. Đến tận 8 giờ sáng. Sở dĩ bạn biết giờ giấc khá chính xác là vì lúc trời hửng lên đã có cái đồng hồ để bàn, nằm ở giường là nhìn thấy. Còn ban đêm thì có chiếc đồng hồ quả lắc trên gác. Cứ giờ nào là đồ từng ấy tiếng chuông. Và cứ nửa giờ thì boong một phát. Hồi trước nó ở tầng một, trên đầu giường bác gái. Giờ nó ở tầng ba, đầu giường bác trai. Mọi người vẫn thấy bình thường. Nó là một kỷ vật. Hơn nữa, mọi người sau nhiều năm cũng dần quen với tiếng ngáy đều đều không lấy gì làm để

chịu của nó. Vả lại, giấc ngủ của mọi người vốn đều đã chập chờn. Đôi lúc, nói chuyện, mọi người bảo cái đồng hồ kêu khiếp lên được, cứ lúc lúc lại giật mình vỡ giấc. Rồi cuộc sống sẽ dạy bạn rằng khi nói chuyện thì rất ít sự thật được tiết lộ. Không hẳn là chúng ta thích nói dối, cũng không chắc là thích đùa. Nhưng rốt cục thì chúng ta vẫn không thích nói thật. Dù sao cũng có lẽ là một phần của truyền thống. Không thành vấn đề. Cái đó cũng hay. Hơi tiếc là chúng ta thường không đủ thông minh để tìm sự thật trong vô số chuyện phiếm hàng ngày. Và vì thế, chúng ta lại hay tin vào những chuyện đùa. Và tin vào cái chúng ta thích tin, chả cần biết nó là sự thật hay không. Bạn cũng thấy mình có kinh nghiệm về chuyện này đấy chứ. Khi thường thường, họ vẫn nhầm lẫn giữa lúc bạn thật và lúc bạn đùa.

8 giờ dậy thì cái ngực lại rát. Và bác gái lại hát. Tác phẩm “Bật dậy nào”. Vài hôm nay chưa nghe (mấy buổi sáng bác bạn đi đưa thiệp cưới) lại đâm nhớ nhớ, chờ chờ. Bác hát đến lần thứ tư hay thứ năm gì đó thì bạn đặt dẹo dậy đi vào nhà vệ sinh. Cạo râu phát. Dưới nhà, cháu giúp việc đang nấu ăn sáng. Hai lần đại bác bên dưới bắn ngược lên: Khẩn trương lên nào. Xuống nhà, ông nội vừa sang. Bác và chị út, mỗi người một tô mỳ. Tô mỳ của bạn cũng đang nghi ngút hơi. Lúc này chị út gọi bạn dậy, giật giật chân, không ăn thua. Cho chuông báo thức kêu, thò tay tắt. Chị thua. Buổi sáng, ở đây, bạn chỉ thua mỗi bác. Bác đã ra tay thì “bật dậy nào”. Ông nội ngồi bàn chuyện tổ chức cưới hỏi cho chị cả. Phải, nên, đừng... Câu chuyện của bạn có thể mở rộng với thật nhiều nhân vật và tình tiết. Mà trong đời sống thì lơ mờ thế nào nhưng thả vào câu chữ thì lại đổi màu hết sức thú vị. Tuy vậy, không. Câu chuyện bạn đang kể là một câu chuyện khá kỳ lạ. Nó cứ loạn cả lên. Giữa đời sống và nghệ thuật. Giữa hiện thực và huyền ảo. Giữa thẳng thắn và kiêng nể. Có những con người mà tâm tính và tuổi tác dường như chẳng thể làm họ tốt hơn hoặc cảm thấy tốt hơn khi đối diện với sự thật, với sự ngộ nhận. Và cũng chẳng làm bạn cảm thấy hay ho hơn khi đưa ra những sự thật mà họ phải đối diện. Đôi khi những sự quá muộn làm đời sống trở nên vô nghĩa. Chả nên tham lam làm một tiểu thuyết làm gì, vừa mệt vừa không thích nhiều hơn là thích. Tốt hơn là kể theo cách mà bạn đang. Theo cách mà bạn lựa chọn. Người viết là bạn. Và bạn có quyền viết cái bạn viết. Ai thích thì cứ việc viết theo cách của mình. Đủ năng lực không? Và dám không? Nếu định sửa chữa, khuyên răn cho bức tranh phản ánh chính nó. Hoặc với nội dung vờ phản ánh chính nó. Phải. Lúc này chỉ có bạn là người viết và bạn là độc giả. Hãy cứ mâu thuẫn với nhau. Trong sự thiếu hiểu biết của cả hai. Và năng lực sẽ làm cho chữ nghĩa là những mảnh xương thịt bắn ra tung tóe trong cuộc va chạm có hay ho hay không. Bây giờ bạn chỉ dừng lại ở một số nhân vật. Thế đã đầy áp lực và đầy niềm mặc cảm phản bội, vô ơn rồi. Đây là theo qui ước của họ và đời sống bạn dính vào qui ước ấy như con muỗi trao cánh cho mạng nhện. Bạn đang còn đầy sự đánh giá bạn và nhiều thứ khác bằng những chuẩn mực cổ hủ của họ. Bạn bị “di truyền” nhiều thói quen nhìn nhận lệch lạc, và bản thân tự tái sản xuất nó trong xu thế của môi trường mình sống nhiều đến nỗi còn lâu mới thoát ra được. Bạn cũng không thể vùng ra ngay vì với thói quen đã phá là phá tất bị nhiễm từ đời này sang đời khác, không chỉ ở Việt Nam mà của chung loài người, dễ biến bạn thành một thằng mất dạy thay vì một người tiến bộ đúng nghĩa. Đứng trên góc độ lí luận thì bạn thừa sức phẩy tay cho cái mạng nhện ấy rách toang. Bạn thừa sức chứng minh dù không thiếu những vị kỷ, đố kỵ, hèn nhát... không thể không có trong con người thì bạn vẫn là một người sống cao thượng (không đồng nghĩa với đầy yêu thương) và khiêm tốn. Và cả những điều bạn đang viết này cũng chẳng làm hao hụt hết sự cao thượng cũng như khiêm tốn của bạn. Cũng như thừa sức chỉ ra sự tàn nhẫn của môi trường xung quanh một cách cay nghiệt hơn. Nhưng... Bổ sư. Cái tình cái lí phung phung phí phí bầu bầu bí bí lí nha lí nhí. Cuối cùng, đứng trên một góc nhìn (cứ coi như) toàn vẹn, dung hợp các mặt của đời sống, như thế toàn bộ những gì thuộc về bạn chỉ là một con mắt (có thể là) tròn xoe hấp thụ mọi

phương hướng của cái vũ trụ nằm trong và ngoài nó thì bạn chưa biết một tí gì cả. Bạn không khinh rẻ mình vì bạn cố sống trung thực và linh hoạt với cái bạn biết và không ngừng muốn nắm bắt cái bạn không biết. Đơn giản là để sống. Như một khẩu hiệu của tâm thức. Không nên ngộ nhận đó là thứ khẩu hiệu của nhà đạo đức. Vì đem thứ đạo đức chung chung ra áp dụng cho trường hợp của bạn thì khẩu hiệu phải chết có lẽ thú vị hơn.

1 giờ sáng nay, khi bạn tỉnh giấc, cái trạng thái ấy lại đến. Hoàn toàn không ngái ngủ. Hình như cũng hoàn toàn thôi đau. Người nhẹ hều. Không phải cái nhẹ bằng bản chất của tờ giấy. Cái nhẹ rỗng. Của một thân xác đặc. Nhẹ như thể bên trong đã mục ruỗng, cạn kiệt cả. Chỉ còn lớp tro mỏng bên ngoài. Mọi thứ đều nhòa. Dù lúc này mắt không có nước. Đây, như kiểu có sương mù trong phòng. Dường như bạn đang trôi trong dòng âm thanh. Cửa tiếng còi xe mồn mõi triền miên ngoài đường hòa lẫn tiếng chó hàng xóm sủa bên kia bức tường. Nó sủa rất dai. Đêm hôm khuya khoắt, vắng lặng, nó sủa ai? Nó sủa cái bóng của nó? Hay nó sủa thần chết? Cứ nằm mở mắt trong thứ mờ mịt giăng quanh. Nhắc cánh tay nhẹ hều rờ thử lên ngực. Tĩnh. Chẳng có cái gì đập. Rờ lúc nữa. À, hình như có. Rất khẽ. Rồi đột nhiên máu ở ngực chảy rong róc. Như một dòng suối đang chảy, ngủ quên, rồi lại bị đánh thức, chảy tiếp. Mọi thứ rõ dần. Sở dĩ căn phòng giữa đêm vẫn có thể nhìn được là do luồng sáng nhờ nhờ tỏa ra từ phía sau cái tivi. Chẳng hiểu là cái gì. Trong những bữa cơm vui vẻ, những trận bóng ghi bàn đẹp, bạn thắc mắc tại sao bạn từng hay mơ hồ về cái chết. Vậy ra là tại những lần như thế này. Bạn bị bóng đè hay gì gì đó từ hồi năm hay sáu tuổi. Có vẻ như sau khi xem phim về người ngoài hành tinh và cá mập trắng. Cái này không rõ lắm. Có thể bị trước đó nhưng không nhớ hoặc không nhận thức được. Tình trạng này có lúc xảy ra thường xuyên. Lúc thì một vài tháng mới đến một lần. Trước thì cảm giác người nặng trĩu, không tài nào động cựa. Còn giờ thì cựa quậy được, thậm chí, đứng dậy nhảy nhót chắc cũng được. Nhưng lại nhẹ. Cả hai trạng thái đều như cơ thể không phải của mình. Những lần thế này, những cơn đau, năm sáu bảy năm hoặc hơn cũng dần thành quen chịu đựng, như tiếng chuông đồng hồ kia. Kệ sự thật là năng lực phát huy cũng thường là lúc năng lực dần cạn kiệt. Và nó được tái tạo chậm hơn cái được phát ra. Ôi, thói quen của con người. Chỉ muốn mô tả cảm giác buồn của mình. Trong đêm, không chết, không ngủ được, thật buồn. Ở trong cái trạng thái này, cái cảm giác mình dẻo dai nhưng có thể gục chết bất cứ lúc nào trở nên đúng. Nhưng mà này không được bi quan. Nói dối! Ừ, nói dối, nhưng con người có lúc không nên đối diện với chính mình. Hẳn phải lừa phỉnh mình. Mà lừa khéo khéo vào để còn cố mà tin. Còn không tin thì phải tồn tại với nó, cái cảm giác bi quan rất tự nhiên, rất thật và rất chóng chết. Hẳn sẽ phải điểm lại những khao khát đã đi trốn, những ơn huệ đã nhạt nhòa và tàn phai, phải trách khéo (đôi lúc sỉ vả) sự yếu đuối vì suy nhược của mình. Miễn cưỡng. Phải sống chứ. Còn bao nhiêu cái để khám phá. Nhất là đàn bà. Nhất là trẻ con. Nhất là những mặt còn lại của đời sống. Những thứ chưa đến ấy đem lại biết bao nhiêu khoái cảm. Sống là gì nếu không có khoái cảm. Thôi nhé. Không trình bày nữa. Tóm lại là không được bi quan. Nhưng mà buồn... Ồ, thì cho buồn một tí. Không lại phản tự nhiên quá. Tại sao lúc nào bạn cũng có thể chết mà không ai biết nhỉ. Và thế là đời sống lãng phí. Cho cả hai phía. Thật ra, một ngày của bạn không dài. Nó vèo trôi. Ăn, ngủ, xem tivi, đọc, thi thoảng vào mạng, viết, gõ, đá bóng càng ngày càng ít. Giữa những khoảng ấy là thời gian trống. Nhưng bạn cũng tìm cách tiêu xài cho bằng hết. Nói chung là vẫn có thể cánh. Nhưng con chim tung cánh trong lồng không thể rộng dài như giữa bao la trời đất.

Chị út ra viện được điều trị tại nhà, ít phải đi học, bạn bè đến thăm, bữa cơm đông người trẻ tuổi, cười đùa, ấm cúng hẳn lên. Bạn được thêm một người đối xử dịu dàng. Đó là những lúc bạn

thấy mặc cảm khi viết chuyện này. Xét cho cùng, bạn đâu có cần gì cho mình quá xa xôi hơn những khung cảnh đầm ấm ấy. Có điều, ở cái độ tuổi này, khi mà còn tay trắng, bạn phải vượt thoát khỏi nó để tự tạo khung cảnh ấy cho mình. Như một người đồng sở hữu biết điều. Không phải là một thứ trẻ ranh để mỗi khi họ rần rề thế này là đúng thế kia là không đúng lại cảm thấy thất vọng và tụt hứng. Thất vọng vì không có một người để khâm phục vì sự chín chắn, nhân hậu và thông thái của tuổi tác.

Sáng nay, vừa ăn mỳ bạn vừa xoa xoa cái ngực ran rát. Cũng là để thăm dò phản ứng. Chị út hỏi ngay: Sao thế? Lắc đầu. Bác gái hỏi: Đau à con? Hơi thôi ạ. Ăn xong lên giường nằm, nghỉ tí để chuẩn bị viết. Đêm qua lúc vỡ giấc lại nằm nghĩ triền miên. Nghĩ có vẻ khúc chiết. Dậy định viết. Hóa ra cái ánh sáng sau tivi là cái đèn sạc đang nạp điện. Nhìn đồng hồ: Hai giờ kém. Bác gái nghe lục đục, hỏi: Làm gì thế con? Học ạ. Không, phải giữ sức khỏe. Sáng dậy học. Vào ngủ tiếp đi con. Đành vậy. Vào nằm chôn mình trong suy nghĩ. Thế mà rồi cũng ngủ được... Ăn xong lên giường nằm. Bác gái lấy túi chườm nóng đặt lên ngực cho, bảo: Căn bản tại con ngủ nằm sấp. Rồi chợt nhớ ra, bác tiếp: Đúng rồi. Tại tối qua con đi mua bánh khoai (tối qua thấy ngọt ngọt, thế là kiểm soát ra đường đi mua bánh khoai mà lang thang). Mặc quần đùi ra đường lạnh. Hại lắm. Sức khỏe phải tự mình giữ. Học cũng thế. Không ai hộ được. Hộ được thì vô tư. Cái chính là tự mình phải làm chủ mình. Thôi nhé. Từ nay thôi hẳn đá bóng. Hạn chế ra ngoài nữa. Phải hết sức giữ gìn. Phải biết giữ sức khỏe mà học chứ. Rồi vừa nói bác vừa lấy thuốc. Tí nữa phải uống tam thất với chị đấy nhé. Không ạ. Không được. Phải uống. Uống là cháu nôn ra đấy ạ. Bác bí. Ra thế. Hãy cứ để bác nói. Thói quen. Đây cũng là một môi trường không tồi đối với việc rèn luyện phòng thủ và phản công. Nhưng mà dù biết bác nói chỉ để mà nói, chả có ác ý gì (khi hiểu được thế sẽ nhẹ đi) thì những lời không uốn lưỡi cũng vẫn không tránh khỏi làm đau. Ngôn ngữ cũng là một thứ vũ khí, một con dao hai lưỡi mà. Ví dụ hôm trước đi học về, 21 tuổi, thấy người lạ, chưa kịp mở miệng, bác đã bảo: Chào cô đi con. Ví dụ ngày mai, buổi sáng, vừa gặp sơi mỳ lên miệng, bác từ trong nhà đi ra vỗ vai cười: Ăn phải mời hai bác đã chứ. Bác trai bảo: Cháu nó vừa mời rồi. Bạn chả bao giờ thanh minh, phản ứng làm gì. Dù biết điều đó khiến họ càng ngày càng cho mình đi quá giới hạn. Thanh minh rồi họ lại quên ngay. Bạn muốn một sự thanh minh lớn hơn. Và dành sức cho nó. Nên bạn bỏ qua như không. Nhưng lại thấy buồn nôn. Đặt đĩa xuống. Rồi lại nhắc lên. Phải ăn để bác không hỏi: Sao thế? Và còn để lấy sức viết. Cũng thành thói quen rồi. Chỉ như mỗi ngày đều đặn ăn một phát búa gỗ vào đầu. Đều đều đều đều. Bác lại bảo: Cấm tiết đi đá bóng. Cũng không được đọc truyện nữa. Học. Phải tập trung vào học. Cố lên con.

Lại nói chuyện đi đá bóng. Đang có cảm giác người mất hết sức lực, đi bộ cũng đau mà vào sân có thể thi đấu khá bình thường. Bạn sẽ thôi ngạc nhiên khi nhận ra đó là sức mạnh tinh thần của đam mê. Nó tiết ra những chất tạm lãng quên hết đớn đau. Bạn có vào sân Mỹ Đình xem trận Việt Nam-Thái Lan vừa rồi. Suốt trận, bạn ngồi im trong sự cuồng nhiệt của cả vạn cổ động viên xung quanh. Bạn ngẩn sân cỏ. Bạn đo lường, phân tích cảm xúc của mình. Lắng nghe sự biến chuyển của trạng thái. Chẳng là đang thu thập tư liệu cho câu chuyện này. Khá nhẹ nhõm và yên bình. Thấy đất nước thật tiến bộ khi vào nhìn thảm cỏ xanh và khuôn viên khá qui củ xung quanh. Dù biết đằng sau chúng không ít sự nhì nhảnh. Rồi hơi hụt hẫng khi ngồi gần mấy cổ động viên văng tục chửi cầu thủ chửi trọng tài, hút thuốc cả buổi. Bất chấp lời kêu gọi cứ 30 phút lại trào ra khỏi miệng loa: Mong quý vị giữ gìn vệ sinh chung, không nói những lời lẽ thiếu văn minh và không hút thuốc... Khi vào sân, những người bảo vệ yêu cầu bỏ chai nước khoáng lại. Nếu muốn mang vào thì cho nước vào bình nylông. Khi bàn thắng được ghi, không có chai để

ném. Thế là vô số bình nylông nước được ném xuống tầng dưới. Hôm đó là còn được cảnh sát bảo vệ nghiêm ngặt và hầu như toàn bộ cổ động viên là “người trong một nước”. Lại nhớ đến cuốn “Vua bóng đá” của Aziz Nêxin. Ở Tây hay ở Ta đều thế cả. Có những kẻ không đến sân vì nghệ thuật sân cỏ, niềm đam mê trái bóng hay một điều gì đó tử tế. Mà để chửi đồng và thả con lợn trong người mình ra. Không phải bạn không biết reo hò nhưng bạn không có ai là bạn bên cạnh. Và bạn chọn cách im lặng nhấm nháp. Im lặng ra về giữa dòng người hả hê. Tất cả đều xa lạ. Mà sao không thấy khuôn mặt, giọng nói, xúc cảm nào mới. Thế giới đang cũ. Cũ rích. Không hẳn vì đó là cảm giác của kẻ cô đơn ít tiếp xúc. Ngồi trên khán đài, bạn thật muốn đung chạm quả bóng. Càng ngày bạn càng thấy mình nhận thức được nó. Nhưng cơ thể tàn tạ không cho phép bạn thực hiện những cú xoay mình uyển chuyển hay bút phá như trước kia. Và sự chậm chạp trong việc xoay trở cũng đánh mất thời gian để đọc trận đấu. Bạn xem trận đấu với một sự thoải mái tương đối. Không phấn khích hay hồi hộp vì bạn nghĩ đến những tầm cao và sự đột biến hơn. Đôi khi người ta cần đòi hỏi cao, khắt khe với sự phát triển của đời sống trước khi có cái xuề xòa “quan tâm cũng ừ quan tư cũng gật” thường là của sự bất lực và ơ hờ. Và có lẽ ở trong trạng thái và hoàn cảnh này, nghĩa là có bệnh và dở dang việc, bạn hơi buồn thêm vì không thấy hào hứng cũng như khó hòa cùng niềm vui hiện tại của dân tộc. Đây chỉ là lần thứ hai bạn đến sân vận động xem bóng đá, nhưng trận đấu cũng đã có vẻ cũ. “Sau mỗi pha bóng hoàn thành nhiệm vụ đầy tính sáng tạo, thay vì vuốt tóc, anh tiếp tục lựa chọn vị trí cho tình huống tiếp theo. Anh vừa man dại nhập vào trái bóng lại vừa như ngồi ở một nơi có tầm nhìn bao quát trên khán đài để đọc mình và đọc trận đấu. Khi ghi bàn, anh vừa chạy với sự quên lãng tất cả để hòa trộn vào sung sướng vừa muốn chia sẻ niềm vui với vợ con vừa thoảng lo giữ sức cho bàn thắng tiếp theo. Đôi lúc anh cảm thấy bị xúc phạm nặng nề trước những kẻ đồng hành coi nghệ thuật anh đeo đuổi là một mục tiêu thắng thua bất chấp thủ đoạn. Anh bị tổn thương khi thay vì chấp nhận sự thất bại bị vượt qua, họ đố kỵ anh. Nhưng rồi anh cũng chấp nhận. Chấp nhận để tỏa sáng át đi vùng u tối đó”. Vừa xem bạn vừa lan man với những ý nghĩ như thế. Và bạn liên tưởng tới Zidane. Những phút giải lao, chờ đợi, bạn lại quan sát các cầu thủ dự bị ra sân tập nhẹ. Bạn chả có tập luyện căn bản gì cả. Dù sao, với bạn, bóng đá cũng chỉ là một trò chơi. Khi không vươn được đến đỉnh cao thì bạn chuyển nó thành một trò chơi cao hơn chơi bởi hơi hợt nhưng thấp hơn tham vọng. Ngồi giữa không khí thanh bình của cuộc giải lao. Trơ trọi. Bạn nghĩ liệu có âm mưu nào đang đe dọa sự yên bình kha khá này không? Bạn có giống một kẻ đến sân bóng với những âm mưu trong đầu? Dân tình chúng ta thật hồn nhiên. Hồn nhiên đến đáng thương. Hồn nhiên đến đáng sợ. Khi mà đã lớn đầu cả rồi. Nói chuyện làm ăn, chửi bậy, nguyên rủa nhao nháy cả rồi. Thế mà vẫn hồn nhiên phó mặc đời mình cho những âm mưu. Họ sống đầy toan tính nhưng lại bỏ rơi vận mệnh chung hết sức tự nhiên. Họ không bao giờ cần ngờ rằng Tự Nhiên là một đứa trẻ cả thèm chóng chán. Loài người chỉ là một món đồ chơi có thể bị nó vứt đi bất cứ lúc nào. Món đồ chơi ấy muốn tiếp tục tồn tại, phải tự có sinh mệnh. Trước mỗi đợt đội ta tấn công thì rộ lên như phong trào. Nguy cơ đội bạn ghi bàn thì nín lặng, im phăng phắc. Ở, đấy là bóng đá. Nhưng mà còn như thế, ngoài bóng đá. Thôi...

Lại nói chuyện đọc. Quả thất vọng khi xung quanh thường coi truyện là một thứ xa xỉ. Và với nhiều người, học không có gì ngoài nghĩa đến trường và ngồi vào bàn. Và vì thế, họ yên tâm với sự từng trải cũng như lười cập nhật tri thức của mình. Họ ngộ nhận những thông tin mà người lớn tuổi có cơ hội biết nhiều hơn là tri thức rỗng. Và bào chữa cho mình bởi sự chăm chỉ lo toan trong sự thiếu tri thức. Những suy nghĩ đêm qua khá rành mạch. Viết nhiều. Mệt. Chúng lại bỏ đi. Khi thấy viết đã cũ cũng lại khó tiếp tục. Ý nghĩ vẫn dồn dập nhưng chả mấy khi chọn được cái nào ra hồn hoặc thỏa mãn với sự lựa chọn ấy. Khi năng lượng luôn ở trạng thái báo động, cái

mới còn tỏ ra trơn nhẵn, thật khó nắm bắt. Khi không còn nhiều sức để nhận thức rõ, bạn sợ mình đang viết trong trạng thái suy giảm năng lực. Và như thế, dễ chả hay gì nữa. Mà không hay và cũng chẳng để giải trí thì viết làm gì. Nhưng chưa viết nốt đoạn đời này thì chưa thấy tạm trọn vẹn để sẵn sàng chờ cơn gì đó của họ. Khi họ biết những ngày này bạn không còn tư cách sinh viên. Và khi mọi người đang ôn thi thì bạn đang viết và đang chết. Trong sự đối phó với họ và mặc cảm đối trá để có cơ hội viết. Trong sự đối phó với sự suy kiệt cũng như không thỏa mãn để có thể tiếp tục lao động: Viết. Và gỗ, có lẽ còn mệt và lâu hơn viết, nó lại đâm ra là một công việc nặng nhọc hơn cả và thậm thía sự cô độc hơn cả trong lúc này. Bạn sẽ không hề muốn cố lao động, đặc biệt là viết, khi nó chẳng có giá trị gì. Có lẽ bạn sẽ phải xin lỗi độc giả vì những chỗ thật vội vã đâm dờ tệ. Và an ủi mình viết với chút niềm tin năng lực vẫn còn. Bạn chỉ xin lỗi chứ không xin sự tha thứ. Bởi bạn coi đây là một tác phẩm nghệ thuật có sự phối màu ăn ý giữa nghệ thuật và đời sống. Sẽ là đê tiện khi đòi hỏi lòng bao dung cho sự kém cỏi trong nghệ thuật. Đã kém thì nên từ bỏ cái chức danh ấy. Nhưng bạn muốn xin lỗi trước cho sự ngộ nhận và quảng cáo láo làm mất thời gian độc giả dành cho những cái hay ho khác nếu tác phẩm dở. Và nếu quả thật nó dở, bạn sẽ biết tự dẫn vật khi nhận ra. Hy vọng là bạn còn cơ hội sống để có thể nhận ra.

Và bạn tin, những người thân (nếu không có điều gì trầm trọng bạn gây ra cho họ vì câu chuyện này và sự đối trá để viết nó), họ sẽ phải cảm ơn bạn vì quãng đời “gàn dở” mà họ cho rằng bạn đã và đang sống. Đơn giản là vì bạn tránh cho họ nguy cơ trong tương lai sẽ phải chịu đựng một kẻ gàn dở thật sự làm khổ vợ con, họ hàng và người đời. Cũng như tránh cho họ nguy cơ phải gánh hậu quả khi một ngày bạn đâm vỡ mặt ông sếp đáng khinh của mình. Hoặc những việc bùng nổ sự bất mãn hơn thế. Nếu bạn chấp nhận sống theo cách của họ. Và chà đạp lên sự chân thật cũng như khao khát chính đáng của mình. Tất nhiên sống theo cách của bạn, dù bạn thôi đánh nhau từ lâu, cũng không có nghĩa là bạn sẽ không bao giờ đâm vỡ mặt ai trong cái kiểu đời sống này. Và cú đâm trở nên có giá trị nếu như bạn là thiên tài chân chính cho dù kẻ bị đâm là ai. Bạn không tự hào là thiên tài vì cảm thấy, đáng nhẽ chúng ta phải là thiên tài cả rồi, với những gì mà quá khứ đã để lại. Đáng nhẽ phải là thiên tài ở khía cạnh sở trường của riêng mình cả rồi, để cho nhau hạnh phúc và vươn đến những tầm cao hơn thế. Cũng như chống lại nguy cơ bị tuyệt chủng. Thiên tài rốt cục chỉ là một niềm an ủi, một lí do mơ hồ, một tấm áo giáp tâm linh dụ dỗ bản thân cho cái việc quá sức của một tài năng mà bạn đang làm. Còn lại, có bao giờ bạn thiên tài được với mình đâu. Vừa đọc lại một lượt, lại thấy vẫn khá ổn. Dầu chưa diễn đạt được hết cái muốn diễn đạt. Chả muốn xin lỗi độc giả nữa. Cảm ơn vậy. Được thiên tài cảm ơn, sướng nhé.

Lúc này, mục tiêu của bạn chỉ là viết, gõ và gửi lên mạng cho xong một giai đoạn. Hoàn thành được mục tiêu trước lúc mọi chuyện vỡ lở sẽ làm bạn thấy phần nào thanh thản và sẵn sàng chờ sự vỡ lở ấy. Thậm chí, có thể xuất hiện chút tò mò và hơi háo hức là khác. Đó là một sự chuyển đổi quan trọng. Bạn quyết định chấm dứt hẳn việc đến trường với mớ kiến thức thùng lỗ chỗ, dờ dang và lan man này. Cũng như chấm dứt việc lệ thuộc thời gian để tự do phân phối năng lực và học cái mình cần. Để kiếm tiền sạch và xứng đáng theo cách của bạn. Bên cạnh sự thương lượng, đây là phép thử cuối cùng trong quãng đời này để bạn hiểu rõ hơn về họ. Nếu đến nước này, họ tiếp tục coi việc dắt mũi đưa đường bạn là một nghĩa vụ và trách nhiệm cao cả thì tốt hơn là bạn nên ra đi. Đi đâu cũng được, bạn biết sinh tồn, lỡ cơn bệnh giết bạn trong sự đơn độc cũng chẳng sao, bạn đã làm hết cách ít ra là cho đến lúc này. Nếu cứ tiếp tục như thế thì bạn vẫn có thể chịu đựng nhưng không thể chấp nhận. Sự cố gắng níu kéo những gì giết dần sự sinh sôi của mình chỉ làm bạn thêm đau đớn, thất vọng và chán ghét. Như thế sẽ chỉ làm khổ nhau. Họ

cần chấp nhận một sự thật chính đáng và đơn giản: Hãy để bạn sống như chính bạn. Họ muốn sống một đời sống bình thường và muốn bạn cũng sống thế. Đó là mong muốn hết sức chân chính và cũng là mong muốn của bạn. Nhưng họ sống không bình thường. Bình thường ở đây là hiểu theo nghĩa lành mạnh. Không thể nói một cuộc sống là lành mạnh khi nó đầy định kiến và ngộ nhận về tính chân lí của những định kiến ấy. Nó dẫn đến những hành động đầy cảm tính khi cần lí tính và ngược lại. Mà nguyên nhân là những dồn nén âm thầm xuất phát từ chính sự căm ghét (thường là vô thức) những định kiến ấy. Bạn chỉ muốn họ nhìn vào sự thật nếu họ còn khả năng nhìn. Để thay đổi những điều cần và có thể thay đổi. Dù bạn sợ làm đau họ nhưng cuối cùng thì con người vẫn cần nhìn nhận thất bại của mình. Bạn sẽ không trình bày nhiều. Chỉ lấy một ví dụ điển hình và đơn giản nhất. Đó là sự thiếu hòa hợp của họ với đối tác hôn nhân. Bị kích khởi sự từ đó, khi họ chung sống theo hai hướng khác nhau hoặc cùng hướng lệch lạc nhưng không biết. Điều đó khiến họ làm cũ và vẫn đục nhau thay vì làm tâm hồn nhau thêm mới mẻ và trong lành. Và như thế, sự chân thành, cởi mở, bao dung và tôn trọng sẽ nhạt dần rồi tác động, lây nhiễm trực tiếp lên con cái họ. Họ đã hy sinh, điều đó đem lại lòng biết ơn. Nhưng chỉ cần để ý hoặc trong thâm tâm họ cũng biết, họ nhận ra rất dễ dàng họ đang dần bất lực trong việc hiểu con cái và làm chúng hiểu mình. Khoảng cách giữa các thế hệ trước tiên là do người đi trước tạo ra.

Hoặc họ vẫn khẳng định là mình đúng. Cũng có người trong số họ rất tự tin rằng mình hiểu hết, biết hết. Rằng bạn trẻ đại, ích kỷ không hiểu nổi tấm lòng trời bể của người thân. Suy ra bạn sai và bảo thủ. Cứ cho sự hổng hóc trong tâm hồn này không phải do chính họ tạo nên mà do tự thân bạn là một phế phẩm dặt dẹo của tạo hóa. Nếu quả vậy thì sự ra đi của bạn há chẳng phải là một giải pháp tốt cho cả hai bên khi không tài nào dung hòa được. Nếu họ cho rằng cái cách mà bạn sống và tư duy là sai thì bạn sẽ còn sai nhiều lắm. Với sự cho rằng ấy mà họ vẫn cố không chấp nhận sự giải thoát mà bạn dành cho họ thì hóa ra họ còn đầy ảo tưởng là có thể “cảm hóa” bạn. Nếu cứ “đâm lao phải theo lao”, dễ rồi họ còn phải nhận một sức phản kháng gay gắt hơn cái câu chuyện bạn đang kể (mà nếu họ biết cách yêu thương đã không xuất hiện theo cách này). Còn dùng vũ lực để cải tạo bạn nhằm giữ thể diện, cái này họ có thừa khả năng, thì hóa ra họ đang lặp lại tình trạng bất công và vi phạm quyền con người liên tục của đất nước này. Khi mà theo luật, bạn thừa tuổi để đi khỏi nhà và họ đuổi bạn ra khỏi nhà.

Cơ sở lí luận này có thể tạo nên một xu thế “đi hoang” không? Thực tế, nó đã xảy ra đầy rẫy và có thể thấy nguy cơ lớn hơn trong nạn chảy máu chất xám. Nhưng bên cạnh việc đem lại tự do để phát huy năng lực cho một số con người, có thể thấy “đi hoang” cũng tạo ra vô số ma cô, gái làm tiền và trẻ vô thừa nhận. Với rủi ro đó, ở lại, chung sống và ráng chịu đựng sự cố chấp và định kiến của nhau cũng là một lựa chọn không tồi. Đa phần chúng ta đều làm thế và coi đó là sự vô lí bình thường của đời sống. Chúng ta không nhận ra hoặc lờ đi chúng ta sẽ tiếp tục lặp lại vết xe đổ hay bị kích ấy trong gia đình mới của mình. Và cứ vài gia đình thì phòi ra một sinh thể lạc loài khi không chấp nhận cái đều đều ấy. Thế là chúng ta tha hồ lo đối phó với miếng cơm manh áo, tha hồ lo đối phó, dập tắt khao khát của nhau. Và yên tâm chúng ta đã đủ vất vả để phó mặc số mệnh cho nhà nước. Đồng ý thôi. Đó có thể là lựa chọn hợp lí của những người năng lực chỉ có thể. Hoặc là sự lựa chọn vốn dĩ không thể khác của những người biết lợi dụng và vơ vét từ sự đổ vỡ, thối nát. Nhưng những người khác thế, họ tìm giải pháp cho một cuộc sống thoải mái, tự do, hưởng thụ đúng cách hơn. Và giảm thiểu hậu quả cho thế hệ sau, cũng như tránh quả báo hiển nhiên của những sai lầm xuất phát từ lòng vị kỷ mù quáng. Những con người như vậy thúc đẩy cuộc sống đi lên một cách chân thực. Và với đòi hỏi của thời đại, như vậy mới có thể coi là

bình thường. Họ sẽ là điểm tựa cho những con người không biết bầu víu vào đâu trong cái bầy của đạo lí phi lí. Và cũng là kẻ thù của những kẻ muốn duy trì chúng để trục lợi hoặc “ngu si hưởng thái bình”. Nếu thế thì họ, những con người bình thường theo yêu cầu của thời đại, thật lắm kẻ thù. Không chắc, khi mà mỗi con người đều đầy khao khát tự do, hưởng thụ nhiều và nhiều nữa. Và có lẽ cả hưởng thiện. Rất nhiều ngọn nến âm thầm trong bóng tối chờ những ngọn lửa đầu tiên.

Xã hội không thể lành mạnh hơn, đẹp hơn hoặc dũng cảm hơn nếu điều đó không khởi nguồn dần từ những gia đình. Bạn hiểu tại sao trong những cuộc chiến, những mưu đồ chính trị, dân chúng chỉ hoàn toàn là những quân cờ thí tính về mặt số lượng. Một phần vì sự tàn ác của kẻ nắm quyền lực. Một phần vì người dân không tự tạo chất lượng cho mình. Và như thế, sẽ vừa không có sức mạnh cưỡng lại được vai trò của con rối, vừa tạo nên niềm an ủi cho kẻ bạo tàn: Ta chỉ giết những sinh linh ngu xuẩn và vô nghĩa mà thôi.

Một công việc bàn giấy ổn định, thu nhập cao, những cơ hội đi nước ngoài, những bữa cơm cao cấp, những cuộc đi chơi bên những gia đình đầy đủ và biết điểm dừng trong cuộc đua tranh, những bà mối mát tay... Mọi thứ đều chờ đợi bạn nếu bạn chịu khó nghe lời. Không phải bạn không muốn một cuộc sống như thế. Đó cũng là hình ảnh của đời sống phát triển. Nhưng bạn muốn một cuộc sống hơn thế. Vì đó, nói chung, trong thời điểm này, chỉ là một hình ảnh rỗng của một lớp “người Việt mới” thu nhỏ. Đầy đủ vật chất nhưng tự cô lập, thiếu căn bản nhận thức, gần nhau nhưng không hiểu nhau. Đối xử hiền hòa với nhau nhưng đầy xa lánh với thời cuộc. Biết chỉ để biết mà thôi. Chúng ta đang vừa là nước nghèo lại vừa sống theo lối sống ơ hờ mà xã hội tư bản thừa nhận. Chúng ta có hai cái rỗng. Rỗng bên ngoài và rỗng cả bên trong.

XIV. 00h.00, 16.09.03

Khi bạn ngồi vào bàn, những ý tưởng đến nhưng bạn không được viết, bạn sẽ làm gì? Bạn chơi trò luyện trí nhớ. Luyện trí nhớ là thế nào? Là nhớ ra vì sao bạn không được viết hoặc không viết được. À, vì đang viết, có thể mọi người xung quanh ngó vào một cái. Với họ, viết không có tí ti nào là học. Thôi nhé, cất ngay đi. Không cất đấy, làm gì được nhau. Á à, cá không ăn muối cá ươn... Tường tường chơi chút vậy thôi, ai dám hohn. Không, đó không phải là trò luyện trí nhớ. Những cái đó có quên đâu mà phải nhớ. Luyện trí nhớ là như vậy: Nhìn một lượt cái bàn. Sách rồi đến bút rồi đến đồng hồ rồi đến kính rồi đến lọ dầu cá rồi đến truyện tranh rồi đến thắt lưng... Xong! Nhắm mắt liệt kê lại xem nào. Úi chà! Chơi trò này tí đã chán. Lại chơi vào lúc đầu đầu thì thật ngốc. Phải vượt qua các giới hạn chứ! Ờ, vượt, nhưng dồn sức cho cái này thì làm sao vượt được cái kia. Vấn đề chính là phải biết phân tán đều năng lượng và biết tập trung để đánh vào mục tiêu khi cần. Tạo hóa thật tốt cho con người bộ óc. Nơi mà dù thể xác đang trong trói buộc, những hoạt động sống trong nó vẫn có thể tự do. Thử xét lại một chút thì tạo hóa cũng chơi thật ác khi cài vào con người bộ óc, cái tạo ra những thứ biến chính con người thành nô lệ, khi nó chẳng có cố gì mà không được tự do. Thế giới trong óc thật hỗn tạp. Tự do hay không còn tùy vào bộ óc của chính bạn. Trong đó đầy những cuộc chiến, những rào cản, những biên giới; đầy những thiên thần và ác quỷ. Khi bạn phải đánh nhau hoặc làm lành với chính mình, thật khó. Trong đầu óc bạn đầy rẫy những bức tường lửa. Áo. Nhưng khi bạn phá sạch sành sanh chúng, bạn lại trở nên không thật. Lựa chọn là bài toán tạo hóa không giấu sẵn đáp số. Nó cùng tham gia giải với bạn. Luôn giúp đỡ bằng cách đánh lừa bạn. Ví dụ: Chọn ảo hay thật? Bạn dễ mắc lừa nó ngay. Bạn phân vân không biết chọn cái nào. Thế là bạn quên nó

đâu có quyền gì mà cấm bạn chọn cả hai hoặc chả lựa chọn gì cả. Bởi vì, đời sống phong phú này thiên biến vạn hóa. Nhưng có lúc bạn phải chọn lựa nghiêm túc và khắc nghiệt. Nếu bạn bị mắc lờm ngay ở những bài lựa chọn thật ảo đầu tiên, bạn thường khó tránh khỏi lựa chọn sai. Dù bạn rút kinh nghiệm lựa chọn trái với cái bạn thường chọn chẳng nữa. Bạn đừng nhầm là bạn đen đui. Bạn đã rơi vào cái bẫy logic ma mãnh của tạo hóa. Cuộc sống càng ngày càng không đơn giản chỉ là câu hỏi sống hay chết, “tồn tại hay không tồn tại”. Mà là từng câu hỏi cho từng bước chân. Không hẳn là ra khỏi nhà bước chân nào trước. Chúng là những bước chân của suy nghĩ. Giữa đầm lầy thông tin.

Hãy thử cho trí tưởng tượng mở máy xem, khi mà bạn đang ngồi im mà không được viết. Hãy vừa tưởng tượng vừa ghi nhớ để khi có cơ hội sẽ nhai lại nó bằng câu chữ. Bắt đầu từ đâu? Từ cái ngay trước mặt: Tờ lịch. Bạn sẽ đứng trên ngọn dừa kia, nhìn ra mặt biển đầy tàu bè kia. Gió se sẽ mang vị mặn. Và trong những khoang tàu kia đang diễn ra những gì? Chắc là có một chủ tàu đang chờ kẻ yếm thế: “Mây ngu như lợn. Thế mà cơm thì hốc rỗ nhiều!”. Chắc là có những đôi mắt du lịch nhìn ra xa xăm. Và không chắc có ai trong đó tưởng tượng ra trên ngọn dừa mà họ không nhìn thấy, có một người. Hoặc không tưởng tượng rằng có ai đó đang tưởng tượng ra họ. Thật chán. Khi bạn tưởng tượng nhiều bạn sẽ thấy chán. Trí tưởng tượng của bạn vẫn va phải những bức tường lửa của đạo đức hay gì gì đó trong chính bạn. Không phải lúc nào bạn cũng lùi thủi quay lại. Bạn có thể nhập vào lửa mà xuyên qua chứ. Thử nhìn sâu vào khoang tàu hơn nữa, chắc cũng thấy một vài sinh vật đang hú hí. Và dưới nước là cơn hoan lạc của cá tôm. Họ hú hí thế nào? Cá tôm hoan lạc ra sao? Như vậy... Như vậy... Rốt cuộc cũng nhàm. Đó chỉ là những bức tường lửa sơ sài non nớt. Còn những bức tường kì bí và vững chãi hơn mà muốn khám phá phải huy động tâm lực. Rất mệt. Đó là một quá trình lao động và tích lũy rỗng rỗng của trí tưởng tượng. Không còn đơn thuần là trò chơi đơn giản hay niềm tò mò thô kệch. Nó là kết tinh. Nó đem lại cho bạn cảm giác thăng hoa với những phát kiến hiếm hoi. Thường thì trí tưởng tượng đã nhàm không đem lại nhiều xúc cảm. Nhưng những tầng đất sâu mới được khai phá sẽ đem lại hưng phấn. Chẳng hạn bạn chưa bao giờ nghĩ đến chuyện cầm tay một cô gái. Thế mà một hôm bạn dám tưởng tượng ngồi bên cô ấy, nói: “Cho anh cầm tay nhé”. Cô gái bảo: “Không”. Bạn cứ cầm. Cô gái bảo: “Vô duyên”. Bạn càng cầm chặt: “Vô duyên sao tay còn run”. Đúng lúc đang tí tởn thì có một thằng cướp xông ra. Chà, bạn múa may quay cuồng một lúc, thằng cướp văng ngay xuống hồ. Tay bạn phải rướm máu một chút mới oai (lúc đó bạn đã biết Aids là gì đâu). Cô nàng tha hồ mà xuýt xoa. Ngả đầu vào cái ngực vốn lép xẹp. Reng! Reng! Reng! Cha bố cái chuông đồng hồ! Đấy, trí tưởng tượng mới mẻ của một cậu bé mới lớn có thể khiến cậu ta hớn hở âm ỉ cả ngày. Rồi thì thời gian trôi, ở những lớp màng được vén khác, chàng trai lại tưởng tượng sâu hơn:

- Sao hôm nay em buồn thế?

- ...

- Nay. Cái ghế đá này cũng buồn lây. Lá rơi trên đùi em cũng sức nức hương buồn. Mùi buồn em quện với mùi buồn anh như cà phê đen pha với sữa thành cà phê nâu. Tại sao lại phải có cảm giác anh đang sến? Đôi lúc cũng cần thay đổi trạng thái như vậy giữa cuộc sống đầy cực坎 này. Chắc em buồn vì vừa nãy, có thằng tạt xe ngang đầu, anh buột miệng chửi thề. Xin lỗi nhé, buồn ời.

- ...

- À, anh nhớ ra rồi. Em bị câm. Các cô gái câm thường nói rất nhiều bằng trí tưởng tượng của người khác. Có phải em đang muốn nói anh câm đi?

- Không!

Có thể lúc đó, chàng ta đang vừa trợn vừa vừa miên man với một đôi mắt thẳng thốt nào đó vô tình va vào mắt giữa phố ban sớm. Trí tưởng tượng làm giảm năng suất lao động chân tay của chàng ta và đem lại đây hiểm họa. Đất nước chưa đến thời đại có những đầu nậu biết sẵn lòng những cái đầu có ý tưởng. Vẫn đang chỉ là kinh doanh chộp giật. Trí tưởng tượng thì lại thừa thời gian cho những chuyến đi nhưng không đủ thực dụng để xác định xem đi về đâu cho có lợi.

Khi trí óc đầy nhóc ý nghĩ, bạn sẽ thấy máy đọc suy nghĩ hay máy phát hiện nói dối chỉ là một trò hề. Hoặc chúng sẽ nổ tung khi đại đột nhảy vào cái tiềm thức như một đồng rác dử kiện khổng lồ. Hoặc là chúng sẽ trở nên gian dối. Chúng sẽ choáng khi bạn bảo “tôi là tôi” hay bảo “tôi không là tôi”; bảo “tôi ngu” hay bảo “tôi không ngu”; bảo “tôi nói thật” hay bảo “tôi nói dối”... thì đều chỉ nhận được một kết quả: NÓI DỐI.

Sự thật và những khái niệm luôn bị đánh tráo và lạc hậu. Cho những mục đích đào thải để phát triển hoặc trục lợi. Hoặc đơn thuần là sự hiểu lệch lạc được lan truyền...

Chán. Khi bạn rời bàn, bỏ bút. Đó mới thực sự là sự cởi bỏ để đến với trí tưởng tượng. Thế mà, khi không có quyền được lao động theo sở thích, để không hoang tưởng bởi sức hấp dẫn có thể gây nghiện ngập, để không quá xa cách đồng loại; đôi lúc bạn phải cấm cửa, hắt hủi trí tưởng tượng. Để trở nên vô tri. Đó là lúc mà trí tưởng tượng phải lén lút sinh đẻ nơi xó tối của tiềm thức. Và thi thoảng vẫn hé cho bạn khuôn mặt những đứa con rơi của sáng tạo. Xin lỗi em, xin lỗi em tưởng tượng.

(28.11.03)

NGOÁY MŨI 1

Tôi dự định viết một loạt truyện (rất) ngắn để ám ảnh những người chỉ cho mình dành thời gian đọc loại truyện này. Răng: Sự lười biếng ấy khiến trẻ con khổ.

NGOÁY MŨI 2

Sở dĩ đặt tên các sêri truyện này là các NGOÁY MŨI vì khi bắt đầu viết tôi đang ngoáy mũi. Các em nhỏ nếu lỡ đọc thì không nên tự hào vì mình biết ngoáy mũi như tôi. Vì tôi là kẻ chẳng đáng tự hào gì. Vì tôi ngoáy mũi. Nhưng cũng không nên dẫn vật và quá xấu hổ. Vì chúng ta đều ngoáy mũi.

NGOÁY MŨI 3

Xem trang 16 cuốn “NGOÁY MŨI” tác giả Nguyễn Thế Hoàng Linh (nếu có)

NGOÁY MŨI 4

Bác sỹ dặn phải đi ngủ trước giờ này 2 tiếng. Vậy mà tôi đang viết. Hy sinh vị nghệ thuật ư? Tự tìm câu trả lời nhé. Sau đây là một số dữ kiện. Hai tiếng trước tôi đang... Đang làm gì nhỉ?

Mẹ kiếp! Cho tôi 2 tiếng nữa để nhớ ra.

NGOÁY MŨI 5

Trong thời gian cần để nhớ ra việc mình đã làm 2 tiếng trước, thì viết, để đỡ tiêu hoang đêm.

NGOÁY MŨI 6

Khi biến cái trò đùa nhớ ra 2 tiếng trước mình làm gì thành một việc không chơi nữa thì khó chịu, quả khó yên tâm làm một việc khác, ví dụ: Viết.

NGOÁY MŨI 7

Sẽ dừng viết 2 phút để nghĩ ra 2 tiếng trước mình làm gì. Bởi nếu không, sẽ viết cho đến lúc trả lời rằng: 2 tiếng trước, tôi đang viết.

Hết 2 phút rồi mà chưa nhớ ra. Đó là cái tôi muốn. Bực thật, phải chờ 2 phút qua đi để viết cái ý nghĩ này vào.

NGOÁY MŨI 8

Khi thật! Hai tiếng nữa tôi đã làm gì? Chắc vẫn thế! Thế là thế nào?

NGOÁY MŨI 9

Tôi làm độc giả cho tôi. Đọc cũng không thấy thích một sêri truyện toàn về tôi thế này. Rất tiếc, tôi ạ, biết đâu tôi là một độc giả tồi.

Dù sao việc bị phê bình “tôi quá” cũng làm hẫng nao núng qua tối. Sáng ra hẫng bắt đầu xưng hẫng. Nhưng đây là chuyện của buổi sớm. Lưu ý: Hẫng không chắc là tôi.

NGOÁY MŨI 10

Nhiều khi đã chán tên sêri “NGOÁY MŨI” nhưng ngại đặt tên khác. Mất thương hiệu hơi bị phiền. Như đã nói, độc giả rất lười tìm đọc sản phẩm chưa có thương hiệu. À nhầm, thế thì chưa xứng gọi là độc giả. Nhiều lúc tác phẩm chán người đọc lắm. Vừa đọc. Vừa giả.

NGOÁY MŨI 11

Viết ngắn hay quá khéo người ta lại càng ngại đọc dài. Muốn người ta chịu khó đọc dài để chăm chỉ và thông minh hơn cơ. Viết dở cho người ta ghét truyện ngắn vậy. Mãi không được.

Ấy, đừng bảo tỏ hoang tưởng. Độc giả đâu có ngu đến nỗi vợ đưa cả năm. Nếu độc giả ngu đến thế thì viết ngắn dở hay viết ngắn hay đều hay cho tở cả. Muốn hiểu truyện này nếu không quá thông minh thì phải động não nhiều đấy.

NGOÁY MŨI 12

Cái bút này vỏ kín như bưng. Không biết viết đến khi nào thì hết mực? Em định làm gì nếu yêu hết anh? Kẻ không biết thế nào thì mới hết nỗi mình. Tình yêu bao giờ cũng mới. Dù giống nhau thôi. Nhưng bởi vì không biết giống thế nào. Như cây bút không mực viết hoài lên trang giấy trắng.

NGOÁY MŨI 13

Những ngón tay cầm bút nhớ nhớ bàn phím. Hình như gõ phím nếu không đau mắt thì có vẻ thú hơn viết. Được bạo lực hơn? Lộc xộc loạch xoạch toành toạch. Dù đang trải ra những tư duy rất đổi dịu dàng.

NGOÁY MŨI 14

Vẫn không nhớ ra (khi không dành thời gian để nhớ) cái việc có vẻ muốn nhớ thử xem trí nhớ còn hoạt động khá khăm không. Chỉ nhớ nó chẳng có gì đáng nhớ. Thôi vậy.

NGOÁY MŨI 15

Cả nhà đang ngủ. Cả phố đang ngủ. Tôi không ngủ. Tôi lập dị? Không. Mấy tay lái xe âm âm ngoài đường cũng đâu có ngủ. Tại sao mọi người lại ngủ được. Nhỉ?

NGOÁY MŨI 16

Định ngoáy mũi phát để kết thúc truyện. Tiếc là không còn gì mũi để ngoáy. Dừng dứt thì không hay lắm.

NGOÁY MŨI 17

Bây giờ những kẻ cầu bơ cầu bất còn lương thiện ngủ đâu? Chỉ là một thắc mắc, đừng gọi đây là một niềm trăn trở. Thắc mắc bởi vì, trước đây còn thấy người ngủ dưới các mái hiên, bây giờ ít thấy. Trong công viên thì toàn ma cô. Bây giờ ít thấy người ngủ dưới mái hiên. Không phải vì lũ trẻ ăn xin ít đi. Đơn giản, độ này đêm ít ra ngoài. Trong công viên thì toàn ma cô. Bây giờ những kẻ cầu bơ cầu bất còn lương thiện ngủ đâu?

NGOÁY MŨI 18

Thưa quý vị, tôi muốn nói thật, hần nói
Thì nói đi, quý vị khuyến khích
Thưa quý vị, tôi muốn nói thật, hần nói

NGOÁY MŨI 19

1h20 rồi. Còn phải dậy đi học sớm. Làm thế nào để ngừng viết. Ôi. Tôi không có nghị lực. Ôi. Tôi không có bản lĩnh. Mọi người bảo thế. Chắc thế. Tôi e rồi lại nằm nướng đến tận chiều.

Ôi. Tôi vô kỷ luật. Ôi. Tôi chẳng biết nghĩ đến ai...

Ê này tôi, cười ít thôi chứ. Chảy máu bây giờ. Đây nghệ thuật, em có phải là em không, sao cứ gõ cửa tôi vào cái giờ này. Đã lâu rồi, em không nồng nàn như thực tại. Không đúng. Ta chẳng cảm thấy quái gì cả. Chỉ là ta đang viết. Để làm một cái gì đó mà nếu nó thành công, nó mới có thể làm người ta chịu hiểu. Bằng không, mọi người nói đúng đấy.

NGOÁY MŨI 20

Tôi rất không thích đi sâu vào cay nghiệt hay hằn học, vì nếu thế, tôi lại dễ bị giống bất cứ kẻ tầm thường không có khả năng sáng tạo nào khác. Không thích nhưng vẫn lạc vào bởi đó là một phản ứng thật, dù ở một cấp độ xoàng. Cũng rất không thích những người ngộ nhận bông lơn thành hằn học.

NGOÁY MŨI 21

Có lẽ đã đến lúc đi ngủ. Tôi nghĩ, những người sáng tạo cũng cần khỏe mạnh. Nếu sớm hủy hoại là có tội với sức sáng tạo của mình. Giá mà em đến, dịu dàng bắt tôi bỏ bút. Chứ không thờ dài như những người thân...

NGOÁY MŨI 22

2h kém 10. Đi ngủ nhé. Tí quên. Chưa đánh răng. Đánh hay không đánh? Nghĩ mãi không ra. Làm thế nào bây giờ? Ngủ hay không ngủ? Thôi, đùa đấy. Ngủ đây. Đùa đấy!

NGỘ

Chồng đi vắng. Nàng nằm nhớ người yêu cũ. Nhớ mãi không ra. Nàng nhủ: Chắc là vì ta quá yêu chồng.

NGỘ 1

Ông già sắp chết sau nỗi cô đơn bất mẫn triền miên. Cảm thấy thế gian hoàn toàn lãnh lẽo. Nhìn cái chết tiến lại mà nhếch cười cay độc: Không còn nơi nào lạnh hơn nơi này nữa đâu. Lúc ông sắp trút hơi thở cuối cùng, bà vợ nhỏ nhoi rụt rè nắm lấy tay người chồng già trường. Ông lão giật thót mình: Ấm!

NGỘ 2

Một lần, ông quan đến chơi nhà, con chó sủa nhặng lên, bị chủ đá vào mõm. Một hôm, nhà ấy bị ăn trộm. Là con chó không sủa một tiếng nào. Trinh sát phán đoán: Người quen.

NGỘ 3

Hồi bé dè dặt bảo: Mắt mày gian lắm. Cô không dám nhìn vào ai. Luôn cảm thấy bị khinh bỉ khi mọi người nhìn. Đôi lúc khinh bỉ họ vì ánh nhìn khinh bỉ. Rồi anh đến ngỏ lời, cô vô cùng

sung sướng. Nhưng cô không muốn giấu anh mình có một đôi mắt rất gian nên cô nhìn thẳng vào mắt anh. Bỗng cô thấy trong mắt anh, có một đôi mắt rất đẹp.

NGỘ 4

Nó rất đói. Xung quanh chỉ có đồ nát. Và những cái xác cháy khét lẹt.

Cho đến cuối đời, nó chỉ ăn được các món dạng canh.

Rằng nó bị chất độc làm rụng hết rồi.

Các thứ khác cũng làm nó nôn ọe.

Người ta mang nó đi như một mẫu vật tượng trưng cho thảm họa chiến tranh.

Nhưng người xem lại trầm trồ: Ồ, một kỷ lục, suốt đời nó chỉ ăn canh.

NGỘ 5

Nàng khước từ. Chàng ra về thắc mắc: Tại sao nó chẳng yêu mình?

Đêm. Nàng nằm nghĩ: Nó cũng đô con đấy chứ. Chậc!

NGỘ 6

Bé hỏi mẹ:

- Mẹ ơi, con gì kêu đấy?
- Con dế, con ạ.
- Trông nó thế nào hở mẹ?
- Mẹ không biết. Ngày xưa mẹ hỏi và bà cũng trả lời như thế.
- Thế con dế có buồn không?

NGỘ 7

- Nhìn này, nhìn cái này ngồ ngộ.
- Đâu? Đâu?
- Đây này. Thấy chưa?
- Ừ. Ngộ thật.
- Đâu? Đâu?

NGỘ 8

Anh,

Xôi em để trong lồng bàn. Sữa trong tủ lạnh. Anh đừng uống nhiều cà phê nữa, hại lắm.

À, túi táo để trên bàn, anh mang về làm quà cho chị và các cháu. Kẻo mọi người lại trách đi công tác mà không mang gì về.

Hôn anh.

NGỘ 9

Cáo bảo: Nho còn xanh lắm.

Nàng nho bảo chàng nho: Mình chia tay anh nhé. Em chỉ thích những anh nho chín.

Nhưng mà anh chín rồi đây.

Không anh ạ, bác cáo có bao giờ nói sai đâu.

NGỘ 10

Trăng bảo: Trong vô số bóng trăng dưới các đại dương, ao hồ, vũng nước, đất liền, cửa sổ, mái nhà, tán lá... cái nào là bóng thật của ta? Cuội bảo: Đờ ngốc! Trăng bảo: Tại sao? Cuội bảo: Đờ ngốc! Ta mà biết ta đã không bảo cô ngốc.

NGỘ 11

- Em có yêu anh không?
- Có. Rồi sao?
- Ờ...

NGỘ 12

Phát thanh viên phàn nàn với vợ: Cứ dự báo thời tiết sai là người ta lại đề anh ra mà chửi. Anh chỉ đọc chứ có phải người làm nghiên cứu đâu.

Vợ bảo: Thế lúc dự báo đúng anh chỉ đọc mà cũng được thơm lây thì sao.

Phát thanh viên cười: Người ta quan niệm dự báo là phải đúng. Đúng là chuyện thường. Sai là vô trách nhiệm. Có ai khen bao giờ.

Vợ bảo: Thôi nào. Lại dối rồi. Em khen. Được chưa.

Phát thanh viên bảo: Em khen ai?

NGỘ KHÔNG

Bạn hãy thử xuất hiện trong một căn phòng tầng 4 của một ngôi nhà trên phố. Ở tư thế nằm. Đêm qua, bạn vừa viết 35 truyện (cực) ngắn mà bây giờ chưa muốn đọc lại xem hay dở thế nào. Bạn vừa chớp mắt, nói chính xác hơn là lịm đi, chừng 1 tiếng thì cảm thấy một cái gì đó dài dằng dặc làm mình khó chịu. Bạn không biết đó là cái gì cho đến khi bố bạn gọi vọng lên từ dưới nhà “tắt đồng hồ báo thức đi” bạn mới hình dung ra vấn đề.

Bạn vói tay tắt chuông báo thức và nằm chờ có thể ngủ tiếp. Bạn không đại gì mà đấu tranh tư tưởng xem nên dậy kéo lê cái thân xác rã rời đi học hay cố vui vào giấc chập chờn và dậy ăn sáng vào tầm 2 giờ chiều. Bởi vì bạn đã từng làm thế, đã từng lết đi trong vài năm. Và bạn cảm thấy, nằm ngủ tiếp tiếp có vẻ tốt hơn cho bạn. Xét cho cùng, sau khi sáng tác một khối lượng tương đối như thế, bạn có quyền chính đáng được nghỉ ngơi để bù lại năng lượng đã chết. Nhưng vấn đề đặt ra là đó có phải những sáng tác hay ho cho loài người không. Hay bạn đang tự dày ải mình bằng những thứ chưa bán được. Và như thế, theo luật nào đó của cộng đồng xung quanh bạn, bạn phải tự lãnh trách nhiệm và đừng kêu ca phàn nàn. Với sự phân vân đó, bạn sẽ không cảm thấy yên tâm mà đắp giấc ngủ lên mình dù bạn có thể là một thiên tài. Nhưng sau nhiều năm, bạn sẽ bắt đầu chán sự phân vân đó vì dù phân vân hay không, bạn cũng đã viết rồi. Và bạn cần nghỉ nếu không muốn chết sớm. Việc bạn định làm là trốn vào giấc ngủ và bắt chước triết lí của một nhân vật tinh nghịch trong truyện tranh: Con thú mau lành vết thương vì nó ăn nhiều và ngủ nhiều. Con người muốn mau lành bệnh cũng thế. Mặc dù bạn biết ngủ nhiều cũng chẳng bổ béo gì cho sức khỏe. Hơn nữa, bạn chẳng ăn đủ một lượng calo cần thiết để giấc ngủ được béo tốt. Hiểu biết này đến hết sức đơn giản. Bao nhiêu năm bạn sống theo cách đó và bạn nhận được thông điệp của sự mệt mỏi ngập tràn các góc ngách mà cơ thể bạn có thể chứa được. Nhưng như một thói quen, bạn lựa chọn ngủ tiếp. Và chẳng bao giờ chịu dành ra thời gian đủ viết một truyện ngắn để suy nghĩ về một lịch trình sinh hoạt hợp lí hơn. Nguyên nhân thì rất khó xác định. Có lần bạn tự hỏi hay bạn sợ thay đổi lịch trình sẽ đánh mất một thứ mùi gì đó quyến rũ năng sáng tạo. Có thể năng sẽ đến ít hơn dù năng đến thì cũng chẳng sung sướng gì. Có lần bạn tự hỏi hay bạn làm thế để có cơ không phải đi học. Có lần bạn tự hỏi phải chăng đó là hạn chế của mọi kẻ cô đơn.

Như vậy là bạn lựa chọn ngủ tiếp với lí do mà bạn cho là chính đáng: Đã sáng tạo đủ cho một

ngày và mệt. Nhưng lúc này cũng là lúc mọi người trong nhà thức dậy. Bạn sẽ nghe thấy dưới tầng ba tiếng dập cửa, tiếng vặn nước, tiếng giặt nước, tiếng khạc nhổ, tiếng bước chân... Chúng không đến dồn dập mà cứ vài giây im lặng mới xuất hiện làm trạng thái mơ hồ của bạn giật mình thon thót. Và nếu không muốn giật mình thì phải căng thần kinh lên mà chờ họ “ném nốt chiếc giày thứ hai”. Rồi bạn nghe tiếng còi xe ngoài đường vọng vào. Rồi hình như cả tiếng chào mờ mờ dưới tầng hai. Có vẻ âm thanh rủ rê túm tụm nhau để chọc tức bạn. Sau nhiều năm, chúng như cộng hưởng để trở nên to lớn, gồm ghiếc hơn mức bình thường và khiêu khích giới hạn chịu đựng của bạn. Rất có thể bạn sẽ muốn văng tục. Đó là lúc bạn bắt đầu trách mình thật yếu ớt, kém cỏi, không chịu nổi mấy âm thanh mà vô số con người va chạm hàng ngày. So với họ, đó chỉ là những tiếng lá rơi. Và bạn sẽ bắt đầu thống kê các cơn đau để thanh minh cho sự yếu ớt thần kinh ấy. Bắt đầu là đôi mắt nhắm luôn nhoi nhoi, rồi đến cái đầu thật khó xác định trạng thái. Xuống nữa đến cái cổ họng độ này đôi lúc đau rần rật. Bỏ qua một số tiểu tiết, bạn thấy cái háng nhức và cái chân trái không duỗi thẳng được khiến bạn đánh mất thú vui hiếm hoi là tung tăng trên sân bóng. Ở đây, bạn tự nhủ, bạn nằm một mình và than vãn chẳng để làm gì. Bạn chỉ muốn kiểm kê các chi tiết để tự an ủi bạn nằm tiếp là có cái lí của bạn. Bạn không phải là một tên hèn nhát, một kẻ lười biếng. Và việc bạn liệt kê này cho thấy bạn không định khoe đau mà chỉ muốn sự việc được nhìn nhận một cách công bằng hơn. Dẫu bạn biết có những người ở trường hợp tương tự bạn, họ tiếp tục làm việc. Nhưng vấn đề là bạn tin nếu thế bạn sẽ chóng chết hơn. Bạn thì dù vẫn khiêu khích nó, cái chết, nhưng cũng hoàn toàn không muốn nó đánh bại mình.

Rồi. Có vẻ đã thành công trong bài thuốc mị dân. Bạn nằm nguyên rùa và chịu đựng mọi âm thanh trong khoảng 20 phút. Nhưng bạn biết, sẽ có tiếng chuông điện thoại, tiếng chuông cửa. Chúng sẽ cắt đứt giấc ngủ của bạn. Rồi bạn lại ngủ. Lại đứt. Bạn biết thế là rất có hại, thà thức còn hơn nhưng bạn đã kiệt sức. Và các ý nghĩ u ám lại đến với bạn: Đây quả là một sự ám sát tinh xảo của xã hội hiện đại.

Đôi lúc, bạn có một chọn lựa khác. Bạn gượng dậy, rửa mặt đánh răng. Cái đó làm bạn tỉnh ra. Nhưng vẫn đau. Và bạn nhận ra, bạn ngủ để lẫn trốn chúng. Bạn định ăn sáng nhưng không có cảm giác đói. Bạn cứ ăn và thấy nuốt được. Nhưng thường thì bạn không chiến thắng nỗi cảm giác chán ngán.

Bạn thấy thế nào? Bạn có đang bị ám sát không? Hôm nay, tôi phá lệ một chút, bỏ học, nằm viết. Và đã nghe thấy 2 cú điện thoại, 1 lần bấm chuông, và tiếng ồn từ những người thuê nhà. Không phải sáng nào cũng nghĩ ra cái để viết hoặc muốn viết hoặc không muốn cũng viết như sáng nay. Sắp tới sẽ có một số thay đổi về lịch trình sinh hoạt để cứu vãn sức khỏe. Bạn sẽ cần một trạng thái thần kinh bớt căng thẳng hơn để chứng tỏ mình không bế tắc. Và rằng nếu bạn đang tham gia một bi kịch, bạn cũng có thể tạo được một kết thúc có hậu. Nếu bạn nguyên rùa mình hoặc loài người sẽ có một cái kết có vẻ ấn tượng. Nhưng đó không phải là cái bạn muốn. Bây giờ, hãy trở lại là bạn. Đừng nhầm bạn với tôi. Vì điều đó sẽ khiến bạn buồn ngủ mà không ngủ được.

Hy vọng, cái này có thể giúp gì đó cho giấc ngủ của bạn. Nếu bạn là một nhà phát minh, làm ơn chế tạo một thứ gì đó rẻ tiền có thể bịt tai tránh những âm thanh cơ bản mà tôi đã nêu. Một thứ gì đó mà không phải thuốc ngủ quá liều. Tôi ngạc nhiên nếu nó chưa được phát minh. Và sẽ ngạc nhiên hơn nếu nó đã được phát minh mà tôi chưa biết bao giờ. Làm ơn nhanh nhanh cho. Hay lại phải để tôi tiếp tục mất ngủ mà sáng tạo ra nó?

NGÔ 13

Hắn hay soi gương. Cứ ngỡ mình yêu mình. Rồi đến lúc ghét mình để vượt mất tình yêu, hắn vẫn hay soi gương.

Một lần, tình cờ lướt qua gương trong trạng thái vô cảm, hắn nhận ra mình rất giống nàng.

NGÔ 14

Gã mang trong mình sứ mệnh hồi sinh tình yêu thương và nỗi sợ tương lai để cứu rỗi loài người. Đó là làm cho mỗi con người đều mang sứ mệnh đó.

Gã thôi trách mình mơ mộng.

Cũng chẳng hận những kẻ ngu dốt.

Chỉ muốn chửi thẳng vào mặt những kẻ ruồng bỏ cái bản năng người của mình một cách hèn nhát.

Mỗi người sinh ra, đều có một sứ mệnh như gã.

Vấn đề là đến lúc nào họ mới nhận ra điều đó.

Khi ấy, sống không đến nỗi quá buồn.

(16.09.03)

XV. CHUYỆN HÔM QUA (18.09.03)

mưa chán rơi

lá chẳng buồn vàng nữa

và tạo hóa biết là sắp sửa...

mưa muốn rơi theo một cách vui hơn

lá muốn chết một kiểu hay hơn thế

và tạo hóa biết là có thể...

hôm nay nghe chim hót

dù không thấy tiếng chim

hôm nay trên chót vót

là màu xanh im lìm

mưa vẫn rơi

lá vẫn dần vàng úa

nhưng mà thấy

lạ

lạ ghê...

(Không kịp đặt tên, 18.09.03)

Hôm nay, tôi đã quyết định đến đó. Cái nơi mà mấy tháng trước mẹ đã rủ nhưng tôi không đi. Tôi đã đến đó và đã trở về. Cảm thấy khỏe hơn một chút. Và dễ sống hơn một chút.

Trước khi đến, tôi ngẫm tưởng tượng đó là một nơi khá chật chội, có những người khoanh tay đứng ở các góc. Và ánh mắt họ chĩa vào ta lúc ta không để ý, để phân loại người. Ở đó, có thể tôi sẽ như một anh nông dân lạc lõng trong bữa tiệc thị thành. Cũng có thể khác, họ có cách để làm ta không cảm thấy xa lạ, tôi nghĩ. Nhưng dù sao thì tôi vẫn bị cái tưởng tượng ngẫm ấy ám ảnh sơ sơ. Hơn nữa, còn một hoặc nhiều lí do khác, ngoài việc ngại đến nơi mới mà đường đã cũ trong tiềm thức. Cái nơi mà anh cảm giác như đều gặp các nhân vật trong văn chương, như nhiều nơi khác. Văn chương biểu đạt hiện thực tốt quá chẳng? Có thể. Mà cũng có thể các nhân vật ngoài đời diễn vở kịch đời quá dở. Dở đến độ họ bị văn chương bắt vở. Nhưng không phải là tất cả. Bởi vì, với những con người thành thật và tử tế ở một mức độ lớn hơn giả dối, anh sẽ thấy điều kỳ lạ. Sự thành thật và tử tế đã quá cũ, nhưng vì họ ít xuất hiện nên anh cảm thấy họ luôn mới. Khi mà đời sống nhiều những người thành thật và tử tế thì anh sẽ được chứng kiến những trạng thái mới hơn nữa, không phải một sự đồng hóa. Con người luôn biết sáng tạo.

Hôm nay, chúng tôi đến đó gồm ba người. Mẹ, tôi và một người quen. Cuộc sống luôn dành cho tôi những may mắn vào lúc cần thiết. Có vẻ thế. Cậu em người quen ấy đến đó thường xuyên. Chúng tôi gặp cậu ở nhà cậu và cùng đi. Thế là tôi không ngại quá bờ ngõ và cảm giác bị cười mĩa sau lưng vì sự ngô nghê. Dù sao tôi vẫn không thể không e dè dư luận. Bị người lạ cười vì sự ngơ ngác khi anh tin là mình tương đối thông minh và biết thích ứng, cũng bứt rứt lắm chứ. Tự an ủi anh mới bước vào đời không ăn thua.

Chúng tôi đi xe máy đến đó, gửi xe, đi qua một dãy hành lang khá tối. Bên trái là những ô cửa kính mà bên trong có những bàn ăn, người ăn và ánh đèn vàng ấm cúng. Bên phải là bụi cây, bụi cây, rồi đến bể bơi. Dài và xanh. Màu xanh của bể bơi. Chúng tôi vào thang máy và đi lên. Đến tầng mà lúc về tôi hỏi cậu em mới biết là tầng 3. Tôi không để ý lắm đến chuyện lên xuống. Bước vào, cảm giác không bị bờ ngõ. Hẳn rồi, họ phải có cách của họ chứ. Mẹ tôi nói chuyện với một người phụ nữ về thủ tục tiếp nhận tôi. Trong lúc trò chuyện, chúng tôi gặp một người quen nữa. Cô vừa bơi xong. Một con người có thể coi là cư dân cơ bản trong xã hội lí tưởng. Tác phong công nghiệp + Khả năng chia sẻ + Hiệu quả. Một người đàn bà không đẹp mà đẹp.

Xong. Cậu em dẫn tôi đi vào chỗ dành cho nam giới. Mẹ tôi đi về phía bên kia. Chúng tôi đi thay quần áo. Lấy quần áo họ để sẵn và thêm một chiếc khăn bông xanh lá mạ. Chưa có gì để không thích. Rồi chúng tôi vào phòng tập. Một thứ ánh sáng trắng dịu mắt và đủ trông rõ mọi thứ. Nhiều máy tập. Trên các máy chạy bộ, 3 ông Tây đang chạy rầm rập. Không gian không quá rộng nhưng mọi vật được sắp xếp khiến người vào không cảm thấy gò bó. Cậu em bắt đầu giới thiệu cho tôi chức năng các loại máy. Chà. Được đấy. Toàn là thứ đã trông thấy nhưng chưa đụng vào bao giờ. Coi như là mới. Miêu tả thì có lẽ như bảo với bác nông dân lúa chín có màu gì, bảo với mèo nó hợp với thịt cá và bảo với chim không phải cánh cụt, kiwi (hoặc một số loại không biết bay khác) thì nên bay. Ừ thì mỗi người có một góc nhìn riêng nhưng tả thì cũng ngại lắm. Tôi kém nhất khoản này. Cậu em hướng dẫn tận tình. Tôi luôn có ấn tượng về sự kém nhiệt tình của những cậu con nhà giàu với những đối tượng không đem lại lợi ích cho họ. Biết là cái ấn tượng ấy chẳng hay ho gì. Nhưng xã hội đã trót phản ánh vào tâm thức và như nước gồ lên đá đến vô số lần mà tạo thành vết lõm. Cách cư xử của cậu em này, người mà nếu còn kiêu so sánh về tầng lớp thì tôi thua một bậc, làm cái đầu tôi bớt cái định kiến vô thức đi một chút. Tôi đã từ

lâu không kỳ vọng vào một xã hội có nhiều con người cực kỳ tử tế, xả thân về người khác, giảm thiểu nhu cầu của mình. Mà tôi chỉ cần những người biết điều. Nghĩa là không đứng trên người khác. Thế đã là vui rồi. Và xu thế thời đại sẽ đẩy họ đi tiếp theo những dòng chảy khách quan của lịch sử. Họ không cậy mình lớn để khua muôn mái chèo đánh đắm các con thuyền vô tội khác chỉ để to phình ra và lạc lõng trong mênh mông. Thế đã là tốt lắm rồi. Cảm ơn cậu em. Gọi cậu là cậu em vì cậu em ít tuổi hơn và gọi tôi bằng anh. Tôi không đại gì cho mình quyền đứng trên con người bằng cách đẩy họ xuống nhờ vài thứ tuổi tác hay tước phẩm. Mà tôi đã làm gì có những cái đó. Những cái đó rồi sẽ đến, không tránh được. Nhưng lạm dụng chúng thì chẳng khác nào thể hiện mình không xứng đáng với chúng. Mà thôi, hãy tiếp tục tập luyện.

Tôi bắt đầu tập, mỗi máy thử một tí. Máy tập cơ bụng, cơ ngực, cơ chân, cơ tay. Nặng. Cậu em khuyến khích tôi tập nặng hơn. Chắc không biết mục đích chính của tôi đến đây để chữa bệnh mệt. Hết mệt đã. Rồi thể hình tính sau. May có chỗ này tập, không thì buồn lắm. Bác sỹ cấm đá bóng cho tới hết mùa đông, dường như mất hết thú vui. Hôm trước trốn mẹ đá chơi một trận mà chân còn tập tễnh đến hôm nay. Rồi, tôi phải tập chứ. Tôi còn phải khỏe hơn cậu nhiều chứ. Vì tôi còn rất nhiều việc phải làm. Trong lúc tập, gặp một người quen nữa. Vừa là chị họ, vừa là “sếp” của tôi. Chả là tôi có làm chân loăng quăng ở công ty gốm sứ mây tre đan của chị. Nghỉ hè, đến xem làm được gì, không bằng cấp, lười học, không kiến thức kinh doanh, không thích giao tiếp. Một hôm, mẹ và tôi đến thăm quan xưởng của chị. Mẹ tôi ngó ý tôi muốn đi làm và chị bảo thử xuống đây làm xem. Bà chị bảo tin vào năng lực của tôi và cần người có nhiều ý tưởng, sẽ làm việc a này, b này, c này... Tôi không còn đủ hồn nhiên để hãnh diện hay tự hào hay rơi nước mắt vì lại thêm một người hiềm hoài không đánh giá mình quá kém. Nhưng mà cũng thấy có một niềm tin để hôm sau cấp cấp đến làm. Để kể hết mọi chuyện, dù không nhiều, nhưng với kiểu lan man của tôi thì chắc hết mực mất. Đêm nay viết, ngại thay bút mới. Nói chung thì tôi đóng vai trò một cầu thủ tự do. Từ phòng thị trường, chạy đi photo, dịch một số thư từ tài liệu, ngồi rồi hơi vì không biết làm gì hoặc làm những việc mình chẳng hứng thú gì... tôi nhẩy xuống xưởng sản xuất, có những kỷ niệm khó quên... rồi tót lên phòng thiết kế. Ăn cơm trưa, lúc ngồi mâm phòng này, lúc ngồi mâm phòng kia ở nhà ăn. Là một cầu thủ tự do những chẳng đóng góp được gì cho đội bóng vì kỹ thuật quá non và các cầu thủ khác chưa hiểu lối chơi của mình. Sau hai tuần (chỉ làm ngày chẵn còn ngày lẻ ngủ lì bì), bà chị, “sếp”, ký cho trường phòng phát cho tôi một tờ giấy lĩnh lương: 200 nghìn. Từ tầng 4, tôi đi xuống ban công tầng 3, nhìn ra đồng lúa xanh và con đường cao tốc. Biết chuyện này sẽ xảy ra những đến lúc thì cảm thấy khó xử. Muốn vào phòng giám đốc nói em làm việc thấy có hiệu quả thì mới nhận lương. Nhưng cứ thế nào. Rồi cũng bước vào phòng giám đốc, nói em đã làm được gì đâu. Bà chị bảo em cứ cầm, mọi người đều nhận lương rồi, coi như để khuyến khích. Chào chị, em cảm ơn, đi ra. Tôi cắt tờ giấy vào cặp. Không muốn xé mà cũng không định làm kỷ niệm. Hy vọng bà chị sẽ không hỏi phòng kế toán xem cậu em đến lĩnh lương chưa. Sau hai tuần đó, cảm giác khi ngồi phòng giấy mà không có chuyên môn qua đi. Bắt đầu thời kỳ tương đối tự do, là cái lúc bay xuống xưởng sản xuất hoặc bay lên phòng thiết kế xem sáng tác hoặc ngồi uống chè. Hoặc... Nói chung vậy thôi. Người đọc qua một số nét phác như vậy có thể hình dung ra một không gian, thời gian hay trạng thái khác cái mà người viết đã trải qua. Tôi đã định viết một truyện ngắn dựa trên bối cảnh này ngay vào cái đêm đến nhà máy cùng anh em bốc hàng mây tre đan lên côngtenơ chờ đi Mỹ. Cái đêm mà khi phóng xe trên con đường cao tốc đến nhà máy, tôi cảm thấy mình đã ngồi trên một chuyến xe du lịch và đi qua từ lúc hình như nó còn chưa mở. Cái đêm mà khi ngồi cùng những cậu công nhân chưa gặp bao giờ dưới một cái quạt lớn, cùng bó hàng, xếp hàng, khuôn hàng, tôi có cảm tưởng mình đã xuất hiện trong khung cảnh này trong một giấc mơ từ xa xưa. Và những

khuôn mặt mới như rất thân quen, như gặp ở đâu đó rất lâu rồi. Trong “Tuổi thơ dữ dội”? Không hẳn. Gặp ở rất nhiều nơi. Nhưng họ không cũ lắm. Họ mang lại cảm giác ấm áp và thân thiện. Cái đêm ấy, tôi đã lao động như một người công nhân thực thụ. Nhưng không hiểu sao, vẫn chưa có được trạng thái thoải mái và hăng say. Vẫn có những nỗi buồn nhớ và thất vọng xen vào. Không hiểu sao ư? Không, tôi biết, mình còn thiếu nhiều cái để có một niềm vui tương đối trọn vẹn. Thế đã nhĩ.

Chuyển sang máy mát xa. Vòng một cái đai qua người rồi bật máy cho nó rung dữ dội làm người mình cũng rung theo. Cảm thấy tốt hơn nhiều lần so với đi châm cứu hay bấm huyệt, xoa bóp. Thử tiếp đến máy chạy, máy leo núi. Đến lượt máy treo ngược người. Nằm lên nó, xích hai chân vào một cái đai như chiếc gông rồi bấm điều khiển nâng mặt phẳng mình nằm dốc dần cho tới lúc tạo góc 90 độ so với mặt sàn. Nhìn vào cái gương đối diện thấy cũng khá thú vị. Mặt mình xấu hoắc. Liên tưởng sơ sơ đến một trò hành xác. Xong. Thấy máu cũng không dồn xuống đầu như mẹ bảo mấy. Bắt đầu chan chán, rủ cậu em đi bơi. Cậu em bảo bị ho, đi xông hơi vậy. Thử làm nhân vật cậu em kể chuyện cho đỡ chán xem, có gì gì thì mong cậu em thứ lỗi:

Tôi dẫn ông anh vào chỗ xông hơi. Lấy 2 cái chìa khóa tủ để đồ, 2 cái khăn tắm. Mở tủ ra, thay quần áo. Tôi tụt quần và buộc khăn tắm vào. Ông anh cũng làm theo. Chà, ông anh này cũng không đến nỗi phong kiến như vẻ lừ đừ của ông ta. Ông ta nói chuyện cũng khá hiện đại nhưng cái khoản tụt quần này mà vẫn tình bơ thì cũng khá bất ngờ. Tôi lại dẫn ông anh đi. Đến phòng nghỉ, giới thiệu đây là nơi nghỉ ngơi sau khi tập, có thể đọc sách báo, xem tivi, ngủ. Ông anh hỏi ở đây bao lâu cũng được à. Tôi đáp: Vâng. Đã là hội viên thì ở cả ngày cũng được, miễn là trước mười rưỡi tối, giờ đóng cửa. Chúng tôi đi tiếp đến 2 phòng xông hơi khô ướt và 2 bể sục nóng lạnh. Tôi giới thiệu qua và bảo ông anh phải tắm để cho da ẩm rồi vào xông hơi khô. Tắm xong, chúng tôi mở cửa bước vào phòng xông hơi khô. Tôi tụt khăn trải lên băng ghế bảo để đồ nóng. Ông anh cũng làm theo. Ánh đèn vàng vọt. Tôi đã ngồi đây nhiều lần, nhìn phát chán. Nhưng ông anh cứ hỏi nhiệt độ phòng bao nhiêu, làm bằng gỗ gì. Tôi cũng chả biết. Chỉ nói phòng làm bằng gỗ theo kiểu Phần Lan. Có thể leo lên băng ghế cao hơn để nằm nhưng nóng hơn. Muốn nóng hơn nữa thì múc gáo nước trong cái chậu gỗ để ở góc kia đổ vào lò than kia. Ngồi chuyện trò một lúc, ông anh bảo cho nóng hơn nhé. Tôi bảo vâng. Ông anh múc hai gáo nước đổ vào lò than. Xèo. Xèo. Tôi bảo than cũng là nhập ngoại. Ông anh bảo chắc cháy được cả ngày. Tôi bảo chỗ than này hôm qua em đến đã thấy. Ông anh bảo chắc là một loại gạch chịu lửa. Tôi bảo vâng, chắc họ chế tạo thế nào để có cái mùi chữa bệnh gì gì. Hề, mọi khi đi một mình, bây giờ có ông anh ngồi cũng đỡ chán. Ngồi cà kê dê ngỗng thêm một lát tôi bảo nóng quá rủ ông anh ra. Lại tắm qua rồi vào phòng xông hơi ướt. Ông anh bảo không khí mờ ảo nhĩ, như sương mù, khó thở hơn bên kia. Tôi bảo vâng, nhiều nước mà anh. Ngồi một tẹo thì một ông nữa mở cửa vào, phui nước trên các ghế và trèo lên một cái, ngồi bó gối. Lát sau, tôi rủ ông anh ra. Ông anh cứ kéo cửa vào, mãi không mở được, tôi nhẹ nhàng đẩy cửa ra. Bây giờ đến tiết mục bể sục. Ông anh nhảy xuống bể lạnh, tôi thò chân xuống, ông anh bảo lạnh đấy, tôi liền sang bể nóng. Tôi bảo ông anh muốn nó sục thì bấm cái nút tròn bên trên thành bể. Bấm vào và bể bắt đầu sục, nước cuộn lên như trong siêu nước sôi. Tôi thì quen rồi, chắc ông anh thấy lạ lắm đây. Ông anh nằm trong bể một lát thì thò tay bấm vào cái nút. Rồi hỏi tắt chế độ sục ở đâu. Tôi đáp cứ nằm phút thì nó tự động ngắt. Thấy đủ, tôi lên ngồi trên ghế. Ông anh chuyển sang bể nóng. Rồi tắm. Rồi về tủ để đồ mặc đồ. Tôi dẫn ông anh ra chỗ chải đầu. Bảo keo xịt tóc miễn phí. Tôi xịt xịt xịt lên đầu. Ông anh cũng xịt xịt xịt lên đầu. Tôi vuốt vuốt vuốt. Ông anh cũng vuốt vuốt vuốt. Ông anh bảo: Chưa dùng loại này bao giờ. Tôi chả tin. Ôi dào. Dùng hay không dùng thì có

sao. Rồi về. Hẹn ông anh 4 giờ chiều mai đi tiếp. Biết nhau lâu mà ít nói chuyện, để xem còn chuyện gì để nói đây?

Cậu em thế là tạm biệt rồi. Mất mất người kể chuyện. Tôi về, cũng đỡ in ít. Có một lí do tôi không thích đi là tiền. Tiền rồi sẽ có rồi sẽ mất nhưng ngại tiền khi chưa kiếm ra. Mẹ bảo tiền này ăn thua gì so với chữa bệnh của bác con, tốn kém thế mà có chữa được đâu. Mà đây là đi chữa bệnh chứ có phải đi hưởng thụ đâu mà lo phung phí. Tính ra nếu mua vé tháng hoặc vé năm thì trung bình 30.000 một ngày. Chỗ khác, riêng xông hơi một lần đã 80.000. Ở đây, còn được tập, được bơi, ngày đến mấy lần cũng được. Mà muốn vào có phải dễ đâu, phải có người quen giới thiệu. Họ kinh doanh khách sạn. Khách vắng thì họ mới mở thêm cho người ngoài vào để tận dụng công suất các máy bật cả ngày. Tập về thấy tốn nhưng cũng đáng. Hơi tiêng tiếc không tập từ mấy tháng trước.

Đã không ít lần phân tích các lí do mình ngại dùng tiền. Sợ không trả được? Không phải. Vẫn tin là đủ sức kiếm nhiều tiền trong tương lai. Không quen xa xỉ? Có lẽ nhưng không hẳn. Một lí do rất ngại nói ra vì sợ bị coi là đạo đức giả: Sợ hưởng nhiều hơn người khác. Dù có thể biện minh rằng anh xứng đáng với nó, rằng xã hội mà ai cũng sợ tiêu tiền lớn như anh thì kinh tế đi xuống trầm trọng, rằng anh tiêu như khi cần anh vẫn có thể chia sẻ... Chia sẻ? Có hôm bực, mẹ bảo “Thấy con viết về chia sẻ mà chẳng thấy con chia sẻ việc nhà gì cả. Mấy hôm, ngủ đến 3 giờ chiều, đêm thì thức trắng. Như thế là lập dị, là thiếu khoa học, không hòa cùng nhịp sống với mọi người. Là ích kỷ, rất ích kỷ. Ai mà chả thích ngủ sướng mắt thì thôi. Chẳng ý thức gì cả, chẳng nghe lời ai cả. Nói thì hay mà làm thì rất dở”. Hơi nhức. Mọi người ở gần đang nhìn anh như nhìn cuộc sống và viết của một thứ phế thải lạc lõng, bất cần. Trong khi anh đang nhủ lòng đi đến những biến chuyển mới. Khó nói. Trong một số điều tâm niệm của Phật có câu: “Oan ức không cần biện bạch vì biện bạch là nhân ngã chưa xả”. Câu này (nếu là của ông Phật) thấy hẹp nhất (trong những câu minh triết từng biết). Chắc chỉ phù hợp với mỗi ông Phật. Vì nhiều cái oan không giải mà gây hiểu lầm thù hận muôn đời. Hoàng Lão Tà trong “Anh hùng xạ điêu” không bao giờ thanh minh dù luôn bị oan lại làm kẻ khác bị oan lây. Nhưng cũng thông cảm với ông ta. Nhiều cái oan mà chán không thể mở miệng ra rửa được. Nhưng im lặng mà trong lòng ngầm ngậm khinh bỉ hay trút giận lên kẻ khác thì nhiều lúc há chẳng phải là một cách trả đũa rất hèn ư. Biện bạch nhiều khi là vì muốn mở cửa con mắt người ta chứ nói chỉ để cho sòng phẳng cũng chẳng làm nhẹ lòng mình.

Có nhiều trạng thái mà bây giờ mới lí giải được. Hoặc về sau mới lí giải được. Hoặc không bao giờ. Cái trạng thái về chia sẻ rất phức tạp. Nó cũng như tình yêu thương. Rất sợ đánh mất nó. Sợ vì cảm giác có thể đánh mất rất dễ dàng. Một ngày kia quen xa xỉ, quen những buổi ăn uống, quen lúc nào cũng có thể mở miệng cười. Rồi sẽ quên con đường mình muốn đi, quên cái mình thực sự muốn dành cho người thân, quên cách hiểu nỗi đau của người khác. Hoặc sẽ bắt mình quên. Cậu em kia, là một người tốt. Cậu biết buồn khi cha mẹ ốm đau. Biết mua quà tặng người thân khi đi du lịch về. Có thể còn biết tình nguyện ủng hộ người nghèo. Nhưng cái cảm giác bất bình trước một cuộc chiến phi nghĩa ở một xứ sở xa xôi thì chắc là chưa có. Không ai ở xung quanh truyền cho cậu cảm giác đó. Rồi một ngày kia, cậu ấy sẽ cảm thấy cần bất bình. Bởi nếu không bất bình, thì tai họa sẽ đến. Cậu ấy là người tốt. Nhưng chỉ có thể tốt nhiều hay ít, khó có thể tốt cho đủ. Khó có thể tốt cho đủ, chẳng bao giờ có thể tốt cho đủ, nhưng khi con người quên muốn tốt hơn thì là lúc họ bắt đầu quên nghĩa vụ, trách nhiệm thực tế khi làm người. Và sự yên bình lâu dài sẽ không đến nữa. Tai họa có thể ập xuống bất cứ lúc nào. Không chắc tại số phận.

Sự quên tỷ lệ thuận với rủi ro. Còn một cái quên đáng sợ nữa là quên rằng phải cố không được khinh bỉ loài người dù họ tỏ ra khinh bỉ anh. Nếu quên, anh sẽ không bao giờ thêm viết cho họ nữa...

XVI. 7.10.03

em khóc
thời gian
nhịn trôi

và tôi
nhịn chết

(và thôi lắm lì)

vậy mà em đã cười khi...

(Nhịn, trích, 31.12.03)

Ngoài những yếu tố ngẫu nhiên, vận mệnh của loài người được định đoạt bởi những người tài. Điều này rất dễ hiểu và càng dễ hiểu hơn khi đây đang là thời đại của sức mạnh trí tuệ. Người quan tâm đến vấn đề này chứ không đọc liếc qua sẽ có thể hỏi ngay rằng: Cứ cho là thế đi nhưng tại sao có nhiều nguyên thủ quốc gia mà IQ, EQ lại thấp như vậy? Đối với những trường hợp (không phải là hiếm này), chúng ta cùng thử liên tưởng xem...

Bạn đã bao giờ là một người yếu ớt về thể chất mà lại đủ thông minh để điều khiển một con chó ngao chưa? Bạn biết cách giật dây nó và khiến nó nghe lời mình. Và bạn có thể làm nhiều điều khi người ta sợ con chó ngao của bạn. Từ chuyện con chó ngao mà suy lớn lên thì việc quyết định hành động của một chính quyền có thể là quyết định của một tập đoàn kinh tế. Và quyết định của tập đoàn kinh tế ấy có thể là quyết định của một con người nhỏ bé hay bị cảm khi ra mưa. Điều này có thể không? Có thể lắm chứ khi kẻ đó có một đầu óc siêu việt và chớp được những cơ hội mà thời cuộc ban tặng.

Nếu giả thuyết đó sai thì coi như đây là một bài toán giải hỏng ngay từ đầu. Còn nếu nó tương đối đúng thì chúng ta cùng suy luận tiếp...

Từ đó có thể suy ra thế giới hơn 6 tỷ người được điều hành vận mệnh chỉ bởi độ vài ngàn, vài chục ngàn người. Hoặc ít hơn. Đó là những kẻ có bộ óc lãnh đạo siêu việt. Những kẻ đứng đằng sau lãnh đạo những lãnh đạo.

Đến lúc này chúng ta sẽ đều hy vọng những người đó thiện. Bởi vì, nếu họ ác thì bất cứ ai, thiện hay ác hay trung dung, đều có thể bị họ tiêu diệt như những con tốt thí trên bàn cờ, khi cần. Bởi vì, nếu họ ác thì mục đích tối thượng của họ sẽ là bá chủ thế giới. Có thể họ ngấm ngấm bắt tay nhau để xoay thế giới theo quỹ đạo họ muốn. Sau rồi sẽ tàn sát lẫn nhau để có một kẻ bá chủ duy nhất. Họ không đấu súng đấu gươm mà đấu trí. Họ dùng các tổ chức mafia để thanh toán nhau. Họ dùng “lòng yêu nước” để xui khiến những con người không thông minh (như những

quân trên bàn cờ của họ) đánh nhau. Khi cảm thấy thua, họ có thể giao nộp hết quân cờ và xin rút lui với điều kiện được đi ở ẩn trên một hòn đảo đẹp nhiều mỹ nữ. Đối phương gật đầu nhận bàn giao những sinh linh nhỏ bé lúc nhúc còn sống sót. Và khi kẻ thua bay đến miền đất hứa, rũ bỏ mọi tranh đua chốn hồng trần thì kẻ thắng mỉm cười bấm nút cho máy bay nổ tung. Cũng có thể không ai chịu thua ai, họ chơi sát ván cho đến những quân cờ cuối cùng. Và kẻ thua chấp nhận rút súng tự tử. Kẻ thắng thì làm gì đó với bàn cờ tan hoang.

Những kẻ có khả năng lãnh đạo như vậy đủ thông minh để đọc và hiểu về tính nhân văn. Nhưng họ cũng đủ thông minh để thấy họ luôn bị bao vây tứ phía. Chính trị là một cuộc chiến. Và cảm thấy nếu không giết những kẻ còn lại, họ sẽ giết anh khi anh cự nự. Còn anh không chống cự thì họ sẽ để anh sống như một con chó ngao nhỏ trong vô số con chó ngao của họ. Họ bảo cần là anh không thể không cần dù có thể anh kinh tởm hành động đó. Tất nhiên là anh không đích thân can thiệp tiếp mà anh lại dùng đến những con chó ngao của anh. Và ngày ngày anh được cho chén những miếng ngon để quên đi sự dẫn vật vì đẩy những con chó mình từng yêu quý đến chỗ chết khi đi cắn nhau.

Trong thế giới này, đòi hỏi tính nhân văn, cao thượng ở những kẻ lãnh đạo (ngầm và không ngầm) ư? Quá khó khi họ đang ở trong một cuộc chém giết, tranh giành. Họ sẽ chọn một thế giới hòa bình chứ, tất nhiên. Nhưng... phải sau khi tôi dẹp hết, giết hết kẻ ác đã, để qui về một mối. Như Tần Thủy Hoàng chẳng hạn. Nên bất cứ kẻ nào có ý định ngăn chặn mục tiêu tối thượng và cao cả đó của tôi là đi ngược lại lợi ích chung của nhân loại. Và tôi phải đành lòng tiêu diệt. Hẳn có thể là một lãnh đạo khác; hay chỉ là một nhà thơ dám viết những điều quá đúng về bản chất của cuộc chiến tôi gây ra. Tôi có thể giết họ bằng nhiều cách. Cho một quả bom, một vụ ám sát hay chơi những đòn tâm lý khiến hấn phát điên. Và thường thì tôi giết nhưng không để hấn chết. Hấn cũng thông minh đấy chứ. Thế thì nên trở thành một chú chó ngao nữa của tôi. Để cắn tiếp những kẻ chống đối mục đích đẹp đẽ của tôi. Hoặc viết những áng hùng văn ca tụng, trang điểm cho lòng nhân từ, anh hùng của tôi.

Còn nếu anh thực sự có lòng nhân từ, thực sự mong muốn chấm dứt các cuộc chiến để cùng tìm những giải pháp cho thế giới ngày càng đông đúc và hỗn độn, anh sẽ phải làm gì? Cũng là một lãnh đạo (ngầm hoặc không ngầm) tài ba như những vị anh hùng chân chính đứng lê tẻ trên những đầu ngón tay, anh sẽ phải gần như thanh tra Catanhia một mình chống lại những vòai bạch tuộc của mafia. Và lúc nào anh cũng phải vừa hy vọng cho tương lai sáng lại trong bầu trời u ám, vừa chuẩn bị chứng kiến những người thân lẫn lượt bị sát hại... và cái kết khá hoành tráng cho anh là hứng trọn một băng đạn khắp người.

Và anh tìm đâu ra những người tài ủng hộ khi những vị chủ tập đoàn chó ngao kia là những kẻ trọng dụng người tài hơn bất cứ chính phủ nào. Họ tìm kiếm, thậm chí, săn lùng những người tài. Ai theo thì sống, ai chống thì chết. Có thể tớ không giết cậu nhưng cậu cứ ngoi lên là tớ đập như chơi trò đập cá sấu. Đến lúc cậu mệt mỏi và khuất phục thì thôi. Tớ sẽ cho cậu nhiều lắm. Nhà cao cửa rộng, vợ đẹp, bồ xinh và ma túy nếu cần. Chừng nào cậu còn nghe lời tớ.

Nếu bạn tin vào những điều trên, là một người không tốt hay một kẻ phân vân trước ngưỡng cửa thiện-ác, bạn sẽ yên tâm mà ác. Tất nhiên là bạn ác theo cách mà pháp luật không sờ gáy hoặc đủ tài để khi pháp luật sờ gáy, ông chủ chó nào đó đến hót bạn ra. Và có thể, tôi là người mà bạn được thuê để khóa mõm.

Nhưng mà bạn này, tôi không tin vào “tính bản thiện” bao la của con người đâu. Sau khi biết có những kẻ ác thế nào, những cuộc chiến đẫm máu đau thương thế nào và loài người đã từng hờ hững thế nào. Và biết rằng mình biết ít thế nào. Nhưng tôi vẫn tin chúng ta có một lượng cái thiện cần thiết. Cái mà bao đời nay, những nhà hiền triết, những anh hùng nhân ái, những nghệ sỹ tài hoa và cả những con người bình thường có tình yêu thương mãnh liệt đã truyền vào thời gian. Cái mà những gã chủ chó không đủ khả năng cảm hết. Đơn giản vì họ (tiềm ẩn) quá nhiều hoặc năng lực của họ quá lớn. Một tài năng thiện bao giờ cũng có năng lực lớn hơn nhiều so với tài năng ác. Rất dễ hiểu, cái thiện tinh túy đã phải trải qua thế giới quan của cái ác và nhiều cái khác để có một thế giới quan tổng hợp cực kỳ phong phú cùng những phương án xử lý đa dạng. Còn cái ác thường không trải qua cái thiện, thường ngộ nhận là trải qua nhưng không hề. Bởi vì, khi đã thực sự thiện rồi thì khó mà đủ ngu si để trở nên ác nữa.

Về phần cái ác thì vẫn luôn củng cố và bành trướng địa vị của nó. Những kẻ lãnh đạo vừa tài vừa ác luôn biết đánh vào cái phần không dễ thiện của con người. Với người nghèo thì nó đánh vào thực phẩm. Với người không quá lo về thực phẩm thì đánh mạnh vào nhu cầu hưởng thụ. Điều khiển trẻ em bằng các trò chơi, công cụ hiện đại. Điều khiển thanh niên, người lớn bằng các cuộc chơi, chất kích thích và tình dục. Điều khiển người già bằng những nơi an dưỡng nhàn nhả. Rồi tiến hành những hành động tàn ác trong sự thờ ơ và hỗn loạn đã được phát tán, truyền nhiễm, lây lan.

Viết những điều này ra còn nghĩa lý gì khi không thay đổi được cục diện? Vấn đề là cục diện còn có thể thay đổi được. Cái hy vọng đặt ở ham muốn lao động, chia sẻ và thường thức nghệ thuật của loài người vẫn còn. Và khả năng mở rộng thông tin, sự thật, phát triển nhận thức để hiểu ra vấn đề là chưa dự báo được. Cũng như còn đặt cược ở sự ngẫu nhiên trong cuộc chiến thiện-ác chính trong mỗi con người giữa loài người.

Kẻ đang viết cũng có thể là một quân cờ thí trong đời sống. Có quyền chọn lựa giữa sống thiện và ác. Và đã chọn thiện. Và cố sống tốt đến chừng nào còn có thể. Biết đâu ngày nào đó, có chủ chó đến giờ miêng xương ra đã xoắn xuýt vẩy đuôi. Rồi thì để đảm bảo cuộc sống hàng ngày được chén xương, sẽ “đốt cháy cái mình đã tôn thờ và tôn thờ cái mình đã đốt cháy”, sẽ viện mọi lý luận để bảo vệ, ca ngợi nó như đã từng khinh bỉ. Có thể lắm chứ. Và có thể những kẻ hèn không chịu bắt chước lúc tốt lại nhờ lúc xấu mà noi theo. Mất thêm một người, lực lượng cái thiện càng mỏng manh. Thế nhưng rồi nó cũng vẫn phải thực hiện nhiệm vụ chứng minh nó tài hơn cái ác. Và vì thế, nó mạnh hơn. Nó vẫn đang phải chứng minh. Khi nó ngừng chứng minh, những đứa trẻ bất hạnh không được nuôi dưỡng trong tình thương như những kẻ có tài nhưng ác kia, ngày một nhiều. Sở dĩ những kẻ có tài nhưng không có thiện tâm cũng không thoát nổi bất hạnh là vì họ sớm muộn cũng bị quả báo, phản bội từ chính những kẻ thân thích, máu mủ nhất. Những bản sao của sự quỷ quyệt và tàn độc. Đứng vào lúc họ cần một niềm tin.

XVII. 10.12.03

Ngheo! Ngheo! Họ đang gọi con mèo, dưới tầng. Trên tầng, tôi nằm giường đọc một câu chuyện không vui. Con mèo quanh quẩn bên nách. Nó sán lại gần. Dí cái mũi ươn ướt vào bắp tay tôi. Tôi không thích mèo. Tôi xua khê nó ra. Nó cũng không thích tôi lắm. Nó nhảy lên cửa sổ. Mọi người dưới nhà vẫn gọi: Ngheo! Ngheo!

Tôi nói: Con mèo ở trên này rồi. Họ vẫn gọi: Ngheo! Ngheo! Tiếng tôi nhỏ quá. Tôi định kêu to hơn, lại thôi. Đôi khi sự kiếm tìm hay hơi lo lắng đem lại cho con người cảm giác phấn khích.

Cảm giác sợ hãi, đau đớn hay tuyệt vọng tốt cùng cũng là một khoái cảm. Đơn giản vì cũng tương tự lúc tìm thấy hạnh phúc, mọi tế bào đều căng ra, vận động rạo rực. Thay cho những sự trống rỗng, bất động của thói quen vật vờ. Tuy nhiên, sau khoái cảm ngăn ngui của đớn đau, sợ hãi, tuyệt vọng là cơn mệt mỏi và vô cảm. Những thứ đáng ghét nhất. Còn sau khoái cảm của hạnh phúc là nhẹ nhõm. Nhưng những thứ đó hơi hiếm.

Tôi để họ hơi lo, một chút thôi, để họ có một chút hạnh phúc tìm kiếm.

Con mèo lại sấn vào tôi. Nó muốn khám phá tôi. Một pho tượng im lìm. Tôi không đuổi nó nữa. Nó cũng khá ấm. Nhưng nghịch một lát, nó lại nhảy lên cửa sổ chơi với cái rèm.

Mọi người gọi: Ngheo! Ngheo! Tôi không đáp. Thi thoảng con mèo đồng tai lên và: Ngheo! Nó đáp. Nhưng tiếng gọi của họ át tiếng trả lời của nó. Và họ vẫn gọi: Ngheo! Ngheo!

(Trường thuật đời sống, 29.10.03)

“Năm tay nhau cùng bước bên nhau vì hạnh phúc nhân loại...”. Giai điệu ấy ngân lên thường xuyên trong lúc tôi và thằng em ngồi xem hai trận bán kết Thái Lan-Mianma, Việt Nam-Malaysia. Cái từ “nhân loại” nghe đẹp phết. Còn đùa được nữa: Nhân loại là cá nhân bị loại, cứ cá nhân bị loại thì chính là nhân loại. Kiểu chơi chữ này vớ vẩn thôi. Ngồi rảnh mà giở cuốn từ điển ra bịa nghĩa từng từ cũng được ối. Nhưng rốt cục chỉ tốn thời giờ. Nói chung là tốn thời giờ. Còn nói riêng hay ngoại lệ thì đọc ít nên không biết. Hoặc biết nhưng không rõ. Tốt hơn là dành đất cho những con chữ về việc biết rõ nhưng không biết rõ có ngộ nhận không. Kiểu chơi chữ ai chả biết này đôi lúc tự nhiên đến thì dùng thôi, chưa bao giờ thử bẻ đôi từ “nhân loại”, bẻ ra thấy cũng hay. Mẹ. Sao đau bụng thế. Bây giờ là 12h26 đêm. Cũng có thể gọi là sáng hôm sau. Chả muốn viết tí nào. Lũ ý nghĩ đã đầy hộp sọ, không muốn vứt đi (có cái quả thú vị, vứt đi cũng phí). Để lại thế nào chúng cũng sinh đẻ vô tội vạ. Viết ra là đem chúng đi triệt sản bớt. May mà y học chưa chính xác tuyệt đối nên triệt sản vẫn có đứa đẻ tiếp. Rồi. Lỡ đẻ thì nuôi. Đừng lờ nhiều là được. Lại sẽ mệt. Và đau. Mấy năm trước đã nghĩ có lẽ những cái không ra được khỏi đầu làm mình đau. Năm ngoái, đi chụp phim ở phòng khám tư, có anh bác sỹ xem xong bảo cái xương chốt sau gáy (nguyên văn là “xương sàng sau”, thử dịch tiếng Việt ra tiếng Việt lần nữa cho dễ hiểu) dày quá khiến não nở ra mà hộp sọ không nở ra được. Như kiểu nước đang chảy mà bịt miệng vòi vào. Sinh đau. Nghĩ: Thế chắc là mình đoán cũng đúng. Các cái bộ phận trong não chắc là cơ sở vật chất của tinh thần, ý thức. Nhưng mà chả tin được anh bác sỹ này lắm. Thế thì nổ bô đầu còn gì. Đến giờ phút này còn chưa nổ mới dám tin mình là thiên tài chứ. Có hôm bác trai hỏi về chuyện khám. Thuật lại nguyên văn lời anh bác sỹ nọ cho bác. Bác bảo: Cháu thì làm sao vận động trí não nhiều như thế. Không đúng. Cháu nói thế không đúng. Mẹ. Có phải tôi nói đâu. Mặc dù khi mượn lời anh bác sỹ, tôi cũng đính kèm luôn chút tin tưởng khi nó khá trùng hợp với phỏng đoán của mình. Bác trai có mấy câu “tử” làm bạn muốn bội thực. Câu “được rồi, tốt” thường cho bạn lúc bạn đẩy xe máy lên nhà qua các bậc thềm cao, hoặc lúc tưới cây xong, hay khi ăn đủ ba bát cơm (bài “tử” dành cho bữa cơm: Cơm ba bát-áo ba manh-đôi không xanh-rét không chết). Câu “rất tuyệt vời, ý nghĩa cực kỳ” dùng trong lúc thêm gia vị cho lời khen ngợi

những gì làm bác hài lòng. Câu “như thế không được, phải...” dành cho các điều không hợp khẩu vị quan điểm của bác. Ví dụ như: “Ông không để râu, bác không để râu, cháu lại để râu, như thế là vô lễ, như thế là không được, phải...” (Hi, câu này và nhiều câu khác làm bác gái cũng bắt chước). Ví dụ như dùng khi lúc anh họ kể về bạn trong bữa cơm: Anh em nhà thằng này cứ tắm xong là lấy quần áo sạch lau người, mà khăn tắm thì có. Phòng hai đứa không kiếm đâu ra một cái lược. Kể cậu mợ cũng lạ. Nhưng cái chính là hai đứa phải tự biết liệu... O.K. Chuyện này chả cần thanh minh làm gì. Có gì để thanh minh. Nó là một chuyện kể cho vui mồm như bao nhận định khác. Cần quái gì sự thật và lí do. Bác trai mà đọc đến đây, bác để bảo: Cháu không biết chứ, hồi trước bác đánh anh liên tục, lão là bác dạy cho đến nơi đến chốn.

Bác trai nghiện thuốc lào, hứa bỏ mãi không được. Cả nhà mong bác bỏ, cũng vì sức khỏe của bác. Bác cũng hiểu, vứt điếu đi. Được một thời gian lại “lên” sang quán nước cạnh nhà hút. Cả nhà thua. Bác gái châm chích cay đến mấy cũng không hấp dẫn hơn cái vị nằng thuốc lào “... đã chôn điếu xuống lại đào điếu lên”. Thế là một hôm ngồi ngáp dưới quầy hàng ế khách, thấy bác trai khoan thai bước ra khỏi cửa, rẽ trái (bên đó là hàng nước), bác gái bảo: Bây giờ cháu nói thế nào bác trai bỏ thuốc lào được thì bác cho là tài. Hồi chị út đỗ đại học, bác hứa bỏ, xong lại đầu vào đấy. Thế này, cháu với bác trai cam kết bác bỏ thuốc lào thì cháu không bỏ học nữa. Cháu bác bảo: Thế thì để bác trai hút thì cháu được bỏ học í gì ạ. Bác gái nín cười làm ra vẻ nghiêm trang: Ấy! Lão nào! Chưa ai làm được bác trai bỏ thuốc. Cháu mà làm được thì cháu giỏi. Tí nữa cháu ngoéo tay với bác trai nhé... Chà, cuối cùng, “cậu ấm” cũng đã bị “lợi dụng” một cách triệt để hơn bên cạnh vài việc còn con của đứa trẻ như “lấy cho bác cái tắm, cái kính”. Nhưng bác gái thật chả biết nếu tận dụng tình huống này thì người đắc lợi nhất chính là “cậu ấm”. Có điều, em chả thích. Ấm ầm ừ ừ. Thôi ạ, cháu chả biết nói gì. Để bác nói cho. Gật gật gù gù. Anh ơi, cháu nó hứa với anh gì này... Ồ, được rồi. Thế vi phạm thì sao nào? Dạ. Bác mà hút một điếu thì cháu bỏ học một buổi. Á à, được rồi. Đơn giản. Nhưng bác sẽ không để cháu bỏ học đâu. Không hút là không hút. Hề. Từ giờ bác gái sẽ khó nói chuyện bạn bỏ học trước mặt bác trai đây. Như thế bạn sẽ bớt được nghe bài “cháu phải tự xác định cho mình”. Rồi bạn lại bỏ học. Bác gái ý tứ không “trò chuyện” với bạn trước mặt bác trai. Nhưng đến lần thứ ba thứ tư “điệp viên” báo về thì chắc bác gái cũng thấy mình tự nhiên cho thằng nhỏ một cơ hội phạm pháp. Hôm bác trai hút lại, bác gái bảo: Anh chẳng có lòng tự trọng gì cả. Bác gái thường cung phụng bác trai, có lúc bức mình vẫn nhịn. Có lẽ câu nói đó còn vì nhiều dồn nén khác. Khi người đàn bà nói với người đàn ông câu đó, quan hệ giữa họ đã có quá nhiều thất bại.

Mẹ thấy điện còn sáng, sang bảo: Đi ngủ đi con, một rưỡi đêm rồi. Không viết nữa. Mai vào bác không? Thôi, tắt đèn đi... Không nghe, cứ nằm ôm cuốn vở. Mẹ tắt cái đèn bàn. Nhưng còn cái đèn rọi treo trên tường mẹ không biết công tắc ở đâu. Công tắc ở đâu để mẹ tắt cho. Rồi, mẹ cứ đi ngủ đi. Mẹ chịu. Bố thì có phương pháp khuya rồi còn để đèn, vào nhấc không được, bố tắt luôn aptômát. Thua. Cũng có cơ để thôi viết. Đã bảo chả thích viết đâu. Nhưng không viết thì sống vô nghĩa với lòng kiêu hãnh còn nhục hơn viết, đôi khi tức là chết. Và lại khi người ta đã biết tận dụng cả cảm giác chán viết để viết thì... Tha hồ mà điền vào dấu ba chấm. Còn tớ thì đi ngủ. Tớ mà điên huyền điên thì đọc cũng đã mất cả đêm.

Mẹ. Cái từ “nhân loại” đẹp thế mà hay gây phản cảm. Căn bản cũng tại người đời hay dính bên cạnh nó chữ “vì”. Mà nào có ai vì ai. Chỉ vì chữ “vì” mà “nhân loại” bị ghét lây. Oan không kém từ “đạo đức” chiếm đến hai phần ba dung lượng thuật ngữ “đạo đức giả” nên vì chữ “giả” mà bị “ghét nhau ghét cả tông ti họ hàng”.

Thế đấy. Ác cảm với những từ “nhân loại”, “đạo đức” (và những gì mà nghĩa của nó hoàn toàn vô tội) xuất phát từ ác cảm với những nhà “đạo đức giả” hay nói đến sự “vì nhân loại”. Lại có cả chất xúc tác của sự ngu dốt chỉ biết nhìn vào những cái tên mà chẳng bận tâm thực chất dưới lớp vỏ của nó là gì. Vậy nên, tôi, một người có chút đạo đức nói thật lòng mong muốn của bất kỳ một người có đạo đức nào rằng “tôi muốn nhân loại hạnh phúc và có phần đầu vì điều đó” thế nào cũng bị tương ba chữ ấy vào mặt. Mẹ. Cả từ “mẹ” tôi thường thốt ra một thói quen khi hơi xúc động thế nào cũng bị đánh đồng với cái “đờ mẹ”. Từ “mẹ” bao quát chung cho thật nhiều trạng thái và giúp khi thốt nó ra, người ta khó đánh giá ảnh hưởng trạng thái nào. Mẹ là người đầu tiên đem đến những cung bậc xúc cảm hay, dở. Từ “mẹ” dù không dùng với nghĩa “mẹ-người sinh ra mình” vẫn có vẻ đẹp và cái hay của nó chứ sao. Còn “đờ mẹ” vốn dĩ nghĩa của nó đã đa số chẳng sạch sẽ gì. Và càng thể hiện sự vô học khi trở thành câu cửa miệng đầy vô tư. “Hôm qua tao nóng quá. Tao đờ mẹ bật quạt mãi mà đờ mẹ đéo hết nóng...”. Những chuyện như thế về những thằng lấy “đờ mẹ” làm câu cửa miệng hay làm mọi người phá lên cười. Tôi chả thấy thú vị gì cả. Cứ việc gọi tôi là thằng đạo đức giả. Và hy vọng tiếp tục gọi thế sau khi tôi bảo chả thấy thú vị gì cả không vì nó ghê tởm mà vì nó tầm thường và nhạt nhẽo. Tôi mà tục thì còn “bằng chín lần thế”. Cái tục thường chỉ hay khi được chắt ra từ tâm hồn không tục, không dành để xiêm nịnh, bỏ đờ đời sống vốn đầy tục tĩu của số đông. Cái tục của số đông cũng góp phần phá bỏ những cái thứ hàng rào luân lý vốn dĩ luôn cời truông và thủ dâm giữa thanh thiên bạch nhật trong “bộ quần áo của hoàng đế” với hai tay đút túi bệ vệ. Nhưng sự phá bỏ này chỉ là sự phá bỏ vô thức. Số đông vẫn ngu dốt và hèn hạ. Bằng chứng là vừa nghe tiếng “góp phần” đã hí ha hí hửng. Và bị bắt vớ thì mặt mũi tối sầm như mặt trời bị cho một chầy lặn luôn. Chưa thấy anh con rể nào vốn đầy rẫy những cơn ợ hơi của “đờ mẹ” với “như kặc” trong bao tử tâm hồn bảo với bố vợ vênh váo: “Họ hàng nhà anh kính bỏ mẹ” (“Tướng về hưu”-Nguyễn Huy Thiệp). Cũng chưa bao giờ thay vì bố thí những cơn ợ hơi ấy cho một đứa trẻ lơ quệt phải, anh ta ban tặng chúng cho những đồng loại đôi bại nhưng đầy quyền lực. Ví dụ anh ta sẽ tự bảo mình điên khi đứng giữa đường hét “Đờ mẹ bọn tham nhũng” lúc thấy một gã như vậy đi qua. Nhưng chắc anh ta miệng thì bảo điên nhưng lòng thì khoái trá ngấm ngấm khi thấy một kẻ khác có hành động ấy. Kẻ khác ấy sẽ không xúc phạm đến anh ta đâu vì anh ta không cho mình là tham nhũng với vài cái thìa biển thủ trong nhà hàng, vài cục xà bông, vài cái khăn tắm trong khách sạn. Hơn nữa thì bọn tham nhũng cũng không phải thứ mặt hạng chỉ biết chửi bậy ngoài đường như anh ta, cô ta. Miệng họ mặc kín mít áo quần. Lời lẽ không tổng ngổng tổng ngổng mà chữ nào chữ nấy được rề ngôi, xịt keo bóng mượt. Lời nói thật (hở hang, rách rưới, ghê lở, bụng hóp) bên cạnh cổ ngẩng mặt vênh vênh. Mà dếch giấu được những dòng nước mắt chả hiểu sao cứ đòi li dị cái thân xác đầy nhục nhả ấy để rơi đánh bịch xuống đất. Muối thì về biển còn nước thì lên mây.

Thằng em ngồi bên phải tôi. Ba bố con cùng đi xem nhưng vé của bố ở khán đài khác. Bố nhường khán đài A cho chúng tôi. Bố bao giờ cũng thế, trong những món vật chất, bố luôn chọn phần dở nhất. Cả món tinh thần cũng thế. Nhưng vấn đề là tinh thần thật khó chia phần. Nhường nhau nhiều khi chẳng ai được ăn. Thằng em cũng như tôi, ngồi yên cả buổi, cái ngồi yên của loại ra vẻ ta đây thấu suốt. Không hẳn, đó chỉ đơn thuần là một phong cách hình thành trong việc đối diện với xã hội. Nó bắt chước tôi, dần dà cũng thành của nó, tôi chả nhớ tôi bắt chước ai. Chúng tôi ngồi yên với sự thoải mái chứ không gắng gượng hay kìm nén. Ở thằng em tôi thì chắc là có một chút, nó là vận động viên và cũng đang ở tuổi hiểu động, yêu thương bị thói quen kìm hãm. Ở nhà nó nói nhiều mà toàn nói trống không. Bố mẹ “xử lý” tôi đã mệt rồi nên chẳng còn hơi đâu uốn nắn từng lời cho nó. Hơn nữa, nó cũng biết bảo gì học nấy, cũng tự giác và lương

bóng ném một tháng được ba trăm. Nó bộc lộ dần nén một chút, mọi người chắc đều khó chịu nhưng chịu được. Sống là gì nếu không biết chịu đựng nhau. Nhưng sống là gì nếu chỉ biết chịu đựng nhau. Hừ, chúng tôi ngồi cạnh nhau như hai khúc gỗ. Đừng nhầm là chúng tôi lạnh với nhau. Thi thoảng vẫn bình luận vài câu. Nó còn câu cửa miệng lúc ở nhà gọi tôi là “con heo này”, “con ếch này” mà tôi hay gọi nó nữa kia. Tôi dọa lấy thắt lưng vụt thì nó lại nhe răng cười ra vẻ khúm núm em xin em xin. Cũng có lần vụt nhưng với da thịt nó thì chỉ như muỗi đốt gỗ. Vẫn chứng nào tật nấy. Thật ra, trong nó luôn có một sự cạnh tranh ngầm với tôi. Điều đó làm tôi phần nào yên tâm. Như thế sẽ khổ nhưng sẽ giữ được tử tế. Nhưng cũng lo, để nó copy phần bề ngoài hạn chế bộc lộ của tôi thì nhiều mà tiếp nhận cái cởi mở bên trong thì ít. Nó sẽ nghĩ gì khi tôi vào tù với tội danh ví dụ như phản động, gián điệp, chống phá chế độ... Hoặc chả ai bắt tôi nhưng người ta rủ rì điều đó với nó mỗi ngày. Lúc đó, liệu nó đã đủ thông minh để hiểu chưa? Liệu những năm tháng anh em, tôi đã tạo được trong nó một lòng tin về tính quân tử của mình? Khi mà tôi luôn bị hiểu lầm. Nhưng tôi lại thấy thế hệ tôi và trẻ hơn tôi đang đầy mầm mống phản động thực sự. Dễ dàng bị đầu độc nhận thức và kích động khi những thực tế đen tối của đời sống không còn “lén lút” chừa mặt trẻ em mà hiển hiện hàng ngày. Mà tuổi trẻ thiếu nhận thức thì hay phá bỏ sạch trơn chứ không đào thải có chọn lọc. Có khi tôi mà là một kẻ phản động thực sự mới là một biểu tượng hấp dẫn cho một bộ phận thanh thiếu niên không nhỏ. Điều đó có đáng sợ với những người lớn càng ngày càng yếu đi không?

Ngồi bên trái tôi là một người khá điềm tĩnh, ít reo hò. Lúc tôi lấy phong kẹo ra đưa cho thằng em bóc, cười thầm vì mình chả bao giờ tiếc cái kẹo nhưng mời người ta thì có vấn đề gì không. Tôi hơi ngại sau cái kẹo là một sự thân quen. Tôi hơi chần sự thân quen hoặc để lại ấn tượng. Chỉ là một thứ cảm giác theo thói quen của kẻ cô độc, ít tiếp xúc. Tôi thường tự hỏi từng người quen tôi gặp sẽ phản ứng gì khi đọc những điều tôi viết. Cũng như một thứ cảm giác quen thuộc, tôi sợ sự thất vọng, ghê sợ của mình vì họ lúc họ thất vọng, ghê sợ vì tôi thay vì đáng nể phải tự hào. Tất nhiên tôi biết có thể tôi đánh giá thấp trí tuệ và lòng bao dung của họ. Nhưng thực tế đã biến tôi thành một con chim nao núng trước cành cây cong. Tôi sợ những sự quen thân, gần gũi mà không hiểu nhau. Tôi thì thế nào cũng được, khi khoẻ. Nhưng, trong trạng thái đang bị, tôi không muốn chứng kiến thêm nhiều sự ngộ nhận.

Tôi biết cảm giác này làm cho câu chữ hoài nghi hơn. Nhưng trong đời sống thì tôi dễ phức tạp hoá vấn đề. Cái kiểu luôn muốn giải quyết được sự việc trước khi nó xảy ra. Cứ tự nhiên nữa vào, dù thế nào thì mỗi con người vẫn biết tự xoay sở, còn khéo hơn mi nhiều nữa kia, đừng lo hão cho họ. Kéo rốt cục chỉ là mi lo cho mình. Ừ, ta hiểu. Nhưng ta đang có những trạng thái bệnh. Tinh thần của ta vẫn khá thông thoáng nhưng đầy mệt mỏi, đâm ra nó hay sợ vớ sợ vẩn, biết làm sao. Phờ. Ta chỉ muốn trước tiên là qua cơn mệt này. Mang nó, xem đá bóng mà lại hay nghĩ dẫu dẫu, lại lạc khỏi dòng sông hồ hơi hiểm hoi kia. Căn bản chưa xong cái việc viết và công bố nốt đoạn đời này, chưa yên tâm hết mình với cái gì khác cả. Bao giờ thì xong? Không bao giờ? Không rõ. Nhưng đặt mục tiêu rồi. Và chưa thấy phải thay đổi.

Pha bóng nguy hiểm đầu tiên của trận bán kết 1 qua đi. Anh chàng bên trái ngồi im này giờ quay sang nói với tôi: Quả đấy đá má ngoài, bóng xoáy vào trong, dễ vào hơn. Tôi âm ừ. Thế là có cố mời anh ta chiếc kẹo. Một khuôn mặt khá dễ mến và có vẻ quen thân từ trước. Tôi hơi để ý anh chàng, chắc lớn hơn tôi độ dăm tuổi, xử lí cái vỏ kẹo thế nào. Anh ta thả miếng ni lông trắng đục ấy xuống dưới chân. Tôi không định đánh giá con người qua hành động ấy. Chỉ thấy một tí xiu thất vọng. Nó không giống như cảm giác hồi nào tôi đèo cô bạn của thằng bạn sau xe, cô

nàng vút đánh bịch bập ngô vừa gặm hết xuống đường, tay phui phui tay. Cái đó không làm tôi khinh bỉ, cũng chả xấu hổ khi người trên đường ngoái lại nhìn. Ai có lương tâm và danh dự của người này. Chỉ hơi rờn rợn và xa cách. Ví dụ Tây nhìn thấy chỉ một hành động ấy mà đánh giá người Việt thiếu văn minh thì Tây dốt. Nhưng nhìn thấy nhan nhân và ai cũng biết thì lương tâm và danh dự chung có vấn đề. Có lương tâm và danh dự chung không? Có đấy. Hiện sinh hết thì còn gì là người. Thế nên mới chả bao giờ hiện sinh tất tần tật cả. Chả lo chuyện này. Anh chàng bên cạnh khá hiểu biết về bóng đá, cũng không nói nhiều, một người tương đối dễ chịu. Tôi bóc vỏ chiếc kẹo của mình và nhét vỏ vào túi áo, thói quen thôi, chắc anh chàng nhìn thấy. Cả buổi tôi mời anh chàng ba cái kẹo nữa, anh ta từ chối cái cuối cùng. Tôi cũng chả để ý những cái tiếp theo anh ta có vứt vỏ xuống đất không. Cái vỏ kẹo bé tí, sân vận động đẳng nào chả phải quét dọn. Có lẽ với cái vỏ to hơn, anh ta không vứt. Cũng chả phải nói ai cũng vứt một tí như thế thì xã hội này ra gì. Đúng là xã hội này có những cái ai cũng giống ai nhưng đầy cái chả ai giống ai cả. Lo nghĩ, chỉ dạy hộ cách sống cho người khác chỉ một xác và vô nghĩa. Cái chính là tớ đã cho cái vỏ kẹo vào túi và anh chàng chắc cũng nhìn thấy. Và từ đó, tớ không thấy rác rơi xuống từ anh ta. Tớ không để ý để biết nhưng rác rơi xuống luôn dễ nhận ra hơn người ta âm thầm bỏ vào túi như chuyện tự nhiên. Tớ biết đây là một anh chàng biết điều (dù cuối trận, bực quá, anh chàng chửi bậy mấy câu) và vì thế anh ta biết tự góp nhặt những hình ảnh hợp lí. Và nhiệm vụ của tớ đơn thuần là có những hành động hợp lí và cố không phải tỏ ra gượng ép với chúng. Chúng ta cùng bắt chước nhau và vô thức tốt hơn từ đó. Bây giờ có bảo tớ là đạo đức giả cũng chả mấy ai bắt chước đâu.

Thằng em ngồi kiểu đầy tính hiền triết từ đầu đến cuối buổi. Thi thoảng tham gia mấy câu kiểu mấy nhà chiến lược. Đúng là đồ trẻ con phải làm ông cụ non. Tớ già hơn nó và thế là tớ đưa kẹo, nó phải bóc. Khán giả sôi động phết. Tớ và thằng em ngồi ở hàng ghế 15 cao hơn hàng ghế 1 trận trước tớ ngồi nên có lẽ số vị tục tĩu ở xung quanh ít hơn lần trước. Anh bạn bên trái bảo khán đài A bao giờ cũng buồn hơn các khán đài khác. Tớ đoán chắc cũng đỡ tục tĩu hơn. Sống trong tục tĩu, người ta đâm quen, còn bắt chước theo để ai cũng như ai. Tớ cũng quen, luyện tinh thần để khỏi khó chịu chỉ tổ một óc nhưng tớ không mê nổi. Mồm tớ vốn đã bần lắm rồi. À, này giờ quên chưa xin lỗi anh bạn vô danh bên trái. Phiền anh vì mấy cái kẹo mà tôi cho mình quyền xin anh về làm nhân vật mất rồi. Anh chắc chả chấp tôi đâu nhì. Vì hình như anh làm gì có trên đời. Nói vậy mong anh đừng giận vì tôi vô hình hoá anh. Chỉ là chuyện, chỉ là nhân vật, thật thì thật, không thật thì thôi, anh ạ. Lại kể đến chuyện khán giả cứ đến pha sôi động là đứng dậy cả lượt khiến thằng em tớ và tớ bị che mất tầm nhìn bàn thắng thứ hai của đội Việt Nam. Việt Nam chơi trận này hay và nhanh hơn trận với Thái. Xem thi đấu tốc độ cũng thích mắt. Hơi tiếc là tớ quên đem kính, nhìn người và bóng cứ nhoè hết cả. Vốn dĩ là bệnh của kẻ cận, đừng nhầm hay đừng mất công suy diễn là tớ khóc. Làm gì có lí do gì mà khóc. Có lí do cũng không khóc. Không có lí do mà khóc như hôm trước (ví dụ như thế, chuyện mà) thì hiếm lắm.

Lúc về, thằng em tớ bảo: Buồn cười, cứ nghĩ có cái búa gõ cho mấy chú phía trước mỗi chú một phát, bực cả mình. Ừ, tớ cũng nghĩ thế, nhưng chỉ cốc đầu thôi. Cốc đầu là họ đã sợ lắm rồi. Mấy người này trông nhát lắm. Chắc tớ và thằng em nghĩ nửa đùa nửa thật, chơi thôi. Họ nào có tội tình gì. Chỉ tại thằng em tớ và tớ ngồi trong lúc người ta đứng thì ráng chịu. Sân vận động đâu phải chỗ có qui định ngồi trăm phần trăm. Mấy người trước mặt bọn tớ đứng vì những người trước họ cũng đứng cả lên. Ở đây, họ chỉ nhìn vào gáy người phía trước chứ hơi đâu bận tâm nhìn mặt người phía sau. Ở đây, họ tự do trông xuống, thích ngó ai thì ngó. Họ cũng tội gì mà thử nghĩ nếu ngoảnh mặt trông lên, gặp một rừng mắt trừng xuống có hời không. Ở đây, họ là “vua bóng đá”, chỉ thấy cùng lắm là người ngang hàng ghế, tả hữu quanh mình chứ không cần

thấy người bên trên. Ai cũng có chiếc ngai của mình trong một nơi “không có vua”. Vui lắm. Bạn mà không bệnh và không dở dang việc, chắc bạn cũng tội gì mà không vui. Ở đây, họ cho mình quyền gào thét, nguyên rủa, phán xét. Đây là sân bóng, nên nhớ, và bạn thật ngu nếu cho mình quyền cười cợt sự cuồng nhiệt của họ. Họ bị im lặng, cuồng miêng quá rồi. Đây là những phút giây mà con người có quyền được sống. Nhưng bạn sẽ phán xét những lời nguyên rủa của một bộ phận trong số họ. Nó đến sau mỗi pha bóng hỏng. Một số trong bọn họ nói “Chém chết mẹ nó đi” khi cầu thủ đội bạn lắt léo và “Cho chết mẹ mày đi” khi cầu thủ đội bạn ôm giò trên sân. Họ cũng chửi ngai chửi cầu thủ đội nhà lơ sơ suất hay trọng tài bắt không hợp ý họ. Rồi tí lại reo ầm lên “Việt Nam vô địch” với mỗi pha bóng tấn công. Họ chiếm tỷ lệ một trên hai lẫn khán giả, hoặc một trên năm mươi gì đó. Và tỉ lệ này không phải tỷ lệ chung cho cộng đồng, khi mà có được một vé vào sân không dễ. Con số phỏng đoán mơ hồ này cũng không làm thực tế ít hơn hoặc nhiều hơn. Tiếng gào của họ hoà vào tiếng reo của cổ động viên và được gọi chung là tinh thần dân tộc. Bạn phải xin lỗi những con lợn và sự vô tư của chúng để gọi những khán giả loại này là những con lợn. Và sự vô tư của họ là sự vô tư của những con lợn. Những con lợn ấy lại đã đang và sẽ làm chủ biết bao nhiêu đàn bà và trẻ con. Mà nô lệ thì khó mà không giống chủ. Có lẽ, những con lợn ấy vốn dĩ là sản phẩm của những con lợn khác. Nhưng là lợn thì rất hay tự hào. Dường như con nào mặt cũng hớn hở như nhau (ý này lấy từ câu chuyện nho nhỏ của một người quen sơ sớ). Không. Bạn là người. Đừng sa sầm mặt như thế. Với những con lợn này thì “năm tay nhau cùng bước bên nhau” với lại “vì hạnh phúc nhân loại” chắc phải đợi hơi lâu. À, hôm trước thằng em có hát bậy trong nhà tắm: Năm tay nhau cùng bước bên nhau vì hạnh phúc con lợn. Chắc bạn có chút ám ảnh về cái câu đó.

Trước trận bán kết một ngày là ngày cưới chị cả. Một rồi. Nghi đã. Hy vọng bạn chưa chết trước khi viết tiếp đoạn này. Kéo lỗ ra dân tình chỉ đọc được đến đây, suy diễn lung tung thì khổ.

Sáng ra, đúng hơn là gần 12 giờ trưa, mẹ sang kéo chăn gọi dậy: Dậy ăn cơm nào. Bác gọi điện giục xuống rồi đấy. Hôm qua hứa với bác là 8 giờ vào. Nhà bác bắt đầu vắng vẻ, chị cả đi rồi, anh họ thì thi thoảng mới về, chị út khoẻ lại phải vào trường, chỉ mấy hôm được ở nhà ôn thi, cô bé giúp việc mau miêng cũng xin về nghỉ một thời gian. Bác không bán hàng nữa, cho thuê cửa hàng. Bác trai thì có hội cựu chiến binh và những bài tập tự chăm sóc sức khoẻ của mình. Căn nhà chắc sẽ trầm đi. Và bác gái có nhiều thời gian rảnh để “soi” bạn hơn. Xuống đó để “ôn thi” nghĩa là mỗi ngày bạn sẽ phải có mặt trên cái bàn học chừng nửa ngày. Nếu không muốn hơi tí bị nhắc: Bỏ truyện đi, ngồi vào bàn học đi con. Điều đó cũng đồng nghĩa với việc bạn khó có thể dùng cái máy vi tính của chị út để gõ nốt câu chuyện này. Bác không biết gì về vi tính nhưng cầm tập bản thảo trên tay hay nhét nó vào giữa một cuốn sách giáo khoa rồi gõ, khi bác hoặc bác trai hoặc chị út đến gần là gấp vào, mở cửa sổ khác với nội dung học tập không phải là giải pháp an toàn. Vừa hại thần kinh vốn mệt mỏi vừa ngộ nhờ lúc tập trung quá không cảnh giác được. Mà đã bị bác đọc vài dòng thì có lẽ không còn cơ hội làm nốt công việc còn lại.

Bác bảo: Bao giờ có cái băng, lấy vợ thì bác mới cho về. Trời, thế này thì chỉ khổ cho độc giả. Ngồi trên bàn, hoàn toàn có thể viết. Còn đây chuyện khác hẳn để viết nhưng chỉ muốn gõ xong và gửi nốt cái chuyện này rồi bắt buộc phải lo nghỉ ngơi điều trị cho cẩn thận một thời gian. Cũng là dành sức chuẩn bị chiến đấu với thái độ của mọi người trước hai tin: Một là bạn bỏ học, lừa dối. Hai là bạn viết cái chuyện này. Thực hiện xong được tâm nguyện tiếp theo này, có lẽ bạn có một chút bình thần để chơi cuộc chơi của họ.

Mẹ tiếp tục lay bạn dậy, bạn cứ rúc vào chăn. Mẹ vừa cười vừa kéo vừa hỏi bạn thẳng em ngồi đọc truyện giường bên cạnh: Cháu thấy anh này thế nào? Bình thường ă. Tuổi già đang đến, mẹ cần tình yêu thương của những đứa con. Nhưng chúng đã bị đời sống dấn vào những vỏ bọc lạnh. Mẹ thì không chịu thả bạn ra để năng làm tan chảy chúng. Nhưng mà như đã trình bày, mẹ đang thua mà, mẹ chỉ còn trông cậy vào bác nữa thôi. Bác thì biết bạn viết nhưng chưa đọc gì bạn viết cả. Bạn không mong bác đọc lắm. Nó dễ là một cú sốc nếu không chuẩn bị kỹ. Hoặc bác sẽ chỉ đọc một chút và gấp lại ngay, bác sợ, không thêm đối diện với thứ tà mà, đại nghịch bất đạo này? Cái thứ mà bạn đã cố viết một cách bình thường, chân thật và kiềm chế nhất.

Chuông điện thoại reo. A lô. Bác đấy ă. Cháu vẫn nằm trong chăn. Em gọi mãi không dậy. Con nói chuyện với bác này. A lô. Cháu vẫn không chịu dậy ă. Thôi, bác đừng đi xe ôm xuống đây. Để tí nữa em bảo cháu vào. Dạ. Ngày hôm qua cháu không học gì cả. Sáng nay em đi làm không rõ cháu có học không. Có thể cháu học đêm qua. Em ngủ từ mười giờ nên không rõ. À. Vâng. Bác nói chuyện với cháu. Này, con nói chuyện với bác không thì bác đi xe ôm xuống bây giờ. A lô. Cháu vẫn không chịu dậy ă. Thôi, bác đừng xuống. Để cháu ăn cơm xong em bảo cháu lên. Vâng ă. Em chào bác. Dậy nào. Một hay muốn xin bác cho ôn thi ở nhà cũng phải nói với bác chứ. Mẹ kéo tóc bạn một lúc không ăn thua, đành sang phòng bên nghỉ trưa. Hi. Ra vậy. Tự do hay không là ở mình. Nói chung bạn tạm chiếm được thành lũy này rồi. Chỉ còn làm con tin ở nhà bác nữa thôi. Khi về đây nghĩa là bạn tự do. Bác bắt đại bác từ thành trì của bác tới chỉ nghe tiếng nổ chứ không tới. Bịt tai lại, im lặng, là xong. Mọi khi thế thì thật dễ tiện nhưng bạn đang có cái đang viết là một thứ dễ tiện hơn để an ủi. Khi họ coi bạn là một đứa trẻ con thì thật khó thờ nếu cứ giữ bộ mặt đạo mạo làm gì cũng quang minh chính đại của một quân tử. Tốt hơn là nên nhập vai. Cũng như hôm cưới chị cả vừa rồi, bạn chạy lăng xăng suốt. Bưng bê đủ thứ. Gần cuối buổi, đang bê chai thì có một người đàn bà chưa già ngồi ăn ở bàn bên trái gọi giật lại: Mày ơi, dọn chỗ bát này đi. Vâng. Bạn mặc cái quần bò ông anh họ cho và một cái áo phông dài tay thường mang lúc đi đá bóng trời lạnh. Chắc họ nghĩ bạn là bồi bàn. O.K. Chẳng có gì đáng bực cả. Nhiệm vụ là đám cưới vui vẻ. Không phải là giáo huấn, chỉ ra chân lí hay giác ngộ cho quý bà nọ. Thử nghĩ chơi tí. Lúc đó bạn nhìn thẳng vào mặt quý bà bảo: Bà đang cho mình đứng trên một thiên tài đấy. Phì! Thiên tài à? Chứng minh đi! Có ngay:

việc gì mà phải chứng minh
ta toàn ăn nói linh tinh thôi mà
ngày mai em hoá ra ma
em đừng ngộ nhận là ta báo thù
ngày mai chả phải trung thu
mà sao lũ sói đã tru đầy đường
em à còn có lòng thương
đừng mày tao với vô thường nghe em

Không. Đời sống họ không cần những sự kinh động. Chỉ thỉnh thoảng có những hòn đá ném tòm xuống ao bèo, rung rinh chút ít là đủ. Bạn đã hơi lo sự xuất hiện câu chuyện của bạn ảnh hưởng đến đám cưới này. Cuối cùng thì nó cũng qua đi yên ổn và bạn còn chưa viết xong. Bạn đang đóng vai một chân phục vụ và bạn sẽ hoàn thành nó trọn vẹn. Nghĩa là phải chấp nhận cả những sự dễ tiện. Hi, tất nhiên nếu quý bà kia định sàm sỡ bạn thì lại là chuyện khác. Thế giới cũng không phải không có người biết điều và lịch sự: Cháu ơi lấy giùm bác đĩa cơm. Vâng. Cảm ơn cháu nhé.

Ông chú em bố được trao quyền lãnh đạo khâu tổ chức đám cưới. Cũng đâu ra đấy. Này, mày bê cái kia cho chú. O.K. Lẳng lẳng lằm. Này, mày chuyển cái bàn này lên. O.K. Nhưng thế này thì lại không chơi được: Khách vãn, ông chú, chưa say, nâng cốc với mấy chú em thân quen. Này, lấy cho chú mấy chai bia. Lúc đó bạn đang dọn khăn trải bàn. O.K. Lẳng lẳng lấy. Này, lấy cho chú bao thuốc. Lúc đó bạn đang bỏ vỏ chai vào két và khuôn xuống nhà. Kệ. Cứ đi xuống. Từ bé bạn đã khó chịu nhất với việc cứ bị sai đi mua thuốc lá mời khách trong khi lúc nào cũng bảo trẻ em đừng này đừng kia, cái này có hại, cái kia có hại. Đi lên, đã có người lấy thuốc ra hộ rồi. Này, mày bóc cho chú bao thuốc. Lúc đó bạn đang gập bàn. Kệ. Cứ gập. Thưa chú, tôi không phải là đứa để chú đối xử như một con chó. Lúc đó bạn cho mình quyền cưỡi trời cho dòng chữ ấy tung tăng trong óc. Còn ngoài đời thì bạn bình thản lẳng im. Có một hôm, ông chú gọi bạn sang bảo: Mày vào đây chú cho ít mật gấu bóp chân. Dạ, thôi ạ. Bạn đánh mất sự rung động trước sự vô tư ấy. Khoảng cách vô hình. Bạn sợ sự dưng dưng tình cảm để rồi ông chú cứ vô tư: Mày sang khuôn cho chú cái tú. Bác gái nghe thấy bảo: Ấy. Không được đâu cậu ơi. Cháu nó đang bị đau cơ. Ôi dào. Kệ. Nó làm được tất. Bạn ghê thứ ơn huệ lơ lờn, lập lờ giữa tình cảm gia đình và ban phát để rồi hình thành thứ truyền thống trẻ phải rót rượu hầu già, không uống cũng phải hầu; trẻ xới cơm so đĩa, già ngồi khoan tay. Tường hay ho, lễ nghĩa nhưng thực ra chả văn minh tí nào. Nó tạo ra thói quen đứng trên người khác với niềm tự hào tuổi tác. Rồi: Mình giúp nó cái này thì nó phải ơn mình thế này. Và xã hội nó đâm ra thế này. Kinh lắm. Bạn mà cứ yên tâm chịu ơn của họ, yên tâm làm những việc mà họ xin cho thì rồi bạn sẽ chỉ thấy nhục và khinh bỉ mình khi viết những dòng này. Bởi bạn là người sòng phẳng. Cho thì thôi nhưng nhận thì không phải tay được. Đáng nhẽ tôi cũng nên biết ngoan ngoãn trong ý nghĩ và bao dung với tâm nhận thức của chú như bao ông chú khác đây rầy đời này. (So với phần đông, chú còn là một ông chú tốt bụng và nhiệt tình nữa kia). Để sống cho xong đời. Nhưng rất tiếc, tôi lại là một thiên tài. Tôi phải đòi một cuộc sống tiến bộ hơn. Tôi phải viết dù chú đầy sức mạnh, lại là công an. Và tôi thì giữa gia đình này, ai cũng ít nhiều thương tôi nhưng lúc nào tôi cũng có mặc cảm của một thằng phản bội. Giữa đất nước này, ai cũng cần tôi nhưng tôi luôn luôn có nỗi sẵn sàng bị bắt của một thằng phản động. Khi mà tôi lạc loài. Chẳng có ai tin và chẳng biết tin ai.

Hết trận đấu, ra đến ngoài sân, gặp bố cũng vừa ra. Bố bảo: Đáng xem thật. Thót cả tim. Vâng. Trận đấu quả thú vị hơn lần trước. Nhưng sao lòng tôi không hồi hộp, mong chờ. Thấy bố hớn hờ, tôi nhẹ nhõm. Tôi nghĩ, nếu tôi chết, người buồn nhất là bố. Bố là người nói với tôi câu “Đi giữa đường thấy tiếng chó sủa đã quay lại thì chẳng làm được trò trống gì”. Nhưng lại ý nói về sự bỏ học để theo con đường mình chọn của tôi. Lúc đó, tôi không cho phép mình cười gằn. Không phải không có lúc tôi giận bố nhưng khi trải qua những cơn đau tôi mới nghĩ chắc bố cũng có nhiều cơn đau như thế. Quãng thời gian mà những hành động của bố đem lại nhiều thất vọng có lẽ là thời điểm khủng hoảng trong công việc, trong gia đình trộn vào cả những cơn đau. Từ lúc trẻ, sau một đợt dùng thuốc trị bệnh quá liều, bố bị hỏng khứu giác. Gần ấy năm không ngửi thấy mùi gì, thật khổ. Có một thời, sau mỗi câu nói, bố đều đệm thành quen câu “Khổ quá”. Có lẽ bố đã qua rồi cái thời dưng mãi. Bố muốn yên ổn và sợ cho bạn. Điều bạn muốn nhất có lẽ là để bố thấy bạn hạnh phúc và kiếm được khoản tiền kha khá từ nghề mà bạn lựa chọn. Bố sẽ không phải chuẩn bị tinh thần đi uống rượu làm quen với mấy ông to mà mai đây nếu bạn xong cái bằng, họ sẽ dễ làm sếp của bạn. Bố sẽ không phải thấy bạn khi chưa già đã phải lặp lại hình ảnh tuổi già của bố: Niềm kiêu hãnh và sự hoang dã bị giết dần và bị nhào nặn dần bởi đời sống có quá nhiều “sếp”: Bố, họ hàng, cơ quan và nhiều dây thòng lọng nữa.

Ba bố con đèo nhau về trên con đường cao tốc đông nghẹt. Việt Nam vô địch! Việt nam vô địch! Họ gào lên. Giá là ở một thời điểm khác, bạn cũng sẽ khó có thể không phấn chấn. Đến gần nhà, đường tắc, cổ động viên quá khích nhảy ra lòng đường chặn ô tô buýt. Gào rú. Bố xuống đường đi bộ về trước. Bạn bảo thằng em xuống đi cùng bố. Còn mình bạn với chiếc xe cạ xăng. Có cô nàng nào đó đứng bên lề đường vậy cờ trông thật giống cô nàng nào đó của tôi. Thanh tú. Cả khi em ngoác miệng kêu “Việt Nam vô địch!” thì em vẫn duyên dáng và đầy sức sống khác hẳn đám ô hợp quá khích kia. Thôi, tôi trôi qua em rồi. Đường rộng ra dần. Gió thốc vào đầu tôi buốt lịm. Tôi không rõ đêm nay có vỡ giấc và người nhẹ bẫng nữa không. Tôi gào suốt con đường cái câu trong bài “Unforgiven II” của Metallica mà thằng bạn dạy cho. Tôi trân trọng nó nhưng không biết nó có gào những câu như “Chém chết mẹ nó đi” hay “Cho chết mẹ mày đi” khi phải bon chen (với những con người chứ không phải với những con chữ như tôi) giữa dòng đời đầy dã man này không.

“What I’ve felt what I’ve known never shine through what I know”

hoặc

“What I felt what I know never shine through what I’ve known”

Chúng khác nghĩa nhau nhưng nghe thì na ná như nhau. Tôi hát cả hai kiểu, lặp đi lặp lại. Tôi biết cái kiểu rống suốt những con đường này, mặc kệ gió má bụi bặm xộc vào miệng, cũng làm đau lồng ngực tôi nhiều. Nhưng còn chỗ nào không đau nữa đâu. Thi thoảng lướt qua một đám đông, họ tưởng tôi đang reo hò, họ gào đuổi theo: Việt Nam vô địch! Việt Nam vô địch! Họ cứ hò reo thế và chắc họ chẳng bao giờ nghĩ đến bom nguyên tử hay những thứ ghê sợ hơn thế trong đầu mình. Sau niềm vui chung, họ để lại lừa dối và khinh thị lẫn nhau. Tất cả mối bận tâm của họ nằm trong vòng luẩn quẩn ấy. Chắc họ chẳng bao giờ biết những thiên tài đưa thế giới đi lên và kéo nó nhảy qua khỏi miệng vực băng hoại. Sự vô lo của họ giết dần những thiên tài. Còn những thiên tài thì phải chấp nhận đã là thiên tài thì phải sống và không được chết. Tôi cười khùng khục trong họng. Không phải điệu cười chua chát. Cũng không phải điệu cười sáng khoái rồi. Tôi cười như tôi.

(11.12.03)

XVIII. MÀM SỐNG

em ngủ
mưa bụi
n h ị n r ơ i

và tôi
n h ị n n g h ĩ

(trời ơi yên bình)

thế mà em cũng giật mình...

(Nhìn, trích, 31.12.03)

- Xin ngài đi thẳng vào vấn đề cho.
- Vâng, thưa ngài. Ông cụ tôi rất mê văn của ngài.
- Vâng.
- Ông cụ bảo chỉ có ngài mới hiểu được ông cụ. Vì văn của ngài...
- Xin ngài đi thẳng vào vấn đề cho. Tôi đang rất bận.
- Có gì mạo phạm xin ngài tha lỗi. Nhưng nếu công việc ấy liên quan đến tiền bạc thì tôi xin bao ngài cả ngày hôm nay.
- Vậy ư? Được! Mời ngài nói tiếp.
- Ông cụ tôi bị liệt toàn thân. Chỉ có bộ óc là tỉnh táo. Ông cụ nói được nhưng rất khó khăn. Hơn thế nữa, ông cụ luôn bị những cơn đau khủng khiếp hành hạ. Ông cụ bảo ông cụ sống được là nhờ văn của ngài. Quả vậy, có một lần chúng tôi tưởng ông cụ đã về trời rồi. Nhưng khi thẳng ở vừa đọc vài trang cuốn tiểu thuyết mới của ngài thì ông cụ lại từ từ mở mắt và hồng hào trở lại. Lạy Chúa tôi!
- Vâng.
- Tôi rất mừng vì điều ấy. Thế nên tôi đã tìm mua tất cả các tác phẩm của ngài cho ông cụ. Ông cụ rất phấn chấn. Có điều, những cơn đau không tha cho ông cụ.
- Vậy ngài muốn gì?
- Tôi muốn... Tôi muốn... Tôi muốn ông cụ sớm được ra đi thanh thản. Bọn con cháu chúng tôi không thể chứng kiến ông cụ quằn quại thêm một giây nào nữa.
- Vậy thì ông phải nhờ đến bác sỹ chứ.
- Thế đã đành. Nhưng ông cụ thì vẫn muốn sống. Ông cụ bảo thích nhắm nháp sự đau đớn ấy.
- Vậy...
- Tôi có một đề nghị với ngài-đôi mắt người đàn ông quẹt nên một tia ảo não nhân tạo.
- Ngài cứ nói.
- Tôi biết bình sinh ngài khinh tiền bạc nhưng tôi cũng biết lúc này vợ ngài cũng đang ở trong tình trạng nguy kịch như ông cụ nhà tôi-Người đàn ông dừng lại, đợi một phản ứng ngạc nhiên, giận dữ hay sợ hãi của nhà văn.

Nhà văn nói:

- Ngài cứ nói tiếp.
- Tôi biết ngài đang rất khó khăn nên tôi muốn thương lượng.
- Tôi nghĩ tôi hiểu được phần nào con người ông. Vì thế, ông hãy nói chuyện với tôi như một đối tác làm ăn. Lúc này, đừng coi tôi là nhà văn. Mong ông chỉ nói những điều cần nói.
- Được. Cảm ơn ông. Tôi muốn ông giết chết ông cụ nhà tôi. Ông yên tâm, việc này không hề phạm pháp.
- Bằng cách nào?
- Có hai cách. Một là ông tuyên bố từ giả nghiệp văn. Khi đó ông cụ sẽ bị sốc và không còn cố gì để mà chờ đợi những câu chuyện của ông. Tất nhiên, sau khi ông cụ chết, ông có thể tái xuất giang hồ nếu muốn. Ông có thể yên tâm rằng, tôi sẽ đền bù xứng đáng để ông và vợ ông có thể sống an nhàn đến đầu bạc răng long. He he.
- Còn cách thứ hai?

- Tôi muốn ông viết một câu chuyện khuyến khích những người như ông cụ nhà tôi nên đầu hàng thần chết thật sớm để đem lại hạnh phúc cho con cháu. Tôi tin ông cụ sẽ nghe lời ông. Và phần thưởng sẽ trị giá hơn cả giải Nobel. Ha ha.

- Ha... Ha. Tôi thấy ông có khiếu phê phán đấy. Sao ông không tự viết lấy rồi tôi sẽ mạo danh ông. Thế có phải chờ cho cả hai không. Ông có thể bắt ông cụ chết theo cách ông thích. Còn tôi không phải viết những điều tôi không thích.

- Đó là khoảng cách giữa doanh nhân và nhà văn, ông ạ. Mà tôi nghĩ chính ông đang làm mất thời gian đấy. Ông hãy trả lời có hay không. Tôi biết ông rất yêu vợ. Nếu ông sợ cái xã hội này lên án, tôi sẽ thu xếp cho ông đến một nơi hoàn toàn mới lạ. Thậm chí, ông có thể làm vua làm chúa ở đó.

- Nhưng vợ tôi. Ông có nghĩ rằng tôi có thể giết vợ tôi bằng chính câu chuyện ấy không? Một ngày tôi đến, thấy nàng đã lạnh cứng, trên ngực nàng là cuốn “Ra đi thanh thản” mà tôi viết theo đơn đặt hàng của ông.

- Ông quả là người biết lo xa. Vậy thì chuyện của ông sẽ chỉ được in duy nhất một bản. Ông đã hài lòng chưa? Chỉ một bản và đoạt giải Nobel. Ha ha.

- Ông cụ nhà ông là người thế nào?

- Độc ác, cục cằn, ích kỷ, tham lam.

- Điều đó phần nào phản ánh qua ông.

- Cảm ơn ông đã thành thật.

- Còn tôi không tin vào sự thành thật của ông. Tôi muốn gặp ông cụ.

- Rất tiếc là không thể, thưa ông. Cuộc mua bán giữa chúng ta cần được giữ bí mật. Tôi còn e ông cụ sẽ khỏe lên sau khi tiếp xúc với ông.

- Ông còn lo xa hơn tôi. Đó đúng là khoảng cách giữa doanh nhân và nhà văn.

- Xin ông bớt mĩa mai cho. Trước khi đến đây tôi đã xác định rằng không được phép xấu hổ.

- Vậy mà tôi cứ định sẽ làm cho ông phải xấu hổ cơ đấy. Xin lỗi.

- Vậy ông nói có hay là không?

- Tôi cần suy nghĩ đã.

- Tôi biết ông sợ làm tổn thương đến vợ ông. Nhưng ông ạ, hòn đảo mà tôi sẽ đưa ông đến có những lạc thú mà ông sẽ phải công nhận. Ông đã quên những lạc thú ấy. Nhưng đến một lúc nào đó, nó sẽ trở dậy trong lòng ông. Ông có tài và ông xứng đáng được hưởng những thú vui dành cho ông. Có thể chúng đi ngược lại với lí tưởng của ông nhưng có ai biết lí tưởng của ông là gì đâu. Ở nơi ấy, ông sẽ là tất cả mà cũng chẳng là ai cả. Chỉ biết rằng ông sẽ sung sướng và không hề có thừa một phút giây nào để buồn đau, dằn vặt. Và nếu ông chỉ đến đó có một mình thì có phải sướng không?

- Nếu tôi muốn thế, tôi đã tự sát.

- Ông đã cố tình cường lại những cảm dỗ tôi đưa ra. Nhưng ông hãy nghĩ kỹ đi. Chẳng có gì đang ràng buộc ông cả. Ông chỉ việc viết xong câu chuyện và nghỉ hưu, hưởng lạc. Hãy coi đó là một vụ tự sát và ông được lên thiên đàng. Thế thôi. Tôi cũng có dự định ấy. Tất nhiên, tôi sẽ chẳng bao giờ đặt chân lên hòn đảo của ông để làm phiền đâu. Ha ha. Ông sẽ được thoát li, thoát li khỏi những kẻ như tôi.

- Tại sao tôi phải tin ông?

- Vì ông không còn sự lựa chọn nào khác. Hay ông định viết một câu chuyện kêu gọi người ta quyên góp cho vợ ông. Bù lại, ông sẽ làm nô lệ nghệ thuật cho họ vĩnh viễn?

- Ông nói không phải không đúng. Nhưng nếu tôi thất bại...

- Thì ông hãy quên tôi và cuộc gặp gỡ này đi. Tôi cho ông thời hạn ba ngày. Trong ba ngày đó, vợ ông sẽ được phục vụ như bà hoàng. Còn những ngày tiếp theo là tùy thuộc vào ông. Ba

ngày sau, giờ này, tôi sẽ trở lại. Chào ông.

- ...

Nhà văn ngồi lại một mình. Liệu hẳn có phải quỷ Satăng không? Một câu chuyện có thể quyết định sinh mạng con người ư? Nó là một cám dỗ, một thử thách mà lâu nay ta vẫn thêm muốn. Một cái gì đó kinh điển. Ta có thể viết ngược lại, nghĩa là cứu sống con người ta. Nhưng tiền. Ta cần tiền. Ta không phải là tên sát nhân. Ta có thể giải thoát cho người đàn ông đó khỏi đau đớn và lũ con đốn mạt. Ta còn có thể cứu sống vợ ta. Ta cảm thấy quá mệt mỏi và bất lực. Thấy mình như một kẻ ngu si, trơ trọi, chẳng biết làm gì. Hay đó là một giấc mơ ám ảnh ta? Ta phải đến bên nàng...

Nàng vẫn nằm im trong căn phòng màu hồng. Hàng mi dài ôm lấy đôi gò mắt. Nhà văn trang trí bốn bức tường bằng những dải lụa và giấy dán dụ màu. Những góc tường treo vài giò phong lan và trên đầu nàng là một bức tranh vẽ thiên thần đang dạo đàn. Tất cả trị giá một cuốn tiểu thuyết ông viết trong năm năm. Nhà văn hài lòng với cái giá ấy.

Nàng nằm dài trên chiếc giường trắng thoảng hương hoa nhài. Như một bông tulip rơi trên mặt tuyết. Nàng không ngủ. Đôi tay nàng vẫn lần tràng hạt. Ánh xanh của tay hắt lên từng hạt gỗ. Khi nàng bảo chồng mua cho một chuỗi tràng hạt nhỏ, nhà văn hỏi: “Em bắt đầu tin vào cõi thiên à?”. Nàng đáp: “Không. Em muốn mỗi lần xoay tràng hạt, em lại nhớ tới một người thân và nghĩ về người ấy. Như thế em không còn thấy cô đơn trong lúc chờ đợi anh. Anh biết không? Em mong anh hơn cả những lúc chúng mình mới yêu nhau. Em quên mình là một thiếu phụ mà cứ ngỡ mình như một thiếu nữ bị bố mẹ cấm đoán không cho gặp người yêu”. Bỗng nàng im bật. Đôi má trắng nhợt ửng hồng. Nhà văn hôn lên má nàng như muốn vệt hồng ấy loang khắp thịt da nàng. Ông bảo: “Em nói tiếp đi. Anh đang hạnh phúc”. Rồi ông lại bảo: “Thôi. Em mệt rồi. Hãy kể cho anh bằng mắt thôi nhé”. Họ ngấm nhau hồi lâu. Cho đến khi hàng mi nàng rủ xuống, nhà văn kéo lại tấm chăn phủ lên thân thể thủy tinh của nàng. Rồi lao đầu vào sáng tác. Nhà văn tóm tắt bất cứ ý nghĩ nào đến. Ông viết tất cả, không sửa chữa. Không có thời gian để sửa chữa. Thậm chí, không viết kịp, ông đọc vào máy ghi âm. Cứ thế, nhà văn viết, bỏ qua tất cả những lời phê bình. Bỏ quên cả kiệt tác nung nấu. Người ta biết đến văn ông nhưng chưa thừa nhận. Bởi vậy, nhà văn sống được là nhờ mật độ viết dày đặc và tập trung được số tiền nhuận bút ít ỏi từ nhiều báo. Người ta chẳng ngược đãi ông nhưng cũng chẳng tôn vinh ông. Rồi từ ngày vợ ốm, nhà văn phải dùng hết số tiền dự định cho cuộc đời. Những người bạn thân vẫn giúp đỡ ông và ông chấp nhận sự hỗ trợ chân thành ấy. Như thế vẫn chưa đủ cho một con người. Để sống.

Mệt mỏi. Nhà văn quì bên giường vợ. Ngả đầu cạnh nàng, áp tay nàng vào má. Những viên gỗ ấm áp cọ vào đám râu như những giọt nước mắt. Những giọt nước mắt bằng gỗ. Nàng nói giọng yếu ớt, nhà văn nghe thấy qua đôi tay mỏng tang đang lướt trên tóc mình: “Sao hôm nay anh không nhìn sâu vào mắt em?”. Nhà văn nhìn vào mắt nàng. Nàng bảo: “Hãy đặt tay em lên ngực anh”. Nhà văn áp tay nàng vào ngực mình. Hồi lâu, nàng bảo: “Anh có chuyện buồn gì thế?”. Nhà văn hỏi: “Ai bảo em thế?”. Nàng cười buồn: “Nhịp đập trái tim anh”. Nhà văn cười gượng: “Tại anh chưa ăn sáng thôi, mình ạ”. Nàng đáp: “Vâng”. Nhưng nhà văn đọc được trong mắt nàng: “Đừng giấu em điều gì anh nhé”. Nàng bảo: “Anh ăn hộp cơm kia đi. Rồi lại đây ngủ bên em”. Nhà văn ngoan ngoãn nghe lời. Rồi đến nằm bên nàng. Thiếp đi với bàn tay nàng run rẩy trên ngực...

Nhà văn mở mắt ra. Thấy mặt mình mát lạnh. Có mùi thơm của biển, có vị mặn trong gió. Ông đang nằm trên một cặp đùi trắng muốt! Ông muốn vùng dậy. Nhưng bàn tay trắng nõn nà trên tóc ông như chìm ông xuống. Nhà văn nhắm mắt lại. Tự trấn tĩnh rồi nhủ: “Đây không phải là tính cách của ta. Vậy thì nó là một giấc mơ”. Nhà văn chợt không muốn thoát khỏi nó. Qua bao nhiêu mệt mỏi, đây là lúc để nghỉ ngơi. Nhưng nhà văn không thấy thanh thản. Ông nghĩ đến vợ. Cặp giò kia phàm tục quá. Bàn tay kia cũng không phải của nàng. Nó khiến ta sợ hãi và xa lạ.

Khi đôi tay khô héo của nàng áp lên má ta, ta vẫn thấy sự dịu dàng và mềm mại. Không phải tỏa ra từ tay nàng mà từ hồn nàng và ngay trong hồn ta. Những lúc nàng nhìn vào mắt ta, nàng nhìn mãi nhìn mãi mà không chịu quay đi. Nàng không chịu nổi nỗi đau trong mắt ta nhưng nàng không ngoảnh mặt đi. Vì nàng biết ta thích ngắm và cần ngắm đôi mắt nàng. Nàng muốn nói với ta vì biết ta yêu giọng nói của nàng. Nhưng ta không cho nàng nói. Không để nàng phải đau đớn hơn nữa. Nàng nghe theo. Ngoan ngoãn như một chú thỏ. Và nàng mỉm cười với ta trong cơn đau. Và sưởi ấm ta bằng những giọt nước mắt không lời. Cái chớp mi im veo của nàng đủ làm lắng đọng tất cả. Ngay cả trong giấc mơ, ta cũng chỉ muốn ở bên nàng. Ta công nàng đi trên sóng. Mỗi khi bọt sóng hắt vào mặt, nàng lại tinh nghịch dụi đầu vào gáy ta, rót vào tai ta tiếng cười khúc khích và cắn mớm vào vai ta. Đó là giấc mơ của ta và ta chỉ chấp nhận giấc mơ ấy.

Nhà văn vùng dậy khỏi gọng kiềm da thịt kia. Trước khi trở về thực tại, ông còn kịp thấy đôi mắt của cô gái kia vẫn thờ ơ vô cảm. Nhà văn lại mở mắt ra và mỉm cười: “Mình đã đúng”.

Nhà văn ngược lên và thấy đôi mắt đầm ấm của vợ. Ông nâng đôi tay nàng lên và hỏi: “Vòng tràng hạt này em dành cho ai đây?”. “Cho cô bé bán diêm”, nàng đáp. “Em thấy anh cũng tội nghiệp như cô bé ấy. Những ước mơ của anh cũng là ảo ảnh. Nhưng anh không quẹt diêm mà anh cứ ngồi đó. Trong tuyết. Lạnh. Để chờ một sự thật tươi đẹp. Như bình minh chẳng hạn. Mà em lại chẳng thể sưởi ấm hết hồn anh”. Nhà văn hôn lên những giọt nước mắt của nàng, cọ đám rìa vào má nàng và thì thầm trên trán nàng: “Mình ạ, em biết không? Cô bé ấy phải đốt diêm là bởi chẳng còn có sự lựa chọn nào khác mà thôi. Còn anh thì vẫn phải sống. Vì còn có em ở bên. Em vẫn biết là anh bất mãn. Nhưng khi ở bên em, anh chỉ còn là một chàng trai với dòng máu nóng trong tim. Chính em đã từng bảo như vậy còn gì. Em có thấy Đankô hối hận khi trái tim bị người ta đâm nát không? Anh chẳng phải là Đankô nhưng anh tôn thờ Đankô. Và em biết không? Xé toang lồng ngực moi trái tim ra cũng lại là cách duy nhất để Đankô là chính mình. Bây giờ, cuộc sống không giản đơn như thế. Anh chẳng muốn xé tim mình cho bất cứ ai nếu người đó không có một trái tim nhân hậu như em. Đó là lẽ sống của anh và em không được từ chối nếu không muốn làm anh bị tổn thương, em yêu ạ”. Nàng mỉm cười trong nước mắt: “Em hiểu, em hiểu chứ. Nhưng em thêm được khỏe lại. Để nấu cơm cho anh ăn. Nhắc anh đi ngủ đúng giờ. Hay pha một ly sữa cho anh những đêm anh thao thức bên ngòai bút. Em muốn cùng anh chạy vòng quanh công viên những buổi sáng tinh mơ. Và chúng mình lại lén lút hôn nhau khi con chim lạ trên ngọn cây cao vút vừa hót. Em muốn sinh ra một đứa trẻ để anh viết về nó. Để ngòi bút của anh bớt đớn đau. Em sẽ bế con hôn lên trán anh mỗi lúc anh bắt đầu sáng tác. Và khi anh làm việc quá sức, em sẽ để con tè vào người anh. Em biết lúc ấy anh sẽ phá lên cười và ôm chặt hai mẹ con...”

Nhà văn vội áp trán vào miệng nàng. Ông thấy mắt nàng ngân lên những tia sáng kỳ lạ. Ông sợ đó sẽ là những ánh hào quang rực rỡ cuối cùng. Vì vậy, nhà văn thường ngăn vợ lại bằng cử chỉ âu yếm ấy. Nhà văn bỗng thêm nụ cười trong im lặng của nàng. Ông đặt tay nàng lên vành tai

và nói: “Anh muốn thú nhận với em một điều. Một điều rất hệ trọng”. Nhà văn nhìn thấy trong mắt nàng một vẻ chăm chú tinh nghịch. Rồi bảo: “Đấy! Anh vẫn chẳng thể lừa nổi em. Còn em thì cứ thương hại anh, giả vờ như mình là một cô nai vàng ngơ ngác. Điều mà anh muốn thú nhận là anh cảm thấy mình thật nhỏ bé trước em. Em vẫn nhớ hồi mình chưa về một nhà chứ? Để anh kể lại thay em nhé. Hồi ấy em thật bướng bỉnh và luôn chọc tức anh. Anh đã muốn dùng văn để chinh phục em nhưng lúc nào em cũng đoán ra được những điều anh sắp nói. Đấy. Hồi đấy em vẫn thường nhìn anh và mỉm cười như lúc này. Và anh nhận ra em chẳng bao giờ chơi ác được. Nhưng anh vẫn muốn trả thù em. Anh đã đến và hỏi: “Em thử đoán xem anh sắp nói gì nào?” Anh đã tính chuyện đó suốt mấy ngày. Khi em trả lời thì anh sẽ bảo: “Anh không nghĩ được cao xa như thế đâu cô bé ạ”. Dù em có chống chế: “Em nghĩ là anh sẽ nói vậy”. Thì anh sẽ chìa hẳn tờ giấy ghi sẵn mẫu đối thoại ấy cho em xem. Vậy mà em chỉ bảo: “Em chịu!”. Rồi lại cười. Lúc ấy, anh quên chưa kể cho em, anh thấy người mát lạnh. Rồi nóng bừng. Và anh đã đủ dũng cảm để nói rằng: Anh yêu em. Như lúc này đây. Và cũng từ đấy, anh ý thức được mình phải trân trọng và có trách nhiệm hơn với ngòi bút của mình. Anh biết, nếu em viết, em sẽ viết hay hơn anh rất nhiều. Bởi em biết hy sinh từ trước anh rất lâu. Em không viết cũng vì em muốn chăm sóc cho anh nhiều hơn. Những gì dành cho ngòi bút, em đã dành cả cho anh. Bởi thế, anh yêu từng tiếng nói của em. Khi em bảo: “Anh nghỉ đi... Anh ăn cơm đi... Anh thử nhìn bà lão kia kìa... Chết! Em quên mua báo cho anh rồi... Hình như môi anh muốn nói gì đấy...” Anh như được nghe những câu thơ anh vẫn mong được nghe. Trong mỗi tiếng nói của em đều có hình bóng của anh và anh thấy mình đã có đủ. Chẳng cần gì nữa cả. Cũng vì thế mà anh đắm lười đọc truyện. Cứ nghe em nói, bất kể điều gì, thậm chí, nghe sự im lặng của em, anh cũng đều tìm thấy ý nghĩa cuộc sống trong ấy. Bởi lẽ em là người phụ nữ bình thường, bình thường nhất...”

Nàng lại thiếp đi. Nhưng nàng vẫn lắng nghe. Một giọt nước mắt trào ra từ khóe mắt nàng. Ngập ngừng vuốt ve sống mũi. Rồi như lặn nhanh từ trên dốc xuống. Rồi lại êm êm lan ra. Bé dần đi. Giọt nước mắt như trộn lẫn ánh sáng, thương đau, hạnh phúc. Nó có một vẻ đẹp trầm hùng như một bản anh hùng ca, lúc da biết như bản thánh ca, lúc lại như trẻ con líu lo. Nó phiêu lưu trên khuôn mặt nàng và sẽ sàng dừng lại ngay trên bờ môi. Nhà văn uống lấy giọt nước mắt bé xíu ấy trên môi nàng. Và ông vội ngoảnh đi. Ông sợ làm ướt lạnh khuôn mặt nàng. Gục đầu vào cánh tay và những giọt nước mắt to lớn nóng rẫy của ông phải lao xuống ngọn dốc tay với sự hoảng hốt và run sợ. Chúng cố vùi vào những kẽ ngón tay. Nhưng không nổi. Và phải đập xác xuống nền đá hoa lạnh buốt. Lộp bộp. Lộp bộp. Như tiếng chuông cổ chui lên khỏi mặt đất. Như tiếng mưa đá gõ lên đầu những mầm hoang vừa nhú. Nhà văn vội vàng quệt nước mắt. Ông sợ những tiếng rơi uất hận ấy sẽ làm vỡ giấc dịu êm hiếm hoi của vợ. Ông cứ ngăm nàng. Ngăm mãi. Ngăm cho tới khi ông phải mỉm cười. Và trở lại chiếc bàn bé nhỏ kê ở góc phòng...

Nhà văn viết nốt:

“Thế rồi, cuộc sống trở nên sôi động hơn mọi ngày. Người ta có chuyện để bàn tán về ông chủ tập đoàn nổi tiếng chết vì đột quy. Còn một ngày nữa mới tới hạn. Cuối cùng thì nhà văn cũng không phải lựa chọn. Như một con người từng trải, ông không thở phào nhẹ nhõm”

Nhà văn bỗng cảm thấy buồn. Lần đầu tiên ông không phân tích nỗi buồn của mình. Ông nhắm mắt lại, thấy khuôn mặt vợ, và tự nhủ: Người ta vẫn phải sống khi trên đời còn có người để thương yêu.

(Một vài ngày khoảng đầu năm 2002)

XIX. 19.12.03

Con mèo nằm trên nóc tivi. Cái đuôi nó rơi xuống màn hình. Uốn éo. Như một con rắn. Một con lươn thì chính xác hơn. Cái đuôi ngoe nguẩy một lát rồi dừng lại. Nó thông xuống. Bất động. Con mèo lim lim. Điểm cuối cái đuôi nằm giữa màn hình. Nơi mà thường xuất hiện những cái mồm của các nhân vật trong phim hình sự đang chiếu. Có lẽ là phim hình sự. Không rõ lắm. Có khá nhiều nhân vật mặc áo bành tô.

Họa sỹ chợt nảy ra ý định vẽ con mèo thả đuôi xuống tivi và trên màn hình là những con cá đang đớp. Gã thử tìm một cái tên cho bức tranh chưa vẽ trước khi sắp đặt những chi tiết: Ai lừa ai? Thông minh và đần độn? Thực ảo? Cũ quá rồi! Gã cảm giác như bức tranh đã được ai đó vẽ. Hoặc không thoát ra khỏi ý tưởng các bức tranh trước của bản thân. Họa sỹ lắc mạnh đầu sang hai bên cho cái cần cổ kêu răng rắc. Làm sao vẽ được tiếng kêu răng rắc ấy hờ mày? Ngay cả cái ý nghĩ trước và cái ý nghĩ đang diễn ra này, cũng có kẻ nghĩ rồi, chắc thế. Rốt cuộc, ta vẽ để làm gì. Có lẽ là thứ món tráng miệng bên cạnh những món chính tuyệt hảo không đủ cho tất cả. Bất cứ cái gì ta vẽ cũng có kẻ khác vẽ được. Mà không phải bất cứ cái gì hăn tạo ra ta cũng tạo ra được. Tất nhiên là trừ chuyện để ra những đứa con giống nhau. Hăn chỉ không có thời giờ làm tốt tuốt tuốt. Và ta chỉ là những họa tiết trang trí cho bức tranh vĩ đại mà hăn vẽ ra. Nhưng mà này, ta đâu có cần danh tiếng. Ta đâu ham hố thắng thua. Ủ, ta chỉ là cái miệng cô gái xinh xắn tóc vàng trong tivi kia đang đớp đớp cái đuôi con mèo nghệ thuật nằm trên nóc. Còn hăn là con mèo câu bộ ngực của cô ta. Mà hăn câu được. Bộ ngực như trời, như bị giật bung ra khỏi màn hình. Thế mới tài. Chà, ta thua hăn, có lẽ. Mà bận tâm làm gì. Hăn đi câu. Ta cũng được đi câu. Có thể hăn câu được những con cá to để thả. Còn ta, ta tầm thường thôi, cứ cá nhỏ mà ta cho vào chảo rán. Giả dụ được cá to ta thả hay ta rán đây? Thế nào là cá to? Ta không biết. Ta không cần quan tâm cá bé cá to, miễn là ta đang câu cá, ư? Không đúng! Giá mà ta biết thế nào là cá to. Để khỏi hoang mang. Chắc, dẫu ta là một kẻ đi câu xoàng thì không phải lúc nào ta cũng định đem rán. Giá mà ta được đi xa xem những con cá thực thụ thì to thế nào. Nơi chúng không thèm đớp miếng mồi ẩn dụ nhạt hoét. Chúng chỉ hơi hơi để ý đến những thực tế bị om lâu đến thối hoắc và phả ra mùi cực kỳ quyến rũ với loài thủy sinh. Và những miếng mồi lạ mà ta chưa từng biết.

Tao nói mày có hiểu không, cá? Hôm nay tao có 20.000 vi en đi. Mua rau, thịt, bít chì và nhân vớ, còn 500. Cộng với 17.000 dành dụm được từ đầu tuần. Còn khoảng tháng nữa mới mua được quyền tạp chí hội họa tháng trước. Ôi, đời ta kế hoạch từng tháng từng năm. Trong khi đời đời thay đổi từng giây từng giờ. Rau còn già, thịt còn dai nữa chứ. Xin lỗi em, xin lỗi các con. Híc, đã hai năm rồi, ta vẫn là một thằng nội trợ tồi. Xin lỗi tivi. Xin lỗi cá...

Phim chưa hết thì vợ gã đón con về. Gã tắt tả chạy ra. Có vẻ hờn hờ. Phần nào vì thoát khỏi mớ suy nghĩ luẩn quẩn một mình. Ý tưởng của gã dừng lại ở chỗ vẽ cái tivi xoay ngược, mọi đồ vật đều xoay ngược. Chỉ có con mèo không ngược. Riêng nó vẫn chịu định luật về trọng lực của địa cầu. Nó rơi. Lông nó dựng đứng. Nhưng nó lơ lửng. Vì cô người cá trong tivi đang ngậm cái đuôi nó. (Cái ý tưởng trước đó là con mèo trong tivi câu cá trong bồn đời).

Chỉ có một số trong chúng tôi xem một vài hình ảnh nguệch ngoạc (trên giấy kẻ ôli hăn cắt ra từ những cuốn vở cũ của con và đóng thành tập) và dịch được sơ sơ ngôn ngữ tiềm thức của hăn

gọi hăn là họa sỹ. Những bức tranh thật sự có lẽ hăn giấu ở một nơi khác cho riêng mình. Còn hăn. Hăn mãi coi mình là một thằng nội trợ tồi. Dù vợ con hăn vẫn cười dịu dàng trước bát canh rau muống đỏ quạch. Chúng tôi thương hăn, thương gia đình hăn. Và giận đời. Nhưng biết làm sao. Chúng tôi đã chết rồi. Chết rất lâu rồi.

(Con mèo trên nóc tivi, 04.11.03)

Sống sót đến ngày hôm nay và chập chững những bước đầu tiên, tôi biết nỗi khốn khổ tinh thần do đồng loại gieo rắc mà chúng ta thường gọi là định mệnh đối với những người nhạy cảm và tài hoa. Tôi biết, nhiều tâm hồn, như bắt đầu tôi, đã chết. Đây là một sự đào thải vô tình của thời đại. Còn sót lại những tôi tiếp tục này. Đây chỉ là một sự sống sót qua vài cạm bẫy đầu tiên. Và sẽ không ngừng bị đào thải nữa. Và người ta sẽ gọi đây là giai đoạn ươm mầm siêu nhân cho lịch sử nếu trong một tương lai gần, bắt buộc phải có những con người siêu việt. Để tạo được phương án phòng tránh và chống lại những “kẻ thù chung” (khi nhìn thấy kẻ thù chung thì con người mới biết gần lại với nhau) là nhiều thảm họa mà vũ trụ kỳ bí và loài người đầy hiếu động lúc nào cũng có thể nở tay gây ra. Tạo ra sự xuất hiện những con người hiểm hoi ấy phải là một nền giáo dục chung hết sức đúng đắn. Đem lại sự biết rèn luyện và biết hưởng thụ. Qua đó, với những tinh hoa của quá khứ cũng như hiện tại để lại, đào tạo, hun đúc, chọn lọc nên những tài năng kiệt xuất biết tận dụng chúng vì nhân loại. Và cái sự “vì” ấy là sự tự nguyện đầy hạnh phúc của tâm hồn họ. Như lòng biết ơn sự giáo dục đem lại cho họ quyền tự giáo dục. Tạo nên một thế giới có nền giáo dục như vậy khởi nguồn từ những “tiền siêu nhân” bị thế giới hỗn tạp còn đầy dã man này trông thông lọng vào cổ. Không có kẻ sống sót, chỉ có kẻ nín thở được lâu nhất. Và trong chính khoảng bị nghẹt thở đó, họ phải đặt nền móng cho thế hệ sau. Ví với sự nín thở hợp lý hơn là một con chim bị treo cổ giữa mênh mông không bến đỗ chỉ có thể sống chừng nào còn vỗ cánh. Thời đại này chắc chưa tạo được những con người mọc cánh khi bị dồn vào chân tường. Anh ta không thể nhẹ nhàng bay lên tránh cú đâm trực diện. Mà chỉ có thể cầm cự với lượng máu chảy hết chậm hơn kẻ bị đâm khác. Điều anh ta để lại cho những người chứng kiến cái chết ấy không nhiều. Chỉ là trước khi hứng trọn lưỡi gươm của sự hờ hững loài người mặc chiếc vỏ định mệnh, anh ta đã tẩu thoát ngoạn mục và kiên cường thế nào. Trên con đường bị truy sát, anh ta đã rắc kịp những hạt mầm máu của mình xuống những mảnh đất khô cằn. Rồi khi kiệt sức, anh ta cũng không quì xuống van xin hay rên rỉ vô ích trước kẻ không có trái tim. Anh ta cố gượng một nụ cười trên môi như trận mưa cuối trời lên những hạt khát. Chỉ có thế. Nhưng chắc chắn nó sẽ làm những trái tim biết rung động rung động.

Dù sao, với những tâm hồn, chưa chết đã là một cái may. Những tâm hồn đã chết, đó là một sự tội nghiệp. Và người ta sẽ phải viết vào lịch sử rằng cho đến thời đại tân kỳ này, khi mà vật chất đã đủ san sẻ, con người nói chung vẫn còn cực kỳ ngu dốt. Quá ngu dốt để biết nhanh chóng sử dụng cái vật chất có thể san sẻ ấy mà nâng lên những hạnh phúc tinh thần. Nhằm sớm tạo ra những con người ưu tú hơn. Tránh đi được cái chết của hàng loạt tâm hồn không chịu nổi áp lực của sự dễ tiện. Đó là cái con người có thể làm được nếu biết diệt dốt. Con người đang bắt đầu có mong muốn chân thành hơn về giết giặc nghèo đói cho nhau, đó là một dấu hiệu sáng sủa. Nhưng không giết được dốt (sự trì trệ của hiểu biết), không biến cái cảm xúc tức thời ấy thành ý thức rõ rệt thì chúng sẽ nhạt đi. Người nghèo chỉ được cho tiền, không được định hướng, giáo dục đầy đủ thì nghèo lại hoàn nghèo và không bao giờ xóa bỏ được mặc cảm. Họ sẽ luôn phải cúi đầu. Để vớt vát chút kiêu hãnh, họ dễ hành hạ, dúi đầu những người còn cùng cực hơn.

Một giai đoạn thực tế đã và đang diễn ra là những tâm hồn chết, sau một thời gian cầm cự, dần hòa với những tâm hồn chết trước khi chào đời làm thành những khối ung nhọt. Sự thai nghén tương lai lúc nào cũng đứng trước rủi ro băng hoại. Những tâm hồn còn cầm cự được cứ phải là những chiến sỹ bạch cầu thiếu khâu trang xông vào đám thối rữa mà không được nghỉ ngơi. Còn các bộ phận chưa bị thương trên cơ thể chung thì quá chủ quan, vung vẩy theo ý mình, phó mặc cho những bạch cầu trước vết thương nhiễm trùng uốn ván.

Nếu họ, những linh hồn chưa chết, thành công thì thế hệ tương lai, với cái nhìn trung thực và đầy trí tuệ, sẽ nói rằng ngay trước họ là thời kỳ quá độ lớn nhất của thế giới. Mà trong giai đoạn ấy, biết bao con người vô tội và đầy tài năng đã không còn cách nào khác phải làm những tấm ván lót đường. Và chết đi khi chưa kịp hưởng thành quả. Cái ý nghĩa nó thật gần với sự vô nghĩa. Thảo nào mà người ta khát hiện sinh.

Tại sao tôi cứ phải cố dẫm ăn xôi ra rả về cái thiện như vậy nhỉ? Tôi có chứa nó ăm ắp trong lòng đâu. Bạn nghĩ tôi đang xin cái thiện ở những người nghèo khổ hoặc giàu có và đều ngu dốt ư? (Xin đừng tự ái. Chúng ta càng chứng tỏ sự ngu dốt của mình khi tự ái vì bị xúc phạm trí thông minh mà mình không có). Nhảm! Lúc này (lúc khác thì hăng để lúc khác nói), tôi muốn đặt một tia lửa ở những người tài. Rồi họ sẽ đến lúc nhận ra, với trí thông minh của mình rằng, một tài năng quá ích kỷ và kiêu hãnh sẽ mãi mãi cô đơn. Khi vội vã rút chân ra khỏi nỗi cô đơn bằng sự vung vẩy bản năng, người ta càng dễ lún sâu vào nó. Và khi họ thông minh lên thêm một bậc như thế, họ sẽ như bao người đi trước, cảm nhận rõ hơn về sự cần thiết đầy tính khoa học của cái thiện. Đặc biệt là trong những người tài. Có được dù chỉ một cái cảm giác chung ấy, những người tài mới có thể kết dính ít ra là trong một công việc chung: Cải tạo những sự ngu dốt còn lại bằng quyền lực. Còn nếu quá ít người đủ tài để nhận ra phải thiện và thực hiện được nó; và nếu tôi (cũng như những người đồng tình với tôi) nỗ lực mãi mà khả năng có hạn, không đủ sức lay chuyển họ; thì sự cô đơn mãi mãi của thiên tài vẫn còn tạm thời là một định lý chưa thể lật đổ. Người ta có thể làm được mọi việc, vấn đề là có đủ tài hay không. Có những việc để cứu rỗi thời đại này thì đòi hỏi trong hàng ngũ người tài phải xuất hiện nhiều thiên tài, và trong hàng ngũ thiên tài phải xuất hiện siêu thiên tài. Cái này tôi tin chắc đến 99% là không phải tôi. Nhưng mà tôi ước mơ. Tôi muốn có một siêu thiên tài thiện.

Có thể ví khi con người sinh ra, trong nó có một chiếc đồng hồ cát. Hai khoang thiện, ác. Cát là tâm luân lưu giữa hai khoang đó. Cái đồng hồ cát nó không đứng yên vĩnh viễn để mặt thiện hoặc mặt ác bị úp xuống và trở thành thuộc tính vĩnh cửu khi cát chảy xuống hết. Mà cái đồng hồ ấy xoay, lắc lư trong đời sống. Tùy theo tâm tính người mà cát thường dồn về bên thiện hay về bên ác. Khi một khoang được lấp đầy thì hành động thiện hoặc ác sẽ xuất hiện. Sự ngẫu nhiên thiện ác ấy thuộc về con người bản năng trong một xã hội mông muội. Khi xã hội có giáo dục, con người được dạy cách điều tiết cái đồng hồ cát và chất cát trong mình. Cảm nhận được khi nào cát sắp đầy khoang ác thì làm gì đó để xoay ngược lại. Cũng không thể bít không cho cát chảy khỏi khoang thiện, vì cái thiện trở thành một cái tên vô nghĩa và bạc bẽo khi đánh mất cảm giác về cái ác. Tình thường trở nên nông cạn khi phủ nhận sự ích kỷ. Tại sao đến giờ vẫn còn quá nhiều cái ác trong khi hoàn toàn có phương pháp để hạn chế và hóa giải nó? Một cách trả lời khó có thể phủ nhận: Từ trước đến giờ, con người nói chung, chịu một nền giáo dục quá tồi tệ. Và mình chứng cho điều đó là đến thời đại công nghệ cao này, còn quá nhiều con người không được hưởng một tẹo tẹo giáo dục tử tế nào. Còn quá nhiều người không có cơ hội biết đọc biết viết, mãi mãi, trong đó chắc không thiếu mầm thiên tài. Con người không được giáo dục đủ và rộng

để đủ sức chia sẻ và lan tỏa giáo dục. Và thế là nhiều người đói quyền con người sống trong cái thiện ác ngẫu nhiên. Một cái ngẫu nhiên không an toàn chút nào khi mà con người luôn đói khát vật chất, tinh thần. Thêm nữa, biết công nghệ cao không đồng nghĩa với được giáo dục và tự giáo dục tốt (có người biết công nghệ cao không biết điều này). Trong chính những con người thích ứng với công nghệ hiện đại, cũng không nhiều người biết đến hoặc biết điều chỉnh cái đồng hồ cát trong mình. Và loài người là dòng cát trong cái đồng hồ cát tạo hóa mà mỗi hạt cát là một con người. Những hạt cát bị ma sát rất đau khi ngược dòng a dua là những hạt cát tạo được sức hút hơn.

Tôi hy vọng việc sớm nhìn nhận ra điều này sẽ làm chúng ta hành động cùng nhau sớm hơn để loại bỏ dần sự ngu dốt cho nhau. Để những người tài năng dần thoát khỏi những bi kịch đeo đuổi họ từ hàng vô số đời. Thoát khỏi trước khi họ chết. Điều này không phải là sự xin xỏ lòng ban ơn mà là một đề nghị cho tâm cao và hạnh phúc. Rốt cuộc, khi bớt ngu dốt thì chúng ta sẽ thoải mái hơn với nhau. Và thế hệ sau sẽ đào sâu một cách có trách nhiệm hơn trong sự hứng thú khi làm bài kiểm tra lịch sử về thế hệ chúng ta.

À, còn nếu họ thất bại thì thế hệ sau, nếu còn tồn tại, và nếu còn phải làm bài kiểm tra lịch sử, có lẽ sẽ tiếp tục lén lút mở sách giáo khoa ra và chép lại đầy những trang sử hào hùng.

XX. 12.12.03

...đã ra khỏi thị thành chưa
để tôi cời áo mặc mưa vào người...

(Trích trong một bài thơ, khi nào có dịp, sẽ hát bạn nghe)

Chung kết. Việt Nam-Thái Lan. Một trận đấu đem lại cho bạn nhiều cảm xúc hơn. Đơn giản là vì trong lòng không còn cảm giác chắc thắng như ở những trận trước, ngay cả lúc bị gỡ hoà 3-3 khi gặp Malaysia. Và một số lí do khác...

An ủi nhau một chút: Thua thế này công an, cảnh sát đỡ khổ. Nhà bạn có nhiều người làm trong ngành, có người nói đùa đùa thật thật: Thắng thì ai chả thích nhưng chỉ mong Việt Nam bị loại ngay từ vòng đầu. Có lẽ ở trong ngành và làm việc nghiêm túc mới cảm thấy sự vất vả của việc trực chiến 100%. Dù đã được khuyến khích, động viên tinh thần bằng một kỳ nghỉ trước đó. Lại còn nhiều chuyện đầy gian nan khác. Ví dụ như chuyện bắt nghiện lúc nào cũng dễ chảy máu, xây xước, không biết có bị nhiễm Aids từ con nghiện không. Kinh phí trên rót xuống cho chuyên án ma túy là lớn nhất nhưng cứ như dầu được chuyển qua một dây đường ống dài dằng dặc và đầy chỗ rò rỉ. Xuống tới tay anh em làm chuyên án thì... vẫn đói. Đâm ra nhiều người dân thờ ơ, e ngại. Chết ra đấy hoặc lỡ bị sao thì phí đời, thì gia đình khổ. Thế là xao nhãng, thế là bia bọt, đề đóm và hơn thế... Quần chúng dần mất lòng tin. Họ cũng dần mất lòng tin ở quần chúng. Hai bên dè chừng nhau. Tất nhiên là không phải ai cũng thế. Nhé. Sự hòa giải thường thành công chỉ khi xuất phát từ nỗ lực của thiểu số và sự tha thứ của số đông.

Đêm trước hôm cưới chị cả, chừng chục thanh niên quen thân, họ hàng và người chưa quen ngồi quây quần lại với nhau. Tán chuyện, ăn uống, đánh bài, trông xe. Một vài người cùng đội bóng, một vài người lạ. Dễ dàng bắt quen với nhau và tạo không khí thoải mái sau vài lần cụng

ly. Rôm rả, anh họ lại đem vài “giai thoại” về bạn ra kể: Một hôm trời lạnh ơ là lạnh. Thằng này ăn mặc phong phanh. Đi trên cầu, em hỏi: Mặc thế này không lạnh à? Nó bảo: Lạnh thì sao. Hết thuốc chữa. Y học bó tay... Mọi người cười thích thú. Vài câu đùa nữa, và những người mới nhìn bạn với ánh mắt trù mến như những người cũ đã từng nhìn. Trong mắt họ, bạn là một cậu chàng hơi trẻ con, thật thà và vui tính. Đôi lúc là lạ một cách ngộ nghĩnh và khó hiểu. Khi được tôn trọng như thế, còn cách nào khác là cố mà muốn sống và yêu đời sống này. Dù trong bạn, trong họ, đều có những bế tắc ít khi nói ra. Hầu hết là những người sống có trước có sau. Họ vốn là những người khá nhạy cảm. Trong xã hội này, khi nhiều mộng ước đã tắt, những người nhạy cảm khó sống. Một người theo ngành sư phạm sẽ không còn ấp ủ ước mơ ươm mầm trẻ thơ. Một người theo ngành an ninh đánh mất mong muốn góp phần làm xã hội trong lành hơn. Một người theo ngành y không còn hành nghề bằng lòng nhân ái... Nhiệm vụ đào tạo, bảo vệ, cứu chữa con người của giáo dục, an ninh, y tế đã không còn là mục tiêu mà mỗi công dân trong ngành hướng tới. Và thế là xảy ra những thảm trạng. Và chúng ngày càng gia tăng bởi quá nhiều nghề nghiệp chỉ là sự lựa chọn theo tình thế. Họ để khao khát cải tạo đời sống héo khô ngay từ lúc chưa mọc lên. Bởi họ đã thấy, chưa hết nhưng đã đủ thứ đời bại của đời sống. Họ bất lực. Và họ chấp nhận chúng như một tất yếu khách quan. Hoặc có người vỡ mộng tươi đẹp. Họ còn bất lực hơn nữa. Và càng dễ hoà vào cái từng làm họ thấy khinh bỉ và bất lực.

Những thanh niên có thể coi là tốt xung quanh, họ sống. Nhưng sống vì điều gì, có lẽ chẳng mấy ai rõ. Vì gia đình? Có, tất nhiên là có. Nhưng họ chắc vẫn có cảm giác thất lạc những khao khát của mình. Và họ cũng sẽ khổ khi vừa không rõ chúng mà vừa giấu chúng trong lòng. Họ xích lại gần nhau trong mối quan hệ đồng nghiệp, bè bạn. Và gần như phân cách hẳn với thế giới những người lớn tuổi đã không đem lại cho họ ngọn lửa tin cậy thấp sáng cái bắc còn cào vô hình trong lòng. Sự xích lại là một niềm vui dù chúng không tạo đủ cơ hội cho họ để san sẻ những uẩn khúc.

Bạn cảm ơn những giờ phút bên họ. Dầu không phải không có lúc buồn. Khi thấy những hạn chế cũng như niềm buông trôi trước đời sống. Hay không được thấy hết những giá trị họ luôn có. Bạn chưa làm được gì cho họ. Vật chất? Bạn đâu có. Họ không thừa nhưng cũng không quá thiếu. Họ cũng đủ tự trọng để tự lực cánh sinh. Tinh thần? Bạn góp sự hoà đồng trong những trận bóng, trong những cuộc vui có điều độ. Không đủ. Bạn muốn đem lại cho họ những điều hơn thế. Bạn muốn nhìn thấy năng lực thực sự của họ được phát huy, họ được nâng cấp nhận thức và có những điều tâm huyết để đeo đuổi. Đó là mong muốn của cá nhân bạn. Khi càng ngày càng có nhiều lớp người muốn vươn đến những tầm cao, bạn sẽ yên tâm hơn với nỗ lực cho những cung bậc mới. Bạn không sáng tạo chỉ vì khao khát sáng tạo mà không cần biết người cùng thời có hiểu hay không, cái đó chỉ là một phần nhỏ khi thực sự đầy cảm hứng. Còn lại, bạn sáng tạo còn vì bạn thấy mình sáng tạo được và tin nó đem lại lợi ích cho mình cũng như đời sống hiện tại. Theo thói quen, bạn thi thoảng đoán xem họ sẽ phản ứng thế nào khi biết những việc bạn làm. Có lẽ rất lâu họ mới biết cụ thể. Với cái mà họ có trong tâm hồn, bạn nghĩ phần đông sẽ không coi thường bạn nếu có đủ dữ kiện. Nhưng nếu họ chỉ biết vài thông tin lệch lạc... Bạn hơi buồn (và trách mình một chút xíu) khi không đủ niềm tin vào lòng bao dung cũng như sự đào sâu của họ để cảm giác khác điều này: Để họ nhìn bạn với ánh mắt thương hại xen chút trách móc. Bạn thì có lẽ sẽ không thanh minh. Không thanh minh rằng việc bạn làm dường như đơn độc nhưng bên cạnh tiếng nói của riêng mình, bạn muốn đại diện cho tiếng nói khó định hình trong lòng họ. Với không ít uẩn khúc của chung một thế hệ. Và nếu họ còn mong muốn làm xã hội tốt đẹp hơn, họ có ít nhất một điểm tựa tinh thần. Không hẳn là bạn mà là những gì bạn viết. Chắc chắn dù

mai này bạn có là người thế nào, những điều bạn đã viết sẽ gỡ giúp họ không ít mớ rối của những sợi dây thít mà những thế hệ đi trước tròng lại. Có thể chúng đem lại thêm sự hoang mang. Nhưng bạn đã giảm nhẹ chúng bằng cách lọc những dòng suy tưởng đầy rác rưởi và thủy tinh vỡ qua chính chiếc màng mong manh của hồn mình. Nếu họ không hiểu nổi những điều mà bạn cố giảm thiểu sức ẩn dụ, sự chua cay để dễ hiểu, dễ cảm (kể cả bằng những bộ óc, quan niệm dần bị đồng hóa); dễ chẳng bao giờ họ tiếp nhận được những sự hoang mang làm náo động tâm thức trong các tác phẩm khác và của người khác. Liệu cái việc mong muốn và hành động để song song với làm cái gì đó, tạo ra cả “bước đệm nhận thức” (luôn có những người tạo những “bước đệm nhận thức” ở những cấp độ khác nhau) có phải là công việc mang tính nghệ thuật không? Đây là thời điểm thân kinh mệt mỏi nên bạn hay bị hoang mang như thế. Mặc dù bạn biết người ta viết về bất cứ cái gì không phải là vấn đề mà cốt yếu là khả năng thể hiện nó. Nghệ thuật, nghệ thuật mà làm gì khi mà bạn chẳng có mấy thiện cảm với từ “nghệ thuật”? Thật ra, cảm giác về khái niệm “nghệ thuật” thực chất trong bạn chỉ đơn giản là những tâm cao.

Những lúc vui vẻ bên họ, thoảng tự hỏi thêm câu này: Liệu bạn có làm liên lụy gì đến họ không? Có lẽ không, vì bạn làm việc hoàn toàn độc lập. Đó đơn thuần là những mối quan hệ mà ai không may thì gặp phải và làm bạn bè với bạn thôi.

Lại về nhà bác ôn thi. Chị cả đi lấy chồng để lại căn phòng. Bàn học và máy vi tính của chị út được chuyển sang đó. Nghĩa là bạn có cơ hội lén lút viết và gõ hơn. Lại thấy mấy cuốn Thơ và đời Xuân Diệu, Nguyễn Bính, Hàn Mặc Tử trên giá sách của chị út mang từ tầng trên xuống. Cũng muốn đọc để hiểu họ hơn. Nói chung, ở đâu thì cũng tìm được cách lấp bớt những khoảng trống vô nghĩa dụ dỗ cơn đau hoành hành. Thời điểm khó chịu nhất là lúc thức dậy và lúc nằm chờ ngủ. Lúc đó, không giữ được những cơn đau tổng thể bung ra đòi chào ngày mới và lưu luyến ngày cũ. Đặc biệt là những đêm phải nằm, không biết làm gì với sự đau. Mưa ý nghĩ như đá rơi lộp bộp trong óc, chờ cô nàng Buồn Ngủ đồng đánh hay trề hện. Những lúc đó, nếu ở nhà mình, bạn thường nhòm dậy kiểm cái gì đó đọc hoặc viết cho đến rã rời. Đó là trạng thái mà cô nàng Buồn Ngủ ưa thích để nhảy vào đề nghiêng ra. Kết quả là nếu không phải đến trường, thường thường thì mãi trưa hoặc chiều hôm sau còn bơ phờ trong chăn. Ở đây, sự bắt buộc của bác cũng tốt, cố điều độ dần đi. Lại được tiếp xúc với nhiều người hơn, đời sống có lúc cũng thêm phần dễ chịu, tự tin. Những đêm “ôn thi” như thế này thì lại có có thức. Sáng được bác cho ngủ bù. Tha hồ viết. Mỗi tội gõ hơi khó. Ngồi vào bàn cả ngày cũng nhức cơ. Đứng dậy tại chỗ, uốn éo nhún nhảy theo điệu nhạc trong máy vi tính, đờ đờ. Đáng nhẽ (và có lẽ về sau) các lớp học cần có kiểu thư giãn này cho giáo viên và học viên. Vừa đỡ mệt sau căng thẳng, vừa đem lại cảm giác tự nhiên, hoà đồng.

Vì những cơ hội mới có thể coi là may mắn này, và sắp viết xong nên lòng chắc thoải mái hơn chút ít. Còn nữa, chị út có cô bạn thân đôi lúc đến nhà. Khá dễ thương. Hình như có người yêu rồi nhưng mọi người cứ đùa đùa gán ghép. Hòa theo luôn. Cười vui cho dễ sống. Cười mãi cả đời không làm nên trò gì, lại làm người khác khóc. Nhưng lâu không cười thì đáng sợ lắm. Bạn biết. Sống dần hoá ra cũng không đến nỗi quá nhát gáy. Còn ranh mãnh lên. Tỏ ra e thẹn hay đạo mạo càng khó va chạm và dễ bị dắt mũi. Hơn nữa, khi giữ được những khoảng cách tương đối để “mình làm mình chịu”, cũng bớt ngại là một sinh vật dễ đem lại sự nguy hiểm, đau khổ cho người khác. Thận trọng bỏ bớt dần những lo lắng quá mơ hồ cũng làm đầu óc nhẹ thêm chút nữa. Chiều nay, chị út và cô bạn rủ vào chợ ăn bánh rán với cả chè. Chẳng biết còn mấy dịp thế này. Đời đang cũ nhưng vì cũ mà có quá nhiều cái mới rình rập, chờ đợi. Vừa lo lắng, vừa háo

hức. Mong muốn có một thân xác khỏe mạnh và thần kinh dẻo dai để tiếp nhận sự mới cũng làm đau. Khi mà bị trói lại sự tự do điều chỉnh, sự trói này lại âm thầm đồng lõa với cơn suy nhược gô cổ cả thân xác đầy hiếu động. Khi mà bạn cần những khoảng tĩnh lặng và tin cậy để tinh thần thư thái tiết ra những chất sống vá lại những tế bào và tự chữa lành những vết thương trong tâm hồn, trong cơ thể thì bạn lại phải sống giữa môi trường mỗi ngày không thể không nghe tiếng chầm choé nhau. Khi mà bạn bắt buộc cần những đối xử dịu dàng dành cho một con bệnh thì họ lại thường dùng phương pháp nhà binh. Dịu dàng cũng có đấy, không thì sao bạn chưa bỏ đi, nhưng đó chỉ là những sự dịu dàng vớt vát, vừa dấm vừa xoa.

- Thế hóa ra họ lại muốn làm khổ mi à?

- Không. Tất nhiên là họ không có ác ý rồi. Nhưng thế tại sao ta không sướng?

- Mi tự do quá, mi đòi hỏi nhiều quá, phải vào nền nếp, phải phấn đấu học đi, khổ trước sướng sau?

- Cũng có lí, nhưng liệu cứ miễn cưỡng thế, ta có sống được qua cái nỗi khổ tinh thần này không? Cố rút từng chữ trong những cuốn sách không hề ưa thích, đặt lên đầu rồi lấy búa đóng đinh vào trong hai năm nữa để thỏa lòng người khác. Xong rồi điên hoặc chết là xứng danh một con người hiếu nghĩa ư?

- Mi phải biết tìm hứng thú trong trường lớp chứ. Bao người làm được sao mi không làm được. Còn điên hoặc chết ư? Nói dối. Mi thì làm sao điên hoặc chết được.

- Ta đôi lúc cũng cố tìm hứng thú và cũng thấy đây một chút kia một chút. Chúng giúp ta gột nhặt được một số thứ thú vị. Nhưng đó là chuyện lâu rồi. Ta thấy đã đủ ớn rồi. Đầu ta đang bệnh lắm, bỏ bê nhiều quá, không theo kịp tiến độ nữa. Và từ đầu đã không muốn dành sức cho cái không phù hợp. Đừng ví ta với sự chung chung của số đông. Sao không thử ví ngược lại họ với công việc của ta. Còn khả năng điên hoặc chết à? Mi thử chui vào những cơn đau của ta mà xem.

- Mi chỉ lí do lí trấu, mi viết tình như sáo thế này sao bảo bệnh, không phù hợp thì cũng phải cố lấy cái bằng mà thăng tiến chứ. Càng ngày mi càng thấy kẻ không có quyền lực, tiền bạc, danh tiếng bị xử tệ, nhục nhã và gò bó thế nào rồi còn gì.

- Mi nên nhớ viết là một thói quen tự thân vận động. Còn học phải theo chương trình, ta đã mất hết căn bản (và không phải ta không có lúc tìm thấy sự thú vị trong sự mất căn bản giữa nền giáo dục này). Nữa, ta đang viết những điều bình thường thì nhóáy một cái là xong này với một sự nỗ lực đầy khó chịu và đau đớn của đầu óc quá tải đâm chập chạp. Nhưng lại muốn súc tích. Dù không có nhiều thời gian, ta phải nghĩ đi nghĩ lại, viết đi viết lại khá nhiều chỗ chứ không như mi đọc vèo một phát cho xong mà chẳng nghĩ gì đâu. Chuyện bị nhục của kẻ không có quyền, tiền, danh mi nói phải. Ta viết không phải không có mục đích kiếm ba cái đó. Để không bị làm nhục (sự tha thứ và chịu đựng của ta cũng chỉ có giới hạn). Và đem năng lực của ta đi xa hơn. Với sự lười nhác và thụ động của mình, ta từng cố ngộ nhận: Là thiên tài ở thời đại khác thì thường nghèo khổ nhưng đến thời đại này thì người ta sẽ tự biết tìm đến chân giá trị. Nhưng rồi ta nhìn thấy thị trường ảm đạm hiện tại của thơ văn. Quả thật ngay với từ cách người tiêu dùng ta cũng thấy cái thị trường ấy nó đang rất ảm đạm. Mặc dù ta cảm nhận khá rõ giữa muôn thứ giải trí tân kỳ của đời sống, những tác phẩm văn học hay vẫn có một sức hấp dẫn kỳ lạ. Nhu cầu thẩm sâu đối với văn học trong mỗi con người vẫn luôn là một nguồn mỏ lớn chưa được khai thác, chưa có nhiều cách khai thác. Ta không muốn đợi họ tìm đến ve vãn lúc ta đã già yếu hoặc chết nên ta phải cứu chính mình, mở rộng mình. Mà trên con đường tự chứng tỏ này thì ta thường bị người thân mĩa mai, hờ hững hoặc lấy việc học tập ra ngáng trở. Điều đó, từ chính những người thân thiết nhất, tạo trong ta cảm giác hụt hẫng, đánh mất nhiều niềm tin vào trí tuệ cũng tấm lòng quan tâm thực sự đến nhau để đạt đến sự thấu hiểu của loài người. Họ không biết họ càng cố

gắng kéo ta vào rọ học thì ta càng phải cố viết trong mệt mỏi để tìm một sự chứng thực ta vẫn luôn học hỏi, làm việc nghiêm túc. Và có thể kiểm tra tiền từ công việc ấy. Ta nhận ra ta rất dễ tính nhưng đây bức bối trong lòng mỗi khi công việc viết dở dang bị cản trở; hoặc bị gây nhiễu trong lúc đang tập trung suy nghĩ; hoặc viết không đủ hay để thỏa mãn đòi hỏi của mình (như chính những thời điểm này). Mà việc này xảy ra như cơm bữa. Ta không thích nổi cẩu. Điều đó càng làm họ lẩn tránh, họ không hề coi viết là một công việc. Và ta bị ức chế liên tục. Nếu ta không đỡ mình là thiên tài, có lẽ ta đã không đủ nỗ lực lấy viết làm phương tiện chính để đi lại trong đời sống giữa những lúc như thế này. Danh tiếng ta cũng đã có một tí tẹo. Một số người trong số họ cũng biết. Nhưng cũng như ta, không thỏa mãn lắm. Họ chưa thỏa mãn để đặt niềm tin vào ta cũng như ta chưa yên tâm rằng nó đủ tạo nên được một nhu cầu đồng đảo. Ta mới chỉ đi được vài bước với khối xiềng xích và quả tạ đeo ở chân. Nhưng để có được những bước đi đầu tiên của một đứa trẻ bị buộc (hoặc tự buộc) vào mình thứ nặng hơn cơ thể nó nhiều lần, ta đã phải vất hết sức. Giờ ta muốn nghỉ một lúc. Muốn được tin tưởng một lúc. Chỉ một lúc thôi. Để hồi phục và phát huy sức mạnh thực sự. Ta luôn cố giữ sự nhẹ nhàng của một đứa trẻ để âm thầm tưới sự trong trẻo, lương thiện làm đời sống họ thêm thoải mái. Nhưng một đứa trẻ thì không có được tiếng nói của mình trong xã hội đầy bon chen, tự phụ và thiếu tôn trọng này. Nên ta đành phải làm một thằng đàn ông với giọng ồm. Ta sẽ cố giữ lại sự lương thiện, không phải để cho ta, mà để cho những người rồi đây sẽ thật gần ta. Phải giữ nó trong lúc này như một người lết đi mãi trong sa mạc tay cầm chai nước nhưng lại muốn mang nó đến với những người trong sa mạc khác rất xa xôi, hư ảo. Ta khát, ta muốn uống cạn sự lương thiện trong con người mình để có thể phá phách. Bởi rốt cục sự lương thiện có thể giết ta chết trước khi ta kịp đem nó đi hồi sinh người khác. Nhưng bản thân sự lương thiện không cho ta uống chết nó. Mãi mãi, ta chỉ là một cậu bé nhạy cảm, càng lớn càng nhạy cảm. Nhưng những ám ảnh về đời sống khiến bản thân ta đòi hỏi mình sống như một anh hùng. Những người quanh ta quên rằng đời sống cần có những sự chuyên môn hoá. Họ luôn cảm thấy ai đi khác con đường của họ là có vấn đề. Họ quên rằng cần có thương gia, cần có nông dân, cần có người bán hàng rong... và cần có cả nhà thơ. Điều cốt yếu là họ dâng hiến được năng lực phù hợp của mình. Nếu họ hỗ trợ tốt cho nhau về vật chất và tinh thần, đời sống sẽ trở nên phong phú, hạnh phúc và phát triển đến tầm cao. Nhưng họ lại cho đó là một ảo tưởng trong cái xã hội này. Với sự mĩa mai những khao khát chính đáng ấy, đời sống của họ luôn vấp phải những thất bại mà họ không dám nhìn thẳng vào. Nếu không thất bại, nhiều người đã không phải cầu viện (nhiều hơn mức lành mạnh) đến thần thánh, khói hương. Đòi hỏi một sự hy sinh và đùm bọc lẫn nhau ngay lập tức trong cả một cộng đồng con người lây nhiễm sự vị kỷ, sức ỳ và thiếu niềm tin mãnh liệt là một điều viển vông. Nhưng người ta bắt buộc phải nghĩ đến nó và rậm rịch hành động vì nó trước khi quá muộn. Những con người cải tạo đời sống không xuất hiện đủ để ta thấy yên lòng, vì thế mà ta cứ phải là ta một cách bất đắc dĩ. Theo thời gian thì chúng dần thành thói quen. Nhưng không phải sở thích.

Nôn nao. Đây là sự nôn nao của từng tế bào đòi thay đổi trạng thái vận động. Phép mị dân, A.Q của lí trí không tự an ủi được. Quần áo độ này mặc rộng ra. Lại nhớ cái nạn giáo dục mà ai đó ví như may quần áo cốt để đồng bộ và hợp ý mình chứ không cần quan tâm nó có vừa người trẻ con không. Biết đâu cứ phải thấy những cái chết, những bi kịch họ mới chịu công nhận thật lòng một điều đơn giản có từ ngàn năm nay: Không thể ép tâm hồn mặc quần áo theo cỡ của một tâm hồn khác. Mọi nỗ lực nhồi nhét chỉ đem lại bi kịch. Buồn là trót lợi dụng cái tiếng thiên tài để bắt mình phải vượt qua. Mà lại vì chưa lặn ra chết, chưa hóa điên dại nên lại che mắt họ khỏi cái bi kịch rành rành để vương vấp tới muôn đời sau. Viết vậy. Trong lúc thần kinh chập choạng, làm đến thế này cũng chưa biết làm thế nào hơn được, tội gì không cho mình chút nhàn tản lấy

lại sức. Con gái có khác, họ thổi bay nhiều cục nặng cho đời sống. Dù biết là tạm thời thôi. Mà đâu cứ phải là tình yêu mới gần nhau được. Có lẽ cũng không dám gần quá vì sợ bị hút vào rồi thì không dứt ra nổi.

Bạn có hai giọng chính. Một giọng trầm, một giọng cao kiêu trẻ con. Giọng trầm thường xuất hiện. Còn giọng cao thì thoáng ló ra khi giao tiếp với những người lớn thân quen mà bạn thấy mình bé con và có thể buông lỏng phần nào trước họ. Hoặc lúc phấn khích. Hình như là thế. Bạn không thích sự không nhất quán này. Cũng như từng không thích nhiều sự không nhất quán của mình. Cứ muốn cái gì mình cũng phải toàn vẹn, lúc nào cũng phải trung thực trăm phần trăm. Cái đó là một động lực nghiêm khắc để tự hoàn thiện không thôi khi trót sống trong xã hội này, với tính cách bạn đầy dễ dãi và hoang dã thừa nhỏ. Bạn không coi đó là một nỗ lực sai lầm, huỷ hoại toàn bộ sự tự nhiên. Cái chính nằm ở sự tự điều chỉnh. Nhiều lúc nó làm bạn cứng nhắc, định kiến với bản thân và xung quanh. Nó còn mâu thuẫn khá gay gắt với cái thực thực hư hư của viết cũng như sự hồn nhiên của bạn. Nó cấm đoán những cảm giác yếu ớt, sợ hãi, lo lắng, căm ghét, ham muốn... tự nhiên phải đến. Chính nó làm bạn đau không ít. Nhưng khi bạn chọn cách sống chống lại bị kích luôn rình rập những tài năng, sự nghiêm khắc (ban đầu cứng nhắc) ấy không thể không có. Bởi nó đem lại một bản lĩnh sơ sơ trước khi bạn bị vứt ra giữa dòng hoang mang. Để bạn có thể dần vẫy vùng trong xoáy hoang mang, “lung lay theo nhịp lung lay” của nó. Và trong những thời điểm đó, bạn thường làm ra thơ. Và dần hình thành được nhiều cái trong đầu. Những câu thơ hay bây giờ có lẽ không còn xuất thần, lại chắc chắn còn mấy thơ ngây. Nhưng thơ đâu có phải là một khối tròn vẹn thơ ngây. Nó còn có vô số uẩn ức và những cái khác. Và dù thế nào, nó vẫn toát ra sự vô thức trong hoạt động viết có ý thức. Đời sống toàn vẹn là đời sống nhiều trạng thái với những tỷ lệ khác nhau mà tự thân chủ thể dung hợp, pha trộn. Cá nhân bạn dần dần hiểu ra điều đó. Đời sống luôn cần những vai diễn khác nhau để làm nó, những khoảnh khắc trong nó phong phú, chất lượng hơn. Để cả đời chúng ta không phải đeo chỉ một chiếc mặt nạ. Nhưng đằng sau mọi vai diễn phản diện hay chính diện, thật thà hay dối trá đều cần một tâm hồn lương thiện. Đơn giản bởi đời sống vốn dĩ đã quá tàn nhẫn. Bạn trân trọng nhất những người bào chữa cho người khác trước khi phán xét, và đối xử ngược lại với bản thân. Cũng như tự tìm thấy động lực trong lúc động lực chưa tìm đến với mình. Thái độ đó làm cho cảm quan phong phú thêm và đời sống gay gắt quá mức dịu đi.

Từ lâu, trong bạn có một nhà đạo đức và một nhà hiện sinh. Với nhà đạo đức, mục đích sống là lâu dài, có trước có sau. Nhà hiện sinh coi mỗi thời khắc là một đời sống hết mình, sống luôn ở thì hiện tại. Lâu lâu, nhà đạo đức thấy đời sống đạo đức cực khổ lại cứng nhắc lắm nên muốn sớm vứt bỏ hết để ra đi, đâm ra ngấm ngấm mê hiện sinh. Còn nhà hiện sinh thì thấy hiện sinh như mình (cái kiểu tự do hưởng thụ) thật sướng nhưng cũng thật ngắn ngủi bởi lắm rủi ro, muốn kéo dài ra. Vì thế mà lại phải tập ở lại dần làm nhà đạo đức để điều độ. Và còn nhiều lý do khác. Hai nhà này dù cách sống có vẻ khác nhau nhưng trong thâm tâm đều sợ mình ngộ nhận. Đều muốn mở mang, muốn tìm đến cái chân-thiện-mỹ hiểu theo nghĩa khoáng đạt. Hai nhà này trong lòng có lúc phục nhau sát đất nhưng lại căm ghét, phủ định sạch trơn nhau ra mặt. Sự đố kỵ lộ liễu này thực ra dễ là biểu hiện của vô đạo đức và bất hiện sinh. Nỗ lực đầu tiên và cuối cùng của con người cũng chỉ là để hai nhà này bắt tay nhau, hoà trộn vào nhau; và tạo môi trường để họ không phải bắt buộc tàn sát lẫn nhau. Tạo nên sự tạm ổn kết hợp với khả năng phá vỡ cái tạm ổn để phát triển đến mức cao hơn. Ở đây chắc có một vài sự đánh tráo khái niệm hoặc phi logic do hiểu biết ít. Hai nhà này nếu chân chính có khi chỉ là một. Chúng ta luôn bị lừa và phức tạp hóa vấn đề (như một sự vô lý một cách hợp lý của đời sống) bởi ngôn ngữ và những cái tên. Nhưng

chắc những người hiểu biết cũng biết “gạn đục khơi trong” để tìm thấy một chút mạch nguồn của văn đề.

Bác gái độ này khá rảnh, hay xem tivi. Ở cùng lâu, không phải là bác không có chỗ “nhiệm” sự “trẻ con” và hay nói ngược của bạn. Xem bóng đá thì ngơ ngác và ngây thơ đầy tính đáng yêu như dân quê ta sang Mỹ. Nói nhiều câu làm cả nhà bật cười. Quay chậm lại thì bảo: Ôi đá vào nhiều thế. Bóng đá nữ thì bảo: Ôi toàn anh như con trai. Bác trai điềm đàm giải thích, phân tích. Bạn thích bác trai và sự hoà hợp của hai người ở những thời điểm như thế. Mực thước và tự nhiên. Cá với bác gái xem đội nào thắng. Năm trăm nhé. Năm trăm đồng hay năm trăm nghìn ạ? Năm trăm đồng. Thôi, năm nghìn đi ạ. Rồi, Việt Nam mặc áo đỏ thế nào cũng thắng. Bác chọn đội đỏ mất rồi, cháu chọn đội xanh vậy. Thua còn có năm nghìn an ủi. Thắng thì tiếc gì.

Thua. Phố phường quanh nhà lại bình thường. Lúc lúc mới thấy tiếng rú lạc lõng. Trận trước thắng, thành phố Hồ Chí Minh có đến trên dưới 500 ca tai nạn giao thông, gấp năm lần bình thường, mấy người chết. Tivi đưa tin. Sao đến giờ mà sau mỗi chiến thắng vẫn kèm theo bao thương vong. Cả nhà bảo: Trật tự ở Hà Nội làm tốt hơn.

Không biết trận chung kết này, ở nhà có một vé, ai đi. Ba bố con đi rồi. Mẹ bảo để mẹ đi xem chung kết. Bố cười: Chen lấn như thế, có mà đi. Chắc mẹ không đi được một mình. Độ này, bố hay nhường. Thật ra, lúc nào bố cũng chỉ muốn đầm ấm.

Có lẽ chỉ viết đến đây thôi. Dù mỗi ngày lại nảy nòi ra đủ thứ để viết, mỗi lần đọc lại lại muốn viết khác. Thôi thì dùng vào chỗ khác. Chỗ này chật rồi. Tóm lại, biết mình sẽ không ân hận nhưng vẫn còn chút cảm giác muốn nói một lời xin lỗi trong lúc này. Dù chỉ là một nhân vật. Và dù đang rất bức.

Không rõ là bức ai, cái gì nhưng quả bây giờ, khi xong một giai đoạn gột rửa nữa (hơi muộn?), chừng nào còn có ý định viết tiếp, tôi nôn nao muốn khắc nhố một con người cũ to nhất trong vô số con người trong mình ra. Sau khi coi như làm xong một bản nháp thô sơ (một nhiệm vụ tự đặt ra) để người đời có thể dẫm lên, kiểng chân mà ngó qua bức tường trì trệ để thấy dù chỉ gót chân của nàng (chàng) Sáng Tạo. Những cái điều này chẳng qua là tôi đang thanh minh với nàng Sáng Tạo của tôi trong trạng thái mất tự tin của kẻ trẻ hèn. Khi viết, ít ra là khi viết, tôi muốn mới. Tôi biết, sự muốn mới này mới hơi sự muốn mới trước đó, trong tôi.

21.12.03